



ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติ
คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550
Problems of enforcement of the Domestic Violence Victims
Protection Act, B.E. 2550

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก เอนก อะนั้นทวรรณ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
พ.ศ. 2561

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากศาสตราจารย์ พลตำรวจโทหญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย ที่กรุณาให้คำแนะนำในการจัดวางโครงสร้างของงานวิจัย ตลอดจนกรุณาให้ความคิดเห็นที่เป็นคุณประโยชน์ แก่ผู้วิจัยในการจัดทำและแก้ไขปรับปรุงงานวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี รวมทั้งผู้วิจัยขอขอบคุณท่าน ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีหญิง ดร.พัชรา สีนลอยมา รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ กัลป์ยะจิตร ที่ได้กรุณาอุทิศเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งเพื่อตรวจโครงสร้างและเนื้อหาของงานวิจัยอย่างละเอียด อีกทั้งยังกรุณาให้ข้อมูลและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงงานวิจัยฉบับนี้ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้วิจัยขอขอบคุณท่านอาจารย์สาโรช นักเบศร์ ท่านอาจารย์วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล ท่านอาจารย์กฤษณา ทวีสิน ท่านอาจารย์วรภัทร แสงแก้ว ท่านกัณฑ์พงศ์ รังษีสว่าง ท่านผู้พิพากษาสุรศักดิ์ ชูผล ท่านอัยการธีราพร สุริสีหเสถียร ท่านอัยการธาม ภัคพงษ์พันธุ์ชัย ท่านอัยการประคอง ดุลคณิจ ท่านพันตำรวจโทปราโมทย์ ชารี ท่านร้อยตำรวจเอกหญิงภูษณิศรา จันทร์ชภักดิ์ และรวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลข้อคิดเห็นอันเป็นคุณประโยชน์อย่างสูงในทางวิชาการ และความรู้ในเชิงประจักษ์เกี่ยวกับงานวิจัยฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะผู้บริหารโรงเรียนนายร้อยตำรวจ คณะกรรมการเพื่อการวิจัย รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้โอกาส และเห็นสิ่งอื่นใดขอขอบคุณบิดามารดาที่อบรมสั่งสอน รวมถึงครอบครัวที่เป็นกำลังใจคอยช่วยเหลือ และสนับสนุน

งานวิจัยฉบับนี้ หากมีประโยชน์อยู่บ้าง ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนข้อบกพร่องของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

พันตำรวจเอก เอนก อะนันทวรรณ

บทสรุปผู้บริหาร

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

Problems of enforcement the Domestic Violence Victims Protection Act,

B.E. 2550

การบังคับใช้กฎหมายภายในของรัฐถือเป็นหน้าที่ที่รัฐภาคีจะต้องดำเนินการภายในรัฐและร่วมมือกันกับนานาประเทศตามแนวทางขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งการปฏิบัติภายในรัฐเพื่อให้เป็นไปตามหลักการและเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นสำหรับปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้นประเทศไทยก็ได้ให้การยอมรับในหลักการต่างๆที่เกี่ยวข้องจนนำไปสู่การจัดทำกฎหมายขึ้นมารองรับซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และเมื่อพิจารณาในเนื้อหาของกฎหมายพบว่านอกจากกฎหมายนี้จะมีบทบัญญัติในเรื่องของการบังคับใช้มาตรการทางอาญากฎหมายยังมีบทบัญญัติในเรื่องการใช้มาตรการทางสังคม สงเคราะห์จิตวิทยา และทางการแพทย์ หรือกระบวนการทางด้านจิตสังคมในกรณีการดำเนินการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยมีรูปแบบและวิธีการคุ้มครองและยังมีในเรื่องของการให้โอกาสแก่ผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวในการที่จะกลับตัว หรือเพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและยังมีในเรื่องของการยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก รวมทั้งในเรื่องของการปรับปรุงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

โดยจะเห็นได้จากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ที่ระบุเอาไว้ในท้ายของพระราชบัญญัตินี้ และในมาตรา 15 ที่ได้บัญญัติให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมกันโดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ โดยให้คำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรส ซึ่งหากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสเอาไว้ได้ก็ให้หย่าโดยให้เป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด ส่วนในมาตรา 12 ที่ให้อำนาจศาลกำหนดใช้มาตรการแทนการลงโทษเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้ และเมื่อมีการยอมความกันคู่กรณีจะต้องทำความตกลงกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความผิดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ได้ตามเงื่อนไขก่อนคดีจึงจะยุติซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวที่ต้นเหตุ ซึ่งหลักการในมาตรา 12 และในมาตรา 15 ถือได้ว่าเป็นหลักการสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายนี้และตัวเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องก็ควรจะยึดถือเป็นแนวทางหลักในการปฏิบัติ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายตรงตามเจตนารมณ์อันแท้จริงของกฎหมาย

แต่อย่างไรก็ดีการแก้ไขปัญหามรณกรรมในครอบครัวโดยการนำเอาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาบังคับใช้นั้น ในช่วงเวลาที่ผ่านมาพบว่ายังมีปัญหามรณกรรมในครอบครัวเกิดขึ้นให้เห็นอยู่อย่างมากมายทั้งที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ หรือจากสถิติของศูนย์พึ่งได้หรือสถิติในทางคดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการนำเอาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาบังคับใช้นั้นยังมีปัญหาหรือยังขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นในการพิจารณาปัญหานี้จึงจำเป็นต้องพิจารณาทั้งในเรื่องของหลักกฎหมาย ช่องว่างของกฎหมาย หรือข้อจำกัดของกฎหมาย กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมาย และกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย ว่ามีความชัดเจน เหมาะสม เพียงพอต่อสภาพปัญหามรณกรรมในครอบครัวในปัจจุบันแล้วหรือไม่

การศึกษาวินิจฉัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 วิเคราะห์ปัญหาของหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมายหรือข้อจำกัดของกฎหมาย และวิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมายและกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย

สำหรับระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ สหวิชาชีพ หรือบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงปัญหาของหลักกฎหมาย ช่องว่างของกฎหมาย หรือข้อจำกัดของกฎหมาย กระบวนการในการดำเนินคดี และกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยโดยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random) อันเป็นการเลือกตัวอย่างผู้ที่มีความรู้หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสามารถให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ได้ เพื่อนำข้อมูลสำคัญที่ได้มานั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

จากการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 จากสภาพปัญหาและข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์พบว่า

ผลการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มีปัญหาหลายประการ กล่าวคือ ปัญหาหลักการกำหนดโทษ ปัญหาหลักการบันทึกข้อตกลง ปัญหาหลักการบรรเทาทุกข์ปัญหาการสืบเสาะข้อเท็จจริงและปัญหาความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะฟ้องจากต่อศาล

ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมายหรือข้อจำกัดของกฎหมาย มีปัญหาหลายประการ กล่าวคือ ปัญหาผู้กระทำความรุนแรง ผู้ถูกกระทำความรุนแรง และเด็กและเยาวชน ปัญหาผู้พบเห็นหรือผู้ทราบการกระทำ และปัญหาฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปัญหาพนักงานสอบสวนไม่ทำคดีให้เป็นคดีความรุนแรงในครอบครัวโดยจะดำเนินคดีเฉพาะข้อหาที่มีโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเพียงอย่างเดียวและในบางกรณีมีการบันทึกในสำนวนไว้ด้วยว่า ผู้เสียหายไม่ประสงค์ที่จะดำเนินคดีในคดีความรุนแรงในครอบครัวปัญหาการฟ้องคดีฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อศาลในกรณีลักษณะคำฟ้องและคำขอต่าง ๆ ของพนักงานอัยการทางปฏิบัติจะมีลักษณะเดียวกันกับในคดีอาญาทั่วไป ปัญหาการถอนคำร้องทุกข์เฉพาะในบางคดีเช่นถอนเฉพาะคดีฐานความรุนแรงในครอบครัวคดีอื่นที่เหลืออยู่จะใช้วิธีการตามกฎหมายต่อไปได้หรือไม่

ผลการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมายและกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมายมีปัญหาหลายประการ กล่าวคือ ปัญหาเงื่อนไขในการใช้อำนาจในการคุ้มครองสวัสดิภาพส่วนใหญ่ของพระราชบัญญัตินี้จะถูกผูกมัดอยู่กับเรื่องของการร้องทุกข์ของผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาระยะเวลาในการฟ้องคดีที่สั้นเกินไป ปัญหาที่พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัวแล้วพนักงานสอบสวนเริ่มทำสำนวนการสอบสวนไปโดยไม่ได้แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายทราบ ปัญหาการทำงานของพนักงานสอบสวนที่ใช้วิธีการไกล่เกลี่ยโดยไม่ได้วางข้อกำหนดใดๆตามกฎหมาย ปัญหาที่ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่แจ้งความร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดี ปัญหาจากการกำหนดให้คดีไปยังศาลได้หลายศาลทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่สับสนในการปฏิบัติและผู้พิพากษาในแต่ละศาลก็มีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ปัญหาการสั่งใช้มาตรการตามกฎหมายแต่ไม่มีหน่วยงานรองรับการปฏิบัติตามกฎหมายที่ชัดเจน และเมื่อศาลได้มีคำสั่งไปแล้วในปัจจุบันหน่วยงานที่ได้รับคำสั่งก็ไม่มีผลการรายงานผลกลับมายังศาลรวมถึงปัญหาเรื่องการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการคุ้มครองสำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย

1.1 จากความไม่ชัดเจนในเรื่องขอบเขตของฐานความผิดเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ส่งผลทำให้การนำเอากฎหมายไปบังคับใช้ต้องอาศัยการตีความกฎหมาย เมื่อมีการตีความจึงทำให้กฎหมายกลายเป็นปัญหาขึ้นและนอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อการใช้ปฏิบัติ จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายนี้โดยการยกเลิกมาตรา 4 ทั้งวรรคที่หนึ่ง และวรรคที่สอง ที่ได้มีการกำหนดในเรื่องของฐานความผิดในกรณีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวขึ้นพร้อมด้วยบทกำหนด

โทษสำหรับฐานความผิดที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเอาไว้แล้ว แล้วจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบดำเนินการสำหรับเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ และในส่วนของฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวก็ให้ดำเนินการไปตามกฎหมายที่กำหนดเอาไว้สำหรับความผิดในเรื่องนั้นๆ

จากความไม่ชัดเจนของขอบเขตฐานความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวทำให้การนำเอากฎหมายไปบังคับใช้ต้องตีความกฎหมายทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมาและเป็นปัญหาในการปฏิบัติ จึงควรยกเลิกมาตรา 4 ทั้งวรรคที่หนึ่ง และวรรคที่สอง ของพระราชบัญญัตินี้ ที่ได้มีการกำหนดในเรื่องของฐานความผิดในกรณีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวขึ้นพร้อมด้วยบทกำหนดโทษสำหรับฐานความผิดที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับนั้น แล้วจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดำเนินการในเรื่องนี้โดยเฉพาะ ส่วนความผิดอื่นก็ให้ดำเนินการไปตามกฎหมายที่กำหนดเอาไว้สำหรับความผิดในเรื่องนั้นๆ คู่ขนานกันไปซึ่งในขณะดำเนินการจะต้องเชื่อมโยงเรื่องความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปตั้งแต่ในชั้นสอบสวน อัยการ และศาล

1.2 ในกรณี มาตรา 10 เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยตัดถ้อยคำที่ว่า “...พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่า... และได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี” เป็นว่าให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือพนักงานสอบสวนในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว เพราะแท้ที่จริงแล้วในเรื่องนี้ทางปฏิบัติเกี่ยวข้องโดยตรงกับพนักงานสอบสวนอยู่แล้ว ดังนั้นเพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้จริงและเป็นไปตามเจตนารมณ์จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขในกรณีดังกล่าวโดยให้อำนาจกับพนักงานสอบสวนในกรณีดังกล่าวนี้ด้วย

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย

2.1 ในการแก้ไขปัญหาพระราชบัญญัตินี้ต้องกำหนดให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องสร้างรูปแบบวิธีการขั้นตอนขึ้นมาแล้วจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อให้บุคคลในชุมชนต่างๆสามารถเข้ามาทำหน้าที่หรือเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวถือว่าการแก้ไขปัญหที่ต้นตอของปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ดังนั้นแนวทางในการดำเนินการจึงควรจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการเฉพาะในทุกจังหวัดและอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกำหนดกรอบอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบวิธีการต่างๆขึ้นมารองรับในการปฏิบัติ และออกแบบการปฏิบัติโดยให้ชุมชนหรือสังคมเข้ามามีบทบาทและรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น แทนการไปกำหนดให้ปัญหาการกระทำ

ความรุนแรงในครอบครัวเป็นฐานความผิดและกำหนดบทลงโทษเอาไว้ กล่าวคือถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวก็ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าไปดำเนินการตามกรอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบได้ทันที โดยดำเนินการในเรื่องนี้ตั้งแต่เริ่มต้นของกระบวนการไปจนกระทั่งขั้นตอนสุดท้าย แต่ถ้าหากเห็นว่าในบางกรณีจำเป็นจะต้องมีการร้องทุกข์ดำเนินคดีก็ให้มีหน้าที่พาไปดำเนินการ ซึ่งเป็นการร้องทุกข์ดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นที่ตรงตามข้อเท็จจริงที่ได้มีการกระทำและเป็นความผิดตามกฎหมายสำหรับกรณีนั้นๆ โดยดำเนินการคู่ขนานกันไป ซึ่งก็สามารถดำเนินการได้ตามกฎหมายอื่นอยู่แล้ว เพียงแต่ในขณะที่ดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ต้องแสดงให้เห็นปรากฏด้วยว่าที่มาของการกระทำเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ในชั้นของพนักงานสอบสวนก็ต้องสอบสวนให้ปรากฏด้วยว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ในชั้นของพนักงานอัยการในการทำคำฟ้องที่ยื่นฟ้องคดีก็ต้องกล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวด้วย และในชั้นของศาล การพิจารณาคดีของศาลจะได้นำเอาเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวมาเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งในทางคดี

ในทางปฏิบัติของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมนั้นทั้งตำรวจ อัยการ และศาลบุคลากรของหน่วยงานก็จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการทำงาน เพื่อดำเนินการสำหรับเรื่องนี้เป็นการเฉพาะด้วยและในเรื่องบทบัญญัติของกฎหมายก็จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขในส่วนนี้ด้วยเพื่อให้เนื้อหาของสาระของกฎหมายสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้อย่างแท้จริงต่อไป

2.2 เรื่องเขตอำนาจของศาลในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นไปตามกฎหมายที่บัญญัติเอาไว้ แต่ถ้าเป็นการกระทำตามข้อเท็จจริงที่เป็นความผิดในทางอาญา ก็ให้ศาลที่มีอำนาจตามกฎหมายดำเนินการ เช่น ศาลอาญา ศาลจังหวัด และศาลแขวง ซึ่งในส่วนนี้ต้องปรับแก้กฎหมายโดยตัดถ้อยคำที่ว่า “การกระทำที่เป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท” ออก เพราะฐานความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้พิจารณาเห็นว่าควรตัดออกไปแล้ว จึงไม่มีเรื่องที่จะต้องไปพิจารณาในกรณีที่ว่าเป็นการกระทำกรรมเดียวแต่การกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายหลายบทอีกต่อไป และในการปฏิบัติของศาล เช่น ศาลอาญา ศาลจังหวัด และศาลแขวง ก็จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินต่างๆในกรณีที่มีเรื่องของความรุนแรงในครอบครัวเข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีหลักที่อยู่ในอำนาจของศาลนั้น ซึ่งเป็นวิธีการที่นอกเหนือจากการที่ศาลจะได้นำเอาเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นและปรากฏอยู่ในสำนวนคำฟ้องนั้นมาเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาและพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งในทางคดีเพียงเท่านั้น โดยศาลควรสร้างรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนในการปฏิบัติสำหรับกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวรวมอยู่กับคดีหลักด้วย เช่น การออกระเบียบปฏิบัติของศาลมารับในการปฏิบัติในเรื่องการปรับรูปแบบของสำนวน การจัดทำห้องพิจารณาคดีขึ้นเป็นพิเศษ การตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำขึ้นในศาล และ

สำหรับบุคลากรของศาลนั้นก็ควรที่จะมีการปรับเปลี่ยนในเรื่องของวิธีคิด วิธีการทำงาน สำหรับการดำเนินการในเรื่องนี้โดยเฉพาะ เพื่อให้การปฏิบัติของศาลเป็นไปตามเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของกฎหมาย

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การจะแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นแล้วให้มีประสิทธิภาพนั้นลำพังเพียงการเพิ่มจิตสำนึกเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือการเพิ่มการรับรู้ถึงการมีอยู่ของกฎหมายที่จะต้องนำมาบังคับใช้นั้นยังไม่เพียงพอ เหตุเพราะกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้นั้นยังสร้างเงื่อนไขที่ไม่เหมาะสมในการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เนื่องมาจากการที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอาญาที่ยอมความได้ การดำเนินคดีจึงมีโอกาสดำเนินคดีได้น้อย รวมไปถึงการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อช่วยเหลือก็อยู่บนพื้นฐานในเรื่องของการร้องทุกข์ของผู้ถูกระทำความรุนแรง ซึ่งก็จะโยกกลับไปปัญหาในเรื่องของการไม่รู้กฎหมายหรือสิทธิตามกฎหมาย

2. ในเรื่องของการมาตรการในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ก็ยังกำหนดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต้องเป็นบุคคลหลักในการยื่นคำร้อง โดยบุคคลอื่นๆ ไม่ว่าจะพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการเป็นเสมือนข้อยกเว้นที่จะมีอำนาจกระทำการแทนในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะทำการได้เท่านั้น เว้นแต่กรณีผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นเด็ก ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 43 ได้ให้อำนาจไว้เป็นกรณีพิเศษ ด้วยเหตุดังกล่าวการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยควรแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมและจัดให้มีหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบการปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งดำเนินการให้ความคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ส่วนการดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้นก็ดำเนินคดีไปตามปกติแต่ให้มีการจัดทำแผนเพื่อบำบัด ฟื้นฟู หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยมีหน่วยงานเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามแผน ซึ่งถ้าหากมีการปฏิบัติเป็นไปตามแผนจนกระทั่งสำเร็จก็ให้พ้นจากความผิด แต่ถ้าหากไม่สำเร็จตามแผนก็ให้มีการดำเนินคดีต่อไปตามกฎหมายซึ่งหน่วยงานจะต้องเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องรายงานการปฏิบัติไปยังศาล

3. ควรส่งเสริมให้พนักงานสอบสวนได้มีความรู้ความเข้าใจถึงเจตนารมณ์ ขั้นตอน และกระบวนการของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

เพื่อให้มีการปฏิบัติที่สอดคล้องหรือสอดคล้องกับกฎหมาย และเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. หน่วยงานของตำรวจควรออกระเบียบปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงใน ครอบครัวเพื่อรองรับการปฏิบัติหรือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับตำรวจผู้ที่มีหน้าที่ การปฏิบัติจะได้เกิดประสิทธิภาพ และยังเป็น การแก้ไข ปัญหาในกรณี ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ปฏิบัติตาม กฎหมายในเรื่องนี้ด้วย

5. กระบวนการในชั้นศาลในคดีเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะใน กระบวนการก่อนที่จะมีคำพิพากษาของศาล ควรจะมีการประชุมในกลุ่มของสหวิชาชีพและผู้ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแผนในการปรับปรุงแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้กระทำ และแผนในการให้ความคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำ โดยมุ่งให้ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำสามารถอยู่ร่วมกันได้และรักษาความเป็นครอบครัว เอาไว้ แล้วเสนอความเห็นนั้นไปยังศาลเพื่อให้ศาลใช้ประกอบในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณา พิพากษาหรือมีคำสั่ง

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 วิเคราะห์ปัญหาของหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมายหรือข้อจำกัดของกฎหมาย และวิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมายและกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย สำหรับระเบียบวิธีการวิจัยนั้นเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีวิจัยทางเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ สหวิชาชีพ หรือบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสามารถให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์ได้

ผลการศึกษา พบว่า (1) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มีหลายประการ กล่าวคือ ปัญหาหลักการกำหนดโทษ ปัญหาหลักการบันทึกข้อตกลง ปัญหาหลักการบรรเทาทุกข์ ปัญหาการสืบเสาะข้อเท็จจริง และปัญหาความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะฟ้องเป็นคดีอาญาต่อศาล (2) ปัญหาหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมายหรือข้อจำกัดของกฎหมาย มีหลายประการ กล่าวคือ ปัญหาผู้กระทำความรุนแรง ผู้ถูกระทำความรุนแรง เด็กและเยาวชน ปัญหาผู้พบเห็นหรือผู้ทราบการกระทำ ปัญหาฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปัญหาพนักงานสอบสวนไม่ทำคดีให้เป็นคดีความรุนแรงในครอบครัวโดยจะดำเนินคดีเฉพาะในข้อหาที่มีโทษตามประมวลกฎหมายอาญาและในบางครั้งได้มีการบันทึกไว้ในสำนวนด้วยว่าผู้เสียหายไม่ประสงค์ที่จะดำเนินคดีในข้อหากระทำความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการฟ้องคดีข้อหากระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อศาลในกรณีที่ลักษณะของคำฟ้องและคำขอต่างๆ ของพนักงานอัยการในทางปฏิบัติจะจัดทำขึ้นในลักษณะเดียวกันกับในคดีอาญาทั่วไป ปัญหาของการดำเนินคดีในหลายข้อหาแต่ต่อมาได้มีการขอถอนคำร้องทุกข์เฉพาะในบางข้อหา เช่น มีการขอถอนคำร้องทุกข์เฉพาะในข้อหากระทำความรุนแรงในครอบครัว ข้อหาอื่นที่ไม่ได้มีการขอถอนคำร้องทุกข์จะยังคงใช้วิธีการตามกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อไปได้หรือไม่ (3) กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมายและกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมายมีปัญหาหลายประการ กล่าวคือ ปัญหาเงื่อนไขของการใช้อำนาจในการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัวโดยส่วนใหญ่ในกฎหมายฉบับนี้จะบัญญัติยึดโยงอยู่กับเรื่องของการร้องทุกข์ของผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่ได้รับความเสียหาย ปัญหาระยะเวลาในการฟ้องคดีที่บัญญัติกำหนดเอาไว้ตามกฎหมายนั้นเป็นกำหนดเวลาที่สั้นจนเกินไปทำให้เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถปฏิบัติได้ทันตามกำหนดเวลา ปัญหาในกรณีที่พนักงานสอบสวน

เมื่อได้รับแจ้งเหตุของการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเอาไว้แล้วต่อมาได้เริ่มลงมือทำสำนวนการสอบสวนหรือดำเนินการในเรื่องดังกล่าวไปโดยไม่ได้มีการแจ้งเรื่องไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องให้ได้รับทราบและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ปัญหาการทำงานของพนักงานสอบสวนที่นำเอาวิธีการไกล่เกลี่ยคดีมาใช้โดยไม่ได้มีการวางข้อกำหนดใดๆตามกฎหมาย ปัญหาผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่แจ้งความร้องทุกข์เพื่อให้ดำเนินคดี ปัญหาในกรณีที่กฎหมายบัญญัติกำหนดให้คดีไปยังศาลได้หลายศาลทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เกิดความสับสนในการปฏิบัติและผู้พิพากษาในศาลแต่ละศาลก็มีวิธีการในการปฏิบัติแตกต่างกัน ปัญหาการสั่งใช้มาตรการตามกฎหมายที่บัญญัติไว้แต่ไม่มีหน่วยงานที่มีความพร้อมรองรับในการปฏิบัติตามคำสั่งใช้มาตรการตามกฎหมายและในปัจจุบันเมื่อศาลได้มีคำสั่งใช้มาตรการไปแล้วหน่วยงานที่ได้รับคำสั่งก็ไม่มีรายงานผลการปฏิบัติกลับมายังศาล และปัญหาเรื่องการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการคุ้มครองสำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติ

Abstract

This research aims to study the issues of law enforcement under the Victims of domestic violence protection act, B.E. 2550 (2007), to consider the difficulty relying on the principles, gaps, limitations and analyzing legal procedure incorporating the protection supplied. A research methodology applied the qualitative research by document and the deep interview from a proficiency, judges, the attorney general, inquiry official, government official, interdisciplinary or any person who involve or expertise in the relating area. The finding of this research found that (1) there are various issues regarding the enforcement on Victims of domestic violence protection act, B.E. 2550 (2007), which are regulative sentence, the memorandum of agreement, the principle on relief the problematic in investigating factor or the information in domestic violence cases. (2) There are various issues regarding a principle, gap and limitations of law which are violence, victims and juvenile. The issues involve a witness of the offence include the administrative and senior police officer. The difficulty on inspector refuse to prosecute a domestic violence cases without criminal offences. In some situation, a prosecutor would record that a victim unconcern to prosecute. Moreover, an accusation and petition form of the Attorney general practically similar to the general criminal case offence. Finally, the revocation of the domestic violence cases prosecution would affect the revocation of others relative offences. (3) The procedural of prosecution and the protection according to law raised variety of issues. The safety protection in accordance to the act are connectively attached to a complaints. The period of prosecution are excessively short. The inspector usually started the investigation without acknowledging the the other involving officer to include them in the process of fact-finding and judiciary process concerning parts of their work. The litigation without regulation in law also cause an issues. The victim does not report an offence. The confusion from the prosecution in different court and the court order could not be clearly applied as there is no organization could adopt the criteria and report those issues back to the court. The inadequate in apportion of the budget to facilitate the protective procedure are also significant.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	
บทสรุปผู้บริหาร	
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
3. ขอบเขตของการวิจัย	4
4. ระเบียบวิธีวิจัย	4
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	4
6. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	4
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	6
1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว	6
1.1 แนวคิดสิทธิมนุษยชน (Human Rights)	6
1.2 แนวคิดสังคมในปัจจุบัน	9
1.3 แนวคิดของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว	10
1.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	11
1.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) และทฤษฎีสตรีนิยม (Feminist Theory)	12
1.6 ปรัชญาการลงโทษ	13
2. สาเหตุและลักษณะของความรุนแรงในครอบครัว	16
2.1 ขอบเขตของนิยามของความรุนแรงในครอบครัว	16
2.2 ประเภทของความรุนแรงในครอบครัว	20
2.3 ลักษณะของการใช้ความรุนแรงหรือการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว	21
2.4 สาเหตุของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว	23

2.5 ข้อมูลการใช้ความรุนแรงของศูนย์พึ่งได้	25
3. หลักคิด เจตนาธรรมณ์ และโครงสร้างทางกฎหมายในการคุ้มครอง สวัสดิภาพเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มาตรฐานสากลในด้านกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว	26
3.1. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	26
3.2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม	30
3.3. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ	31
4. หลักกฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครอง สวัสดิภาพเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว	35
4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	35
4.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546	37
4.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	37
4.4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	40
4.5 ประมวลกฎหมายอาญา	41
4.6 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553	41
4.7 พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และ ค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544	43
5. กฎหมายและวิธีดำเนินการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย	44
5.1 กฎหมายและวิธีดำเนินการในการคุ้มครองสิทธิคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในต่างประเทศ	44
5.2 กฎหมายและวิธีดำเนินการในการคุ้มครองสิทธิคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิงและผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย	48
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	73
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	79
1. วิธีการวิจัย	79
2. ขอบเขตการวิจัย	79
3. ประชากร	79
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	81

5. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	82
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล	83
7. การวิเคราะห์ข้อมูล	84
บทที่ 4 ผลการวิจัย	85
1. ผลการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research)	85
1.1 ความสำคัญ หลักการ และปัญหาของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550	85
1.2 วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550	90
2. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก	93
2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ และสทวิชาชีพ	95
3. สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญและผลการศึกษาวิจัย	113
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	116
1. สรุปผลการศึกษาวิจัย	116
2. อภิปรายผล	118
2.1 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในหลักการกฎหมายและข้อจำกัดของกฎหมาย	118
2.2 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในหลักปฏิบัติและการดำเนินคดี	134
2.3 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในกรณีการดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว	145
3. ข้อเสนอแนะ	148
3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	149
3.2 ข้อเสนอแนะทางวิชาการ	151
3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	152

	๗
บรรณานุกรม	154
ภาคผนวก	158
ผนวก ก. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐	159
ผนวก ข. แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาวิจัย	167
ผนวก ค. ผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย	169
ประวัติผู้วิจัย	170

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมในระดับรากฐานเช่นครอบครัว หรือแม้กระทั่งสังคมในระดับโลกก็ตาม ซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคม มนุษย์จะมีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีได้นั้น มนุษย์ต้องมีสิทธิในการที่จะพัฒนาตนเองไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเด็ก ในส่วนของประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ได้มีการบัญญัติรับรองให้เด็ก เยาวชน สตรีและบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม แต่ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวก็ยังคงเกิดขึ้นและเป็นปัญหาของสังคมไทย ดังนั้นหากพิจารณาถึงลักษณะของปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ก็พบว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน มีลักษณะเฉพาะ มีความซับซ้อนและเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด ซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากปัญหาของการทำร้ายร่างกายกันของบุคคลทั่วไป ดังนั้นการแก้ไขปัญหาโดยการใช้มาตรการตามกฎหมายในทางอาญาสำหรับการที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวเพียงอย่างเดียว จึงไม่เพียงพอต่อการที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดหรือการกระทำความรุนแรงซ้ำขึ้นอีก (สำนักงานกิจการสตรีและครอบครัว, 2554)

สำหรับกรณีของเด็กและเยาวชนนั้นครอบครัวถือเป็นรากฐานสำคัญในการดูแลอบรมเลี้ยงดู และผลักดันให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะเด็กและเยาวชนจะเป็นกำลังสำคัญของสังคมในอนาคต และในส่วนของสตรี ในเรื่องความเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีในการใช้ชีวิตร่วมกันในลักษณะของครอบครัวบนหลักการความเสมอภาคในฐานะของมนุษย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นโอกาสที่ผู้หญิงจะได้รับสิทธิพื้นฐานของตน ดังนั้นความสงบสุขในครอบครัวถือเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกัน (พรรณพิมล หล่อตระกูล, 2553)

ในปัจจุบันสถาบันครอบครัวได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้เกิดผลกระทบในเรื่องความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัวจนเกิดเป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สมรสด้วยกัน ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่กับลูก หรือปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างญาติพี่น้องด้วยกันเอง ส่วนสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวนั้นมีด้วยกันหลายสาเหตุ เช่น สาเหตุจากปัญหาทางเศรษฐกิจ สาเหตุจากปัญหาครอบครัวแตกแยก สาเหตุจากปัญหาทางพันธุกรรม สาเหตุจากปัญหา

การเล่นการพนัน สาเหตุจากปัญหาการดื่มสุรา สาเหตุจากปัญหาการใช้สารเสพติด สาเหตุจากปัญหาความเจ็บป่วยทางจิต เป็นต้น

สำหรับในเรื่องผลกระทบจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้น ส่งผลกระทบต่อตัวผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวทางด้านร่างกาย จิตใจและพฤติกรรม ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ถ้าครอบครัวใดมีบุคคลในครอบครัวใช้พฤติกรรมความรุนแรงต่อกันครอบครัวนั้นจะไม่สามารถทำหน้าที่ต่างๆในฐานะของครอบครัวได้เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกในครอบครัวถูกทำลายบุคคลที่ถือเป็นหลักของครอบครัวหรือมีหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ทำให้สมาชิกในครอบครัวขาดความรัก ความใส่ใจ และความไว้วางใจกันและกัน ครอบครัวในลักษณะนี้ถึงที่สุดแล้วจะไม่สามารถดำรงความเป็นครอบครัวเอาไว้ได้ และนอกจากนี้ยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อสังคมด้วยทั้งในเรื่องของการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของคนในสังคมและในเรื่องของเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับคนในสังคม ดังนั้นแล้วสังคมจึงต้องหันมาให้ความสำคัญตลอดจนใส่ใจและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นรวมถึงต้องร่วมมือกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้เกิดเป็นรูปธรรมขึ้นและจะต้องมีการนำไปปฏิบัติให้ได้อย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันในรูปแบบของครอบครัวซึ่งครอบครัวนั้นจะมีรูปแบบลักษณะเฉพาะ ดังนั้นปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นจึงมีความแตกต่างไปจากปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมในกรณีอื่นๆ ประกอบกับปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนมีความซับซ้อน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและอยู่คู่กับสังคมเรื่อยมาอีกทั้งในปัจจุบันปัญหายังมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วย ฉะนั้นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการทางกฎหมายที่มีรูปแบบพิเศษซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เหตุผลและความจำเป็นในการบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ขึ้นก็เนื่องมาจาก การที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ.2528 และตามพันธกรณีข้อหนึ่งของอนุสัญญา กล่าวคือรัฐภาคีจะต้องใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง รวมทั้งออกกฎหมายเพื่อประกันพัฒนาการและความก้าวหน้าอย่างเต็มที่ของสตรี โดยเนื้อหาของอนุสัญญานี้ก็ไม่ได้มีการกล่าวถึงเรื่องความรุนแรงในครอบครัวไว้ แต่ต่อมาได้มีการบัญญัติความหมายของความรุนแรงในครอบครัวขึ้นใน **General Recommendation** ฉบับที่ 19 ซึ่งเป็นส่วนเพิ่มเติมในรายละเอียดของอนุสัญญาฉบับดังกล่าว กฎหมายขจัดความรุนแรงในครอบครัวจึงเป็นกฎหมายที่สำคัญฉบับหนึ่งที่ประเทศภาคีต้องจัดให้มีเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในข้อนี้ อีกทั้งยังเป็นไปเพื่อการคุ้มครองสิทธิของเด็กเยาวชนและบุคคลในครอบครัวตามบทบัญญัติมาตรา 53 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ด้วย (พิชญภา เจริญแท้, 2555) โดยรูปแบบที่ได้บัญญัติขึ้นเป็นกรณีพิเศษในกฎหมายฉบับนี้เป็นการกำหนดวิธีการขั้นตอนสำหรับการ

ดำเนินการในเรื่องการกระทำความรุนแรงในครอบครัวแยกต่างหากจากการกระทำความรุนแรงที่เป็นความผิดทางอาญาในกรณีอื่นๆ โดยไม่นำเอาหลักการของดำเนินคดีอาญาที่จะต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัดตามกฎหมายมาบังคับใช้ทั้งๆที่การกระทำความรุนแรงในครอบครัวก็เป็นการกระทำความผิดทางอาญาอย่างหนึ่งด้วย ซึ่งการบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ที่กระทำความผิดให้กลับตัวกลับใจหรือปรับปรุงแก้ไขตัวเองและป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความรุนแรงหรือกระทำความผิดซ้ำ นอกจากนี้แล้วยังทำให้บุคคลในครอบครัวได้รับสิทธิหรือความคุ้มครองจากรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ครอบครัวได้มีโอกาสกลับมามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันต่อไป

การแก้ไขปัญหามารยาทความรุนแรงในครอบครัวโดยการนำเอาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาบังคับใช้นับตั้งแต่ที่ได้มีการบัญญัติขึ้นจนถึงปัจจุบันนี้พบว่าปัญหามารยาทความรุนแรงในครอบครัวยังคงเกิดขึ้นและปรากฏให้เห็นตามสื่อต่างๆ หรือสถิติของศูนย์พึ่งได้ หรือสถิติในทางคดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้ได้มีการนำเอาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาบังคับใช้นั้นปัญหาก็ยังคงเกิดขึ้น นั้นย่อมหมายถึงว่าการบังคับใช้กฎหมายยังมีปัญหาหรือยังขาดประสิทธิภาพ ในการพิจารณาถึงปัญหานี้จำเป็นต้องพิจารณาทั้งในเรื่องของหลักกฎหมาย ช่องว่างของกฎหมายหรือข้อจำกัดของกฎหมาย กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมาย และกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย ว่ากฎหมายมีความชัดเจนเหมาะสม และเพียงพอต่อสภาพปัญหามารยาทความรุนแรงในครอบครัวในปัจจุบันแล้วหรือไม่

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืนอันจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อสังคมโดยรวม และในการพัฒนากฎหมายต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
2. วิเคราะห์ปัญหาหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมายหรือข้อจำกัดของกฎหมาย
3. วิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมายและกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 โดยวิเคราะห์ถึงปัญหาหลักกฎหมาย ช่องว่างของกฎหมาย หรือข้อจำกัดของกฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาที่ศึกษารวมถึงวิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีและกระบวนการในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาที่ศึกษา

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิธีวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาจากทั้งเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิชาการต่างๆ รวมถึงคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบรายบุคคลเชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นการพูดคุยซักถามระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการในลักษณะการอธิบายในรายละเอียดพร้อมด้วยเหตุผลประกอบ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- 5.1 ทราบถึงปัญหาของหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมายรวมถึงผลกระทบหรือข้อจำกัดของกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว
- 5.2 ทราบถึงกระบวนการในการดำเนินคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว
- 5.3 ทราบถึงกระบวนการในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
- 5.4 เป็นแนวทางในการนำไปแก้ไขปัญหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

6. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

“ครอบครัว (Family)” หมายถึง คู่สมรส บุตร บุตรบุญธรรม บุพการี หรือคู่ชีวิตที่อยู่กินฉันสามีภริยา บุตรนอกสมรส ที่อยู่หรือเคยอาศัยอยู่ด้วยกัน และให้หมายความรวมถึงบุคคลที่มีความเกี่ยวพันทางสายโลหิต หรือเครือญาติ ที่อาศัยอยู่ด้วยกันโดยมีภาวะพึ่งพาเพื่อการดำรงชีพ

“เด็ก (Child)” หมายถึง บุคคลที่มีอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงบุคคลที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

“สิทธิมนุษยชน (Human Rights)” หมายถึง สิทธิในความเป็นคน ซึ่งเป็นของทุกคนไม่ว่าจะมี เชื้อชาติ แหล่งกำเนิด เพศ ภาษา ศาสนา อายุ สีผิว ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน หรือจะร่ำรวยหรือยากจน ซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติของคนทุกคนที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และยังรวมถึงสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดที่มีมาภายหลังแต่มีความจำเป็นและสำคัญต่อความเป็นคนด้วย

“ความรุนแรง (Violence)” หมายถึง การใช้กำลังโดยเจตนาทั้งต่อตนเอง และผู้อื่นโดยข่มขู่หรือลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการบาดเจ็บ การเสียชีวิต การทำร้ายจิตใจ การพัฒนาไม่เพียงพอหรือการลิดรอน

“ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัวหรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำ ไม่กระทำ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ

“การบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement)” หมายถึง การนำกฎหมายไปใช้บังคับกับบุคคล ในเวลา สถานที่หรือตามเหตุการณ์หรือเงื่อนไขเงื่อนไข

“การคุ้มครอง (Protection)” หมายถึง การกระทำใด ๆ ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรงหรือผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง เพื่อให้พ้นจากการถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นในขณะที่หรือหลังจากที่ได้มีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง“ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวพ.ศ.2550” ในการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เจตนากรรมณ์ พัฒนาการของกฎหมาย อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาวิจัยซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว
2. สาเหตุและลักษณะของความรุนแรงในครอบครัว
3. หลักคิด เจตนากรรมณ์ และโครงสร้างทางกฎหมายในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
4. หลักกฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
5. กฎหมาย และวิธีดำเนินการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

1.1 แนวคิดสิทธิมนุษยชน (Human Rights)

สิทธิมนุษยชนถือเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนบนโลกซึ่งติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ไม่มีการแบ่งแยก ไม่ว่าชนชาติ เชื้อชาติ เพศ หรือวัฒนธรรมใด มีความเป็นอิสระ มีเสรีภาพ มีความเสมอภาค และไร้ซึ่งพรมแดน ดังนั้นจึงไม่มีบุคคล องค์กร หรือแม้แต่วิถีที่จะมาล่วงละเมิดสิทธิในความเป็นมนุษย์ได้นอกจากนี้แล้ว ยังมีสิ่งที่จำเป็นและสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์มีชีวิตรอด สามารถพัฒนาตนเองเพื่อให้บรรลุถึงการมีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสมในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์ และมีสิทธิในปัจจุบันที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ในเมื่อมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้นถ้าหากสังคมไม่เอื้อต่อการพัฒนามนุษย์แล้ว ตัวมนุษย์เองก็จะไม่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ

ในปัจจุบันสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญกับความเป็นมนุษย์ก็จัดเป็นสิทธิของความเป็นมนุษย์อย่างหนึ่งด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่าสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นระบบคุณค่าในยุคปัจจุบันที่มนุษย์พึงใช้ในการจัดความสัมพันธ์ต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน เพื่อลดทอนสถานะการทำลายความเป็นมนุษย์ที่ดำเนินอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การเคารพสิทธิมนุษยชนจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความเป็นมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของสังคม และในปัจจุบันสิทธิมนุษยชนได้ขยายขอบเขตของสิทธิรวมไปถึงสิทธิของกลุ่มของมนุษย์ด้วย กล่าวคือในปัจจุบันสิทธิมนุษยชนมีด้วยกัน 2 ระดับ ได้แก่ระดับของปัจเจกชน (ปัจเจกบุคคล) และระดับของกลุ่ม (กลุ่มบุคคล) (ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ, 2549:1-2)

สิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) แบ่งแยกได้เป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) สิทธิพลเมือง (Civil Right) และสิทธิทางการเมือง (Political Right) ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต การไม่ถูกฆ่า การไม่ถูกทรมาน การไม่ถูกทำร้าย สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาลอย่างยุติธรรมโดยผู้พิพากษาที่มีอิสระ สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการคุมขังโดยมิชอบ สิทธิในความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการจับกุมโดยมิชอบ สิทธิในการได้รับสัญชาติ สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองทางการเมือง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เสรีภาพในการแสดงออก สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองทางเศรษฐกิจ สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองทางสังคม สิทธิการมีส่วนร่วมกับรัฐหรือองค์กรในการดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์

2) สิทธิทางเศรษฐกิจ (Economic Right) สิทธิทางสังคม (Social Right) และ สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Right) ได้แก่ สิทธิในการมีงานทำ สิทธิในการได้เลือกงานอย่างอิสระ สิทธิในการลงทุน การได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างพอเพียง สิทธิในการเป็นเจ้าของกิจการ สิทธิในการได้รับค่าจ้างอย่างเป็นธรรม สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน สิทธิในการได้รับการศึกษา เสรีภาพในการสร้างครอบครัว สิทธิในการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพ เสรีภาพในการเลือกคู่ครอง สิทธิในการได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างถูกต้อง สิทธิในการได้รับความมั่นคงทางสังคม การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา การมีเสรีภาพในการแต่งกายตามวัฒนธรรม การมีเสรีภาพในการใช้ภาษาหรือสื่อความหมายในภาษาท้องถิ่น การมีเสรีภาพในการปฏิบัติกิจตามวัฒนธรรม การมีเสรีภาพในการพักผ่อนทางศิลปวัฒนธรรมและการบันเทิง การมีเสรีภาพในการปฏิบัติกิจตามประเพณีท้องถิ่น

หลักการที่ถือเป็นองค์รวมของสิทธิมนุษยชนได้แก่

สิทธิ (Rights) ซึ่งเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนตามธรรมชาติที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งไม่มีใครล่วงละเมิดได้ แม้กฎหมายยังไม่รองรับแต่สิทธิก็ยังอยู่ “สิทธิ” จึงแบ่งได้เป็นสองความหมาย ได้แก่ (1) สิทธิ หมายถึง สิ่งที่ไม่รูปร่างซึ่งมีอยู่ในตัวมนุษย์ตั้งแต่เกิดหรือกฎหมายกำหนดให้มีขึ้น และ

(2) “สิทธิในทางกฎหมาย” หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายให้ความรับรอง คุ้มครองที่จะมีให้บุคคลอื่นล่วงละเมิดสิทธิได้ซึ่งทั้งสองความหมายรวมเรียกว่า “สิทธิ” (Rights) (นัยนา เกิดวิชัย และคณะ, 2558:18,21)

เสรีภาพ (Freedom) คือ อิสระในทุกสิ่งที่มีมนุษย์สามารถทำได้ภายใต้ขอบเขตของศีลธรรมอันดีงามโดยไม่เบียดเบียนสังคม หรือไม่ล่วงล้ำสิทธิของบุคคลอื่น หรือส่งผลกระทบต่อส่วนรวม เช่น เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เสรีภาพทางความคิด เสรีภาพทางการแสดงทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่ เสรีภาพในทางวิชาการ หรือหมายถึงทำได้ คิดได้ โดยไม่มีข้อผูกมัดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาเหนี่ยวรั้ง (นัยนา เกิดวิชัย และคณะ, 2558:21)

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกันซึ่งเป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่กำหนดสิทธิมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งรวมไปถึงสิทธิในการมีชีวิตและความมั่นคงในการมีชีวิตอยู่ การปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมจึงควรเป็นไปด้วยความเคารพความในความเป็นมนุษย์ ไม่ทำร้ายร่างกายหรือสร้างความทรมานหรือกระทำการกระทำที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในปัจจุบันได้รับการรับรองอยู่ในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สนธิสัญญาระหว่างประเทศ กติการะหว่างประเทศอนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศ ตามที่แต่ละประเทศมีผลผูกพัน แต่ในปัจจุบันศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) มักจะถูกกละเลยจากคนในสังคมที่ได้ให้คุณค่าของความเป็นคนเป็นไปตามสถานภาพทางสังคม ฐานะ ระดับการศึกษาหรือสิ่งที่เป็นตัวชี้วัดอย่างอื่นว่ามนุษย์คนนั้นมีศักดิ์ศรีของมนุษย์หรือไม่ ซึ่งในทางความเป็นจริงแล้วนั้นศักดิ์ศรีของมนุษย์เป็นการให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ตามธรรมชาติซึ่งมนุษย์ทุกคนมีคุณค่าในความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ส่วนเรื่องของความเสมอภาคและการเลือกปฏิบัติ (Equality and Discrimination) นั้น เป็นเกณฑ์ที่ใช้เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเสมอภาคหรือการปฏิบัติต่อมนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ และยังชี้ให้เห็นถึงว่าสังคมหนึ่งสังคมใดมีการละเมิดหรือเคารพสิทธิมนุษยชนหรือไม่ (นัยนา เกิดวิชัย และคณะ, 2558 :21,29-32)

จากการศึกษาทบทวนแนวคิดสิทธิมนุษยชน ผู้วิจัยจึงสรุปขอบเขตของสิทธิมนุษยชนสำหรับการวิจัยว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีพึงได้รับในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์รวมถึงสิทธิที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตในฐานะของมนุษย์ เพื่อให้สามารถอยู่ได้อย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เช่น สิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ เสมอภาค และความมั่นคง สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากศาลในการถูกละเมิดสิทธิ สิทธิที่จะสมรสและสร้างครอบครัว และในยุคปัจจุบันสิทธิมนุษยชนยังถือเป็นระบบคุณค่าในการจัดความสัมพันธ์ต่อกันไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน เพื่อลดทอนสถานะการทำลายความเป็นมนุษย์ที่ดำเนินอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การเคารพสิทธิมนุษยชนจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความเป็นมนุษย์และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของสังคมสืบไป

1.2 แนวคิดสังคมในปัจจุบัน

ในปัจจุบันปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้มีความรุนแรง และก่อให้เกิดผลกระทบเป็นอย่างมากทั้งในเรื่องของความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ความเสียหายในเรื่องบุคลากรที่ถือเป็นทรัพยากรของรัฐ อีกทั้งการที่บุตรหลานซึมซับเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงของผู้ปกครองจนเกิดความเคยชินทำให้คิดว่าการกระทำดังกล่าวถือเป็นเรื่องปกติ จนทำให้บุตรหลานมีพฤติกรรมเสี่ยงและอาจมีการใช้ความรุนแรงทั้งกับบุคคลรอบข้างหรืออาจถึงขั้นก่ออาชญากรรมขึ้นได้ในอนาคต (พิชญภา เจียมแท้, 2555 : 24-25)

จากผลกระทบดังกล่าวประกอบกับความเชื่อของคนในสังคมปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ด้วยความเชื่อที่ว่าเพศชายมีฐานะสูงกว่าเพศหญิง และเพศชายมีสิทธิกระทำการใดๆ ต่อเพศหญิงที่เป็นภริยาของตนก็ได้นั้นได้เปลี่ยนไป โดยมักจะหนีไม่พ้นการมองเห็นความแตกต่างทางกายภาพระหว่างเพศหญิงกับเพศชายและความแตกต่างที่ว่านี้ถูกนำมาอธิบายถึงสถานะของแต่ละฝ่ายเรื่อยมาขึ้นอยู่กับสังคมและวัฒนธรรม ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อและทัศนคติของผู้คนในสังคมแต่ละชาติ เช่นกรณีของสังคมไทยแต่เดิมที่มองเห็นสถานะของเพศหญิงเป็นเพียงช่างเท้าหลังของเพศชายและสถานะของเพศหญิงถูกมองในลักษณะที่ต่ำต้อยกว่าสถานะของเพศชาย จึงทำให้ในอดีตเพศหญิงมักถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม แต่ในสังคมปัจจุบันมีความเชื่อถึงความเท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงกับเพศชายมีมากขึ้น และมีการกำหนดมาตรการสำหรับการจัดการเลือกปฏิบัติกับเพศหญิง อีกทั้งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในสังคมมากยิ่งขึ้น โดยเพศหญิงได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทุกส่วนไม่ว่าจะเป็นบทบาททางด้านการเมือง ซึ่งปัจจุบันมีเพศหญิงที่อยู่ในฐานะผู้นำอันได้แก่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี อยู่ในหลายประเทศ และบทบาททางด้านการบริหารการดำเนินการทางธุรกิจ กล่าวคือปัจจุบันเพศหญิงได้ออกสู่โลกภายนอกมากขึ้น โดยมีบทบาทในการทำงานหารายได้เข้ามาดูแลครอบครัวด้วยเช่นเดียวกับเพศชาย และในปัจจุบันเพศหญิงประสบความสำเร็จจากการประกอบธุรกิจมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (พิชญภา เจียมแท้, 2555 : 24-25)

นอกจากนี้ความเชื่อด้านความเท่าเทียมกันของเพศหญิงกับเพศชายนั้นเปลี่ยนไปแล้ว ในสังคมปัจจุบันมีความเชื่อในเรื่องสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมกันของมนุษย์มากขึ้น คนทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกันฉะนั้นในฐานะมนุษย์คนหนึ่งไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิงย่อมมีฐานะเท่าเทียมกันทางสังคม จึงทำให้คนในสังคมตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมากยิ่งขึ้น และคนในสังคมจึงหันมาสนับสนุนให้รัฐเข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหาการกระทำรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ต่อมารัฐจึงได้มีการออกกฎหมายที่นำมาใช้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวโดยเฉพาะเนื่องจากว่าปัญหาความรุนแรง

ในครอบครัวนั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน มีลักษณะพิเศษ กฎหมายที่นำมาปรับใช้จึงต้องมีความเหมาะสมและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด นอกจากนั้นแล้วคนในสังคมก็ต้องช่วยกันรณรงค์ให้ทุกคนยุติการใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นการกระทำต่อสตรี เด็กและคนชราซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นบุคคลในครอบครัว โดยใช้ให้เห็นถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาจากปัญหาดังกล่าว (พิชญภา เจียมแท้, 2555 : 24-25)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปขอบเขตแนวคิดในสังคมปัจจุบันว่าในสังคมปัจจุบันเชื่อว่าหญิงชายมีสิทธิในฐานะของความเป็นคนเท่าเทียมกัน ทุกคนมีศักดิ์ศรี มีคุณค่า จึงทำให้คนในสังคมตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและสนับสนุนให้รัฐเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา รัฐจึงได้ออกกฎหมายขึ้นมารองรับสำหรับเรื่องนี้โดยเฉพาะในปัจจุบัน

1.3 แนวคิดของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ในการแก้ไขปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้น สิ่งทีถือว่าสำคัญเป็นอย่างยิ่งได้แก่ ทศนคติและแนวคิดในการทำงานของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษาหรือศาล ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวว่าเป็นปัญหาที่มีได้มีความสำคัญแต่อย่างใดแล้ว การแก้ไขปัญหาดังกล่าวย่อมไม่สามารถบรรลุผล และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้

ในอดีตที่ผ่านมาเมื่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมาร้องทุกข์นั้น มักจะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิเสธ และเจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว เนื่องจากมองว่าเป็นปัญหาภายในครอบครัว ต้องจัดการปัญหาตนเอง บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว ประกอบกับที่ผ่านมาตำรวจมีประสบการณ์ที่ไม่ดีสำหรับเรื่องนี้ กล่าวคือ เมื่อมีการแจ้งความร้องทุกข์เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ต่อมาผู้เสียหายมักจะไม่ติดใจเอาความซึ่งเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ดังนั้นเมื่อมีการแจ้งความร้องทุกข์ในกรณีดังกล่าวตำรวจจึงมักจะดำเนินการไกล่เกลี่ยให้สามีมิกรียาหรือให้คู่กรณี กลับไปพูดคุยตกลงกันเพื่อรักษาไว้ซึ่งความเป็นครอบครัว ในบางครั้งพูดไกล่เกลี่ยกับเฉพาะฝ่ายที่มาแจ้งความร้องทุกข์โดยไม่เรียกตัวผู้กระทำผิดมาพูดคุยด้วย เว้นแต่เป็นกรณีการกระทำรุนแรงเกินกว่าเหตุ เช่นในกรณีที่เป็นการทำร้ายร่างกายโดยใช้อาวุธที่ร้ายแรง หรือเป็นการฆ่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ฉะนั้นเมื่อผู้ถูกระทำขอความช่วยเหลือจากใครไม่ได้ จึงต้องทนยอมให้ผู้ถูกระทำซ้ำๆ เนื่องจากว่าปัญหานั้นไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้อง (พิชญภา เจียมแท้, 2555 : 25-28)

ในปัจจุบันแต่ละประเทศพยายามปรับเปลี่ยนแนวความคิดและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามในบางเรื่องเช่นเรื่องของทัศนคติบางอย่างที่มีมาแต่ดั้งเดิมที่ว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวเป็นเรื่องของแต่ละครอบครัว และเรื่องค่านิยมของสังคมที่ว่าผู้ชายมีฐานะอยู่เหนือผู้หญิงการปลุกฝังและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญ และความจำเป็นในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และการปรับเปลี่ยนค่านิยมในเรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย จึงถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาและการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนต่อไป

นอกจากนี้ส่วนสำคัญที่สุดที่จะทำให้การแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวบรรลุผลได้ คือกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้เมื่อมีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น ซึ่งกฎหมายที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างแท้จริงนั้นจะต้องมุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในครอบครัว และมีการไกล่เกลี่ยคู่กรณีซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวเพื่อให้สามารถกลับมาอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวได้ในท้ายที่สุด มิใช่มุ่งเน้นการลงโทษผู้กระทำความผิด เนื่องจากการกระทำความรุนแรงเกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน การลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการจำคุกย่อมสร้างผลกระทบให้กับทุกคนในครอบครัว และการลงโทษโดยการจำคุกนั้นมิได้ทำให้สาเหตุของปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวหมดไป ดังนั้นหากกฎหมายที่นำมาบังคับใช้สามารถแก้ไขสาเหตุของปัญหาในเรื่องการกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้แล้ว ปัญหานี้ย่อมลดน้อยลงไปและหายไปจากสังคมได้ในที่สุด (พิชญานภา เจริญแท้, 2555 : 25-28)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปขอบเขตแนวคิดของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวว่า การแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวนั้นทัศนคติ และแนวคิดในการทำงานของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวจึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดและสร้างความเข้าใจให้กับบุคคลในกระบวนการยุติธรรม จะได้นำเอากฎหมายไปใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามเจตนารมณ์ต่อไป

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

แนวคิดหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มุ่งฟื้นฟูความเสียหาย หรือผลของการกระทำความผิดให้กับทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิดครอบครัว และชุมชน ทั้งนี้ เพื่อที่จะทำให้ครอบครัวและชุมชนกลับคืนสู่สภาวะเดิมให้มากที่สุด

การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกรณีที่เป็นบุตรหลานซึ่งเป็นเด็กเป็นผู้เสียหาย เป็นผลดีต่อเด็ก เนื่องจากที่ผ่านมากกระบวนการยุติธรรมอาจจะละเลยเด็กผู้เสียหายที่ตกเป็น

เหยื่ออาชญากรรมทั้ง ๆ ที่อาชญากรรมนั้นทำความเสียหายให้กับเด็กโดยตรง โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลในครอบครัว ดังนั้นสิ่งที่เหมาะสมที่สุดในการอำนวยความสะดวกให้เด็ก คือการให้เด็กได้รับการเยียวยาและฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกายให้กลับสู่สภาวะปกติให้ได้มากที่สุด

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยปรับความเข้าใจ และยังเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านจิตใจและร่างกาย และสร้างความสมานฉันท์ระหว่างเด็กซึ่งเป็นผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด ครอบครัว และชุมชนหรือสภาพแวดล้อมของเด็ก (มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551 : 47-48)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ว่าเป็นแนวคิดในการสร้างความเข้าใจและมุ่งฟื้นฟูความเสียหาย หรือผลของการกระทำสำหรับทุกฝ่ายทั้งผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด รวมถึงครอบครัวและชุมชน เพื่อที่จะทำให้ครอบครัวและชุมชนสามารถกลับสู่สภาวะที่เป็นอยู่เดิมให้ได้มากที่สุด

1.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) และทฤษฎีสตรีนิยม (Feminist Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม อธิบายการใช้ความรุนแรงว่าเป็นพฤติกรรมที่ลอกเลียนแบบ ความรุนแรงอันเกิดจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครอบครัวไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เมื่อเด็กเติบโตขึ้นเป็นเยาวชนจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ก็จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรงที่พบเห็นอยู่เป็นประจำที่เกิดขึ้นในครอบครัวในวัยเด็กนั้นเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เนื่องจากคิดว่าการกระทำดังกล่าวนี้ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งทฤษฎีนี้จัดได้ว่ามีความสำคัญมากต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมความรุนแรงของมนุษย์เพราะสามารถถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งได้ (ทิวาภรณ์ ทองเดช, 2555)

ส่วนทฤษฎีสตรีนิยมนั้น เชื่อว่าความรุนแรงต่อสตรีนั้นมีรากเหง้ามาจากเรื่องของความแตกต่างทางเพศระหว่างเพศหญิงและเพศชายโดยที่เพศชายใช้อำนาจและควบคุม (Power and Control) เพศหญิงในทุกๆด้านจนทำให้เกิดความรุนแรงขึ้น (ทิวาภรณ์ ทองเดช, 2555)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมว่า การใช้ความรุนแรงเป็นพฤติกรรมที่ลอกเลียนแบบของการกระทำความรุนแรงมาจากคนในครอบครัว ส่วนทฤษฎีสตรีนิยมเป็นเรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางเพศ โดยที่เพศชายจะใช้อำนาจและควบคุมเพศหญิง จึงเกิดปัญหาความรุนแรงขึ้น

1.6 ปรัชญาการลงโทษ

จุดมุ่งหมายของการลงโทษทางอาญา (Purpose of Criminal Sanctions) การลงโทษทางอาญานั้น ได้มีการปฏิบัติกันมาตั้งแต่ยุคโบราณ โดยในอดีตนั้นจะใช้วิธีการลงโทษทางร่างกาย (Corporal Punishment) เช่น การโบยตี การนำเอาเหล็กกร้อนๆ มาทาบลงบนร่างกายของผู้กระทำความผิดเพื่อให้เจ็บปวดทรมาน เป็นต้น หรือแม้แต่การลงโทษโดยมาตรการทางเศรษฐกิจ เช่น การปรับ และหากไม่ชำระค่าปรับได้ก็ต้องใช้แรงงานเข้าแลกหรืออาจต้องถูกขายและตกเป็นทาส และการประหารชีวิต ส่วนมาตรการในการลงโทษทางอาญาโดยการกักขังในคุก และทัณฑสถานต่าง ๆ นั้น ถือเป็นวิธีการที่ค่อนข้างใหม่ที่สรุปไม่ได้ว่าเกิดขึ้นเมื่อใด ซึ่งสามารถอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญาโดยใช้หลักปรัชญาร่วมสมัยเป็น 5 ประการ ดังนี้

1.6.1 การยับยั้งการกิดขวาง (Deterrence) ขึ้นอยู่กับหลักการที่ว่า การลงโทษนั้นสามารถที่จะป้องกันไม่ให้อาชญากรกระทำความผิดซ้ำได้โดยสามารถทำได้ด้วยการใช้การลงโทษทางเศรษฐกิจ การลงโทษทางร่างกาย และการขู่ว่าจะทำการร้ายทางร่างกาย เช่น เมื่อเราตอนเป็นเด็กนักเรียนคุณครูอาจมีการจดชื่อนักเรียนที่พูดหยาบหรือมาสายไว้ที่หน้ากระดาน การกระทำเช่นนี้ก็ถือเป็น การลงโทษที่ใช้การกีดกันไม่ให้เด็กนักเรียนพูดหยาบได้เพราะสร้างความอับอายให้เกิดขึ้น ซึ่งมาตรการยับยั้งและกิดขวางสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 ยับยั้งกิดขวางแบบเจาะจง (Specific Deterrence) คือ ทำให้บุคคลที่กระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมถูกยับยั้งและกิดขวาง ไม่ให้สามารถกระทำความผิดได้อีกในอนาคตเนื่องจากถูกลงโทษ ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการเรียนรู้ การลงโทษและไม่กล้า กระทำความผิดอีก และประเภทที่ 2 ยับยั้งกิดขวางแบบทั่วไป (General Deterrence) คือ การที่เราสามารถป้องกันไม่ให้บุคคลอื่น ๆ มากระทำความผิด การยับยั้งแบบทั่วไปนั้นขึ้นอยู่กับหลักการที่ว่าคนเราเมื่อได้เห็นหรือรับรู้ความทุกข์ทรมานที่ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษ คนเรานั้นก็จะพยายามที่จะไม่ให้ตนได้รับความทุกข์ทรมานจากการลงโทษ ทำให้ประชาชนเห็นเรียนรู้ และเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด พร้อมทั้งยังสนับสนุนให้ออกอากาศการประหารชีวิต มาตรการกิดกันและยับยั้งจะมีผลสำเร็จที่ดีขึ้น

1.6.2 การทำให้หมดความสามารถ (Incapacitation) จุดมุ่งหมายคือ การทำให้อาชญากรหรือผู้ที่กระทำความผิดนั้นไม่สามารถที่จะกระทำความผิดได้อีก โดยป้องกันไม่ให้เขาเหล่านั้นมีโอกาสที่จะกระทำความผิดได้โดยทำให้หมดความสามารถ เพราะเชื่อว่าอาชญากรหรือผู้กระทำความผิดนั้นไม่สามารถที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ดังนั้น จึงไม่เป็นการปลอดภัยที่จะปล่อยและอนุญาตให้อาชญากรนั้นกลับสู่สังคม ตัวอย่างการลงโทษที่เห็นชัดคือ การประหารชีวิต ซึ่งผู้ที่ถูกประหารจะไม่สามารถที่จะกระทำความผิดได้อีกอย่างแน่นอน การลงโทษกักขังในเรือนจำและทัณฑสถาน เป็นต้น สำหรับการลงโทษที่ถือว่าเก่าแก่ที่สุดตามหลักทฤษฎีนี้ก็คือ “การเนรเทศ” (Banishment) และการ

ส่งไปอยู่ในสังคมอื่น (Transportation) เป็นการขับไล่ผู้กระทำความผิดออกจากสังคม โดยกำหนดเงื่อนไขว่าหากผู้กระทำความผิดกลับมายังชุมชนก็จะถูกประหารชีวิต โดยการเนรเทศจะมีกำหนดระยะเวลาหรืออาจจะเป็นการเนรเทศถาวรเลยก็ได้ซึ่งจะไม่แตกต่างจากการถูกลงโทษประหารชีวิต เช่นในประเทศอังกฤษ ก่อนที่จะมีสงครามการปฏิวัติในประเทศอเมริกา นั้น ได้มีการส่งนักโทษไปยังอาณานิคมอเมริกา หลังจากสงครามปฏิวัติในประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐบาลอังกฤษก็ได้ส่งนักโทษไปยังประเทศออสเตรเลียจนกระทั่งกลางศตวรรษที่ 9 สำหรับในปัจจุบันที่เราจะส่งนักโทษไปยังอาณานิคมหรือประเทศอื่นนั้นแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย แต่ใช้หลักการลงโทษตามกฎหมายนี้ในปัจจุบันจะเป็นในลักษณะการยึดอายัดทรัพย์สินจากการลักลอบขายยาเสพติด มาเพื่อไม่ให้สามารถดำเนินการได้อีก และอีกวิธีคือการกักขังผู้กระทำความผิดไว้ในคุกหรือเรือนจำที่จะไม่ให้มาประกอบอาชญากรรมได้อีก เป็นมาตรการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการดังกล่าวบางครั้งเราก็เรียกว่า “มาตรการโกดัง (Warehousing) หรือกักขังและเลี้ยง (Lock and Feed)” ที่มีจุดมุ่งหมายในการแยกอาชญากรและผู้กระทำความผิดออกจากสังคมให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้

1.6.3 การแก้แค้น (Retribution) หรือการตอบสนอง เป็นแนวคิดที่ว่าเมื่ออาชญากรหรือผู้กระทำความผิดประกอบอาชญากรรมหรือกระทำความผิดแล้ว เขาเหล่านั้นก็สมควรที่จะต้องได้รับการลงโทษ มาตรการการลงโทษแบบใช้หลักการแก้แค้นและการตอบสนองนั้นมีความสัมพันธ์กับหลักพิพากษาที่ใช้การลงโทษอย่างหนัก หรือนโยบาย “Get-Tough” และนโยบายการพิพากษาแบบตาต่อตา “An Eye For An Eye” ซึ่งกลุ่มผู้สนับสนุนนโยบายการลงโทษดังกล่าวให้เหตุผลว่าอาชญากรและผู้กระทำความผิดนั้น สมควรที่จะต้องรับผิดชอบและรับการลงโทษอย่างสาสมในสิ่งที่เขากระทำไปนั้น ในอดีตนั้นเหยื่อของอาชญากรรมจะเป็นผู้นำเอามาตรการการลงโทษแบบแก้แค้นเอง เหยื่อนั้นจะมีสิทธิที่จะนำหรือเลือกการลงโทษที่ตนนั้นคิดว่าเหมาะสมกับการกระทำผิดนั้น ๆ ซึ่งกลุ่มผู้สนับสนุนการประหารชีวิตมีความคิดเห็นว่าโทษประหารชีวิตนั้นเป็นโทษที่เหมาะสมที่สุดสำหรับฆาตกร แต่ปัจจุบันหลายประเทศเริ่มมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต และการลงโทษทางร่างกาย โดยนำโทษกักขังในระยะเวลายาวนานมาใช้ปฏิบัติแทน ซึ่งกลุ่มผู้สนับสนุนก็ต้องผิดหวังกับคำพิพากษาและมาตรการลงโทษในกระบวนการยุติธรรมที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

1.6.4 การฟื้นฟู (Rehabilitation) เป็นการแก้ไขผู้กระทำความผิดนั้นถือว่าเป็นหลักปรัชญาและแนวความคิดที่ร่วมสมัย หลักการนี้จะมุ่งเน้นไปที่การลงโทษโดยการเยียวยาแก้ไขพฤติกรรมอาชญากรรมของผู้กระทำความผิด รูปแบบของการลงโทษแบบฟื้นฟูนั้นอาจเรียกอีกอย่างว่าเป็นรูปแบบทางการแพทย์ซึ่งมองพฤติกรรมอาชญากรรมก็เหมือนกับโรคชนิดหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าวจะต้องเข้ารับการรักษาแก้ไข เพราะเชื่อว่าจะสามารถแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้โดยการใช้มาตรการทางด้านจิตวิทยา ด้านการแพทย์ด้าน การบำบัดยาเสพติด ด้านการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและเคารพในตัวเอง ด้านการศึกษา ด้านการอบรมและ

พัฒนาศีลธรรมจรรยา และด้านการฝึกงานอาชีพ โดยส่วนมากมาตรการลงโทษแบบฟื้นฟูนั้นจะเน้นไปที่เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด รวมถึงการนำไปใช้กับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรก แต่ไม่เห็นด้วยกับการที่จะนำหลักการดังกล่าวมาใช้กับผู้กระทำความผิดหลายครั้งและมีอาชีพเป็นอาชญากร ซึ่งแนวทางในการลงโทษแบบฟื้นฟูในปัจจุบันก็ได้นำมาใช้กับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว และผู้ที่ติดยาเสพติดต่าง ๆ เพราะถือว่าการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน เป็นการกระทำระหว่างบุคคลในครอบครัว ส่วนการติดยาเสพติดถือเป็นโรคและเป็นความผิดปกติทางจิตชนิดหนึ่ง

1.6.5 ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) การลงโทษโดยใช้หลักความยุติธรรมแบบบูรณาการ หรือสมานฉันท์นั้นจะเน้นไปที่มาตรการที่จะช่วยเหลือ และฟื้นฟูเหยื่อ อาชญากรรมมากกว่าอาชญากร หรือผู้กระทำความผิด มาตรการลงโทษแบบฟื้นฟูนี้บ่อยครั้งถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นมาตรการที่ละเลยต่อเหยื่อ และเป็นมาตรการที่เน้นที่จะทำให้อาชญากร และผู้กระทำความผิดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสามารถกลับคืนสู่สังคมโดยปกติได้ ส่วนการลงโทษโดยใช้หลักกระบวนการยุติธรรมแบบสมานฉันท์นั้นนอกจากจะเน้นไปที่การฟื้นฟู บำบัดเยียวยาพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดแล้ว ยังเน้นไปที่การช่วยเหลือเหยื่อให้กลับคืนสู่สถานภาพปกติก่อนที่เขานั้นจะตกเป็นเหยื่อ และหลักนี้ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการลงโทษโดยใช้หลักกระบวนการยุติธรรมแบบสมานฉันท์ โดยแนวคิดนี้เชื่อว่าอาชญากรรมนั้นส่งผลกระทบต่อสังคมและเหยื่อ และกระบวนการยุติธรรมต้องการที่จะกำจัดภัยอันตรายนั้นให้หมดไปให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยแนวคิดนี้จะเน้นมาตรการซ่อมแซมให้กลับสู่สภาพเดิม บริการชุมชน โกล่เกลี่ย และอื่น ๆ ที่ใช้มาตรการในการฟื้นฟูแก้ไขทั้งผู้กระทำความผิด และกล่าวถึงการช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรม องค์ประกอบประการหนึ่งของการนำนโยบายความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ก็คืออาชญากร หรือผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องมีบทบาทในการสนับสนุนและให้บริการสังคม บทลงโทษแบบสมานฉันท์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุดก็คือการที่ผู้กระทำความผิดต้องจ่ายค่าชดเชยให้กับเหยื่อ (Restitution) และมาตรการการให้บริการแก่ชุมชน (Community Service) มาตรการการลงโทษดังกล่าวนี้ส่วนมากจะนำมาใช้กับคดีทางด้านทรัพย์สิน หลักความคิด และปรัชญาเกี่ยวกับการลงโทษโดยการให้บริการแก่สังคมก็คืออาชญากรหรือผู้กระทำความผิดที่ให้บริการช่วยเหลือสังคม เพื่อที่จะบรรเทาความเสียหาย หรือภัยที่เขานั้นได้กระทำต่อสังคม (ศรีสมบัติ โขศประจักษ์ชัด และคณะ, 2557)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปขอบเขตวัตถุประสงค์ของปรัชญาการลงโทษ ดังนี้

1. การยับยั้งการเกิดชวาทแบบเจาะจงและแบบทั่วไปเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดสามารถลงมือกระทำความผิดได้อีกในอนาคต
2. การทำให้หมดความสามารถเพราะเชื่อว่าอาชญากรหรือผู้กระทำความผิดนั้นไม่สามารถที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้
3. การแก้แค้นเป็นแนวคิดที่ว่าเมื่ออาชญากรหรือ

ผู้กระทำความผิดประกอบอาชญากรรมหรือกระทำความผิดแล้ว ก็สมควรที่จะต้องได้รับการลงโทษ

4. การฟื้นฟูเป็นการแก้ไขผู้กระทำความผิด หลักการนี้จะมุ่งเน้นไปที่การลงโทษโดยการเยียวยาแก้ไข พฤติกรรมของผู้กระทำความผิด รูปแบบของการลงโทษแบบฟื้นฟูนั้นอาจเรียกอีกอย่างว่าเป็นรูปแบบทางการแพทย์ซึ่งมองพฤติกรรมอาชญากรเหมือนกับโรคชนิดหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าวจะต้องเข้ารับการเยียวยาแก้ไข โดยใช้มาตรการทางด้านจิตวิทยา ด้านการแพทย์ ด้านการบำบัด ด้านการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการเคารพในตัวเอง และ 5. ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ถือเป็นมาตรการที่มุ่งเน้นให้อาชญากรและผู้กระทำความผิดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ และช่วยเหลือเหยื่อให้กลับคืนสู่สถานภาพเดิม

2. สาเหตุและลักษณะของความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) ในอดีตที่ผ่านมา มีหลักฐานปรากฏต่อสาธารณะที่เป็นการแสดงให้เห็นได้ว่า การทำร้ายภรรยาเป็นความชอบธรรมและชอบด้วยกฎหมาย เช่น ก่อนคริสตวรรษที่ 19 ได้มีกฎหมายของประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย ที่ได้อนุญาตให้สามีมีสิทธิในการลงโทษภรรยาได้ ในส่วนของประเทศไทยนั้นก็ยังมีปรากฏในกฎหมายตราสามดวงที่กล่าวเอาไว้ว่า “สามีตีภรรยาได้และมีสิทธิที่จะยกให้หรือขายภรรยา” จากแนวคิดของหลักกฎหมายดังกล่าวทำให้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีผลกระทบเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน (พิชญานา เจียมแท้, 2555 : 6)

ความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากการทำร้ายซึ่งกันและกันระหว่างสามีภรรยา บิดามารดากับบุตร ผู้ที่แข็งแรงกว่ากับบุพการีที่มีความชราภาพหรือมีความอ่อนแอทางสรีระ หรือเป็นผู้ที่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจสังคม ถือเป็นปัญหาสังคมกึ่งอาชญากรรม ที่มีจำนวนความถี่และทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นในยุคปัจจุบัน สำหรับในอดีตที่ผ่านมาสังคมได้ใช้วิธีการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในหลาย ๆ วิธี เช่น การปล่อยให้เรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นเพียงเรื่องภายในครอบครัวที่จะต้องจัดการแก้ปัญหาตนเอง ไม่ใช่เรื่องของคนนอกครอบครัวที่จะเข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งผลที่เกิดขึ้นตามมาก็คือฝ่ายที่อ่อนแอกว่าจะต้องยอมรับสัมพันธภาพเชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันของฝ่ายที่ก้าวร้าวและแข็งแรงกว่าเสมอมา (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551)

2.1 ขอบเขตของนิยามของความรุนแรงในครอบครัว

2.1.1 ในด้านสังคม จิตวิทยา และผู้หญิง

Merton นักสังคมวิทยา (อ้างถึงใน Joseph Julian & William Kornblum, 1983, p.82) กล่าวไว้ในทฤษฎีอะโนมี (Merton's Theory of Anomie) ว่า “ที่ใดที่มีการติดต่อ

สัมพันธ์ระหว่างคนต่างเพศ ที่มีการให้ค่าแก่เพศทั้งสองแตกต่างกัน และการบรรลุถึงบทบาททางเพศดังกล่าวถูกยับยั้งหรือประสออุปสรรค ที่นั่นมีอัตราการเกิดความรุนแรงทางเพศสูง กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ถ้าสังคมใดส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศกันมากขึ้นเท่าใด อัตราการเกิดความรุนแรงทางเพศในสังคมนั้นย่อมจะลดลงเท่านั้น” (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551)

ความรุนแรงในครอบครัวในมุมมองของนักสังคมวิทยา ถูกมองว่าเป็นโครงสร้างทางสังคมที่มีผลกระทบต่อผู้คนและพฤติกรรมของคนในสังคม สังคมที่ยกย่องพ่อเป็นใหญ่ (Patriarchal Society) คือสังคมที่กำหนดและควบคุมกฎเกณฑ์โดยชาย เช่น สังคมเอเชีย จะให้ “เพศชาย” ที่แสดงบทบาททางเพศเชิงอำนาจนิยม ขณะที่ “เพศหญิง” ให้เป็นยอมตามมากกว่าสังคมที่ถือว่าแม่เป็นใหญ่ (Matriarchal Society) และสังคมที่ถือว่าพ่อแม่เป็นใหญ่เท่ากัน (Equalitarian Society) (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551)

นักจิตวิทยามองปัญหาความรุนแรงในครอบครัวว่าเป็นปัญหาที่ผู้กระทำการรุนแรงมีลักษณะบุคลิกภาพที่ผิดปกติเฉพาะบุคคล โดยให้เหตุผลว่า ผู้เป็นสามีในครอบครัวอื่นๆที่อยู่ภายใต้โครงสร้างสังคมในระดับชนชั้นเดียวกัน ได้รับการขัดเกลาจากวัฒนธรรมทางสังคมแบบเดียวกัน มิใช่จะกระทำรุนแรงต่อภรรยาเช่นเดียวกันทุกครอบครัว มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่กระทำพฤติกรรมเช่นนี้

ส่วนความรุนแรงในมุมมองของ เพศหญิง (Feminism) มองว่าความรุนแรงเป็นเรื่องของ “เพศ” และ “อำนาจ” ที่อยู่เบื้องหลังการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยนิยามของความรุนแรงในครอบครัว ในมุมมองของเพศหญิงหมายถึง การที่เหยื่อสูญเสียพื้นที่ความเป็นส่วนตัว การถูกทำร้ายหรือคุกคามทางเพศ สูญเสียความเชื่อมั่น ถูกทำให้โดดเดี่ยว ถูกทำร้าย และข่มขู่ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551)

2.1.2 ในด้านกฎหมาย

การนิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” ทางกฎหมายนิยามแคบกว่าทางสังคมและจิตวิทยา เนื่องจากมีการกำหนดลักษณะของการกระทำและความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับผู้ที่ได้รับผลร้ายให้ชัดเจนโดยไม่จำกัดเพศ จะเป็นผู้ก่อเหตุความรุนแรงหรือได้รับผลร้ายจากความรุนแรง

คณะกรรมการกฎหมาย (The Law Commission) แห่งประเทศอังกฤษนิยาม “ความรุนแรง” ไว้ในรายงานฉบับที่ 207 (1992) ว่า คำว่า รุนแรง (Violence) มักใช้ในสองความหมาย กล่าวคือ เป็นการใช้กำลัง หรืออาวุธประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายแก่ผู้อื่น สำหรับความหมายอย่างแคบ แต่ถ้าเป็นการใช้ความรุนแรงในครอบครัว จะมีความหมายกว้างกว่าเพราะนอกจากการประทุษร้ายแก่กายแล้วยังรวมไปถึงการประทุษร้ายทางเพศ หรือประทุษร้ายต่อจิตใจหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญ อันมีผลกระทบต่อสุขภาพกาย จิตใจ อนามัย และ

ความเป็นอยู่อย่างปกติสุข แม้ว่าจะไม่มีการใช้กำลังประทุษร้ายก็ตาม ความร้ายแรงและผลกระทบแห่งการกระทำนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติของผู้ถูกระทำ (วัฒนา วิทย์กุล, 2556 : 7)

กฎหมายของมลรัฐฟลอริดา นิยาม ความรุนแรงในครอบครัว ว่า บุคคลที่อยู่ในครอบครัว หรือครัวเรือนเดียวกันทำร้าย ทำร้ายสาหัส ทุบตี ทุบตีสาหัส กระทำรุนแรงทางเพศ กระทำรุนแรงทางเพศสาหัส เชื้อยนต์ เชื้อยนต์รุนแรง ลักพา กักขัง หรือกระทำผิดอาญาแก่สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัว หรือครัวเรือนเดียวกันจนได้รับอันตรายแก่กายหรือถึงแก่ความตาย (วัฒนา วิทย์กุล, 2556 : 7-8)

ส่วนคำว่า “สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวหรือครัวเรือนเดียวกัน” หมายถึง คู่สมรส ผู้เคยสมรสกัน ผู้ที่มีความเกี่ยวพันทางสายโลหิตหรือการสมรส ผู้อาศัยหรือเคยอาศัยอยู่ด้วยกันเหมือนกับครอบครัว และผู้ที่มีบุตรด้วยกันโดยไม่คำนึงถึงว่าจะสมรสกันโดยชอบ หรือเคยอยู่อาศัยด้วยกันมาก่อนหรือไม่ (พิชญภา เจียมแท้, 2555 : 10)

กฎหมายของประเทศสิงคโปร์ ตามกฎหมาย Women Charter ในมาตรา 64 ได้ให้นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” ว่าหมายถึง การกระทำดังต่อไปนี้

ก) การกระทำการโดยรู้หรือพยายามกระทำด้วยประการใดๆ จนน่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่สมาชิกในครอบครัว

ข) กระทำการใดโดยรู้หรือควรรู้ว่าจะเกิดอันตรายแก่สมาชิกในครอบครัว

ค) กักขังหรือควบคุมสมาชิกในครอบครัวโดยมิชอบ (Wrongful) และฝ่าฝืนเจตนาของบุคคลนั้น หรือ

ง) ก่อความเดือดร้อนรำคาญอย่างต่อเนื่อง โดยเจตนาให้สมาชิกในครอบครัวได้รับความเสียหายหรือเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ การกระทำความรุนแรงดังกล่าวไม่รวมถึงการกระทำป้องกันโดยชอบหรือเพื่อการอบรมสั่งสอนเด็กอายุต่ำกว่า 21 ปี

ตามกลไกและกฎหมายระหว่างประเทศ ได้ให้คำนิยามในเรื่องนี้ไว้ตามรายงาน Innocenti Digest No.6 ได้นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” ว่าหมายถึง การที่ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงโดยคู่ครอง (Intimate partner) หรือบุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัว ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (พิชญภา เจียมแท้, 2555 : 10)

ก) การกระทำความรุนแรงต่อร่างกาย (Physical abuse) เช่น การปฏิบัติตามพิธีกรรมจารีตประเพณีที่เป็นอันตรายต่อผู้หญิง เช่นการขลิบอวัยวะเพศในผู้หญิง (Female Genital Mutilation) การทำร้ายร่างกาย การตบ การทุบตี การบิด การกระทุบ การกระชาก การบีบคอ การเตะ การถีบ การขู่เชือดจะทำร้ายด้วยวัตถุสิ่งของ หรืออาวุธ และการฆ่า

ข) การกระทำรุนแรงทางเพศ (Sexual Abuse) เช่น การมีเพศสัมพันธ์ด้วยการบังคับ ช่มชู้ การใช้กำลังบังคับขู่เชิญเพื่อมีเพศสัมพันธ์ การบังคับให้ผู้หญิงมีกิจกรรมทางเพศที่ผู้หญิงไม่ต้องการหรือบังคับให้ผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่น

ค) การกระทำอันตรายแก่จิตใจ (Psychological Abuse) การกระทำด้วยประการใดๆ โดยมีเจตนาข่มขู่หรือเจตนาถั่นแถ้ง อาทิ การข่มขู่จะทอดทิ้งหรือทำร้าย กักขังให้อยู่ในบ้าน ควบคุมติดตามตลอดเวลา ข่มขู่จะเอาบุตรไปจากความดูแล ทำลายสิ่งของเครื่องใช้ฝ่ายหญิง ปลอ่ยให้อยู่ตามลำพัง ใช้วาจารุนแรงก้าวร้าว ปฏิบัติต่อกันโดยไม่ให้เกียรติกันจนทำให้อีกฝ่ายหนึ่งดูต่ำต้อยไร้เกียรติอยู่เป็นประจำ

ง) การกระทำรุนแรงด้านเศรษฐกิจ (Economic Abuse) เช่น การปฏิเสธที่จะให้เงินช่วยเหลือด้านความเป็นอยู่ การปฏิเสธไม่ให้อาหารการกิน การปฏิเสธสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพ การปฏิเสธหรือสร้างความล่าช้าในการได้รับการรักษาพยาบาลขณะเจ็บป่วย การกีดกันการทำงานนอกบ้าน

จ) การละเว้นการกระทำ (Acts of Omission) การไม่ให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิต เช่น อาหาร เสื้อผ้า เครื่องใช้สอย การไม่ให้ของเล่นที่เหมาะสมกับเพศและวัยของเด็ก การเอาใจใส่ดูแลที่แตกต่างกัน ถือเป็น การกระทำรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กผู้หญิง เช่น การเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงหรือเด็กผู้หญิงไม่ให้ได้รับการศึกษาหรือได้รับการรักษาพยาบาลด้านสุขภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายหรือเด็กผู้ชาย เป็นต้น

สำหรับอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 (Convention on the Elimination of All forms of Discrimination against Women–CEDAW) เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญในด้านสิทธิมนุษยชนของเพศหญิง โดยได้มีการกำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานในเรื่องของการเลือกปฏิบัติต่อเพศหญิง ความเสมอภาคเชิงผลลัพธ์ และพันธะสัญญาของรัฐ เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อเพศหญิง ผูกพันให้รัฐภาคีดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้มีการเคารพ คุ้มครอง และทำให้ผู้หญิงได้ใช้สิทธิที่เสมอภาคกับผู้ชาย และรัฐภาคียังต้องผูกพันที่จะประกันว่า จะไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในกฎหมาย ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม และผู้หญิงจะได้รับการคุ้มครองจากการถูกเลือกปฏิบัติ รัฐยังผูกพันที่จะต้องยกสถานะภาพของผู้หญิงให้เสมอภาคในทางพฤตินัยด้วย (องค์การเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ, 2559)

แม้ว่าในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ไม่มีการบัญญัติครอบคลุมในประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิงเอาไว้อย่างชัดเจน แต่ต่อมามีการตีความอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ก็ได้ให้การยอมรับในเรื่องของการกระทำความรุนแรงต่อสตรีว่าเป็นการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชน ในอีกรูปแบบหนึ่ง

ข้อเสนอแนะทั่วไปลำดับที่ 19 ของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ค.ศ.1992 ตีความ “การเลือกปฏิบัติ” ในข้อ 1 ของอนุสัญญานี้ให้รวมถึง “ความรุนแรงที่เกิดจากฐานคิดเรื่องเพศภาวะ” ว่าเป็นความรุนแรงที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิงด้วยเหตุที่เธอเป็นผู้หญิง หรือเป็นความรุนแรงที่มีผลกระทบต่อผู้หญิงอย่างไม่เป็นธรรม และรวมถึง การกระทำที่ทำให้เสียหาย เป็นอันตรายทางร่างกาย ทางจิตใจ และทางเพศ การข่มขู่ บังคับ และการลิดรอนเสรีภาพ ความรุนแรงจากฐานคิดเรื่องเพศภาวะอาจเป็นการละเมิดอนุสัญญา ไม่ว่าจะพบภัยพิบัติที่นั่นจะกล่าวถึงความรุนแรงไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ (องค์การเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ, 2559)

จากการศึกษาขอบเขตของนิยามของความรุนแรงในครอบครัว ผู้วิจัยจึงสรุปนิยามความรุนแรงในครอบครัวว่า หมายถึง บุคคลในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อกันและมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน แต่ต่อมาไม่ทำตามหน้าที่หรือละเว้นการกระทำ จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว

2.2 ประเภทของความรุนแรงในครอบครัว

การใช้ความรุนแรงในครอบครัวนั้น อาจแบ่งประเภทโดยพิจารณาจากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้ (พิชญานภา เจริญแท้, 2555 : 11)

2.2.1 การใช้ความรุนแรงระหว่างคู่สมรส (Intimate Partner Abuse) การใช้ความรุนแรงระหว่างคู่สมรสนี้ อาจเป็นกรณีที่สามีกระทำความรุนแรงต่อภรรยา หรือภริยากระทำความรุนแรงต่อสามีก็ได้ แต่โดยสถิติแล้วพบว่าสามีมักเป็นฝ่ายใช้ความรุนแรงต่อภริยามากกว่าภริยากระทำต่อสามี ซึ่งการใช้ความรุนแรงระหว่างคู่สมรสอาจเป็นการกระทำความรุนแรงทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางเพศ หรือทางสุขภาพ โดยจากการสำรวจในประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1985 พบว่า คู่สมรสร้อยละ 6.3 หรือ 3,400,000 คู่มีการทำร้ายร่างกายต่อกันในระดับรุนแรงโดยจำนวนสามี 1 ใน 8 คน จะทำร้ายร่างกายภรรยาอย่างน้อย 1 ครั้ง ภายในระยะเวลา 1 ปี และจำนวนภรรยา 3 ใน 100 คน จะถูกสามีตีต่อยอย่างรุนแรง ส่วนกรณีที่ภรรยาทำร้ายสามีนั้น มักจะเกิดจากการป้องกันตนเองจากการถูกสามีทำร้าย หรืออีกนัยหนึ่งก็เพื่อการแก้แค้น

2.2.2 การใช้ความรุนแรงต่อเด็ก (Child Abuse) การใช้ความรุนแรงต่อเด็กมักจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปกติในสังคมไทย โดยเฉพาะมักเกิดขึ้นกับผู้ที่มีฐานะยากจน พ่อแม่ที่ใช้ความรุนแรงต่อเด็ก มักจะให้เหตุผลว่าทำไปเพื่อเป็นการลงโทษ แทนการอธิบายด้วยเหตุผล โดยการใช้ความรุนแรงต่อเด็กมักเป็นการกระทำต่อร่างกาย และการล่วงละเมิดทางเพศ

2.2.3 การใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ (Elder Abuse) การใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุนั้น องค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายของการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้สูงอายุถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางเพศ หรือการทอดทิ้งผู้สูงอายุ ซึ่งการทอดทิ้งผู้สูงอายุนี้ มีทั้งตั้งใจที่จะทอดทิ้ง โดยการไม่ดูแลใส่ใจปล่อยให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ตามลำพัง และทอดทิ้งโดยไม่ตั้งใจ เนื่องจากผู้ดูแลขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลผู้สูงอายุ การใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุนี้เป็นสิ่งที่พบได้มากไม่ว่าจะเป็นในสังคมไทยหรือสังคมต่างประเทศ

จากการศึกษาประเภทของความรุนแรงในครอบครัว ผู้วิจัยจึงสรุปประเภทของความรุนแรงในครอบครัวว่าเป็นการใช้ความรุนแรงระหว่างคู่สมรส การใช้ความรุนแรงต่อเด็ก และ การใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

2.3 ลักษณะของการใช้ความรุนแรงหรือการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

ลักษณะของการใช้ความรุนแรงหรือการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่มักกระทำระหว่างคู่สมรส ต่อเด็ก หรือต่อผู้สูงอายุ (พิชญานา เจียมแท้, 2555 : 12-15)

2.3.1 ความรุนแรงที่กระทำต่อชีวิตและร่างกาย (Physical Abuse) หมายถึง การกระทำไม่ว่าโดยวิธีการใด ๆ โดยเจตนาต่อร่างกายของผู้ได้รับผล โดยปราศจากอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งอาจมีการใช้กำลังประทุษร้ายหรือไม่ก็ได้ ไม่ว่าจะกระทำดังกล่าวจะส่งผลเป็นการฆาตกรรมหรือเป็นเพียงการทำร้ายร่างกายก็ตาม ลักษณะการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ (Physical Abuse) ที่พบบ่อย ได้แก่การใช้กำลังผลัก ตบ ตี ชก ต่อย ตะบอง กระชากผม ใช้อาวุธทำร้ายและรวมไปถึงการขว้างปาสิ่งของใส่ ทั้งนี้การฆาตกรรมระหว่างสามี ภรรยา หรือระหว่างบุคคลในครอบครัวเดียวกันถือได้ว่าเป็นความรุนแรงในครอบครัวที่รุนแรงมากที่สุด และผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อของการฆาตกรรมโดยบุคคลในครอบครัวมากกว่าผู้ชาย เนื่องจากสภาพความอ่อนแอทางสรีรวิทยานอกจากนี้การฆาตกรรมโดยมีเด็กเป็นผู้ได้รับผล มีจำนวนมากขึ้นในประเทศไทยอีกด้วย ส่วนการฆาตกรรมผู้ชายในครอบครัวโดยเฉพาะกรณีภรรยาฆ่าสามี ซึ่งแม้จะมีจำนวนน้อยกว่าการที่สามีฆ่าภรรยา แต่ในช่วงที่ผ่านมาพบว่ามีจำนวนมากขึ้นเช่นเดียวกัน

2.3.2 ความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพ หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่กระทบต่อเสรีภาพในการตัดสินใจและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยเทียบกับการกระทำที่อาจเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 และมาตรา 310 เป็นหลัก การกระทำที่กระทบต่อเสรีภาพ ได้แก่ การหน่วงเหนี่ยวกักขังโดยปราศจากเหตุอันควรหรือการจำกัดสิทธิเสรีภาพ โดยเป็นการกระทำที่เกินสมควร เช่น การล่อลวงเด็กไว้กับเสาเนื่องจากเกรงว่าเด็กจะเล่นซน การจับเด็กมัดติดไว้บริเวณโคนต้นไม้หรือการขังเด็กไว้ในห้องน้ำที่สกปรก และมีกลิ่นเหม็นเพื่อเป็นการลงโทษ

การบังคับขืนใจให้กระทำหรือไม่กระทำการหรือจ่ายอมต่อสิ่งใด เช่นการบังคับให้เด็กทำงานที่หนักหรือให้เด็กงานที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายและไม่สมควรแก่ฐานานุรูปของเด็ก การบังคับไม่ให้ภริยาพูดคุยติดต่อกับบุคคลอื่นเพราะเกรงว่าภริยาจะนอกใจและหากภริยาฝ่าฝืนก็ขู่ที่จะทำร้ายหรือการบังคับขืนใจให้ภริยาต้องร่วมหลับนอนโดยภริยาไม่ได้สมัครใจ

2.3.3 ความรุนแรงทางเพศ (Sexual Abuse) หมายถึง การกระทำใด ๆ ซึ่งเป็น การฝืนต่อความสมัครใจในการมีความสัมพันธ์ทางเพศ หรือทำให้ผู้เสียหายขาดเสรีภาพทางเพศ เช่น การข่มขืนกระทำชำเรา หรือการกระทำอนาจาร ซึ่งแต่เดิมกฎหมายในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความคุ้มครองหญิงผู้เป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายจากการข่มขืนของชายผู้เป็นสามี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความเชื่อว่าหญิงชายเมื่อสมรสกันโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วย่อมมีสิทธิและหน้าที่ในการอยู่กินฉันสามีภริยาและรวมไปถึงการหลับนอน แม้อีกฝ่ายไม่สมัครใจก็ตามซึ่งความคิดดังกล่าวนี้ ในปัจจุบันนักสิทธิมนุษยชนส่วนใหญ่ เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและอาจขัดต่อเสรีภาพส่วนบุคคลในทางเพศอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีด้วย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสำหรับประเทศไทยก็ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้คุ้มครองในกรณีที่สามีข่มขืนภริยาหรือ บังคับให้ภริยาร่วมหลับนอนโดยภริยาไม่เต็มใจ อีกทั้งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ยังบัญญัติ ให้การกระทำความผิดทางเพศไม่จำกัดเฉพาะการล่วงละเมิดทางเพศที่กระทำต่อหญิงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการล่วงละเมิดทางเพศที่กระทำต่อเพศชายและเพศที่สามด้วย

2.3.4 ความรุนแรงที่กระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (Emotional Abuse) หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่กระทบความรุนแรงต่อสภาวะทางจิตใจและ อารมณ์ อันเป็นผลให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกถูกลดคุณค่า รู้สึกด้อยค่า ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ถูกเหยียดหยามใน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยเทียบเคียงเอากับการกระทำที่เป็นความผิดฐานดูหมิ่น หรือหมิ่นประมาท ตามความมาตรา 393 และมาตรา 326 ประมวลกฎหมายอาญา เช่น การพูดจาหยาบคายและด่าว่าผู้ ที่เป็นคู่สมรส บุตรหรือบุคคลในครอบครัวโดยใช้ถ้อยคำในลักษณะที่เป็นการดูถูกเหยียดหยาม การขับไล่ให้ออกไปจากบ้านที่อาศัยอยู่ร่วมกัน การใช้คำพูดจนทำให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่าตัวเองต่ำต้อยไม่มี เกียรติ ไม่มีศักดิ์ศรี การบังคับให้ผู้ที่เป็นภริยา หรือบุตรค้าประเวณี การเพิกเฉยไม่เอาใจใส่ซึ่งกันและ กัน การปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้น เป็นต้น

จากการศึกษาลักษณะของการใช้ความรุนแรงหรือการกระทำความรุนแรงใน ครอบครัว ผู้วิจัยจึงสรุปลักษณะของการใช้ความรุนแรงหรือการกระทำความรุนแรงในครอบครัวว่า เป็นความรุนแรงที่กระทำต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทางเพศ ชื่อเสียงเกียรติยศ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

2.4 สาเหตุของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

การเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอาจเกิดจากสาเหตุร่วมซึ่งมีผลสัมพันธ์กับอิทธิพลที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม วัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม และความเชื่อส่วนบุคคล สาเหตุของการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีสาเหตุหลักๆ ดังนี้ (พิชญานภา เจริญแท้, 2555 : 15-18)

2.4.1 ประเพณีปฏิบัติและความเชื่อที่ผิด หรือการปฏิบัติของบุคคลในครอบครัวในสังคมนั้น ๆ ที่ได้รับการยอมรับจนเกิดความเชื่อมั่นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และกระทำติดต่อกันมาเป็นระยะเวลานานจนนำไปสู่วัฏจักรของความรุนแรง (Cycle of Violence) ซึ่งกลายเป็นการถ่ายทอดความรุนแรงภายในครอบครัวจากบุคคลรุ่นหนึ่งไปสู่บุคคลอีกรุ่นหนึ่ง เช่น พ่อนิยมเฆี่ยนตีลูกเพื่ออบรมสั่งสอน ต่อมาเมื่อลูกเติบโตขึ้น และมีครอบครัวของตนเองก็มักนิยมใช้ความรุนแรงกับบุตรของตนเช่นกัน นอกจากนี้ ความเชื่อที่ว่าชายต้องเป็นใหญ่กว่าหญิงและเชื่อว่าการใช้กำลังทางกายภาพโดยแสดงออกมาเป็นความรุนแรง เป็นการแสดงถึงความเป็นใหญ่ของชายเหนือบุคคลอื่นในครอบครัว ความเชื่อเช่นนี้ก็จะถ่ายทอดจากพ่อสู่ลูกชายได้เช่นเดียวกัน อนึ่งบางครอบครัวยังยอมรับว่าการในความรุนแรงในครอบครัวเป็นวิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งในครอบครัวได้ (Acceptability of Violence as a Means to Resolve Conflict) เช่น เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขว้างปาสิ่งของ อีกฝ่ายจะยุติการโต้เถียงทันที ซึ่งการยอมรับเช่นนี้ย่อมนำไปสู่การใช้ความรุนแรงที่มากขึ้นไปเป็นลำดับ

นอกจากนี้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ยังเกิดจากการปลุกฝังค่านิยมบางอย่างของสังคม ที่ถือว่าสถานภาพของผู้ชายอยู่เหนือผู้หญิง ผู้ชายจะพยายามแสดงอำนาจเหนือเพศที่อ่อนแอกว่าทางร่างกาย จึงทำให้เกิดกรณีที่มีทำร้ายร่างกายภริยาอยู่บ่อยครั้ง และยังเกิดคดีการกระทำความรุนแรงทางเพศจากเพศชาย โดยกระทำกับภรรยา ลูกสาว หรือหลานสาวที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ซึ่งเมื่อเวลาที่มีเรื่องราวการฟ้องร้องเกิดขึ้นสังคมก็มักจะมองว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายวางตัวไม่เหมาะสม แต่งตัวยั่ววนจึงทำให้ผู้ชายอดใจไม่ได้ เป็นต้น แม้แต่ในการสืบสวนคดีความ ผู้หญิงมักจะรู้สึกอับอายด้วยเสมือนถูกข่มขืนอีกซ้ำสองทำให้ผู้เสียหายไม่กล้าเอาเรื่องทางกฎหมายเนื่องด้วยความอับอายและกลัวตกเป็นข่าวในสังคม

2.4.2 ความเครียดเกิดจากปัญหาทางเศรษฐกิจและจากปัญหาการทำงาน หรือความเครียดที่เกิดขึ้นจากเรื่องของการเงินในครอบครัว ปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ปัญหาการว่างงาน ปัญหาเพื่อนร่วมงาน ปัญหาในการทำงาน และปัญหาความยากจน ย่อมนำไปสู่ความกดดันภายในจิตใจและมักจะแสดงออกมาในรูปของการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ดังปรากฏให้เห็นอยู่เสมอในภาพข่าวจากสื่อต่าง ๆ เช่น สามีตดตีสินใจฆ่าภริยา และบุตรร่วมทั้งฆ่าตัวตายตามอันเนื่องจากปัญหาหนี้สิน หรือปัญหาในการทำงาน

2.4.3 การละเลยของสังคมต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัว สังคมยังคงมองว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องภายในครอบครัวที่บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัวจำนวนหนึ่ง ต้องทนยอมรับโดยสภาพ เนื่องจากไม่มีทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น ไม่กล้าไปแจ้งความเมื่อถูกทำร้ายร่างกาย เนื่องจากเป็นผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพและอยู่ในภาวะต้องพึ่งพิงผู้กระทำความผิดในการดำรงชีพ หรือไม่มีแหล่งที่อยู่อื่นที่ปลอดภัยจากการถูกกระทำความผิดซ้ำ หรือไม่ทราบว่าขอความช่วยเหลือจากบุคคลใด เป็นต้น ดังนั้นการที่รัฐไม่มีนโยบายที่เข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายความรุนแรงในครอบครัว อีกทั้งยังไม่มีมาตรการเกี่ยวกับหน่วยงานหรือหลักปฏิบัติต่อปัญหาดังกล่าว จึงทำให้เป็นปัจจัยกระตุ้นทางอ้อมให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสใช้ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นได้อีก

2.4.4 ช่องว่างของการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือแม้ที่ผ่านมามีการบัญญัติฐานความผิดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาในหลายมาตราเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองป้องกันและลงโทษผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เช่น มาตรา 295 (ทำร้ายร่างกาย) มาตรา 297 (ทำร้ายร่างกายจนเกิดอันตรายสาหัส) มาตรา 326 (หมิ่นประมาท) มาตรา 292 (ทารุณบุคคลซึ่งต้องพึ่งตนในการดำรงชีพเพื่อให้ฆ่าหรือพยายามฆ่าตัวตาย) หรือมาตรา 398 (ทารุณเด็ก คนชรา คนเจ็บป่วยซึ่งต้องพึ่งตนในการดำรงชีพ) เป็นต้น

แต่ในทางปฏิบัติบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวกลับมุ่งประสงค์เพียงเพื่อลงโทษกับผู้กระทำความผิดตามแต่ละกรณีเท่านั้น โดยมิได้มีการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวอย่างแท้จริง บางกรณียังมีผลทำให้ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าวกลับต้องเสื่อมเสียชื่อเสียงของตนเองในทางสังคมอีกด้วย อีกทั้งในครอบครัวส่วนใหญ่เพศชายยังคงมีฐานะเป็นผู้นำครอบครัว ซึ่งมีหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัวและภริยามักจะทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน การกระทำความรุนแรงในครอบครัวกระทำโดยสามีซึ่งถือเป็นหัวหน้าครอบครัว ภริยาจึงมักจะไม่แจ้งความร้องทุกข์เนื่องจากกลัวสามีจะติดคุกจนไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงครอบครัวได้ จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวยังคงมีช่องว่างอยู่

2.4.5 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจและไม่ตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคล สิทธิสตรี ตลอดจนสิทธิเด็ก เมื่อประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว ทำให้ไม่มีการปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของตนและการปกป้องสิทธิของเด็กซึ่งอาจเป็นบุตรหรือเด็กที่อาศัยอยู่ในบ้านไม่เป็นไปอย่างเหมาะสม จึงทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล สิทธิสตรี และสิทธิเด็กเรื่อยมา

2.4.6 ความเจ็บป่วยทางจิตใจ อาการทางจิตและทางประสาท และการตกเป็นทาสของสุราหรือสารเสพติดอื่น ๆ ซึ่งถือเป็นอีกสาเหตุหนึ่งซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมที่รุนแรงในครอบครัว

และสังคมโดยรวม เช่น ทำร้ายลูกหรือภริยาเป็นประจำ เมื่ออยู่ในอาการมึนเมา คุ่มคลั่ง หรือ ประสาทหลอน

จากการศึกษาสาเหตุของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ผู้วิจัยจึงสรุปสาเหตุของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เกิดจากประเพณีปฏิบัติและความเชื่อที่ผิด ความเครียดจากปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาการทำงาน สังคมละเลยปัญหา ช่องว่างของการบังคับใช้กฎหมาย ประชาชนขาดความเข้าใจและไม่ได้ตระหนักในสิทธิของตน และปัญหาอาการป่วยทางจิต อันเป็นที่มาของการกระทำเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

2.5 ข้อมูลการใช้ความรุนแรงของศูนย์พึ่งได้ (ศูนย์ช่วยเหลือเด็กและสตรีในภาวะวิกฤตจากความรุนแรง : One Stop Crisis Center – OSCC) กระทรวงสาธารณสุข (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2559:4,7)

ตารางแสดงจำนวนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงจำแนกตามเพศที่มารับบริการของศูนย์พึ่งได้

ปี	จำนวนโรงพยาบาล (แห่ง)	เพศของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง (ราย)			รวม (ราย)	เฉลี่ยการถูกทำร้าย (ราย/วัน)
		เพศชาย	เพศหญิง	เพศทางเลือก		
2559	558	1,079	18,919	20	20,018	55

ที่มา : สำนักงานบริหารสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 23 ธันวาคม 2559

ตารางแสดงจำนวนผู้กระทำความรุนแรงจำแนกตามประเภทผู้กระทำความรุนแรงที่มารับบริการของศูนย์พึ่งได้

ลำดับ	ประเภทผู้กระทำ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1	พ่อ	452	2.25
2	แม่	224	1.12
3	พี่น้อง	359	1.80
4	ญาติ	966	4.81
5	พ่อบุญธรรม/แม่บุญธรรม	40	0.20
6	พ่อเลี้ยง/แม่เลี้ยง	273	1.36
7	ลูกสาว/ลูกชาย/ลูกเลี้ยง	326	1.62
8	ผู้ดูแล/ผู้อุปการะ	102	0.51
9	แฟน	5,887	29.34
10	สามี/ภรรยา/คู่เพศทางเลือก	5,849	29.15

11	เพื่อน	1,501	7.48
12	เพื่อนร่วมงาน	204	1.02
13	เพื่อนบ้าน	967	4.82
14	ครู	75	0.37
15	นายจ้าง	83	0.41
16	พระ/นักบวช	45	0.22
17	คนไม่รู้จัก/คนแปลกหน้า	1,546	7.70
18	อื่นๆ	1,168	5.82
รวม		20,067	100.00

หมายเหตุ : ใน 1 เหตุการณ์ความรุนแรงมีผู้กระทำความรุนแรงมากกว่า 1 คน

ที่มา : สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 23 ธันวาคม 2559

จากข้อมูลสถิติดังกล่าวสามารถสะท้อนปัญหาได้บางส่วน เนื่องจากข้อมูลสถิติที่ได้มานั้นก็เฉพาะในกรณีที่คุณยั้งได้ ได้รับแจ้งเรื่องหรือได้พบเห็นการกระทำ แต่การกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น มีทั้งส่วนที่ได้มีการนำเข้าสู่กระบวนการ และส่วนที่ไม่ได้นำเข้าสู่กระบวนการ ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจเกิดขึ้นมาจากปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาเกี่ยวกับหลักการกฎหมายและการดำเนินคดี ปัญหาในหลักปฏิบัติ หรือปัญหาการดำเนินการเพื่อคุ้มครองตามกฎหมาย ในปัจจุบันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวยังคงเป็นปัญหาของสังคมที่รอการแก้ไขอยู่ และผู้กระทำความรุนแรงก็มักจะเป็นบุคคลในครอบครัว หรือเป็นบุคคลใกล้ชิด

3 หลักคิด เจตนารมณ์ และโครงสร้างทางกฎหมายในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรฐานสากลในด้านกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

3.1. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant Civil and Political Rights – ICCPR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ประกอบด้วยวรรคอารัมภบท และบทบัญญัติรวม 53 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ส่วนดังนี้ อารัมภบท กล่าวถึงพันธกรณีของรัฐด้านสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติ รวมทั้งหน้าที่ของบุคคลที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและได้รับสิทธิทั้งด้านพลเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกัน (สมชาย กษิติประดิษฐ์, 2555 : 80-135)

1) กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง (Right of Self-Determination)

2) กล่าวถึงพันธกรณีของรัฐภาคีที่รับรองจะเคารพและประกันสิทธิของบุคคล รวมถึงการห้ามการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทาง เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่นใด โดยจะดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติภายในประเทศ ประกันว่าบุคคลที่ถูกละเมิดจะได้รับการเยียวยาไม่ว่าบุรุษหรือสตรีจะได้รับสิทธิพลเมืองและการเมืองอย่างเท่าเทียมกันการลิดรอนสิทธิในสถานการณ์ฉุกเฉินและการห้ามการตีความกติกาในอันที่จะไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพอื่น ๆ

3) กล่าวถึงสาระของสิทธิในส่วนที่เป็นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิในการมีชีวิตอยู่เสรีภาพจากการถูกทรมาน การรับรองสิทธิของชนกลุ่มน้อยทางเผ่าพันธุ์ ศาสนา และภาษาภายในรัฐ การห้ามบุคคลมิให้ตกอยู่ในภาวะเยี่ยงทาส การห้ามบุคคลมิให้ถูกจับกุมโดยตามอำเภอใจ การปฏิบัติต่อผู้ถูกลิดรอนเสรีภาพอย่างมีมนุษยธรรม การห้ามบุคคลถูกจำคุกด้วยเหตุที่ไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญาได้ เสรีภาพในการโยกย้ายถิ่นฐาน ความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย การห้ามมิให้มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง สิทธิการได้รับรองเป็นบุคคลตามกฎหมาย การห้ามแทรกแซงความเป็นส่วนตัว การคุ้มครองเสรีภาพทางความคิด เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการแสดงออก การห้ามการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อการสงครามหรือก่อให้เกิดความเกลียดชังทางเชื้อชาติ สิทธิที่จะชุมนุมอย่างสันติ การรวมกันเป็นสมาคม สิทธิของชายหญิงที่อยู่ในวัยที่เหมาะสมในการมีครอบครัว การคุ้มครองสิทธิเด็ก และการที่พลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะการรับรองว่าบุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมายและได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน

4) กล่าวถึงการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในกติการวมถึงพันธกรณีในการเสนอรายงานของรัฐภาคี การยอมรับอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและขั้นตอนการพิจารณาข้อร้องเรียน

5) ห้ามการตีความไปในทางขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศอื่น ๆ รวมทั้งการมิให้ตีความในการที่จะลิดรอนสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2509 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2539 โดยมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2540 โดยมีการทำถ้อยแถลงตีความไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

ข้อที่ 2 วรรคหนึ่ง เรื่องสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง (Right to Self-Determination) ได้ตีความตามปฏิญญาและแผนปฏิบัติการเวียนนา กล่าวคือมิให้ตีความว่า “อนุญาตหรือสนับสนุนการกระทำใด ๆ ที่จะเป็นการแบ่งแยกหรือทำลายบูรณภาพแห่งดินแดนหรือเอกภาพทางการเมืองของรัฐเอกราชอธิปไตย ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน”

ข้อที่ 6 วรรคห้า การห้ามประหารชีวิตผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ประเทศไทย แกลงตีความว่าประมวลกฎหมายอาญาของไทย กำหนดว่าเด็กอายุ 14 ปี ไม่ต้องรับโทษ เด็กอายุ 14-17 ปี ศาลสามารถลดโทษลงกึ่งหนึ่ง ส่วนผู้มีอายุเกิน 17 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจลดโทษหรือไม่ก็ได้ รวมถึงโทษประหารชีวิต

ข้อที่ 9 วรรคสาม การนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่การพิจารณาคดี “โดยพลัน” ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนควบคุมตัวผู้ต้องหา ก่อนนำตัวไปศาลได้ 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับเดินทางมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และสามารถขยายเวลาการควบคุมตัวไว้ได้ไม่เกิน 7 วัน จากนั้นต้องนำตัวมาขออนุญาตจากศาลเพื่อฝากขังต่อไป แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 มาตรา 237 ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนควบคุมตัวผู้ต้องหาได้เพียง 48 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าได้คุ้มครองในกรณีนี้แล้ว

ข้อที่ 20 วรรคหนึ่ง เรื่องการห้ามการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อทำสงคราม รัฐบาลไทยได้ตีความหมายถึง “สงครามที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ” ดังนั้นจึงไม่รวมถึงสงครามเพื่อป้องกันตนเองในกรณีที่ไทยจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์และชักชวนให้ประชาชนรักชาติในกรณีที่ต้องทำสงคราม เพื่อป้องกันการรุกรานจากประเทศอื่น

สิทธิที่ได้รับความคุ้มครองตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เช่น

1. สิทธิที่จะได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีและการปฏิบัติอย่างมีมนุษยชน

บุคคลทั้งหลายที่ถูกลิดรอนเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมและได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ (มาตรา 10 (1)) เป็นเรื่องการให้การคุ้มครองบุคคลต่างๆ ที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ ซึ่งอาจอยู่ในสถานะต่างๆ ที่แตกต่างกัน โดยบุคคลที่มีหน้าที่จะต้องคอยดูแลควบคุมตามวิธีการที่กำหนดไว้ การดำเนินการดังกล่าวจะต้องกระทำโดยมีมนุษยธรรมและคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีในบุคคลแต่ละคน ดังนั้นสิทธิตามข้อนี้จึงจะต้องมีการดำเนินการโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นเพราะเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรืออื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิดหรือสถานะอื่นๆ (มาตรา 2(1))

2. สิทธิที่ถือว่าเป็นบุคคล

เมื่อบุคคลทุกคนมีสิทธิในชีวิตแล้ว บุคคลทุกคนจะต้องได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายด้วยไม่ว่าจะอยู่ ณ สถานที่ใดก็ตามบุคคลทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิงย่อมมีสิทธิที่จะ

เป็นบุคคลในการทำนิติกรรมสัญญา เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน มีสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายใน
ฐานะพลเมืองที่จะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติและมีความเท่าเทียมกันอันเป็นหลักสำคัญมูลฐานของสิทธิ
มนุษยชน (มาตรา 16)

3. สิทธิที่จะได้รับการเคารพในชีวิตส่วนตัว

ในสังคมบุคคลต่างมีชีวิตของตนเอง มีทั้งส่วนที่มีส่วนร่วมกับบุคคลอื่นและส่วนที่
เป็นชีวิตส่วนตัว บุคคลจึงมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้ที่ไม่เป็นการผิดต่อกฎหมาย ยิ่งถ้าเป็นเรื่องเฉพาะตัว
ของบุคคลใดแล้วบุคคลอื่นไม่มีสิทธิเข้าไปยุ่งเกี่ยวในชีวิตส่วนตัวของบุคคลนั้นได้ สิทธิของบุคคลที่จะ
ไม่ถูกแทรกสอดในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสาร อีกทั้งจะถูกกลบหลู่
เกียรติยศและชื่อเสียงเกียรติคุณไม่ได้ (มาตรา 17) บุคคลจะถูกแทรกสอดในความเป็นอยู่ส่วนตัว
ครอบครัว เคหสถานหรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือมิชอบด้วยกฎหมายหาได้ไม่ และจะถูกกลบ
หลู่เกียรติยศและชื่อเสียงเกียรติคุณโดยมิชอบด้วยกฎหมายหาได้ไม่เช่นกัน (มาตรา 17 (1)) สิทธิ
เสรีภาพทางความคิด มโนธรรมและศาสนา เป็นสิทธิส่วนบุคคลโดยแท้ที่แต่ละบุคคลมีสิทธิในทาง
ความคิดของตนเอง มีเสรีภาพที่จะเลือกนับถือศาสนาหรือความเชื่อถือในการสักการบูชา รัฐจะเข้ามา
แทรกแซงบังคับให้เสื่อมเสียในเสรีภาพดังกล่าวนี้ไม่ได้ (มาตรา 18) ซึ่งนับว่าสิทธิดังกล่าวในข้อนี้ยังให้
อิสระเสรีที่จะปฏิบัติคือ ประกอบพิธีกรรมและเผยแพร่ไม่ว่าโดยส่วนตัวหรือร่วมกับบุคคลอื่นใน
สถานที่ต่าง ๆ ได้

แต่อย่างไรก็ดี การกระทำดังกล่าวจะกระทำไม่ได้ถ้าเป็นการจำเป็นเพื่อรักษา
ความปลอดภัยสาธารณะหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมหรือสิทธิมูลฐานและเสรีภาพของบุคคล
อื่น ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีสิทธิจะต้องไม่ใช่สิทธิให้เป็นที่เสียหายแก่บุคคลอื่นและสังคมโดยรวมนั่นเอง
นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่าสิทธิในข้อนี้เป็นสิทธิครอบครัวด้วยที่มาตรา 18 (4) ให้สิทธิแก่บิดามารดาหรือ
ผู้ปกครองที่จะให้การศึกษาทางศาสนาและศีลธรรมแก่เด็กให้เป็นไปตามแนวความเชื่อของตน สิทธิ
ตามข้อนี้รัฐภาคีจะหลีกเลี่ยงไม่ได้

4. สิทธิในครอบครัว

ครอบครัวเป็นพื้นฐานของสังคมที่รัฐจะต้องให้การคุ้มครองดูแล ครอบครัวจะ
เกิดขึ้นได้ด้วยการที่ชายและหญิงอยู่กินกันฉันสามีภรรยา ในมาตรา 23 ของกติกายอมรับว่าครอบครัว
เป็นกลุ่มธรรมชาติและหน่วยพื้นฐานของสังคมและมีสิทธิได้รับการคุ้มครองโดยสังคมและรัฐ การ
คุ้มครองครอบครัวและสมาชิกได้รับการประกันโดยตรงและโดยอ้อมโดยบทบัญญัติอื่น ๆ ของกติกา
เช่นมาตรา 17 เป็นการจัดตั้งข้อห้ามในการแทรกแซงครอบครัวโดยอำเภอใจหรือไม่ถูกกฎหมาย
มาตรา 24 ยังได้กล่าวเจาะจงถึงการคุ้มครองสิทธิของเด็กในฐานะที่เป็นเด็กหรือในฐานะที่เป็นสมาชิก
ของครอบครัว

5. สิทธิเด็ก

รัฐภาคีจะต้องให้การคุ้มครองแก่เด็กทุกคน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์ สังคม ทรัพย์สิน หรือกำเนิด เด็กย่อมได้รับการตั้งชื่อ มีสิทธิที่จะมีหลักฐานทางทะเบียนในทันทีที่ถือกำเนิดและมีสัญชาติ (มาตรา 24) และในฐานะบุคคล เด็กมีสิทธิในการได้ใช้สิทธิตามสิทธิพลเมืองทั้งหมดในกติกา บทบัญญัติบางประการของกติกา ได้ระบุให้รัฐทราบถึงมาตรการที่จะต้องดำเนินการเพื่อที่จะให้เด็กได้รับการคุ้มครองมากกว่าผู้ใหญ่ ดังนั้นในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิในชีวิต โทษประหารชีวิตจึงไม่ควรจะถูกกำหนดไว้ สำหรับอาชญากรรมที่กระทำโดยบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี และในกรณีเด็กถูกจำกัดเสรีภาพโดยชอบด้วยกฎหมายเด็กที่ถูกกล่าวหาต้องได้รับการแยกออกจากผู้ใหญ่และต้องได้รับการพิจารณาคดีโดยเร็ว ในกรณีเด็กถูกตัดสินว่ากระทำผิดจะต้องได้รับการดำเนินการตามระบบ ซึ่งมีการแยกขังต่างหากห้ามปะปนกับผู้ใหญ่ มีระบบที่เหมาะสม เพื่อฟื้นฟูให้เด็กกลับตัวให้เด็กมีความพร้อมที่จะกลับเข้าสู่สังคมต่อไป

6. สิทธิในความเสมอภาคกันตามกฎหมาย

บุคคลทุกคนมีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย และมีสิทธิได้รับความคุ้มครองที่เท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ (มาตรา 26)

3.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights – ICESCR)

สาระสำคัญของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมประกอบด้วยวรรคอารัมภบทและบทบัญญัติ 31 ข้อ แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้ (สมชาย กษิติประดิษฐ์, 2555 :150-164)

วรรคอารัมภบทมีสาระคล้ายคลึงกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง

- 1) กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง
- 2) กล่าวถึงพันธภาพกรณีของรัฐภาคีที่ดำเนินมาตรการต่างๆ อย่างเหมาะสมตามลำดับขั้น นับตั้งแต่การเคารพ คุ้มครอง ส่งเสริมและทำให้เป็นจริง อย่างเต็มที่ตามที่ทรัพยากรมีอยู่เพื่อให้มีความคืบหน้า โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในการได้รับสิทธิ การจำกัดสิทธิตามกติการวมทั้งการห้ามตีความใด ๆ ในกติกาที่จะทำลายสิทธิหรือเสรีภาพตามที่ได้รับรองไว้ในกติกานี้
- 3) กล่าวถึงสาระของสิทธิ ได้แก่ สิทธิที่จะมีสุขภาวะด้านกายและใจที่ดีที่สุดที่เป็นไปได้ สิทธิในการศึกษา สิทธิในวัฒนธรรมและประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ สิทธิในการทำงานและมีเงื่อนไขการทำงานที่เหมาะสมเป็นธรรม สิทธิที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน และสิทธิที่

จะหยุดงาน สิทธิที่จะได้รับสวัสดิการและการประกันด้านสังคม การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว สิทธิที่จะมีมาตรฐานชีวิตที่ดีพอเพียง

4) กล่าวถึงพันธกรณีในการจัดทำรายงานของรัฐภาคี บทบาทของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมในการตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีร่วมกับกลไกอื่น ๆ ของสหประชาชาติ รวมทั้งการให้ข้อคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพันธกรณีของกติกาดำเนินการของรัฐภาคีที่จะร่วมมือในระดับระหว่างประเทศในการส่งเสริมสิทธิตามกติกาดำเนินการห้ามการตีความ บทบัญญัติเพื่อจำกัดหน้าที่ของกลไกสหประชาชาติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายบัตรและธรรมนูญขององค์กร รวมทั้งการไม่ตีความในทางที่จะจำกัดสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

5) กล่าวถึงการเข้าเป็นภาคีและการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกติกา

วันที่ผลบังคับใช้ สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2509 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2519

3.3 อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All forms of Discrimination Against Women—CEDAW) (ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ, 2549 : 55-70)

วัตถุประสงค์หลักของอนุสัญญาคือการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ รวมทั้งการประกันว่าสตรีและบุรุษมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติและดูแลจากรัฐอย่างเสมอภาคกัน ได้แก่

1) กล่าวถึงคำจำกัดความของคำว่าเลือกปฏิบัติต่อสตรี (Discrimination Against Women) พันธกรณีของรัฐภาคี มาตรการที่รัฐภาคีต้องดำเนินการเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าของสตรี มาตรการเร่งด่วนชั่วคราวเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีอย่างแท้จริง ซึ่งจะไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ การปรับปรุงแบบทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและการปราบปรามการลักลอบค้าและแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากสตรี

2) กล่าวถึงความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในด้านการเมืองและการดำรงชีวิตทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง การสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญความเท่าเทียมกันในกฎหมายว่าด้วยสัญชาติและการศึกษา

3) กล่าวถึงการที่สตรีจะได้รับการดูแลทางเศรษฐกิจ โดยได้รับความเท่าเทียมกันในด้านสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานและสิทธิด้านแรงงาน รวมถึงการป้องกันความรุนแรงต่อสตรีในสถานที่ทำงาน ความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ โดยเฉพาะสตรีมีครรภ์และ

หลังคลอดบุตร การที่รัฐภาคีจะประกันความเป็นอิสระของสตรีด้านการเงินและความมั่นคงด้านสังคม และการให้ความสำคัญแก่สตรีในชนบททั้งในด้านแรงงานและความเป็นอยู่

4) กล่าวถึงความเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีในด้านกฎหมาย โดยเฉพาะในด้านกฎหมายแพ่ง และกฎหมายครอบครัว ซึ่งเป็นการประกันความเท่าเทียมกันในชีวิตส่วนบุคคล

5) กล่าวถึงการจัดตั้งคณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งปฏิบัติต่อสตรีในทุก รูปแบบพันธกรณีในการจัดทำรายงานของรัฐภาคี การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการและการมีส่วนร่วมของทบวงชำนาญพิเศษที่เกี่ยวข้อง

6) กล่าวถึงการมิให้ตีความข้อบทของอนุสัญญาที่จะขัดต่อกฎหมายภายในที่ ดำเนินการมากกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่ การนำพันธกรณีไป ปฏิบัติในระดับประเทศ การเปิดให้ลงนามและกระบวนกรเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญา การแก้ไข อนุสัญญา เงื่อนไขการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญา การตั้งข้อสงวนการขัดแย้งในการตีความระหว่างรัฐ ภาคี

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกตั้งปฏิบัติต่อ สตรีในทุกรูปแบบเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.2522 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2524 ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญานับนี้โดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ.2528 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อ วันที่ 8 กันยายน พ.ศ.2528

ส่วนมาตรการทางกฎหมายภายในของรัฐถือเป็นหน้าที่ที่รัฐภาคีจะต้อง ดำเนินการภายในรัฐและร่วมมือกันกับนานาประเทศตามแนวทางขององค์การสหประชาชาติ

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกตั้งปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) เป็น อนุสัญญาระหว่างประเทศที่สำคัญในการจะช่วยให้สิทธิของผู้หญิงเกิดขึ้นได้ตามความเป็นจริง โดย ได้มีการรับรองสิทธิของผู้หญิงที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศ และยังระบุถึงสิทธิของผู้หญิง ในด้านของพลเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเอาไว้อย่างครอบคลุมด้วย และผลจาก การที่ได้มีการรวมเอาสิทธิของผู้หญิงในทุกๆด้านเข้าไว้ด้วยกันดังกล่าว ทำให้ผู้หญิงได้รับความเสมอภาคทั้งในทางนิตินัยและทางพฤตินัยด้วย (องค์การเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ, 2559)

ดังนั้นอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกตั้งปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) จึงต้องรับเอาหลักนิติปรัชญาสากลซึ่งเกินกว่าความเสมอภาคในเชิงรูปแบบทั่วไปที่มีหลักคิดเพียง เฉพาะ ว่าสิ่งที่เหมือนกันต้องได้รับการปฏิบัติที่มีความเสมอภาคกัน ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติอย่าง เดียวกันสำหรับทุกคนในมุมมองของกฎหมาย นั่นก็คือ การเริ่มต้นด้วยสมมติฐานที่ว่า ทุกคนเท่าเทียม กันในสายตาของกฎหมาย โดยละเอียดข้อเท็จจริงที่ว่า ยังมีบางกลุ่มของสังคม เช่น กลุ่มของผู้หญิง ที่

ถูกทำให้ด้อยโอกาสมาตั้งแต่ในอดีต (องค์การเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ, 2559)

สำหรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีเนื้อหาว่าด้วยเรื่องของสิทธิ หรือสิทธิมนุษยชน ส่วนอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ (CEDAW) นั้น มีเนื้อหามุ่งเน้นที่จะทำให้เกิดความเสมอภาคที่เป็นจริง และมีผลผูกพันให้รัฐต้องดำเนินมาตรการ เพื่อ ส่งเสริม เคารพ คุ้มครอง และทำให้เกิดความเสมอภาคในเรื่องสิทธิสำหรับผู้หญิง และยิ่งเพื่อให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน

3.1.4 ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี (UN Declaration on the Elimination of Violence Against Woman) ค.ศ.1993 ระบุเอาไว้ว่า ความรุนแรงต่อผู้หญิง เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้หญิง บั่นทอน หรือทำให้ผู้หญิงสูญเสียสิทธิและเสรีภาพ และแสดงความห่วงใยถึงความล้มเหลวที่มีมาอย่างยาวนานในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพของผู้หญิงที่เผชิญกับความรุนแรง

ประเทศในกลุ่มอาเซียนได้รับรองปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการขจัดความรุนแรงในภูมิภาค ใน ค.ศ.2004 ซึ่งในปฏิญญานี้ยอมรับว่า ความรุนแรงต่อผู้หญิง เป็นการละเมิดและลดทอนสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้หญิง จำกัดการเข้าถึง และควบคุมทรัพยากร และกิจกรรมต่างๆ และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอย่างเต็มที่ของผู้หญิง (องค์การเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ, 2559)

3.1.5 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)

อนุสัญญาว่าด้วยเด็กประกอบด้วยบทบัญญัติ รวม 54 ข้อ ได้แก่เรื่องเกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็กโดยตรง ซึ่งเน้นหลักพื้นฐาน 4 ประการ และแนวทางในการตีความอนุสัญญาทั้งฉบับ ได้แก่ (ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ, 2549:73-86)

1) การห้ามเลือกปฏิบัติต่อเด็ก และการให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคนเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก ในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิด หรือสถานะอื่น ๆ ของเด็ก หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน

2) การกระทำหรือการดำเนินการทั้งหลายต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก

3) สิทธิในการมีชีวิต การอยู่รอด และการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม

4) สิทธิในการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองในทุกรูปแบบที่จะเป็นอันตรายต่อเด็ก

5) สิทธิในการมีส่วนร่วมของเด็กในรูปแบบต่าง ๆ โดยเน้นถึงสิทธิในการแสดงความคิดเห็น และการให้ความสำคัญกับความคิดเหล่านั้น

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2532 และมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ.2533 ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญานี้โดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2535 และมีใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ.2535

หลักกฎหมายตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมุ่งที่จะปกป้องคุ้มครองให้เด็กมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและสติปัญญาตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กเป็นสำคัญและมีผลผูกพันรัฐภาคี โดยการจัดทำกฎหมายภายในขึ้นมารองรับหลักการ และปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กต่อไป

ปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนับเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และอยู่คู่กับทุกสังคมมาอย่างยาวนาน จนกระทั่งในปัจจุบันนานาประเทศได้ให้การยอมรับว่าเป็นปัญหาของสังคมและเป็นปัญหาที่มีความสำคัญ จึงได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหา หรือกำหนดเป็นมาตรฐานสากลในด้านกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวขึ้น มีดังนี้ 1. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant Civil and Political Rights) 2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights) 3. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All forms of Discrimination Against Women) 4. ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยการขจัด ความรุนแรงต่อสตรี (UN Declaration on the Elimination of Violence Against Woman) 5. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)

ส่วนมาตรการทางกฎหมายภายในของรัฐถือเป็นหน้าที่ที่รัฐภาคีจะต้องดำเนินการภายในรัฐและร่วมมือกันกับนานาประเทศตามแนวทางขององค์การสหประชาชาติ นั้นหมายถึงว่ารัฐภาคีย่อมต้องผูกพันในการรับไปปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลทั้งการกำหนดกฎหมายขึ้นภายในรัฐให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว และการปฏิบัติภายในรัฐให้เป็นไปตามหลักการเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวร่วมกัน ซึ่งประเทศไทยก็ได้ให้การยอมรับและถือปฏิบัติ โดยได้มีการกำหนดเป็นกฎหมายขึ้นดังจะได้อธิบายต่อไป

4. หลักกฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (Constitution of the Kingdom of Thailand)

4.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2550

มาตรา 30 เรื่องความเสมอภาคและมิติความเท่าเทียมกันของหญิงชาย ซึ่งกล่าวเอาไว้ว่าบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ฯ

มาตรา 32 เรื่องการใช้ความรุนแรงและมิติโครงสร้างเชิงอำนาจ ซึ่งกล่าวเอาไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ เว้นแต่ศาลพิพากษา

มาตรา 52 เรื่องมิติการคุ้มครองสวัสดิภาพและการแทรกแซง ซึ่งกล่าวเอาไว้ว่า เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกายจิตใจและสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และ บุคคลในครอบครัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ

4.1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2560)

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใดจะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่นหรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม บุคคลผู้เป็นทหาร

ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐและพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กร ของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ การทรมาน ทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ด้วยการศึกษาร่วมกันต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสองหรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนหรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ดังนั้นรัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายอันเป็นที่มาของการคุ้มครองสิทธิคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในประเทศไทย โดยมีที่มาจากพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยผูกพันในฐานะประเทศภาคีสมาชิกซึ่งมีลักษณะเป็น

สนธิสัญญาพหุภาคี กล่าวคือเป็นสนธิสัญญาที่มีรัฐมากกว่าสองรัฐขึ้นไปเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาและมีกระบวนการตั้งแต่การเริ่มเจรจา การให้ความยินยอมเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญาโดยการลงนามหรือการให้สัตยาบันหรือการภาคยานุวัติ และบางรัฐอาจตั้งข้อสงวนหรือตีความสนธิสัญญา และเมื่อปฏิบัติตามขั้นตอนในการทำสัญญาครบถ้วนแล้ว ภาคีก็มีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่อไป การเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาก่อให้เกิดพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับสนธิสัญญา มิฉะนั้นอาจต้องรับผิดชอบในทางระหว่างประเทศได้ เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาประเทศไทยก็ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญา

จากบทบัญญัติของกฎหมายการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ประเทศไทยในฐานะประเทศภาคีจึงผูกพันตามพันธกรณีของสนธิสัญญา และจัดทำกฎหมายขึ้นมารองรับเพื่อปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นไปตามหลักการความร่วมมือระหว่างประเทศ

4.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรมตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบหรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนและมีพัฒนาการที่เหมาะสม และส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กมิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ การห้ามผู้ใดกระทำการทารุณกรรมเด็ก หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 78) ซึ่งกฎหมายกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่ให้อำนาจรัฐเข้าไปแทรกแซงได้ หากพบว่าเด็กได้รับการเลี้ยงดูไม่เหมาะสมหรือถูกทารุณกรรม (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2553 : 63)

4.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งอาจมีบางประเด็นที่ต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในเรื่อง “ผู้เสียหาย” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (4) “ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 ผู้มีอำนาจจัดการแทน

ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ผู้ที่มิอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายได้คือ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2553 : 63-68)

มาตรา 4 “ในคดีซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามีหญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เองโดยมิต้องได้รับอนุญาตจากสามีก่อนภายใต้บังคับแห่งมาตรา 5 (2) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภรรยาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภรรยา” โดยมาตรานี้ให้สิทธิภรรยาในการจัดการเรื่องส่วนตัวเองโดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากสามีและ สิทธิของสามีที่ฟ้องคดีอาญาแทนภรณยานั้น นอกจากจะต้องเป็นสามีภรณยานันโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว มูลคดีอาญาที่กระทำต่อภรรยาต้องเกิดขึ้นในระหว่างที่เป็นสามีภรณยานันด้วย การสมรสต้องยังไม่สิ้นสุดลง

มาตรา 5 บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้

(1) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล เฉพาะความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล

(2) ผู้เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภรรยาเฉพาะแต่ในความผิดอาญาซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ ผู้แทนโดยชอบธรรมตามมาตรา นี้ บิดามารดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรย่อมมีฐานะเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม รวมถึงผู้รับบุตรบุญธรรมด้วย ซึ่งบุคคลที่กล่าวมานี้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายได้ และมุ่งหมายให้ความครอบคลุมทั้งกรณีทีบุคคลวิกลจริตที่ศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถและบุคคลวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ และกรณีทีผู้เสียหายถูกทำร้ายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ สำหรับผู้เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน ให้ถือหลักตามสายโลหิต ส่วนสามีหรือภรรยาต้องเป็นสามีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

มาตรา 6 ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นผู้วิกลจริต หรือคนไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาล หรือผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใดรวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถนั้น ๆ ญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้ โดยศาลจะทำการไต่สวนซึ่งอาจจะตั้งผู้ร้องหรือบุคคลที่ยินยอมเป็นผู้แทนเฉพาะคดีก็ได้ หรือกรณีทีไม่มีผู้โดยยอมเป็นผู้แทนเฉพาะคดี ศาลอาจตั้งพนักงานปกครองเป็นผู้แทนได้ (มาตรา 6 นี้ เป็นกรณีการตั้งผู้แทนเฉพาะคดีนี้เพราะไม่มีผู้จัดการแทนผู้เสียหายหรือผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลไม่สามารถทำหน้าที่ได้หรือมีผลประโยชน์ขัดกัน)

เรื่อง “การสอบสวน”

มาตรา 133 ทวิ “ในความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสูั ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการ

คำประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหาย หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสม สำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใด หรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรงให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวน และห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหาย หรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถามปากคำ อาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งข้อรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้นภายใต้บังคับแห่งมาตรา 139 การถามปากคำเด็กตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียง การถามปากคำดังกล่าว ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยานในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยไม่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมีให้ถือว่าการถามปากคำ ผู้เสียหาย หรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปไม่ชอบด้วยกฎหมาย”

มาตรา 172 ตี “เว้นแต่ในกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน ในการสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้ศาลจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และศาลอาจปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ศาลเป็นผู้ถามพยานเอง โดยแจ้งให้พยานนั้นทราบประเด็นและข้อเท็จจริง ซึ่งต้องการสืบ แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ หรือศาลจะถามผ่านนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้

(2) ให้คู่ความถาม ถามค้านหรือถามตั้งผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ในการเบิกความของพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้องพิจารณาคดี และเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ทราบก่อนการสืบพยานตามวรรคหนึ่ง

ถ้าศาลเห็นสมควรหรือถ้าพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี หรือคู่ความฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งร้องขอโดยมีเหตุผลอันสมควร ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าจะจะเป็นผลร้ายแก่เด็กถ้าไม่อนุญาต ตามที่ร้องขอ ให้ศาลจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงคำให้การของผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็ก อายุไม่เกินสิบแปดปีที่ได้บันทึกไว้ในชั้นสอบสวนตามมาตรา 133 ทวิ หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องตาม มาตรา 171 วรรคสอง ต่อหน้าคู่ความ และในกรณีเช่นนี้ให้ถือสื่อภาพ และเสียงคำให้การของพยาน ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล โดยให้คู่ความถามพยาน เพิ่มเติม ถามค้าน หรือถามตงได้ ทั้งนี้เท่าที่จำเป็นและภายในขอบเขตที่ศาลเห็นสมควร

ในกรณีที่ไม่ได้ตัวพยานมาเบิกความตามวรรคหนึ่งเพราะมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง ให้ ศาลรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานนั้นในชั้นสอบสวนตามมาตรา 133 ทวิ หรือชั้นไต่สวน มูลฟ้องตามมาตรา 171 วรรคสอง เสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล และให้ศาลรับฟังประกอบพยานอื่นในการพิจารณาพิพากษาคดีได้”

หลักเกณฑ์และเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ถูกนำมาปฏิบัติกับผู้ต้องหาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน สิบแปดปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 ให้นำบทบัญญัติใน มาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

ดังนั้น ในคดีความรุนแรงในครอบครัวหากผู้กระทำความผิดเป็นเด็ก การสอบสวนคดี ดังกล่าว นอกจากจะต้องมีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ อยู่ร่วมขณะสอบปากคำผู้ถูกกระทำ การสอบปากคำเด็กผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวก็ต้องมีดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ และการสืบพยานในชั้นศาลก็ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 ตรีนีด้วย (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2553 : 63-68)

4.4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในบรรพ 5 ครอบครัว ในเรื่องการหย่า ศาลจะพิพากษาให้สามีภรรยาหย่าขาดจากการ สมรสกันได้จะต้องมีสามีหรือภรรยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องขอหย่า ในการฟ้องคดีคู่สมรสต้องอาศัยเหตุ หย่าตาม มาตรา 1516 โดยเฉพาะ มาตรา 1516 (3)

มาตรา 1516 (3) บัญญัติว่า “สามีหรือภรรยาทำร้ายหรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจหรือ หมิ่นประมาทเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าเป็นการร้ายแรงอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้”

มาตรา 1516 (3) นี้ ถือเป็นเหตุหย่าที่เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว โดย จะต้องเป็นการทำร้ายหรือทรมาณร่างกาย หรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาท หรือเหยียดหยาม คู่สมรสอีก ฝ่ายหนึ่ง หรือผู้เป็นบุพการีของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งและจะต้องเป็นการร้ายแรงด้วยจึงจะฟ้องหย่าได้

นอกจากนี้ถ้าเหตุแห่งการหย่าตาม มาตรา 1516 (3) เกิดขึ้นเพราะฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบก่อให้เกิดขึ้นโดยมุ่งประสงค์ให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจทนได้จึงต้องฟ้องหย่า อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบตาม มาตรา 1524 และขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างการพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่นในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูสามีภรรยา และการอุปการะเลี้ยงดูบุตรตาม มาตรา 1530 (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2553 : 68)

4.5 ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 73 “เด็กอายุไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายนั้น”

บทบัญญัติดังกล่าว หากเด็กอายุไม่เกินสิบปีกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายกำหนดว่าเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กนั้นให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งถือว่าเด็กนั้นเป็นเด็กที่จำต้องได้ การคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กกลุ่มนี้ จะต้องดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2553 : 69)

4.6 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2548

4.6.1 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 180 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (วันที่ 21 พฤษภาคม 2554) (มาตรา 2)

4.6.2 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ฉบับนี้บัญญัติให้ยกเลิก พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวม 3 ฉบับ (มาตรา 3)

4.6.3 กำหนดบทนิยาม (1) เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ (2) เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ (3) คดีเยาวชนและครอบครัว หมายความว่า คดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณา พิพากษาตามพระราชบัญญัตินี้ (4) คดีครอบครัว หมายความว่า คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆ ในทางศาล เกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัวซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมายความว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับครอบครัว (5) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ หมายความว่า คดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆ ในทางศาลเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก หมายความว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว (6) คดีธรรมดา หมายความว่าคดีอื่นๆ นอกจากคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (7) ศาลเยาวชนและครอบครัว หมายความว่าศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ (8) ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลอุทธรณ์ แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และศาลฎีกาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

4.6.4 กำหนดให้ในคดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชน ในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น (มาตรา 5)

4.6.5 กำหนดให้ในกรณีมีปัญหาว่าคดีใดจะอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลยุติธรรมอื่น ไม่ว่าจะเกิดปัญหาขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลยุติธรรมอื่น ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด คำวินิจฉัยของประธานศาลฎีกาให้เป็นที่สุด (มาตรา 11) (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายพัฒนากฎหมาย)

การพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ

1) กำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีสิทธิร้องขอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ (มาตรา 172)

2) กำหนดให้เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้วให้ทำการไต่สวนโดยมิชักช้าและไม่ต้องดำเนินการ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัดในระหว่างการไต่สวนถ้าศาลเห็นว่าผู้ร้องขอไม่ควรเผชิญหน้ากับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำด้วยความรุนแรง ศาลอาจสั่งให้บุคคลดังกล่าวออกนอกห้องพิจารณาหรือใช้วิธีการอื่นใดเพื่อลดการเผชิญหน้า (มาตรา 173)

3) กำหนดให้กรณีปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาที่มีพฤติการณ์น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยห้ามผู้ถูกกล่าวหา เสพสุราหรือสิ่งมีนเมา เข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สินหรือกระทำการใด อันอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าหกเดือน และศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษาแนะนำจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาล หรือหน่วยงานตามที่ศาลกำหนด คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้เป็นที่สุด แต่ถ้าพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปศาลมีอำนาจ สั่งแก้ไขคำสั่งเดิมได้ (มาตรา 174)

4) กำหนดให้เมื่อศาลเห็นว่าผู้ร้องมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ บำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ร้องเข้ารับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้ารับการอบรม หรือบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงาน หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือครอบครัวตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด (มาตรา 175)

5) กำหนดให้ศาลแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ที่ผู้ถูกกล่าวหา มีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจเพื่อทราบในกรณีผู้ถูกกล่าวหาจงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยไม่มีเหตุอันสมควรศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหา มาขังจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งแต่ไม่เกินกว่าหนึ่งเดือน ถ้าผู้ถูกกล่าวหาได้รับการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติในระหว่างการปล่อยชั่วคราวก็ได้ (มาตรา 176) (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายพัฒนากฎหมาย)

ดังนั้นพระราชบัญญัตินี้โดยเฉพาะในมาตรา 172 ที่ได้มีการกำหนดให้ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น ไม่ใช่เพียงแต่เฉพาะในกรณีที่เป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ขาดอายุความแล้วเท่านั้น แต่ยังให้รวมถึงกรณีที่ดียังคงอยู่ในอายุความด้วย ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีการร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีหรือไม่ก็ตาม หรือแม้แต่ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์ที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ก็ยังสามารถใช้สิทธิในการร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลได้ด้วย เพื่อให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ได้รับการคุ้มครองอย่างครอบคลุมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการที่จะปกป้องคุ้มครองและดูแลความเป็นครอบครัว

4.7 พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 245 และมาตรา 246 ได้บัญญัติรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหาย

เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นรวมทั้งการรับรองสิทธิในการได้รับค่าทดแทนในกรณีของบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญา และถูกคุมขังระหว่างพิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้น ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

ดังนั้น เพื่อให้การรับรองสิทธิดังกล่าวเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยมีการกล่าวถึงสิทธิของผู้เสียหายในการเรียกค่าตอบแทนหรือค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญา ค่าทดแทนหรือค่าชดเชยจำเลยในคดีอาญาที่ถูกดำเนินคดี โดยพนักงานอัยการ ถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาคดี และปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด และมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้น ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2553 : 83-84)

5 กฎหมายและวิธีดำเนินการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

5.1 กฎหมาย และวิธีดำเนินการในการคุ้มครองสิทธิคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในต่างประเทศ

สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและวิธีการดำเนินการในต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายในประเทศต่างๆ ดังนี้

5.1.1 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในประเทศฝรั่งเศส

รัฐสภาฝรั่งเศสได้ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี ความรุนแรงระหว่างคู่สมรสและผลกระทบต่อการใช้ความรุนแรงดังกล่าวที่มีต่อเด็ก ซึ่งเป็นการกำหนดวิธีการใหม่ในการป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นต่อโครงสร้างของสถาบันครอบครัวในหลายรูปแบบ ทั้งนี้กฎหมายใหม่ได้เพิ่มส่วนที่สืบสี่ในประมวลกฎหมายแพ่งโดยให้ชื่อว่า “มาตรการคุ้มครองเหยื่อจากการใช้ความรุนแรง” ซึ่งแม้กฎหมายฉบับนี้จะให้ความคุ้มครองทั้งเพศชายและเพศหญิงโดยกำเนิด แต่ในความเป็นจริงแล้วกฎหมายฉบับนี้มีความมุ่งหมายในเบื้องต้นเพื่อช่วยเหลือสตรีและเด็กที่เป็นเหยื่อจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นสำคัญ โดยมาตรการใหม่ในกฎหมายฉบับนี้ประกอบด้วย

บทบัญญัติทั้งทางแพ่งและอาญา อาทิ คำสั่งป้องกัน ซึ่งออกโดยผู้พิพากษาศาลคดีครอบครัว ซึ่งมีการอนุญาตให้มีการป้องกันเหยื่อผ่านมาตรการต่างๆ ดังนี้

1) ขับไล่คู่สมรส หุ่นส่วนชีวิต หรือผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกันที่เป็นฝ่ายใช้ความรุนแรงให้ออกจากบริเวณที่อยู่อาศัย รวมถึงกำหนดให้บุคคลดังกล่าวต้องยอมรับภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว ในระหว่างที่ตนไม่อยู่ด้วย

2) ห้ามคู่สมรสที่ใช้ความรุนแรงเข้าพบบุคคลอื่น และห้ามไม่ให้เป็นเจ้าของปืน หรืออาวุธอื่น ๆ

3) การอนุญาตให้เหยื่อปิดบังภูมิฐานะของตน

4) พิจารณาอำนาจในการปกครองเด็ก

5) ห้ามมิให้เด็กออกไปจากฝรั่งเศสโตมิได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองทั้งสองฝ่าย

6) การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่เหยื่อ

ในกรณีที่มีการละเมิดมาตรการที่กำหนดโดยผู้พิพากษาศาลคดีครอบครัว จะมีโทษจำคุกสูงสุด 2 ปี และปรับ 15,000 ยูโร ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวมีผลได้ถึง 4 เดือน และอาจขยายออกไปถ้ามีการยื่นคำขอให้หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ ซึ่งผู้พิพากษาอาจแก้ไขคำสั่งเกี่ยวกับมาตรการเหล่านี้ได้ตลอดเวลา (มาตาลักซ์ และ ออรุ่งโรจน์ และคณะ, 2556:16)

5.1.2 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษได้พัฒนากฎหมายคุ้มครองการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1976 ซึ่งรัฐสภาประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมายทั้งหมด 4 ฉบับดังนี้

1) พระราชบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1976 (Domestic Violence and Matrimonial Proceeding Act 1976)

2) พระราชบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาคดีครอบครัวในศาลแขวง ค.ศ.1978 (Domestic Proceeding and Magistrate's Court Act 1978)

3) พระราชบัญญัติว่าด้วยบ้านที่เป็นสินสมรส ค.ศ. 1983 (Matrimonial Homes Act 1983)

4) พระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ.1996 (Family Law Act 1996)

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ.1996 (Family Law Act 1996) มีการบัญญัติเพิ่มเติมมาตรการในทางแพ่งเพื่อทำการคุ้มครองบุคคลผู้ตกเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งไม่มีการบัญญัติเอาไว้ในกฎหมายฉบับที่ผ่านมา โดยมีการให้อำนาจศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวเพื่อยุติความรุนแรงที่

จะเกิดกับคู่สมรส บุตรผู้เยาว์ หรือสมาชิกในครอบครัว ก่อนเริ่มดำเนินคดีอาญากับผู้ก่อเหตุรุนแรง แต่ผู้ถูกระทำรุนแรงยังมีสิทธิที่จะดำเนินคดีอาญา และฟ้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งจากผู้ก่อเหตุความรุนแรงได้

อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 1997 รัฐสภาประเทศอังกฤษได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองจากการถูกรบกวน (Protection From Harassment Act 1997) พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้การคุ้มครองไปถึงบุคคลอื่นที่ถูกคุกคาม (Harassment) แม้ไม่เกี่ยวข้องกับคู่สมรสก็ตาม

นอกจากนี้ ประเทศอังกฤษยังมีกฎหมายให้อำนาจศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ อาทิ การห้ามการลวนลามทางเพศ (Non-Molestation Order) คำสั่งคุ้มครองที่อยู่อาศัย (Occupation Order) คำสั่งคุ้มครองเด็ก (Child Protective Order) และศาลยังมีอำนาจออกคำสั่งอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น คำสั่งห้ามคุกคาม (Restraining Order) ซึ่งขยายการคุ้มครองบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือไม่ได้เป็นบุคคลในครอบครัวได้ด้วย (มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์และคณะ, 2556:23)

5.1.3 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น มลรัฐต่าง ๆ ได้พัฒนากฎหมายให้การคุ้มครองสิทธิบุคคลที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมาเป็นเวลานานแล้ว อาทิ มลรัฐนิวยอร์กได้ออกพระราชบัญญัติศาลครอบครัวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 (The Family Law Act 1962) ซึ่งในหมวด 8 บัญญัติให้ศาลครอบครัวมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว

ต่อมาในปี ค.ศ. 1994 สภาองเกรส จึงได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิง (Violence Against Women Act 1994) เพื่อมุ่งคุ้มครองผู้หญิงจากการใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ ซึ่งต่อมากฎหมายดังกล่าวได้กลายเป็นกฎหมายต้นแบบให้มลรัฐต่าง ๆ นำไปใช้ประกอบการออกกฎหมายในระดับมลรัฐด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับดังกล่าวก็ยังให้การคุ้มครองเฉพาะเด็ก และผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วขอบเขตในการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้มีลักษณะที่แคบเกินไป เพราะผู้ที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวนั้นมิได้จำกัดแต่เฉพาะผู้หญิงและเด็กเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้ชายและคนชราด้วย (มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคณะ, 2556:22)

5.1.4 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในประเทศมาเลเซีย

รัฐสภาประเทศมาเลเซียได้ผ่านร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงในครอบครัวเมื่อปี ค.ศ. 1994 (Domestic Violence Act 1994 หรือ DVA) และมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ.

1995 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ (Protective Order หรือ PO) IPO (Women' Aid Organization หรือ WAO) ในปี ค.ศ. 2001 ทำให้พบว่า การบังคับใช้กฎหมายยังมีปัญหาในทางปฏิบัติเนื่องจากการจัดหน่วยงานในระบบราชการที่จะให้มีหน้าที่เข้ามาดูแลรับผิดชอบในส่วนนี้ยังเป็นปัญหา และทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เห็นว่าการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นเรื่องภายในครอบครัวเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงไม่อยากจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ รวมทั้งในเรื่องของกฎหมายที่ใช้ก็มีปัญหาในทางปฏิบัติในกรณีของมาตรการในการบังคับที่ไม่มีประสิทธิภาพ เช่นกรณีที่มีการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองก็ไม่มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดชอบและโทษเอาไว้ และถ้ามีการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองซ้ำกฎหมายก็ไม่มีบทลงโทษหรือเพิ่มโทษ ซึ่งในปัจจุบันมีความพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา

อย่างไรก็ตาม หากมองในแง่ของเนื้อหาของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กจากการถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว มาเลเซียเป็นประเทศที่มีการคุ้มครองและฟื้นฟูผู้เยาว์ที่ถูกระทำความรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัวที่มีความก้าวหน้า โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้เยาว์ 2 ฉบับ ดังนี้

1) The Child Act 2001 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกิดจากการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กโดยสาระสำคัญของกฎหมายได้กำหนดมาตรการคุ้มครองและฟื้นฟูแก่เด็กและเยาวชนในกลุ่มเสี่ยง นอกจากนี้ยังได้กำหนดการจัดตั้งศาลเด็กขึ้นมาโดยเฉพาะ รวมทั้งได้จัดตั้งกระทรวงเพื่อการพัฒนาสังคมและความเป็นเอกภาพของชาติ (The Ministry of National Unity and Social Development)

2) The Domestic Violence Act 1994 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูเด็กที่ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือเด็กซึ่งได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายต้องมีอายุต่ำกว่า 18 ปี และเป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้กระทำความผิด (มาตราลักษณะ ออรุงโรจน์ และคณะ, 2556:21)

5.1.5 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในประเทศสิงคโปร์

ในปี ค.ศ. 1985 ประเทศสิงคโปร์ โดยรัฐสภาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยผู้หญิงฉบับปี ค.ศ. 1961 (Women's Charter 1961) บทที่ 353 หมวดที่ 7 ตั้งแต่ มาตรา 64-67 ซึ่งบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยให้ศาลจังหวัด (District Court) หรือศาลแขวง (Magistrate Court) มีอำนาจออกคำสั่งให้คุ้มครองสวัสดิภาพ (Protective Order หรือ PO) หรือสั่งคุ้มครองในเหตุฉุกเฉิน (Expedited Order หรือ EO)

เมื่อได้มีการกระทำอันฝ่าฝืนคำสั่งบังคับที่มีบทลงโทษปรับหรือจำคุก และถ้าปรากฏว่าเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองซ้ำก็จะมีบทเพิ่มโทษปรับหรือจำคุก และในกรณีที่มีการฝ่าฝืน

คำสั่งซึ่งเป็นเพียง “คำสั่งอุปกรณ์หรือคำสั่งประกอบ” นั้น ก็ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล และมีบทบังคับลงโทษทางอาญาเช่นเดียวกัน

ผลจากการบัญญัติบทลงโทษอย่างเด็ดขาดดังกล่าวนี้ ส่งผลให้คำสั่ง บทบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคณะ, 2556:22)

จากการศึกษากฎหมายและวิธีการดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของต่างประเทศ ซึ่งมีการปฏิบัติตามกฎหมายที่ทั้งคล้ายกันและแตกต่างกันนั้น ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการคุ้มครองและส่งเสริมเพื่อให้เกิดความมั่นคงขึ้นแก่ครอบครัวและแก้ไขปัญหามกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของไทยต่อไป

5.2 กฎหมาย และวิธีดำเนินการในการคุ้มครองสิทธิคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ผู้หญิง และผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย

5.2.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.

2550

5.2.1.1 หลักการเหตุผล

เหตุผลความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัตินี้การกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดอาญาประเภทหนึ่งที่มีปรากฏอยู่ในทุก ๆ สังคมซึ่งนับวันจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นและทวีความรุนแรงมากขึ้น เป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขและมีผลกระทบต่อความสงบสุขของทุกคนในครอบครัวตลอดจนชุมชนและสังคมโดยรวม ทั้งนี้มีสาเหตุอันประการตั้งแต่ทัศนคติของคนในสังคมส่วนใหญ่ที่ยังถือว่าความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นเป็นปกติเป็นเรื่องส่วนตัวของคนในครอบครัวคนอื่นไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับตลอดจนตัวปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเองเป็นเรื่องที่เกิดกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ซึ่งส่วนมากผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด เพราะบุคคลในครอบครัวยังคงต้องอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวต่อไปและถือว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว ต้องการปกปิดไว้ไม่ต้องการให้บุคคลอื่นรับรู้เกรงว่าจะเกิดความเสียหายและความยุ่งยากเดือดร้อนกับคนในครอบครัว ประกอบกับผู้กระทำมักจะเป็นผู้มีอำนาจเหนือกว่าผู้ถูกระทำซึ่งส่วนมากจะเป็นเด็กและสตรีซึ่งจำต้องทนทุกข์ทรมานทั้งทางกายและจิตใจ และยอมรับสภาพการถูกระทำด้วยความรุนแรงอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเป็นการปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมกับผู้อ่อนแอ

อย่างไรก็ตามแม้ในบางกรณีจะมีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด แต่หลายคดีมักจะมีการยอมความกันในระหว่างการดำเนินคดีด้วยเหตุผลที่กล่าวข้างต้นและหากมีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดรุนแรงในครอบครัวตามประมวลกฎหมายอาญาอย่างถึงที่สุดเช่นที่เคยเป็นมาผลที่ผู้กระทำความผิดได้รับคือการลงโทษทางอาญาโดยไม่มีทางเลือกความประพฤติของผู้กระทำความผิดอันอาจนำมาซึ่งความเดือดร้อนของคนในครอบครัวที่ขาดผู้นำในการประกอบอาชีพเลี้ยงดูคนในครอบครัวจึงเป็นเหตุให้ปัญหาการกระทำความผิดรุนแรงในครอบครัวยังคงดำรงอยู่และมีปริมาณเพิ่มขึ้น มีความรุนแรงมากขึ้น

ดังนั้น การใช้มาตรการทางอาญาที่มีเจตนาบรรเทาในการลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดรุนแรงในครอบครัว เพราะมาตรการทางอาญา ไม่สามารถแก้ไขที่ต้นเหตุของความรุนแรงได้อย่างเป็นรูปธรรมและการลงโทษทางอาญา อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ดังนั้นจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ออกมาใช้บังคับเพื่อแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีรูปแบบวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการที่มีลักษณะแตกต่างไปจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป ทั้งนี้นอกจากมีการกำหนดกระบวนการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดรุนแรงในครอบครัวแล้วยังได้มีการกำหนดมาตรการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และกำหนดมาตรการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดรุนแรงในครอบครัวกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำรวมทั้งปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันในครอบครัว เพื่อรักษาสถานภาพและความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวทั้งยังได้กำหนดให้ประชาชนทั่วไปที่ได้ทราบหรือได้พบเห็นการกระทำความผิดรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบเพื่อดำเนินการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ทันต่อเหตุการณ์อันเป็นการสร้างทัศนคติใหม่ให้แก่สังคมไม่นิ่งเฉยต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวโดยถือว่าเป็นปัญหาของสังคมที่ต้องช่วยกันดูแลมิให้มีผลกระทบต่อสังคมในระยะยาวซึ่งในการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และสหสาขาวิชาชีพต่างๆมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกลไกตามมาตรการต่างๆในกฎหมายฉบับนี้โดยด้านการดำเนินคดีมีหน่วยงานและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล พนักงานคุมประพฤติ สถานพินิจ และราชทัณฑ์ร่วมมือกันและช่วยกันขับเคลื่อน

ส่วนในด้านการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีพนักงานเจ้าหน้าที่ บุคลากรทางการแพทย์ ได้แก่แพทย์ พยาบาล จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์

พนักงานคุมประพฤติ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานอัยการ มูลนิธิ ภาคเอกชนและ
เครือข่ายชุมชนเป็นทีมสหวิชาชีพที่ช่วยกันขับเคลื่อนกลไกตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

5.2.1.2 เจตนารมณ์

เจตนารมณ์ในการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เมื่อพิจารณาใน
เนื้อหาของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 โดยรวมแล้ว
จะพบว่านอกจากกฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติการบังคับใช้มาตรการทางอาญาแล้ว ยังมีบทบัญญัติการ
ใช้มาตรการทางสังคมสงเคราะห์ จิตวิทยา และการแพทย์ ช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความ
รุนแรงในครอบครัว โดยมีรูปแบบวิธีการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การให้
โอกาสผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวกลับตัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้ง
ให้มีการปรับปรุงสัมพันธภาพภายในครอบครัวด้วย ดังนั้นกฎหมายฉบับนี้ได้มุ่งเน้นที่จะแก้ไขฟื้นฟู
ผู้กระทำความผิด คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยิ่งกว่าการที่จะมุ่งเน้นในเรื่องการ
ลงโทษตามมาตรการทางอาญา โดยจะเห็นได้จากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ที่
ระบุไว้ ท้ายพระราชบัญญัติ และในมาตรา 15 ที่บัญญัติให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอม
กันโดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัว การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรส หากไม่อาจรักษา
สถานภาพของการสมรสได้ก็ให้หย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด และที่ปรากฏอยู่ใน
ในมาตรา 12 ที่ให้อำนาจศาลกำหนดใช้มาตรการแทนการลงโทษเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ
ผู้กระทำความผิดได้ และเมื่อมีการยอมความกันคู่กรณีจะต้องทำความตกลงกำหนดเงื่อนไขให้
ผู้กระทำความผิดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ได้ตามเงื่อนไขก่อนคดีจึงจะยุติซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาความ
รุนแรงในครอบครัวที่ต้นเหตุ ซึ่งหลักการในมาตรา 12 และมาตรา 15 ถือเป็นหลักในการบังคับใช้
กฎหมายฉบับนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ที่มีหน้าที่ควรจะยึดถือเป็นหลักการในการปฏิบัติหน้าที่การคุ้มครอง
ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

5.2.1.3 สาระสำคัญ

สาระสำคัญของกฎหมายที่บัญญัติคุ้มครองบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความ
รุนแรงที่สำคัญในปัจจุบัน มี 2 ฉบับ ได้แก่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน
ครอบครัว พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิ
ของเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวที่จะได้รับการคุ้มครองและป้องกันจากการถูกกระทำด้วยความ
รุนแรงยิ่งกว่าที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นใด ถึงแม้ในประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญาจะมีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิอยู่บ้างแต่ก็ยังเป็นส่วนน้อย โดยในพระราชบัญญัติ
คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ได้กำหนดให้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมและเด็กที่มีความ

ประพจน์ไม่เหมาะสมเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมายรวมทั้งกำหนดให้มีการช่วยเหลือสงเคราะห์เด็ก ส่งเสริมความประพฤติดีและนักเรียนนักศึกษา

แต่ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ก็ยังมีข้อจำกัดในการคุ้มครองซึ่งให้ความคุ้มครองเฉพาะบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ส่วนในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 กำหนดให้คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยไม่มีการจำกัดในเรื่องอายุของผู้ถูกกระทำ แต่ก็มีข้อจำกัดเอาไว้ว่าจะต้องเป็นบุคคลในครอบครัว ซึ่งโดยมากก็มักจะเป็นเด็กและสตรีที่เป็นผู้ที่ถูกกระทำ ความรุนแรง สำหรับในพระราชบัญญัตินี้มี มาตรการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเบื้องต้น ก่อนที่จะมีการดำเนินคดีและ ภายหลังที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแล้วยังมีมาตรการคุ้มครองชั่วคราวระหว่างดำเนินคดี รวมทั้งมีมาตรการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ในกรณีที่ศาล พิพากษาใช้มาตรการแทนการลงโทษหรือเมื่อมีการยอมความระหว่างดำเนินคดี โดยใช้กระบวนการ ทางสังคมสงเคราะห์ ทางจิตวิทยา ทางการแพทย์และวิธีการอื่นๆซึ่งเป็นมาตรการในการแก้ไขที่ สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว จึงกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความ รุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เป็นกฎหมายอาญาที่มีลักษณะพิเศษที่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การลงโทษ โดย ถือว่าการลงโทษผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาความ รุนแรงในครอบครัว แต่อาจทำให้บุคคลในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนมากยิ่งขึ้น จึงกำหนดให้มี มาตรการในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้พ้นจากการถูกกระทำซ้ำ มี มาตรการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวให้กลับตัวกลับใจไม่ กระทำ ความรุนแรงกับบุคคลในครอบครัวอีกและมีมาตรการในการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลในครอบครัวเพื่อให้อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวได้อย่างปกติสุขเป็นสำคัญ จึงถือเป็นกฎหมายที่มี ความเหมาะสมในการนำมาใช้บังคับในกรณีของการกระทำ ความรุนแรงที่ได้กระทำต่อกันของบุคคล ในครอบครัว

5.2.2 การดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ.2550

ในการดำเนินการมีสาระสำคัญของกฎหมาย ดังนี้

5.2.2.1 มาตรการในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำผิด

หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเฉพาะดังนี้

1) กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับกับกรณีที่มีการกระทำ ความรุนแรงกับบุคคลใน ครอบครัว เช่น สามี ภรรยา บุตร สมาชิกในครอบครัวและบุคคลอื่นที่ต้องพึ่งอาศัยอยู่ในครัวเรือน เดียวกัน

2) ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นความผิดที่ย่อมความได้รวมถึงความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 (มาตรา 4)

3) ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแสดงความประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดภายในกำหนด 3 เดือนนับแต่อยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจสอบสวนดำเนินคดี (มาตรา 7)

4) เมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แล้ว พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนโดยเร็ว และส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวพร้อมสำนวนและความเห็นให้พนักงานอัยการฟ้องต่อศาล ภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หากฟ้องไม่ทันกำหนดขอผิดฟ้องได้ 3 ครั้ง ๆ ละ 6 วัน หากยังไม่ทันอีกต้องขออนุญาตอัยการสูงสุด (มาตรา 8 วรรคหนึ่ง) การสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต้องจัดให้จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำร้องขออยู่ร่วมขณะสอบปากคำเพื่อให้คำปรึกษา (มาตรา 8 วรรคสาม)

5) การฟ้องคดีฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องฟ้องต่อศาลคดีเยาวชนและครอบครัว เว้นแต่เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดฐานอื่นที่มีโทษสูงกว่าให้ฟ้องคดีรวมกันไปต่อศาลอื่นที่มีอำนาจพิจารณาความผิดฐานอื่นนั้น เช่น ศาลอาญา ศาลจังหวัด หรือศาลแขวง (มาตรา 8 วรรคสอง)

6) ระหว่างดำเนินคดีหากผู้เสียหายประสงค์จะยอมความถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้อง พนักงานสอบสวน หรือศาลต้องจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงกำหนดเงื่อนไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติก่อน หากปฏิบัติได้ครบถ้วนคดียุติ หากไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขข้อตกลงให้ดำเนินคดีต่อไป (มาตรา 12 วรรคสอง)

7) หากศาลพิพากษาว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิด ศาลจะสั่งใช้มาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิดแทนการลงโทษก็ได้ (มาตรา 12)

5.2.2.2 มาตรการในการให้ความคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและมาตรการปรับเปลี่ยนประพฤติกกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่และกลุ่มสหวิชาชีพนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับเพื่อคุ้มครองบุคคลในครอบครัวและให้บุคคลในครอบครัวปรับปรุงความสัมพันธ์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในครอบครัวเป็นสำคัญ มาตรการดังกล่าวแบ่งเป็น 3 ระยะ (สาโรช นักเบศรี, 2554 : 5-7)

1) มาตรการคุ้มครองเบื้องต้น (มาตรา 5, มาตรา 6 และมาตรา 9) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทราบหรือได้รับแจ้งหรือได้รับรายงานตามมาตรา 5 ว่ามีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่เข้าคุ้มครองเบื้องต้นให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 6 และเมื่อมีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ห้ามทุกคนโฆษณาเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีการใด ๆ อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ฝ่าฝืนต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นหรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 9

2) มาตรการคุ้มครองชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี (มาตรา 10 และมาตรา 11) เมื่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแล้ว ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะได้รับการคุ้มครองชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดีมิให้ถูกระทำซ้ำ ตามมาตรา 10 และมาตรา 11

3) มาตรการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว (มาตรา 12) ในระหว่างการดำเนินคดี ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสามารถยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องได้แต่คดียังไม่ยุติ พนักงานสอบสวนหรือศาลต้องจัดให้คู่กรณีทำบันทึกข้อตกลงกำหนดเงื่อนไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวตามระยะเวลาที่กำหนดก่อน หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงได้ครบถ้วนคดีจึงยุติ หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลง พนักงานสอบสวนหรือศาลต้องดำเนินคดีต่อไป ในกรณีที่มีการดำเนินคดีจนศาลพิพากษาว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิด ศาลอาจให้โอกาสผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปรับปรุงตัวแก้ไขพฤติกรรมไม่ใช่ความรุนแรงในครอบครัวอีกต่อไป โดยศาลกำหนดมาตรการแทนการลงโทษตาม มาตรา 12 ได้

5.2.3 ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการคุ้มครองเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

5.2.3.1 มาตรการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แบ่งออกเป็น 3 มาตรการ

1) มาตรการคุ้มครองเบื้องต้น ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 กำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองเบื้องต้น โดยให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ทันทีที่ได้รับแจ้งหรือ

ทราบเหตุโดยมีสาระสำคัญดังนี้ (สำนักงานกิจการและโครงการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2553 : 30-33)

มาตรา 5 กำหนดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบเหตุมีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยผู้แจ้งได้รับการคุ้มครองไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญาและทางปกครอง เมื่อได้กระทำโดยสุจริตอันเป็นบทบัญญัติให้ทุกคนมีหน้าที่เฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัวโดยถือเป็นเรื่องความสงบสุขของสังคมไม่ใช่เรื่องส่วนตัว

มาตรา 6 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่พบเห็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้ง มีอำนาจคุ้มครองเบื้องต้น คือ

- เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว
- จัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์
- จัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์
- จัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- ร้องทุกข์แทนในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีแต่ไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสได้ด้วยตนเอง

มาตรา 9 กำหนดการคุ้มครองด้วยการห้ามผู้ใดลงพิมพ์โฆษณาเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีการใด ๆ อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนับแต่มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือมีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน มิฉะนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

2) มาตรการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี

ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี เพื่อยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวซ้ำ มีสาระสำคัญดังนี้ (สำนักงานกิจการและโครงการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2553 : 30-33)

มาตรา 10 กำหนดให้มีการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่อาจถูกระทำซ้ำในระหว่างการสอบสวน เมื่อมีการร้องทุกข์ในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวและพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนแล้วพบว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงใน

ครอบครัวมีความเสี่ยงที่จะถูกกระทำด้วยความรุนแรงซ้ำ หรือมีเหตุอันสมควรอื่น ให้พนักงานสอบสวนรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้อำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวได้เท่าที่จำเป็นและสมควร เช่นการกำหนดวิธีการดูแลบุตร การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ ชดใช้เงินช่วยเหลือเบื้องต้น ห้ามเข้าไปที่พักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลในครอบครัว (ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ออกระเบียบกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้มีอำนาจสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดีตาม มาตรา 10 ได้แก่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่ง และหัวหน้าสถานีตำรวจ

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีมอบหมายได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวแล้ว ให้เสนอมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่ออกคำสั่ง หากศาลเห็นชอบด้วยให้มาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวนั้นมีผลต่อไป หากศาลไม่เห็นชอบทั้งหมดหรือบางส่วนหรือข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนไปให้ศาลทำการไต่สวนและมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง เพิกถอนคำสั่งมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวนั้นได้ มาตรา 11 กำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวตามมาตรา 10 ได้ทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาคดี

เมื่อมีการร้องทุกข์ในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ในระหว่างการสอบสวนหรือในระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏข้อเท็จจริงต่อศาลโดยศาล จะรู้เองหรือโดยมีคำร้องขอว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยังมีความเสี่ยงภัยที่จะถูกกระทำ ความรุนแรงซ้ำหรือมีเหตุอันสมควรอื่น ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว ตามมาตรา 10 ได้ เมื่อศาลได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว ตามมาตรา 10 แล้ว แต่มีเหตุการณ์หรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก็ได้ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีมอบหมาย ตามมาตรา 10 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสามพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ หากฝ่าฝืนคำสั่งของศาลตามมาตรา 11 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือศาลตามมาตรา 10 และมาตรา 11 สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็น

หนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายในสามสิบวันนับแต่ทราบคำสั่ง คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ในกรณีนี้ให้เป็นที่สุด

3) มาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นการให้โอกาสผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ด้วยการแก้ไขที่ปัญหา ความรุนแรงในครอบครัวที่ต้นเหตุ หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวสามารถปฏิบัติได้ตามเงื่อนไข คดีจึงยุติเสร็จสิ้นโดยไม่มีโทษ แต่หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวฝ่าฝืน หรือไม่สามารถ ปฏิบัติตามเงื่อนไข พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป โดยมาตรการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว มี 2 กรณี (สำนักงานกิจการและ โครงการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2553 : 30-33)

กรณีที่ 1 ตามมาตรา 12 วรรคสอง กำหนดว่ากรณีที่ผู้เสียหายยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ หรือถอนฟ้องความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงความผิดฐานทำ ร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ คดียังไม่ยุติ พนักงานสอบสวนหรือศาลต้องมีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้อง ทุกข์ หรือการถอนฟ้อง โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไปรับการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุม ความประพฤติ ชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็น เหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวหรือทำทัณฑ์บนไว้ การทำบันทึกข้อตกลงนี้อาจมีการรับฟัง ความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยได้ เสมือนการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมให้มีการยอมความกันโดยมีเงื่อนไข และพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้วแต่กรณีอาจตั้ง ผู้ประนีประนอมประกอบด้วยคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควรเพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ ยอมความกันหรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลใด ช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันได้ (มาตรา 16) หากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ปฏิบัติตาม บันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขครบถ้วนแล้วจึงให้มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้อง ในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย มาตรา 295 ที่ยอม ความได้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือศาลมี อำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป (มาตรา 12 วรรคสอง)

กรณีที่ 2 เมื่อศาลพิพากษาว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิด ฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ฐานทำร้ายร่างกาย มาตรา 295 ที่เป็นความรุนแรงในครอบครัว ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติผู้กระทำความผิดหรือให้ ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็น

เหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวหรือทำอันตรายไว้ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนด
แพนการลงโทษผู้กระทำผิดก็ได้ (มาตรา 12 วรรคแรก)

5.2.4 ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการคุ้มครองเด็กที่ถูกทำทารุณกรรมหรือถูกกระทำ ใด ๆ ตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติเด็ก พ.ศ.2546

มาตรการคุ้มครองเด็กที่ถูกทำทารุณกรรมได้กำหนดไว้ในมาตรา 41, มาตรา 42
ประกอบมาตรา 28, มาตรา 37 และมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มี
สาระสำคัญดังนี้ (สาโรช นักเบศรี, 2554 : 7-11)

5.2.4.1 ผู้ที่พบเห็นหรือประสบเหตุการณ์ที่น่าเชื่อว่ามีกรกระทำทารุณ
กรรมเด็กให้รีบแจ้งหรือรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือผู้มี
หน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24

5.2.4.2 พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่
คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 มีอำนาจตรวจค้นและแยกตัวเด็กจากครอบครัว และต้องจัดให้
มีการตรวจรักษาเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจทันที (มาตรา 41)

5.2.4.3 หากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นควรสืบเสาะและพินิจเด็กเพื่อหาวิธี
คุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสม อาจมีการส่งเด็กไปสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานพัฒนาและ
ฟื้นฟูหรือสถานอื่นใดไม่เกิน 7 วัน หากมีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของเด็ก พนักงาน
เจ้าหน้าที่หรือพนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อมีคำสั่งขยาย
ระยะเวลาออกไปรวมแล้ว ไม่เกิน 30 วัน (มาตรา 42)

5.2.4.4 ให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถาน
พัฒนาและฟื้นฟู รับผิดชอบและพินิจเด็ก และเสนอความเห็นวิธีการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิ
ภาพเด็ก ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีสั่งตามที่เห็นสมควร (มาตรา 37)

5.2.4.5 ในกรณีที่มีการฟ้องคดีอาญาและผู้กระทำทารุณกรรมเด็กเป็น
ผู้ปกครอง หรือญาติของเด็ก และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องจะกระทำทารุณกรรมเด็กซ้ำอีก
พนักงานอัยการต้องร้องขอให้ศาลที่พิจารณาคดีนั้นกำหนดมาตรการคุ้มครองความประพฤติผู้นั้น ห้ามเข้า
เขตกำหนดหรือห้ามเข้าใกล้ตัวเด็กในระยะที่ศาลกำหนด และจะสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บน ตามวิธีการที่
กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 46 หรือ มาตรา 47 (มาตรา 43 วรรคแรก)

5.2.4.6 กรณีที่ยังไม่มีการฟ้องคดีอาญา หรือไม่ฟ้องคดีอาญา ผู้ปกครอง
หรือญาติของเด็กที่ถูกกล่าวหาว่าทำทารุณกรรมเด็ก แต่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำทารุณ
กรรมแก่เด็กซ้ำอีก พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพ
เด็กตามมาตรา 24 หรือพนักงานอัยการ ยื่นคำขอต่อศาลคดีเยาวชนและครอบครัวเพื่อออกคำสั่งมิให้

กระทำการดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการคุมประพฤติและเรียกประกัน ด้วยก็ได้ (มาตรา 43 วรรคสอง)

5.2.4.7 กรณีตาม ข้อ 5) และข้อ 6) หากศาลเห็นว่ามีความเหตุจำเป็นเร่งด่วน เพื่อคุ้มครองเด็กมิให้ถูกกระทำทารุณกรรมซ้ำอีก ศาลสามารถออกคำสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีการจับกุมผู้ที่เชื่อว่าจะกระทำทารุณกรรมมากักขังไว้มีกำหนดครั้งละไม่เกิน 30 วัน (มาตรา 43 วรรคสาม) (สารัช นักรเบศร์, 2554: 7-11)

5.2.5 ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในมาตรา 7 กำหนดให้สิทธิผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสีย ในกรณีที่คดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวขาดอายุความ สามารถร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวได้ เนื่องจากเหตุผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมิได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5 หรือมิได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตามมาตรา 6 ภายใน 3 เดือนนับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้

ขณะนี้ได้มีการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2553 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด 180 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ซึ่งตรงกับวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2554 ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวในมาตรา 172 ได้กำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวไม่ใช่เฉพาะแต่ในกรณีที่คดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวขาดอายุความแล้วเท่านั้น แม้แต่กรณีที่คดียังอยู่ในอายุความ ไม่ว่าจะมีการร้องทุกข์ดำเนินคดีหรือไม่ก็ตาม หรือแม้แต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวก็มีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลตามมาตรา 172 ได้เช่นกัน ดังนี้ (สารัช นักรเบศร์, 2554 : 11-14)

5.2.5.1 ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้

5.2.5.2 ในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอต่อศาลได้เอง ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัวหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายจะกระทำการแทนก็ได้

5.2.5.3 เมื่อศาลได้รับคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวแล้ว ให้ทำการไต่สวนโดยมิชักช้า หากปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาจะมีพฤติการณ์น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายจิตใจหรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพสุราหรือสิ่งมีเมาเข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สินหรือกระทำการใดอันนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว เป็นระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรแต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินกว่าหกเดือน และศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษาแนะนำจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานตามที่ศาลกำหนด

5.2.5.4 ในกรณีที่ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ศาลจะสั่งให้นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานอื่นติดตามกำกับให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติตามคำสั่งและรายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่เห็นสมควร และจะสั่งให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาศาลเพื่อสอบถามความเป็นไปหรือการปฏิบัติตามคำสั่งศาลก็ได้

5.2.5.5 คำสั่งศาลที่ให้คุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นที่สุด แต่ถ้าพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขคำสั่งเดิมได้

5.2.5.6 ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว และจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือบำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับคำปรึกษาแนะนำ หรือเข้ารับการอบรมหรือบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานหรือ 14 องค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือครอบครัว ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

5.2.5.7 ในกรณีศาลมีคำสั่งตามข้อ 3), 4) หรือ 6) ให้ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำสถานพยาบาล หน่วยงานหรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือครอบครัว ได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

5.2.5.8 เมื่อศาลได้ออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว ให้ศาลแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ผู้ถูกกล่าวหาพำนักอยู่หรือภูมิลำเนาใน

เขตอำนาจเพื่อทราบ ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาจงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหามาซึ่งจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งแต่ไม่เกินกว่าหนึ่งเดือน หากผู้ถูกกล่าวหาได้รับการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติในระหว่าง การปล่อยชั่วคราวได้

5.2.5.9 เมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพครบถ้วนแล้วคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นอันสิ้นสุดก่อนครบระยะเวลาตามเงื่อนไขหรือคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยุติการคุ้มครองสวัสดิภาพได้

5.2.5.10 ในกรณีที่มีการปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก ให้เด็กหรือผู้ปกครองของเด็กนั้นร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้เช่นเดียวกับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว อนึ่งในบทบัญญัติมาตรา 172 ดังกล่าวให้สิทธิแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลได้ทราบเท่าที่ยังมีพฤติการณ์ที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจหรือสุขภาพของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและใช้สิทธิได้ไม่ใช่เฉพาะแต่ในกรณีที่คดีความผิดฐานกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวขาดอายุความแล้วเท่านั้น แม้แต่ในกรณีที่คดียังอยู่ในอายุความ ไม่ว่าจะมีการร้องทุกข์ดำเนินคดีหรือไม่ก็ตามหรือแม้แต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวก็มีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลตามมาตรานี้ได้ด้วย

5.2.6 อำนาจหน้าที่ของสหวิชาชีพและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

ในปัจจุบันการคุ้มครองเด็ก สตรีและบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงมีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เป็นกฎหมายหลักที่ใช้บังคับ โดยมีมาตรการการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด และมีมาตรการการคุ้มครองเด็ก สตรีและบุคคลในครอบครัวเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญ และมีบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมรวมทั้งสหวิชาชีพต่างๆเป็นผู้ขับเคลื่อนกลไก ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็ก สตรีและบุคคลในครอบครัวให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและในสาขาวิชาชีพที่มีบทบาทหน้าที่ จะต้องทำงานร่วมกันให้สัมพันธ์และมีความเข้าใจร่วมกันในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวไปในแนวทางเดียวกัน และเข้าใจในบทบาทหน้าที่และแนวทางในการปฏิบัติงานของแต่ละกลไกในการคุ้มครอง เด็ก สตรี

และบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

อำนาจหน้าที่ของสหวิชาชีพและกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะเรื่องของแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก สตรี บุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อเป็นเครื่องมือเบื้องต้นในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนี้ (สาโรช นักเบศรี, 2554 : 15-18)

5.2.6.1 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่

1) พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

2) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปลัดอำเภอ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งชั้นประทวนและชั้นสัญญาบัตร เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้โดยผลของกฎหมายไม่จำเป็นต้องได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีเหมือนกับประเภทที่ 1 ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 และในระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีบทบาทในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่

5.2.6.2 อำนาจหน้าที่ให้ความคุ้มครองเบื้องต้น ดังนี้

1) รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว ตาม มาตรา 5

2) แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทราบ ว่ากฎหมายกำหนดให้ความคุ้มครองไว้หลายประการ ได้แก่ ให้การคุ้มครองเบื้องต้นตามมาตรา 6 ให้การคุ้มครองชั่วคราวระหว่างดำเนินคดีตาม มาตรา 10 และมาตรา 11 ให้การคุ้มครองในกรณียุติคดีด้วยการยอมความตาม มาตรา 12 วรรคสอง ให้การคุ้มครองกรณีศาลสั่งใช้มาตรการแทนการลงโทษปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวตาม มาตรา 12 วรรคหนึ่ง

3) ให้การคุ้มครองเบื้องต้นตามมาตรา 6 โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่

มีอำนาจ

- การเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถาม

ข้อเท็จจริง

- การจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษา

ตรวจรักษาจากแพทย์

- การจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับ
คำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

- การจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์
ดำเนินคดีตามความประสงค์ หรือร้องทุกข์แทนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หากผู้นั้นมี
ความประสงค์แต่ไม่อยู่ในวิสัยหรือไม่มีโอกาสร้องทุกข์ด้วยตนเอง

5.2.6.3 สนับสนุนการบังคับใช้มาตรการคุ้มครองชั่วคราวระหว่างดำเนินคดี
ตามมาตรา 10 หรือมาตรา 11 เมื่อมีการร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแล้ว ในระหว่างการดำเนินคดีไม่ว่าในชั้น
สอบสวนหรือในชั้นพิจารณาคดี หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะ
ถูก กระทำซ้ำ พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือศาลมีอำนาจสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองบรรเทาทุกข์
ชั่วคราว ระหว่างดำเนินคดี เช่น สั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจจากแพทย์
ชุดใช้เงิน ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้น ห้ามเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใน
ครอบครัว โดยพนักงานเจ้าหน้าที่มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือ
ศาลสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างดำเนินคดี และติดตามรายงานผลการ
ดำเนินการตามคำสั่งชั่วคราว

5.2.6.4 สนับสนุนการบังคับใช้มาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ
ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวตาม มาตรา 12

1) ในกรณีที่มีการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องตาม
มาตรา 12 วรรคสอง เมื่อผู้เสียหายมีความประสงค์จะยอมความ ถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้อง
พนักงานสอบสวนหรือศาลต้องจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำ
ร้องทุกข์หรือการถอนฟ้อง เพื่อกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาปฏิบัติเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตาม
วิธีการและระยะเวลาที่กำหนดโดยใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติ ให้ชุดใช้เงิน
ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความ
รุนแรงในครอบครัวหรือทำทัณฑ์บนไว้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและ
เงื่อนไขครบถ้วนแล้วจึงให้มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้องในความผิดตาม
มาตรา 4 ได้ เป็นผลให้คดียุติลง หากผู้ต้องหาหรือจำเลยฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว
พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป โดยพนักงานเจ้าหน้าที่มีบทบาทเป็นผู้
ประสานงานติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงเบื้องต้น

2) ในกรณีที่ศาลสั่งใช้มาตรการแทนการลงโทษตาม มาตรา 12
วรรคหนึ่ง ในการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว เมื่อศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด ศาลมี
อำนาจกำหนดให้ใช้มาตรการแทนการลงโทษเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของจำเลยได้ โดยให้ใช้วิธีการ
ฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติ ให้ชุดใช้เงิน บรรเทาทุกข์ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิด

ความรุนแรงในครอบครัว ทำงานบริการสาธารณะหรือทำทัณฑ์บนไว้ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ประสานงานติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการแทนการลงโทษ

3) จัดให้คู่กรณีมีการไกล่เกลี่ยประนีประนอม ในการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นความผิดอันยอมความได้ที่ไม่ร้ายแรงและมีทางที่จะปรองดองกันได้ทั้งกรณีที่มีการร้องทุกข์ดำเนินคดีหรือไม่มีการร้องทุกข์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเป็นผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอมหรืออาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดาผู้ปกครอง ญาติของคู่กรณี หรือบุคคลที่เห็นสมควร เพื่อให้คำปรึกษาช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยประนีประนอม เพื่อนำไปสู่การจัดทำบันทึกข้อตกลงกำหนดเงื่อนไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวทำนองเดียวกับมาตรการตาม มาตรา 12 วรรคสอง ตามความสนใจของคู่กรณี

4) การร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลแทนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 172 ได้กำหนดให้เป็นบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแทนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่ไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัย ที่จะร้องขอต่อศาลเองได้ ในกรณีที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว และปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกกล่าวหาจะมีพฤติการณ์น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจหรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว โดยร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น ให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีการร้องทุกข์ดำเนินคดีฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้วหรือไม่หรือกรณีที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ดำเนินคดีหรือแม้แต่กรณีที่เกิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวขาดอายุความแล้วตามมาตรา 7

6) คุ้มครองเด็กที่เป็นผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ในกรณีที่เด็กเป็นผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 พึงประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เพื่อพิจารณาดำเนินการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทำทารุณกรรมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ด้วย

5.2.6.5 บทบาทของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ในส่วนของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์นั้นหมายถึงนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความ

รุนแรงในครอบครัว โดยพนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดส่งผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมาขอรับคำปรึกษาแนะนำจากนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ได้ และในระหว่างการสอบสวนปากคำผู้เสียหายตามมาตรา 8 วรรคสาม พนักงานสอบสวนอาจขอให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นที่ปรึกษาของผู้เสียหายได้ด้วย (สำนักงานกิจการและโครงการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2553: 53)

5.2.6.6 บทบาทของจิตแพทย์ ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 กำหนดให้จิตแพทย์มีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวโดยพนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดส่งผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมาขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ได้และในระหว่างการสอบสวนปากคำผู้เสียหายตามมาตรา 8 วรรคสาม พนักงานสอบสวนอาจขอให้จิตแพทย์เป็นที่ปรึกษาของผู้เสียหายได้ด้วย นอกจากนี้จิตแพทย์ยังมีบทบาทในตรวจรักษา การฟื้นฟู บำบัดรักษา ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ขึ้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมายหรือศาลสั่งกำหนดให้ใช้มาตรการคุ้มครองชั่วคราวระหว่างดำเนินคดีตามมาตรา 10 และมาตรา 11 และตามคำสั่งศาลที่พิพากษาให้ใช้มาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษ ตามมาตรา 12 (สำนักงานกิจการและโครงการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2553 : 53)

5.2.6.7 บทบาทของแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 กำหนดให้มีการตรวจรักษาผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 6 ตรวจรักษาผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ตามมาตรา 10 และมาตรา 11 และกำหนดให้มีการฟื้นฟู บำบัดรักษา ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 12 ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลของรัฐ เช่นในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานครและโรงพยาบาลในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้จัดให้มีระบบการเฝ้าระวังดูแลรักษาเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำทารุณกรรมหรือถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยแยกเป็นแผนกเฉพาะ คือ OSCC (One Stop Crisis Center) โดยกระบวนการของสหวิชาชีพและมีการประสานงานแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่และส่งต่อความช่วยเหลือให้กับสหวิชาชีพอื่นอย่างเป็นระบบ (สำนักงานกิจการและโครงการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2553 : 53-54)

5.2.6.8 บทบาทของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว กฎกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เรื่องกำหนดระบบงาน เพื่อสนับสนุนและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา 10 มาตรา 11 และมาตรา 12 พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2553 ได้กำหนดให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงใน

ครอบครัวขึ้นทุกจังหวัด โดยให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทำหน้าที่เป็น ศูนย์ปฏิบัติการในความผิดที่เกิดในเขตจังหวัดนั้น ๆ และให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการในความผิดฐานกระทำความ รุนแรงในครอบครัวที่เกิดในกรุงเทพมหานครหรือความผิดที่ประมวลกฎหมายอาญาให้ถือว่าได้กระทำ ในราชอาณาจักรและไม่อยู่ในเขตจังหวัดใดหรือความผิดที่เกิดนอกราชอาณาจักรและจะต้องรับโทษ ภายในราชอาณาจักร เว้นแต่ในกรณีที่มีความผิดเกิดขึ้นในหลายท้องที่หรือเป็นความผิดต่อเนื่องหรือไม่ แน่ว่าความผิดได้กระทำในท้องที่ได้ให้เป็นบทบาทหน้าที่ของศูนย์ปฏิบัติการที่รับผิดชอบในท้องที่ที่มี การสอบสวน ทั้งนี้ให้มีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนการใช้มาตรการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความ รุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 10 มาตรา 11 และมาตรา 12 โดยมีหน้าที่ประมวลและแจ้งข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวนหรือศาล เพื่อ ประโยชน์ต่อการพิจารณาและกำหนดมาตรการตามมาตรา 10,11,12 แล้วแต่กรณีประสานงานกับ พนักงานเจ้าหน้าที่ สหวิชาชีพอื่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปฏิบัติตามมาตรการตาม มาตรา 10 มาตรา11 และมาตรา12 แล้วแต่กรณีและติดตามรายงานผลการบังคับใช้มาตรการในการ คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้ที่สั่งกำหนดมาตรการดังกล่าว (สำนักงาน กิจการและโครงการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานอัยการสูงสุด ,2553 : 54-55)

5.2.6.9 บทบาทของบ้านพักเด็กและครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดตั้งบ้านพักเด็กและครอบครัวไว้รองรับให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก สตรีและบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำทารุณกรรมหรือถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 และตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ.2550 ให้เป็นที่พักชั่วคราวระหว่างอยู่ในความดูแลและช่วยเหลือของพนักงาน เจ้าหน้าที่และเป็นศูนย์ประสานงานความ ช่วยเหลือและคุ้มครองเด็ก สตรีและบุคคลในครอบครัวตาม บทบาทหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมทั้งเป็นศูนย์รับแจ้งเหตุความรุนแรงที่เกิดกับเด็ก สตรี และ บุคคลในครอบครัว ตลอด 24 ชั่วโมง ที่ศูนย์ขาบติ โทรศัพท์หมายเลข 1300 (สำนักงานกิจการและ โครงการในพระดำริ พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2553 : 55)

5.2.6.10 บทบาทของพนักงานสอบสวน เป็นอีกกลไกหนึ่งที่สำคัญในการ ดำเนินคดีและในการคุ้มครองเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว ซึ่งต้องมีการประสานงานกับสหวิชาชีพอื่นในการใช้มาตรการคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความ รุนแรงในครอบครัว โดยมีบทบาทสำคัญ ดังนี้ (สาโรช นักเบตส์, 2554: 20-22)

1) ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ.2550 ได้กำหนดความหมายของพนักงานสอบสวนที่มีลักษณะพิเศษ เป็นพนักงาน

เจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เว้นแต่ในท้องที่ที่ไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 3) ดังนั้นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทุกท้องที่จึงมีอำนาจสอบสวนความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 และมาตรา 8

2) พนักงานสอบสวนมีบทบาทเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ตามความหมายพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3) พนักงานสอบสวนมีบทบาทในการขอให้มีการออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายตามมาตรา 10 หรือต่อศาลตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เมื่อทำการสอบสวนพบข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะถูกกระทำซ้ำ (ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

4) ในระหว่างการดำเนินคดี หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 12 วรรคสอง กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่จัดการให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือการถอนคำร้องทุกข์ กำหนดเงื่อนไข ตามมาตรา 12 วรรคแรก โดยให้มีเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามควรแก่กรณีคือวิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติ ชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนตามวิธีการและระยะเวลาที่กำหนด โดยกฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ใช่ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวอีก หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติได้ตามเงื่อนไขข้อตกลงดังกล่าวจึงให้มีการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ได้ แต่หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป

5) ในการจัดการให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือการถอนคำร้องทุกข์ จำเป็นต้องมีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยพนักงานสอบสวนอาจจะเป็นผู้ประนีประนอมเองหรือตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้ประนีประนอมตามมาตรา 16 ก็ได้ โดยผู้ทำการไกล่เกลี่ยประนีประนอมควรยึดหลักการ

เปรียบเทียบให้คู่กรณีได้ยอมกันตามมาตรา 15 โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว เป็นสำคัญและคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การสงวนและคุ้มครอง สถานภาพการสมรส หากไม่อาจรักษาสถานภาพการสมรสไว้ได้ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็น ธรรมและเสียหายน้อยที่สุดโดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรผู้เยาว์เป็นสำคัญและมี มาตรการช่วยเหลือให้มีการปรับปรุงความสัมพันธ์ในครอบครัวอันเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุของ ความรุนแรงในครอบครัว

6) เป็นบทบาทของพนักงานสอบสวนในการร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแทนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่ไม่อยู่ในสภาพ หรือ วิสัยที่จะร้องขอต่อศาลเองได้ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 172 (มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2554) ในกรณีที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว และปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกกล่าวหาที่มีพฤติการณ์ น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของ บุคคลในครอบครัว โดยร้องขอคุ้มครอง สวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีถิ่นที่อยู่หรือมี ภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุตั้งกล่าวเกิดขึ้น ให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็กรณีที่มีการ ร้องทุกข์ดำเนินคดีฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้วหรือไม่ หรือกรณีที่ถูกกระทำด้วยความ รุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ดำเนินคดีหรือแม้แต่กรณีที่เกิดคดีฐานกระทำความรุนแรงใน ครอบครัวขาดอายุความแล้วตามมาตรา 7

7) พนักงานสอบสวนพึงประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ศูนย์ ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว บ้านพักเด็กและครอบครัวหรือศูนย์ฯ ขา บติ 1300 ศูนย์พึ่งได้หรือ OSCC และสหวิชาชีพอื่น ๆ ตลอดการดำเนินคดีเพื่อประโยชน์ในการ คุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

8) บทบาทของพนักงานอัยการ นอกจากพนักงานอัยการจะมี บทบาทหน้าที่ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญารวมทั้งในพระราชบัญญัติคุ้มครอง เด็ก พ.ศ. 2546 และในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้วยังมีบทบาทในการสนับสนุนการบังคับใช้มาตรการคุ้มครองเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวที่ถูก กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอันเป็นภารกิจของสำนักงานอัยการสูงสุดในด้านการอำนวยความ ยุติธรรมและด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยพนักงาน อัยการในสำนักงานอัยการต่างๆและสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ ประชาชนตามบทบาทหน้าที่ทั้งในกระบวนการยุติธรรมและในกระบวนการงานสหวิชาชีพ ซึ่งบทบาทของ พนักงานอัยการในการคุ้มครองเด็ก สตรี และผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีดังนี้

(สำนักงานกิจการและโครงการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักอัยการสูงสุด, 2553 : 58-63)

5.2.7 บทบาทของพนักงานอัยการในการดำเนินคดี

5.2.7.1 ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการตามนัยแห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 14 (2) (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2553 มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม 2553 เป็นต้นไป)

5.2.7.2 ในคดีแพ่ง หรือคดีปกครอง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลหน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาคในศาลหรือในกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการทั้งปวงกับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการตามนัยแห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 14 (3) (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2553 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2553 เป็นต้นไป)

5.2.7.3 รับแก้ต่างในคดีแพ่ง คดีปกครองหรือคดีอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ที่ดีหรือในคดีแพ่งหรือคดีอาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมหรือช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำการในหน้าที่ราชการที่ดี เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้ต่างให้ก็ได้ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 14 (4) (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2553 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม 2553 เป็นต้นไป)

5.2.7.4 ดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 รวมถึงการตรวจพิจารณาและสั่งการในสำนวนการสอบสวนที่มีการยอมความ หรือการถอนคำร้องทุกข์ในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 4 ให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 12 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 และมีอำนาจสั่งยุติการดำเนินคดีหรือสั่งดำเนินคดีต่อไปตามมาตรา 12 วรรคสอง

5.2.8 บทบาทของพนักงานอัยการในการสนับสนุนการบังคับใช้มาตรการคุ้มครองเด็ก สตรีและบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

5.2.8.1 ให้การสนับสนุนการบังคับใช้มาตรการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวชั่วคราวระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 10 และมาตรา 11 โดยพนักงานอัยการอาจประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่กำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวในระหว่างการสอบสวนตามมาตรา 10 หรืออาจช่วยทำคำร้องขอหรือช่วยยื่นคำร้องขอให้ศาลกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีตามมาตรา 11 หากปรากฏข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะถูกระทำด้วยความรุนแรงซ้ำ

5.2.8.2 ให้การสนับสนุนในการไกล่เกลี่ยประนีประนอมให้คู่กรณีในการทำความรุนแรงในครอบครัวได้ยอมความกันโดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว เป็นสำคัญ โดยยึดหลักการและวิธีการตามมาตรา 12 และมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

5.2.8.3 ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 172 ได้กำหนดให้เป็นบทบาทของพนักงานอัยการในการร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแทนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่ไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอต่อศาลเองได้ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 172 ในกรณีที่มีการทำความรุนแรงในครอบครัว และปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกกล่าวหาผิดการณ์น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายจิตใจหรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว โดยร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็กรณีที่มีการร้องทุกข์ดำเนินคดีฐานทำความรุนแรงในครอบครัวแล้วหรือไม่ หรือกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ดำเนินคดีหรือแม้แต่กรณีคดีฐานทำความรุนแรงในครอบครัวขาดอายุความแล้วตามมาตรา 7

5.2.8.4 เป็นบทบาทของพนักงานอัยการในการยื่นคำร้องขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวขอขยายระยะเวลาคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 42 ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเด็กไปสถานแรกรับ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือสถานอื่นระหว่างการสืบเสาะและพินิจเพื่อหาวิธีคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เหมาะสม จากเดิมคือ 7 วัน ให้เป็น 30 วัน

5.2.8.5 เป็นบทบาทของพนักงานอัยการในการยื่นคำร้องขอให้ศาลที่พิจารณาคดีออกคำสั่งคุ้มครองเด็กที่ถูกผู้ปกครองหรือญาติของเด็กกระทำทารุณกรรมระหว่างการ

ดำเนินคดีกับผู้ปกครองหรือญาตินั้น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 43 ในวรรคที่หนึ่ง หากปรากฏข้อเท็จจริงอันควรเชื่อว่าจำเลยจะกระทำทารุณกรรมแก่เด็กซ้ำอีก โดยขอให้ศาลกำหนดมาตรการคุ้มครองความปลอดภัย ห้ามเข้าเขตกำหนดหรือห้ามเข้าใกล้ตัวเด็กในระยะที่กำหนด

5.2.8.6 เป็นบทบาทของพนักงานอัยการในการยื่นคำร้องขอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวออกคำสั่งคุ้มครองเด็กที่ถูกผู้ปกครองหรือญาติของเด็กกระทำทารุณกรรมระหว่างที่ยังไม่มีการฟ้องคดีอาญาหรือไม่ฟ้องคดีอาญาแล้วแต่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำทารุณกรรมแก่เด็กซ้ำอีกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ตามมาตรา 43 ในวรรคที่สอง โดยขอให้ศาลออกคำสั่งให้มีการกระทำความดังกล่าวกวและกำหนดมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยและเรียกประกันด้วยก็ได้

5.2.8.7 ในกรณีตามข้อ 5.2.8.5 และข้อ 5.2.8.6 หากมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนเพื่อคุ้มครองเด็กมิให้ถูกกระทำทารุณกรรมซ้ำอีก พนักงานอัยการอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลสั่งให้ตำรวจจับกุมผู้กระทำทารุณกรรมเด็กมากักขังไว้มีกำหนดครั้งละไม่เกินสามสิบวัน (มาตรา 43 วรรคสาม)

5.2.9 บทบาทของศาล ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและบทบัญญัติที่ให้การคุ้มครองเด็ก สตรีและบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของศาล ดังนี้ (สำนักงานกิจการและโครงการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2553 : 63-67)

5.2.9.1. บทบาทของศาลในการดำเนินคดี กฎหมายกำหนดให้ มีการดำเนินคดีฐานทำทารุณกรรมเด็กในศาลเยาวชนและ ครอบครัวและกำหนดให้มีการดำเนินคดีฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวในเขตอำนาจของศาลไว้หลายศาลตามเงื่อนไขในมาตรา 8 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ซึ่งทุกศาลต่างมีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและกำหนดมาตรการคุ้มครองเด็ก สตรีและบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

1) ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวมาตรา 4 และความผิดตามมาตรา 4 ที่เป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานอื่นที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่า โดยใช้วิธีพิจารณา การยื่น การรับฟัง พยานหลักฐานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 หากพระราชบัญญัตินี้มิได้กำหนดไว้ ให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมาบังคับใช้โดยอนุโลม (มาตรา 8 วรรคสอง และมาตรา 14)

2) ศาลแขวง ศาลจังหวัด และศาลอาญา มีอำนาจพิจารณาพิพากษา คดีในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 4 ที่เป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานอื่นที่มีอัตราโทษสูงกว่า โดยใช้วิธีพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาของศาลนั้นๆตามแต่กรณีและนำบทบัญญัติทั้งหลายในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาบังคับใช้โดยอนุโลม (มาตรา 8 วรรคสอง)

3) ในระหว่างการพิจารณาคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลมีอำนาจเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกันโดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ และหากผู้เสียหายประสงค์จะยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง ศาลจะต้องจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ การถอนฟ้อง กำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามวิธีการ และระยะเวลาที่ศาลกำหนด (มาตรา 12 และมาตรา 15)

4) ถ้าศาลพิพากษาว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิด ตามมาตรา 4 ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษตามมาตรา 12 วรรคหนึ่ง โดยให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนดได้

5.2.9.2 การคุ้มครองเด็ก สตรีและบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว นอกจากศาลจะมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและพิพากษาคดีความรุนแรงในครอบครัว พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 174 วรรคหนึ่ง ยังได้กำหนดบทบาทของศาลในการคุ้มครองเด็ก สตรีและบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วย โดยศาลมีอำนาจหน้าที่

1) กรณีที่มีการร้องทุกข์ดำเนินคดีไม่ว่าคดีจะอยู่ระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีศาลมีอำนาจสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวชั่วคราวระหว่างดำเนินคดีตามมาตรา 10 และมาตรา 11

2) กรณีที่มีการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ หรือถอนฟ้อง ศาลมีอำนาจจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง ตามมาตรา 12 วรรคสอง โดยกำหนดเงื่อนไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของจำเลยตาม มาตรา 12 วรรคหนึ่ง เพื่อให้จำเลยปฏิบัติตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนด ถ้าจำเลยปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงตามวิธีการและระยะเวลาที่กำหนดได้ จึงให้มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการ

ถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา 4 ได้และทำให้คดียุติ แต่ถ้าหากจำเลยฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ข้อตกลง ศาลมีอำนาจยกคดีให้ดำเนินการต่อไป

3) เมื่อศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดหากศาลเห็นสมควรจะ กำหนดมาตรการแทนการลงโทษได้ โดยใช้วิธีฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติจำเลยหรือให้ จำเลยชดใช้เงินบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวหรือทำทัณฑ์บน ตามมาตรา 12 เพื่อให้โอกาสจำเลยปรับปรุงตัวและ ปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว

4) ศาลเยาวชนและครอบครัวที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัวมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุตั้งกล่าวเกิดขึ้น มีอำนาจออกคำสั่งกำหนด มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัวเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยห้ามผู้ถูกกล่าวหา ว่ากระทำความรุนแรงในครอบครัว เสพสุราหรือสิ่งมีเมาเข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้ หรือครอบครองทรัพย์สินหรือกระทำการใดอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลาที่ ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินกว่าหกเดือนและศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษา แนะนำจากศูนย์ให้คำปรึกษาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 174 วรรคหนึ่ง

5) ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาคำขอของพนักงาน เจ้าหน้าที่หรือพนักงานอัยการที่ขอขยายระยะเวลาคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 42 ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเด็กไปสถาน แรกรับ สถานพัฒนา และฟื้นฟู หรือสถานที่อื่นระหว่างการสืบเสาะและพินิจเพื่อหาวิธีคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เหมาะสม (30 วัน)

6) ศาลที่พิจารณาคดีอาญาที่ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กกระทำ ทารุณกรรมเด็ก มีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองเด็กที่ถูกผู้ปกครองหรือญาติของเด็กกระทำทารุณกรรมใน ระหว่างการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 43 วรรคหนึ่ง หากปรากฏ ข้อเท็จจริงอันควรเชื่อว่าจำเลยจะกระทำทารุณกรรมแก่เด็กซ้ำอีก โดยขอให้ศาลกำหนดมาตรการคุม ความประพฤติ ห้ามเข้าเขตกำหนด หรือห้ามเข้าใกล้ตัวเด็กในระยะที่กำหนด

7) ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองเด็กที่ถูก ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กกระทำทารุณกรรม ในกรณีที่ยังไม่มีการฟ้องคดีอาญาหรือมีคำสั่งไม่ฟ้อง คดีอาญาแล้วแต่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำทารุณกรรมแก่เด็กซ้ำอีกตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ตามมาตรา 43 วรรคสอง โดยสามารถขอให้ศาลออกคำสั่งมิให้มีการกระทำ ดังกล่าว และกำหนดมาตรการคุมความประพฤติและเรียกประกันด้วยได้

8) ในกรณีตามข้อ 2.6 และ ข้อ 2.7 หากมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน เพื่อคุ้มครองเด็กมิให้ถูกระงับการกระทำทารุณกรรมซ้ำอีก ศาลนั้นๆมีอำนาจสั่งให้ตำรวจจับกุมผู้กระทำความทารุณกรรมเด็กมาหักขังไว้มีกำหนดครั้งละไม่เกินสามสิบวัน (มาตรา 43 วรรคสาม)

6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้ถูกระงับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ (2549) ศึกษาวิจัยโครงการศึกษาสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกรอบรัฐธรรมนูญในบริบทของสังคมไทยและมาตรฐานสากลระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน จากการศึกษาพบว่ากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้กำหนดหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน หลักการห้ามการเลือกปฏิบัติ หลักการความเสมอภาคตามกฎหมาย หลักความเสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรี หลักการการรอนสิทธิในภาวะพิเศษหรือเหตุฉุกเฉินและได้รับรองความเป็นพลเมืองและการเมืองต่าง ๆ คือ สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะไม่ถูกรังแก สิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของบุคคล การคุ้มครองครอบครัว การคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นต้น ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมมีการกำหนดหลักการที่สำคัญ คือภาระหน้าที่หลักขั้นต่ำ รัฐจะต้องดำเนินการให้บุคคลสามารถได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การทำให้สิทธิเป็นจริงอย่างก้าวหน้า และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้มากที่สุด ตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ มีการกำหนดหลักการสำคัญ คือการเลือกปฏิบัติต่อสตรีขัดกับหลักความเสมอภาค การเลือกปฏิบัติต่อสตรีหมายถึงการสร้างความแตกต่าง กีดกัน หรือการจำกัดใด ๆ เพราะเหตุแห่งเพศ ทำให้สตรีไม่ได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน มาตราการพิเศษเพื่อความเสมอภาคไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ และประเด็นสำคัญการละเมิดสิทธิสตรีคือความรุนแรงต่อสตรี อาจเกิดจากการกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ และการกระทำโดยบุคคล องค์กรหรือรัฐวิสาหกิจใด ๆ รัฐต้องรับผิดชอบทั้งการกระทำของรัฐและเอกชน ความรุนแรงบนพื้นฐานของเพศสภาพ เป็นการเลือกปฏิบัติรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของสตรี ส่วนอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ การเคารพความเห็นของเด็ก การห้ามการเลือกปฏิบัติ เด็กมีสิทธิและมีคุณค่าในฐานะที่เป็นมนุษย์ และการกระทำหรือการดำเนินการทั้งหลายเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก สิทธิเด็กประกอบด้วยสิทธิในการอยู่รอด สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองทุกรูปแบบ สิทธิในการพัฒนาตนเองของเด็ก และสิทธิในการมีส่วนร่วมในทุกรูปแบบ และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก็ได้มีการบัญญัติรับรองหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ในกติกาและอนุสัญญาตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

วราห์ แห่งพุ่ม (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการคุ้มครองผู้สูงอายุให้พ้นจากการใช้มาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้เพื่อคุ้มครองผู้สูงอายุให้พ้นจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่ามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการคุ้มครองผู้สูงอายุให้พ้นจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีไม่เพียงพอ จึงเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายขึ้นมาเป็นพิเศษเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในผู้สูงอายุและเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายของไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลต่อไป

กุหลาบแก้ว ภูเฝ้าพันธ์ (2552) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบจากการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พุทธศักราช 2550 ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุสำคัญของปัญหาในการใช้ความรุนแรงในครอบครัว คือ ความบกพร่องของกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายอาญาที่ใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ไม่มีความยืดหยุ่นและไม่สามารถทำให้ผู้กระทำผิดกลับไปใช้ชีวิตครอบครัวได้ดังเดิม ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งด้านร่างกายและจิตใจของคนในครอบครัว และไม่สามารถแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างแท้จริง หน่วยงานที่มีหน้าที่บัญญัติกฎหมายจึงได้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิมและยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่จำนวน 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 19) พุทธศักราช 2550 มาตรา 276 วรรคแรก กรณีสามีข่มขืนกระทำชำเราภริยา และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พุทธศักราช 2550 ทั้งนี้หากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวใช้บังคับแต่ไม่ก่อให้เกิดผลดังเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ ก็คงเป็นหน้าที่ของผู้ที่บัญญัติกฎหมายที่ต้องทบทวนและแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวในวาระต่อไป

บุญเสริม หุตะแพทย์ และคณะ (2552) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติและบทบาทของทมิฬวิชาชีพต่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า ทมิฬวิชาชีพมีบทบาทหลักในการแนะนำหน่วยงานให้ความช่วยเหลือ การให้คำปรึกษาผู้ถูกระทำ รับผิดชอบปัญหา แนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การประสานงานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทมิฬวิชาชีพ การแนะนำการแจ้งความกับตำรวจเพื่อดำเนินคดี และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องการให้มีการปรับปรุงการทำงานโดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง และควรมีการประชุมสัมพันธบัตรณรงค์ยุติความรุนแรงในครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ควรมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน ควรมีการขยายเครือข่ายสู่ชุมชนท้องถิ่น เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น และควรใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

อภิรดี มีสัตย์ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการนำนโยบายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พุทธศักราช 2550 ไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านเนื้อหาสาระของนโยบายและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

ของนโยบาย ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ การนำนโยบายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พุทธศักราช 2550 ไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ยังไม่ประสบความสำเร็จ แต่มีการกำหนดหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบร่วมด้วย นอกจากนี้ การเล็งเห็นและความตระหนักต่อความสำคัญของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั้น มีมากขึ้นอีกด้วย การบริหารในเชิงรุกและการกำหนดกลยุทธ์ในการผลักดันเพื่อดึงความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

ทัศนลักษณ์ วงศ์สุริยศักดิ์ (2553) ได้ศึกษาเรื่องความซับซ้อนของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เรื่องความรุนแรงในครอบครัว: กรณีการทำร้ายทางเพศและทางร่างกายในกฎหมายไทย ผลการศึกษาพบว่า กฎหมายไทยโบราณสะท้อนทัศนคติต่อเพศหญิง โดยเพศหญิงเป็นรองเพศชาย และกฎหมายสมัยใหม่ยังคงสืบทอดแนวคิดเดิม ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากฎหมายให้มีความสอดคล้องกับการสภาพปัญหาและความต้องการของเพศหญิง ควบคู่ไปกับกระบวนการคุ้มครองและให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองสิทธิและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเพศหญิง โดยรัฐต้องตระหนักว่าการใช้ความรุนแรงในครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเพศหญิง เป็นอุปสรรคสำคัญต่อความเสมอภาคและสันติภาพของสังคม

นیرชา ฐานพงษ์ (2553) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาเรื่องกระบวนการคุ้มครองเด็กผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว: วิเคราะห์พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ผลการศึกษาพบว่าในปัจจุบันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กโดยบุคคลในครอบครัวมีจำนวนและความรุนแรงเพิ่มขึ้น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้อำนาจศาลในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการป้องกัน แต่กฎหมายยังขาดมาตรการในการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือมาตรการเยียวยาแก่เด็กผู้เสียหาย และในส่วนของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 การกำหนดนิยามของการกระทำความรุนแรงในครอบครัวและบุคคลในครอบครัวไม่ชัดเจน อาจทำให้เกิดปัญหาในการตีความ การให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าช่วยเหลือเด็กที่ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวไม่มีข้อจำกัดและหลักเกณฑ์ชัดเจน พนักงานเจ้าหน้าที่และศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ แต่ไม่มีขอบเขตว่าจะใช้มาตรการหรือวิธีใดได้บ้างหรือมีระยะเวลาหรือข้อจำกัดเพียงใด และไม่มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาออกมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ เมื่อมีการฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่และศาลเกิดขึ้น กฎหมายก็ไม่ได้กำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ชัดเจนในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

มาโนชญ์ สวนดอกไม้ (2553) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการระงับข้อพิพาทคดีความรุนแรงในครอบครัวในชั้นพนักงานสอบสวน ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการดำเนินการเชิงสมานฉันท์เป็น

กระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากเป็นแนวทางการดำเนินการสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย รวมทั้งวิธีการระงับข้อพิพาทคดีความรุนแรงในครอบครัวเริ่มตั้งแต่ในชั้นสอบสวน โดยมีหลักเกณฑ์พื้นฐานที่กำหนดทางเลือกให้แก่ผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด และเจ้าพนักงาน มีโอกาสเข้าถึงง่าย ไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก และไม่ล่าช้า ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการไกล่เกลี่ยคดี แต่ทั้งนี้ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ลักษณะที่ 18 บทที่ 13 ข้อ 583 เป็นระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติให้พนักงานสอบสวนระงับข้อพิพาทคดีความรุนแรงในครอบครัว แนวทางการปฏิบัติยังไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจะยกเลิกระเบียบดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามกฎหมาย

ยงยุทธ แสนประสิทธิ์ (2553) ได้ศึกษาเรื่องความรุนแรงในครอบครัวกับการป้องกันปัญหาในระดับชุมชน ผลการศึกษาพบว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาสังคมที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคมและการป้องกันในระดับชุมชนถือเป็นการป้องกันในระดับชุมชน ถือเป็นการที่ช่วยลดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้วิธีหนึ่ง เนื่องจากเป็นการจัดการปัญหาที่ต้นเหตุ โดยแนวทางการป้องกันปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวในระดับชุมชน คือการเพิ่มอำนาจให้กับชุมชนในรูปแบบของกิจกรรมแทรกแซงปัญหาด้วยการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและความคิดเห็น รวมทั้งทักษะและพฤติกรรม เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถเผชิญกับสิ่งที่จะมากุศคามหรือสามารถเผชิญที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องมีเจ้าภาพในการดำเนินการ และต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนในการป้องกันปัญหา โดยกำหนดแผนการแทรกแซงที่เหมาะสมกับระยะของความรุนแรงและเป้าหมายในแต่ละระดับ รวมทั้งต้องมีระยะเวลาดำเนินการที่ต่อเนื่องและยาวนานพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

อุมาพันธ์ ตังคจิวงกูร (2554) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การเยียวยาความรุนแรงในครอบครัวศึกษาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ผลการศึกษาพบว่ามาตรการตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวนั้นยังมีข้อที่ควรปรับปรุง อาทิ การไม่ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงรูปแบบวิธีการในการยอมความ การนำการไกล่เกลี่ยมาใช้ได้ในขั้นตอนใดบ้าง ดังนั้นผู้เขียนจึงนำระบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาปรับปรุง แก้ไขมาตรการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้มีรายละเอียดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นระบบ และมีความสอดคล้องกับทฤษฎีดังกล่าวให้มากขึ้น อาทิ การนำหลักเรื่องการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้ในเรื่องของการยอมความ แนวคิดในเรื่องดุลยพินิจของ

อัยการที่สามารถจัดให้มีการไกล่เกลี่ยได้ เป็นต้น เพื่อให้มีการพัฒนามาตรการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

พิชญภา เจริญแท้ (2555) ได้ศึกษาเรื่องการกำหนดความหมายของความรุนแรงในครอบครัว และมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ผลการศึกษา พบว่าการกำหนดความหมายของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและมาตรการทางกฎหมายในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับลักษณะของวัฒนธรรม ครอบครัว สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี สภาพปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และขาดประสิทธิภาพของการบังคับใช้มาตรการเกี่ยวกับการร้องทุกข์เพื่อให้มีการดำเนินคดี

นาฏสุตา เอโกบอล (2556) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานสอบสวน ผลการศึกษาพบว่าพนักงานสอบสวนในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเจตคติไม่เห็นด้วยกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยคุณลักษณะทั่วไป ด้านเพศ และการอบรมความรู้มีความสัมพันธ์กับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงหลักเกณฑ์วิธีการ กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และควรสร้างเจตคติที่ดีแก่พนักงานสอบสวนควบคู่ไปกับการอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและให้เพียงพอ ประกอบกับควรจัดบุคลากรเพศหญิงให้ปฏิบัติงานด้านนี้โดยเฉพาะด้วย

วิษณุ พงศ์พันธุ์อนุสร (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิกฤติการณ์แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ผลการศึกษาพบว่าการนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาบังคับใช้จะต้องประสานกับหน่วยงานภายนอก แต่ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากภารกิจที่ต้องรับผิดชอบของหน่วยงานภายนอกนั้นๆ และการเลื่อนวันนัดซึ่งทำให้การสอบสวนไม่สามารถกระทำได้อย่างต่อเนื่องและทำให้ขั้นตอนสอบสวนปากคำไม่มีความชัดเจน นโยบายในการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ ผู้บังคับบัญชาไม่ให้ความสำคัญหรือตระหนักให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบหรือตระหนักในนโยบายการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติอย่างจริงจัง และงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีจำนวนไม่เพียงพอ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายปฏิบัติบางท่านใช้ช่องว่างของกฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้มาบังคับใช้อย่างไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

วัฒนา วิทยกุล (2556) ได้ศึกษาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ผลการศึกษาพบว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง

เหมาะสม ทั้งในเรื่องของการปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ และการพิจารณาคดีของศาล ประกอบกับ คดีความรุนแรงในครอบครัวยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว สังคมในปัจจุบันและอนาคตด้วย ซึ่งใน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้น มีความหลากหลาย ในส่วนของมาตรการทางกฎหมายอันเป็นช่องทางในการเลือกที่จะนำมาปรับใช้กับคดีความรุนแรงใน ครอบครัวเพื่อความเหมาะสมและคงไว้ซึ่งเจตนารมณ์ที่มุ่งยุติปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น ดังนั้นในการดำเนินการจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์ต่างๆของผู้กระทำความผิดประกอบด้วย มิใช่มุ่งที่จะทำการไกล่เกลี่ยเพียงเพื่อให้คู่กรณียอมความกันเพียงเท่านั้น

งานทบทวนวรรณกรรมที่ได้นำเสนอนี้ เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องของปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัวที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยฉบับนี้ของผู้วิจัย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงประเด็น ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ.2550 วิเคราะห์ปัญหาหลักกฎหมาย ช่องว่างของกฎหมายหรือข้อจำกัดของกฎหมาย และวิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมาย และกระบวนการในการคุ้มครองตาม กฎหมาย ซึ่งจะได้นำเสนอโดยละเอียดในบทที่ 5 ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 นั้น ทางผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology) เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์ (Interviews) สำหรับการนำเสนอระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology) นั้นในส่วนผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและขอบเขตของระเบียบวิธีการวิจัยตลอดจนเหตุผลในการนำระเบียบวิธีการวิจัยดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินการวิจัยซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. วิธีการวิจัย

การกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยตามโครงการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งประกอบไปด้วย การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยมีเหตุผลประการสำคัญของการนำระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology) ดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินการวิจัย

2. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาตามโครงการศึกษาวิจัยนี้มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 โดยวิเคราะห์ถึงปัญหาหลักกฎหมาย ช่องว่างของกฎหมาย หรือข้อจำกัดของกฎหมายกระบวนการในการดำเนินคดี และกระบวนการในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา

3. ประชากร

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

(Qualitative Research) ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ สหวิชาชีพ ตลอดจนบุคคลในหน่วยงานหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาหลักกฎหมาย ช่องว่างของกฎหมาย ผลกระทบหรือข้อจำกัดของกฎหมาย กระบวนการในการดำเนินคดี และกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมายในเรื่องของความรุนแรงในครอบครัว และแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random) อันเป็นการเลือกตัวอย่าง ผู้ที่มีความรู้หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสามารถให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ได้ เพื่อนำข้อมูลสำคัญที่ได้มานั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป ในการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างของวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการพนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ สหวิชาชีพตลอดจนบุคคลในหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 10 คนดังนี้

- | | |
|-----------------------------------|------------|
| 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ | จำนวน 2 คน |
| 2) ผู้พิพากษา | จำนวน 2 คน |
| 3) พนักงานอัยการ | จำนวน 2 คน |
| 4) พนักงานเจ้าหน้าที่และสหวิชาชีพ | จำนวน 2 คน |
| 5) พนักงานสอบสวน | จำนวน 2 คน |

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับนำมาใช้ในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1

กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่หรือเคยทำหน้าที่ในการร่างกฎหมายว่าด้วยการ

คุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือมีผลงานวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่หรือเคยทำหน้าที่ในการยกร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือมีผลงานวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2 คน รวมจำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2

กลุ่มตัวอย่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และผ่านการทำงานเกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้พิพากษา 1 คน กลุ่มพนักงานอัยการ 1 คน และกลุ่มพนักงานสอบสวน 1 คน รวมจำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3

กลุ่มตัวอย่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และผ่านการทำงานเกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือมีผลงานวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้พิพากษา 1 คน กลุ่มพนักงานอัยการ 1 คน และกลุ่มพนักงานสอบสวน 1 คน รวมจำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 4

กลุ่มตัวอย่างพนักงานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ หรือเคยทำหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในกลุ่มของสหวิชาชีพ กลุ่มผู้ทำหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 1 คน และกลุ่มผู้ทำหน้าที่ของสหวิชาชีพ 1 คน รวมจำนวน 2 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่นำมาใช้ในการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology) ประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวทางหนึ่ง โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิชาการต่างๆ รวมทั้งข้อมูลจากการค้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลที่ได้อาจมาจากเว็บไซต์ต่างๆที่นำมาใช้ในกระบวนการสร้างพื้นฐานขององค์ความรู้อย่างบูรณาการทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในเบื้องต้นซึ่งเป็นแนวทางสำคัญนำไปสู่การสร้างเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการศึกษาดังกล่าว ต่อไป

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อีกแนวทางหนึ่งนั้นได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยมีการออกแบบโครงสร้างข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบแบบชี้แนะ (Interview Guideline) ซึ่งเป็นการแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้างหรือเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยที่มีผลทำให้คำถามมีความยืดหยุ่น และเปิดกว้างและเหมาะสมในการนำมาใช้ในการสัมภาษณ์บุคคลโดยเฉพาะบุคคลที่เป็นผู้ที่มีความรู้ หรือมีความเชี่ยวชาญ หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องที่ดำเนินการวิจัยสามารถแสดงความคิดเห็นหรือแสดงทรรศนะได้อย่างหลากหลายในทุกแง่มุม ซึ่งผู้วิจัยสามารถที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ และสอบถามข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่สำคัญตามประเด็นปัญหาที่ศึกษาจากผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญที่มีความหลากหลายและปัญหาในทางปฏิบัติในเรื่องที่ทำการวิจัย

5. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการออกแบบการวิจัย (Research Design) หรือการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัย โดยผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

5.1 การศึกษาวิจัยข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

5.2 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

5.3 กระบวนการและขั้นตอนในการสัมภาษณ์ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

5.4 การออกแบบการวิจัย (Research Design) หรือการสร้างแบบการสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ โดยสร้างแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้แนะ และผู้วิจัยได้นำแบบการสัมภาษณ์ดังกล่าวเสนอนักศึกษาด้านกฎหมายเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

และเหมาะสมของแบบการสัมภาษณ์ในด้านเนื้อหาให้สอดคล้องกันกับประเด็นปัญหาในการวิจัย และนำเอาข้อเสนอแนะหรือข้อบกพร่องของแบบการสัมภาษณ์ไปแก้ไขปรับปรุงก่อนที่จะนำไปใช้ในการสัมภาษณ์จริง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญในประเด็นปัญหาที่ศึกษาและในการดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำเอาข้อมูลความเห็น และข้อเสนอแนะมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปเสนอแนะ

โดยโครงสร้างของคำถามเพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) นั้นมีด้วยกัน 2 ส่วน ซึ่งในส่วนที่ 1 เป็นเรื่องของข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และในส่วนที่ 2 เป็นเรื่องของความคิดเห็นในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความและงานวิชาการต่าง ๆ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากห้องสมุดของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษา ข้อมูลสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

6.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการในแหล่งต่าง ๆ

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากห้องสมุดของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งแหล่งข้อมูล ที่เป็นส่วนราชการหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ต่าง ๆ เอกสาร ตำรา บทความและงานวิชาการต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือสร้างแบบการสัมภาษณ์ และนำเอาข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของการวิจัย

6.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางสัมภาษณ์จากผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และมีความสำคัญต่อการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 อย่างไรก็ตามในกระบวนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ดำเนินการบันทึกข้อมูล โดยการจดบันทึกและในบางครั้งอาจมีการบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทำการบันทึกเสียง ในกรณีที่มีการบันทึกเสียง ผู้วิจัยจะนำมา

ตรวจสอบความถูกต้องของคำสัมภาษณ์ในภายหลัง และนำข้อมูลไปดำเนินการวิเคราะห์ในประเด็นปัญหาต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยวิธีการวิเคราะห์ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major Themes) ตามประเด็นความเป็นมาและสภาพปัญหาและที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major Themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-Themes) และหัวข้อย่อย (Categories) ซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎี หลักกฎหมายและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรณีศึกษาที่ใช้วิเคราะห์ปัญหาที่ศึกษา ในส่วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น (In-depth Interviews) ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการพรรณนาข้อมูลจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพื่อแสวงหาหรือให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบจากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่นำไปสู่การจัดทำบทสรุปและข้อเสนอแนะ เพื่อทราบถึงปัญหาและเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในท้ายที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่องปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 วิเคราะห์ปัญหาหลักกฎหมาย ช่องว่างของกฎหมายหรือข้อจำกัดของกฎหมาย วิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมายและวิเคราะห์กระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา และนำข้อมูลมาประกอบการศึกษาวิจัยให้เกิดความสมบูรณ์ โดยนำเสนอผลการศึกษาวีจ้ยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research)
2. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

1. ผลการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

ผลการวิเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลไว้ในกรณีนี้ ได้ข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

1.1 ความสำคัญ หลักการ และปัญหาของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว และชุมชนหรือสังคม เนื่องจากว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญกับชุมชนหรือสังคม และครอบครัวยังเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับคนทุกคน ดังนั้นสังคมจะเป็นสังคมที่มีคุณภาพหรือไม่ ครอบครัวจึงเป็นส่วนสำคัญสำหรับการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เมื่อพิจารณาในเนื้อหาโดยรวมแล้วพบว่านอกจากกฎหมายนี้มีบทบัญญัติการบังคับใช้มาตรการทางอาญาแล้ว ยังมีบทบัญญัติการใช้มาตรการทางด้านจิตสังคม และทางด้านสุขภาพสำหรับการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยมีรูปแบบวิธีการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การให้โอกาสผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวในการแก้ไข

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมทั้งให้มีการปรับปรุงความสัมพันธ์ของครอบครัวด้วย จึงถือได้ว่ากฎหมายนี้มีแนวคิดหลักเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัว และให้ความคุ้มครองกับผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว มากกว่าเรื่องของการลงโทษในทางอาญา อีกทั้งเหตุผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ที่ได้รับเอาไว้ในส่วนท้ายของพระราชบัญญัติ ประกอบกับในมาตรา 15 ที่ได้มีการบัญญัติกำหนดให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมกันโดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว การคุ้มครองสถานภาพของการสมรส ซึ่งหากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ก็ให้หย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด และในมาตรา 12 ที่ได้บัญญัติให้อำนาจศาลในการกำหนดใช้มาตรการแทนการลงโทษเพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่กระทำความผิด และเมื่อมีการยอมความกันคู่กรณีจะต้องทำความตกลงกำหนดเงื่อนไขเพื่อให้ผู้ที่กระทำความผิดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ได้ตามเงื่อนไขก่อนคดีจึงจะยุติ สำหรับหลักการในมาตรา 12 และมาตรา 15 ถือได้ว่าเป็นหลักการของการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ (สำนักงานกิจการและโครงการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2555 : 2-3)

ในส่วนของการดำเนินคดีเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับธรรมชาติของครอบครัวด้วย สำหรับธรรมชาติของครอบครัวนั้น ครอบครัวจะมีลักษณะพิเศษ มีความละเอียดอ่อน และมีความอ่อนไหว ดังนั้นในการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว กรณีของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ที่บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัว และช่วยเหลือเยียวยา คุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว และยิ่งเพื่อรักษาความเป็นครอบครัวด้วยนั้น สำหรับกรณีของการดำเนินคดีเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่เป็นกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีอัตราโทษสูงกว่านั้น ตามมาตรา 8 วรรคสอง กำหนดให้การดำเนินคดีต้องไปดำเนินคดียังศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีอัตราโทษสูงกว่า ซึ่งก็ได้แก่ศาลอาญา ศาลจังหวัด และศาลแขวง ในกรณีดังกล่าวนี้โดยหน้าที่หลักของผู้พิพากษาของศาลดังกล่าวจะมีความเคยชินในการพิจารณาคดีที่มุ่งไปในรูปแบบของการลงโทษทางอาญา แต่ถึงอย่างไรก็ตามในเมื่อกฎหมายได้กำหนดให้ศาลดังกล่าวเป็นศาลที่มีเขตอำนาจด้วยแล้ว ดังนั้นศาลก็สามารถที่จะปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายนี้ได้ เช่นมีการออกระเบียบปฏิบัติของศาล การกำหนดรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการที่เป็นการเฉพาะเพื่อรองรับในการปฏิบัติ โดยเริ่มตั้งแต่เรื่องของการสอบสวนที่จะต้องมีการแยกออกมาเป็นการเฉพาะ รวมถึงในเรื่องของการจัดห้องพิจารณาคดี กระบวนการในการพิจารณาคดี และการตั้งศูนย์เพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นในศาล ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนองตอบต่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้ที่

กระทำความรุนแรงในครอบครัวให้สามารถกลับมาอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวได้อีก และยังเป็น การปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของกฎหมายด้วย

ในเรื่องการคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวในปัจจุบันนั้นมีกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้ ทั้งกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาใช้บังคับโดยตรง ได้แก่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 และกฎหมายอื่น ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ ด้วย เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่กำหนดมาตรการเฉพาะสำหรับเด็ก ซึ่งนำมาปรับใช้กรณีเด็กถูกระทำความรุนแรงได้ โดยเฉพาะในมาตรา 43 วรรคสอง “หากยังไม่มี การฟ้องคดีอาญาหรือไม่ฟ้องคดีอาญาแต่มีพฤติการณ์เชื่อว่าจะมีการกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 หรือพนักงานอัยการยื่นคำขอต่อศาลตามมาตรา 5 เพื่อออกคำสั่งมีให้กระทำการดังกล่าวโดยกำหนด มาตรการคุมความประพฤติและเรียกประกันควบก็ได้” มาตรา 43 วรรคท้าย “การพิจารณาออกคำสั่ง หรือการเรียกประกันตามมาตรา 5 นี้ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ” ซึ่งกำหนด หลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรณีที่ผู้ปกครองหรือญาติเป็นผู้กระทำทารุณกรรมต่อเด็ก ซึ่งมาตรการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กนี้ อาจกล่าวได้ว่ามีโอกาสนำมาบังคับใช้ได้มากกว่ามาตรการตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ที่ต้องอาศัยการร้องทุกข์ของ ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้เสียหายมาเป็นฐานของอำนาจในการใช้มาตรการต่างๆ ตามกฎหมาย

นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว ที่ให้มีการยื่นคำร้องต่อศาลในการขอให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นการทั่วไปได้อีก ทางหนึ่ง โดยเฉพาะในมาตรา 172 “ผู้ที่ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิร้องขอให้ศาล เยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นออกคำสั่ง กำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำความ รุนแรงในครอบครัวได้” วรรคสอง “ในกรณีที่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพ หรือวิสัยที่จะร้องขอตามวรรคหนึ่งได้ ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิ ภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัว หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ ของผู้เสียหายจะกระทำการแทนก็ได้” แต่ปัญหาที่ตามมาจากการมีกฎหมายหลายฉบับให้สามารถ นำมาปรับใช้ในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้นั้น คือ ปัญหาของการเกี่ยว งานกันระหว่างหน่วยงาน ปัญหาการไม่นำกฎหมายมาบังคับใช้ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์หรือ วัตถุประสงค์ของกฎหมาย ปัญหาผู้ถูกระทำความรุนแรงไม่ได้รับความคุ้มครองที่ถูกต้องและทันต่อ เหตุการณ์

คำนิยามในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ชัดเจน โดยเฉพาะคำนิยามที่ว่า “บุคคลในครอบครัว” ว่ามีความหมายครอบคลุมเพียงใด เช่น ในกรณีของนักเรียนนักศึกษาซึ่งเป็นคนรักและพักอาศัยอยู่ด้วยกัน หรือกรณีของญาติห่าง ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในครัวเรือนเดียวกัน หรือนิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” ที่เป็นการกระทำในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ ซึ่งถือเป็นขอบเขตในการกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่มีความหมายค่อนข้างกว้าง แต่เนื่องจากในมาตรา 4 ได้กำหนดให้การกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดและมีโทษจึงถือเป็นความผิดในทางอาญา ดังนั้นการตีความของกฎหมายจึงต้องตีความโดยเคร่งครัดตามหลักการตีความของกฎหมายพิเศษ จึงขัดแย้งกัน ในทางปฏิบัติในเรื่องของการตีความในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น ในกรณีอันตรายต่อจิตใจ จึงควรต้องมีผลการตรวจจากจิตแพทย์เพื่อวินิจฉัยว่าเป็นอันตรายต่อจิตใจหรือไม่ ซึ่งก็เกิดเป็นปัญหาตามมาอีกว่าจิตแพทย์ตามโรงพยาบาลมีจำนวนไม่เพียงพอเพื่อรองรับสำหรับการปฏิบัติตามกฎหมายนี้

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 3 ได้กำหนดความหมายของ “พนักงานสอบสวน” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งทางปฏิบัติยังไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ท่านใดที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี เนื่องจากว่าถ้าหากพนักงานเจ้าหน้าที่ท่านใดได้รับมอบหมายให้เป็นพนักงานสอบสวนแล้วจะไม่สามารถดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นที่ไม่ใช่ความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้

ในกรณีการกระทำความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ร่วมกับความผิดฐานทำร้ายร่างกายแต่ไม่ถึงกับเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 แล้ว ในกฎหมายนี้ไม่ได้กำหนดให้ความผิดฐานดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ จึงยังคงต้องดำเนินคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 ทั้งที่เป็นความผิดเพียงเล็กน้อย แต่ถ้าเป็นความผิดตามมาตรา 295 ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่า ในพระราชบัญญัตินี้ตามมาตรา 4 วรรคท้าย กลับไปกำหนดว่า การกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น การจะดำเนินคดีในความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัวและความผิดตามมาตรา 295 ต้องอาศัยการร้องทุกข์ดำเนินคดี จึงจะดำเนินคดีตามกฎหมายได้ จึงถือว่าการณิดังกล่าวนี้เป็นปัญหาในข้อกฎหมาย

กรณีการกำหนดความผิดของผู้ลงพิมพ์ โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ตามมาตรา 9 นั้น จะต้องมีการแจ้งตามมาตรา 5 หรือมีการร้องทุกข์ตามมาตรา 6 ก่อน ดังนั้นถ้าหากไม่มีการดำเนินการดังกล่าวก่อน บุคคลผู้นำภาพไปเผยแพร่ก็จะไม่มีความผิด หรือในบางกรณีถึงแม้จะมีการแจ้งตามมาตรา 5 หรือมีการร้องทุกข์ตามมาตรา 6 แล้ว แต่ก็มักจะไม่มีคดีกับผู้เผยแพร่

ข้อมูลดังกล่าว ในกรณีนี้โดยหลักการของการให้การคุ้มครองนั้น กฎหมายไม่ควรกำหนดเงื่อนไขในกรณีให้มีการแจ้งเรื่องหรือร้องทุกข์ก่อน ดังนั้นเมื่อเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระทำรุนแรงในครอบครัวก็สามารถที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในกรณีนี้ทันที

กรณีการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมาย ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว บังคับใช้ควบคู่ไปกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยได้กำหนดเรื่องของการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเอาไว้ในมาตรา 172 ถึงมาตรา 178 โดยมีการบัญญัติให้มีการยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพในศาลเยาวชนและครอบครัวได้ ทำให้การบังคับใช้มาตรา 11 ซึ่งกำหนดอำนาจศาลในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ไม่ได้มีการนำมาบังคับใช้ และในมาตรา 11 ก็ได้กำหนดบุคคลผู้มีอำนาจยื่นเรื่อง และวิธีการพิจารณาเพื่อออกคำสั่งเอาไว้ ประกอบกับถ้าคดีอยู่ในอำนาจของศาลอาญา ศาลจังหวัด หรือศาลแขวง ในทางปฏิบัติแล้วผู้พิพากษาส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญในการออกคำสั่งในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากว่ารูปแบบของการปฏิบัติหรือวิธีปฏิบัติรวมถึงขั้นตอนสำหรับการปฏิบัติในศาลไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว ดังนั้นในทางปฏิบัติผู้พิพากษาจึงใช้วิธีการแนะนำให้ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวไปยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ตามมาตรา 172 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว แทน

สำหรับเรื่องการฟ้องคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวต่อศาล เกี่ยวกับระยะเวลาในการฟ้องคดีต่อศาลนั้น กฎหมายกำหนดไว้ว่าจะต้องฟ้องคดีต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้กระทำความผิด แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นและไม่อาจยื่นฟ้องคดีได้ทันที ให้ขอผิดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกิน 6 วัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 3 คราว ซึ่งถ้าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้กระทำความผิดให้การรับสารภาพ จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีศาลแขวง โดยการฟ้องภายในระยะเวลา 48 ชั่วโมง ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวถือว่าเป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไปสำหรับการปฏิบัติ ส่งผลทำให้ไม่สามารถจัดทำรายงานข้อเท็จจริงขึ้นได้ทันเวลา และเมื่อไม่มีรายงานข้อเท็จจริงจึงทำให้ไม่มีข้อเท็จจริงในการสืบเสาะ และยังทำให้ไม่สามารถขอให้ศาลกำหนดมาตรการต่าง ๆ เข้ามาในคดีที่ฟ้องได้ทัน นอกจากนี้แล้วยังมีปัญหาอีกว่า ในกรณีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะฟ้องจากต่อศาลได้หรือไม่ เนื่องจากว่ากฎหมายได้บัญญัติให้เอาวิธีพิจารณาคดีศาลแขวงมาใช้บังคับ แต่ในกฎหมายตามมาตรา 8 นั้นกลับบัญญัติระบุเอาไว้ว่า ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีภายใน 48 ชั่วโมง แต่ในทางปฏิบัติการทำสำนวนของพนักงานสอบสวนเพื่อฟ้องจากต่อศาลนั้น พนักงานสอบสวนจะไม่มีในการทำความเห็นเอาไว้ในสำนวนการสอบสวน

1.2 วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

1.2.1 เงื่อนไขในการใช้อำนาจในการคุ้มครองสวัสดิภาพส่วนใหญ่ของพระราชบัญญัตินี้ จะถูกผูกมัดอยู่กับเรื่องของการร้องทุกข์ของผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ยกเว้นในกรณีอำนาจการช่วยเหลือเบื้องต้น เช่นอำนาจในการเข้าไปในเคสสถาน หรือการจัดให้มีการตรวจรักษา จึงทำให้เป็นไปได้ยากที่จะมีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพโดยใช้ช่องทางตามพระราชบัญญัตินี้ เพราะผู้ที่ถูกระทำด้วยความรุนแรง ไม่ทราบว่าจะต้องมีการร้องทุกข์ก่อน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็ไม่ดำเนินการจัดให้มีการร้องทุกข์ขึ้น

1.2.2 พนักงานสอบสวนไม่ทำคดีให้เป็นคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยจะดำเนินคดีเฉพาะข้อหาที่มีโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเพียงอย่างเดียว แม้ว่าในบางครั้งจะมีการสอบสวนมาแล้วว่าเป็นบุคคลในครอบครัวแต่ก็ยังไม่ได้มีการอธิบายหรือสอบถามผู้เสียหายหรือผู้ถูกระทำ ความรุนแรงว่ามีความประสงค์ที่จะร้องทุกข์ในข้อหาความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่ การกระทำดังกล่าวเป็นเหตุที่ทำให้ไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของพระราชบัญญัตินี้

1.2.3 พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนโดยไม่ได้แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายทราบ เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ สหวิชาชีพ แต่ถ้าได้มีการแจ้งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ หรือสหวิชาชีพ ได้รับทราบ เจ้าหน้าที่ หรือสหวิชาชีพ จะได้เข้ามาทำหน้าที่พร้อมทั้งจัดทำบันทึกรายงานผลการปฏิบัติส่งมายังพนักงานสอบสวนเพื่อให้รวบรวมเข้าในสำนวนการสอบสวนด้วย จึงเป็นปัญหาที่ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือสหวิชาชีพ ไม่ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ได้เข้าไปทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือหรือคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงตามกรอบอำนาจหน้าที่และการรายงานผลการปฏิบัติ ส่งผลทำให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงไม่ได้รับความคุ้มครองตามขั้นตอนและวิธีการของกฎหมาย

1.2.4 พนักงานสอบสวน โดยส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายที่ต้องการปรับปรุงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวให้ดีขึ้นและให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ ดังนั้นในการทำงานของพนักงานสอบสวนจึงไปมุ่งเน้นในการไกล่เกลี่ยด้วยตัวเอง โดยไม่ได้มีการวางข้อกำหนดหรือเงื่อนไขใดๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้แล้วในบางกรณีพนักงานสอบสวนก็ทำการสอบสวนดำเนินคดีเฉพาะในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295, 297 โดยมิได้

ดำเนินคดีในฐานความผิดกระทำความรุนแรงในครอบครัวร่วมด้วย และในบางกรณีพนักงานสอบสวนได้ทำการบันทึกเอาไว้ในคำให้การของผู้เสียหายหรือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวว่าผู้เสียหายหรือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์ที่จะร้องทุกข์ดำเนินคดีในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว จึงส่งผลทำให้การทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนไม่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

1.2.5 การสอบปากคำผู้หญิงที่เป็นผู้กระทำความผิดหรือกระทำความรุนแรง ในกรณีที่เป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นอันเนื่องมาจากการที่ผู้หญิงเป็นผู้ถูกระทำหรือเคยถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวมาก่อนหรือถูกระทำความรุนแรงซ้ำๆ ซึ่งเป็นเรื่องของปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่การดำเนินการในทางคดีของพนักงานสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนไปโดยไม่ได้นำเอาข้อเท็จจริงที่ว่าผู้หญิงเป็นผู้ถูกระทำหรือเคยถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวมาก่อนหรือถูกระทำความรุนแรงซ้ำๆ จึงก่อเหตุขึ้น โดยให้ปรากฏในสำนวนการสอบสวน เพราะถ้าพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยรวบรวมข้อเท็จจริงนี้ให้ปรากฏในสำนวน เมื่อส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการก็ทำให้พนักงานอัยการสามารถนำมาบรรยายฟ้องเพื่อเป็นเหตุบรรเทาโทษให้กับผู้กระทำความผิดได้ และเมื่อถึงชั้นศาลก็ทำให้ศาลสามารถนำไปเป็นเหตุในการลดโทษให้กับผู้กระทำความผิดได้ด้วย ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ได้รับความทุกข์ทรมานแล้วลุกขึ้นมาปกป้องตัวเองดังกล่าว พนักงานสอบสวนจึงควรใส่ใจและนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมตามความเป็นจริงและสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขต่อไป

1.2.6 การสอบปากคำผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้เสียหาย จะต้องมิใช่จิตแพทย์, นักจิตวิทยา, นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวร้องขอร่วมอยู่ด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบปากคำผู้เสียหายแล้ว แต่ไม่ได้ดำเนินคดีในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวนี้ ต่อมาพนักงานอัยการขอให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบปากคำผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้เสียหายใหม่ โดยจะต้องจัดให้มีบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดเข้าร่วมในการสอบสวน จึงส่งผลทำให้ผู้ที่ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้เสียหายนั้นต้องให้การในเรื่องเดียวกันหลายครั้ง และจากข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติพบว่าการสอบปากคำที่จะต้องมิใช่จิตแพทย์, นักจิตวิทยา, นักสังคมสงเคราะห์ ร่วมอยู่ด้วยตามกฎหมายนั้น ในพื้นที่ห่างไกลยังขาดแคลนบุคลากรต่างๆ เหล่านี้ จึงเกิดเป็นปัญหา

ขึ้นกับพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติตามกฎหมาย ในเรื่องการสอบปากคำผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้เสียหายในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในปัจจุบัน

1.2.7 ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี มีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว แต่ในทางปฏิบัตินั้นยังไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็น ผู้กำกับการสถานีตำรวจ นายอำเภอ หรือพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี เพราะพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่เหล่านี้ยังไม่ผ่านการอบรมตามเงื่อนไขของกฎหมาย และในปัจจุบันยังไม่มีการจัดทำหลักสูตรเพื่อฝึกอบรมให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่เหล่านี้ จึงทำให้กฎหมายในกรณีดังกล่าวไม่มีการบังคับใช้ในทางปฏิบัติจนกระทั่งปัจจุบัน

1.2.8 เมื่อมีการฟ้องคดีฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อศาล ลักษณะคำฟ้องและคำขอต่าง ๆ ของพนักงานอัยการในทางปฏิบัติจะมีลักษณะเดียวกันกับคดีอาญาทั่วไป เมื่อคดีได้ไปสู่ศาลการพิพากษาของศาลก็จะออกมาในลักษณะเดียวกันกับคดีอาญาทั่วไป กล่าวคือก็จะมีในเรื่องของการกำหนดโทษ และในบางครั้งอาจมีการกำหนดเงื่อนไขในการควบคุมจำเลยในกรณีที่ศาลได้รอการลงโทษจำคุกเอาไว้ ซึ่งเงื่อนไขส่วนใหญ่ที่ศาลกำหนดก็มักจะเป็นการกำหนดให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมความประพฤติ แต่ก็อาจจะมีอยู่บ้างในกรณีที่ศาลได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการห้ามเอาไว้ เช่นห้ามไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรือห้ามดื่มสุรา ซึ่งก็ทำให้เกิดเป็นปัญหาขึ้นในทางปฏิบัติในกรณีที่จำเลยกระทำความผิดเงื่อนไขแต่ข้อมูลไม่มีมาถึงพนักงานคุมความประพฤติ จึงทำให้เงื่อนไขที่กำหนดไปนั้นไม่ได้ผลเท่าที่ควร และในบางกรณีศาลไม่ได้รับรายงานการผิดเงื่อนไขจากการคุมประพฤติจนระยะเวลาในการคุมประพฤติครบกำหนด จึงทำให้เงื่อนไขที่กำหนดไปนั้นไม่เกิดผลขึ้นในทางปฏิบัติ

1.2.9 ค่าตอบแทนความเสียหายที่ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงจะได้รับ ในปัจจุบันผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงไม่ทราบว่ามีสิทธิที่จะได้รับตามกฎหมาย ซึ่งค่าตอบแทนความเสียหายมีทั้งในส่วนที่จะได้รับจากรัฐ กระทำโดยการนำเอกสารใบร้องทุกข์ไปยื่นขอรับจากรัฐ ได้แก่ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และสามารถขอรับค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิด กระทำโดยยื่นคำขอให้อัยการเขียนคำร้องขอรับค่าตอบแทนความเสียหายได้ตามมาตรา 44/1 ประมวลกฎหมายอาญา กรณีนี้เป็นปัญหาที่ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงไม่รู้ในเรื่องสิทธิดังกล่าว

1.2.10 คดีเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษเป็นคดีที่มีผลกระทบโดยตรงต่อครอบครัว การพิจารณาพิพากษาคดีความรุนแรงในครอบครัวจึงจำเป็นต้องมีความรอบคอบและคำนึงถึงบริบทอื่นประกอบมากกว่าในคดีทั่วไป แต่ข้อเท็จจริงที่ศาล

จะใช้ประกอบการพิจารณาพิพากษานั้นไม่มี แม้ว่าศาลจะสามารถใช้อำนาจทั่วไปในการสั่งให้เจ้าพนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจจำเลยเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงแวดล้อมที่เกี่ยวข้องประกอบก่อนทำการพิพากษาก็ตาม แต่ในบางครั้งผู้พิพากษาก็ไม่ได้สั่งให้ทำการสืบเสาะและพินิจจำเลยก่อน โดยได้พิพากษาไปเฉพาะตามกรอบของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งจะแตกต่างจากคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดี หรือคดีแพ่งที่เป็นคดีครอบครัวที่กฎหมายกำหนดให้ต้องทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงแล้วรายงานให้ศาลทราบก่อนพิพากษา ดังนั้นจึงควรที่จะกำหนดให้มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงในคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวก่อนพิพากษา

1.2.11 กรณีผู้หญิงที่เป็นผู้กระทำความผิดหรือกระทำความรุนแรง ในกรณีที่เป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นอันเนื่องมาจากการที่ผู้หญิงเป็นผู้ถูกระทำหรือเคยถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวมาก่อนหรือถูกระทำความรุนแรงซ้ำๆ ซึ่งเป็นเรื่องของปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่ในกฎหมายนี้ไม่ได้บัญญัติในเรื่องดังกล่าวเอาไว้ ผู้กระทำความผิดจึงไม่ได้รับประโยชน์ตามกฎหมายและทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นกับผู้หญิงที่เป็นผู้กระทำความผิด

จากปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ควรมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ในประเด็นที่เป็นปัญหา เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติโดยเฉพาะ เช่น ในเรื่องกำหนดให้มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวทุกคดีก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา การจัดให้มีจิตแพทย์, นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลให้เพียงพอ การประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานในการปฏิบัติตามขั้นตอนในกฎหมาย การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว และการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลในการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้กฎหมายนี้สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับตามเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของกฎหมาย และช่วยให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขต่อไป

2. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลในหน่วยงานของรัฐ สหวิชาชีพ หรือบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของ จำนวน 10 คน ดังนี้

- | | |
|------------------|------------|
| 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ | จำนวน 2 คน |
| 2) ผู้พิพากษา | จำนวน 2 คน |

- | | |
|-----------------------------------|------------|
| 3) พนักงานอัยการ | จำนวน 2 คน |
| 4) พนักงานเจ้าหน้าที่และสหวิชาชีพ | จำนวน 2 คน |
| 5) พนักงานสอบสวน | จำนวน 2 คน |

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับนำมาใช้ในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่หรือเคยทำหน้าที่ในการร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือมีผลงานวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่หรือเคยทำหน้าที่ในการร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือมีผลงานวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2 คน รวมจำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และผ่านการทำงานเกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้พิพากษา 1 คน กลุ่มพนักงานอัยการ 1 คน และกลุ่มพนักงานสอบสวน 1 คน รวมจำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มตัวอย่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และผ่านการทำงานเกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือมีผลงานวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้พิพากษา 1 คน กลุ่มพนักงานอัยการ 1 คน และกลุ่มพนักงานสอบสวน 1 คน รวมจำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มตัวอย่างพนักงานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ หรือเคยทำหน้าที่ประจำ ศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในกลุ่มของสหวิชาชีพ กลุ่มผู้ที่

ทำหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 1 คน และกลุ่มผู้ทำหน้าที่ของสหวิชาชีพ 1 คน รวมจำนวน 2 คน

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ และสหวิชาชีพ

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ซึ่งได้วิเคราะห์จากข้อมูลตามประเด็นความเป็นมา สภาพปัญหา และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยกำหนดเป็นประเด็นหลักและแยกออกเป็นประเด็นย่อย ซึ่งกำหนดประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ว่าปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 วิเคราะห์ปัญหาหลักกฎหมาย ช่องว่างของกฎหมายหรือข้อจำกัดของกฎหมายวิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมายและวิเคราะห์กระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและแยกประเด็นปัญหากำหนดหัวข้อและกำหนดประเด็นคำถามการวิจัย ดังนี้

2.1.1 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในหลักการกฎหมาย และข้อจำกัดของกฎหมาย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ และสหวิชาชีพ จำนวน 10 คน ได้ข้อมูลสำคัญ สรุปเป็นประเด็นปัญหา ดังนี้

2.1.1.1 ปัญหาหลักการกำหนดโทษ

2.1.1.2 ปัญหาหลักการบันทึกข้อตกลง

2.1.1.3 ปัญหาหลักการบรรเทาทุกข์

ปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน ซึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มุ่งแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้กระทำความรุนแรง เยียวยา คุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรง และรักษาความเป็นครอบครัวให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งประเด็นปัญหาของหลักกฎหมาย และข้อจำกัดของกฎหมาย มีดังนี้

2.1.1.1 ปัญหาหลักการกำหนดโทษ

สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในประเด็นปัญหาหลักการกำหนดโทษในความผิดฐานกระทำความรุนแรงใน

ครอบครัว ควรต้องมีการกำหนดเอาไว้ ส่วนในเรื่องการกำหนดให้ความผิดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้นั้นไม่ควรกำหนดและการไปกำหนดให้ความผิดอาญาอื่นตามมาตรา 295 เป็นความผิดอันยอมความได้ตามกฎหมายนี้ด้วยนั้นก็สมควรไปกำหนดเพราะกฎหมายฉบับดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ของกฎหมายกำหนดเอาไว้อยู่แล้ว

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจเอาไว้ดังนี้

หลักการกำหนดโทษในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น ก็เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว สำหรับเนื้อหาของสาระของกฎหมายนี้ ได้มีการกำหนดมาตรการพิเศษขึ้นมาใช้แทนกระบวนการยุติธรรมและการลงโทษกับผู้กระทำความรุนแรง แต่ในกฎหมายก็ยังคงมีการกำหนดฐานความผิดและระวางโทษไว้ (จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) และกำหนดให้เป็นความผิดที่ยอมความได้ รวมทั้งกรณีกระทำความรุนแรงตามมาตรา 295 ก็ให้เป็นความผิดที่ยอมความได้เช่นกัน ซึ่งในกรณีนี้กฎหมายต้องการให้คู่กรณีกลับไปอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัวจึงกำหนดมาตรการขึ้นมาและให้พยายามไกล่เกลี่ย ในบางกรณีมันเลยจุดที่จะสามารถไกล่เกลี่ยปรับความเข้าใจไปแล้ว แต่ในกฎหมายบัญญัติให้ปฏิบัติ ดังนั้นกรณีนี้จึงต้องอาศัยความเชี่ยวชาญของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในการที่จะคัดกรองหรือแยกแยะซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ยากมาก และถ้าหากพนักงานเจ้าหน้าที่แยกแยะไม่ได้ก็จะใช้กฎหมายในเรื่องการไกล่เกลี่ยไปตามที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้เพื่อให้คู่กรณีได้กลับไปอยู่ด้วยกัน ซึ่งการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการกระทำที่ถือเป็นการซ้ำเติมผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือซ้ำเติมผู้เสียหาย แต่กฎหมายนี้ถือเป็นกฎหมายทางเลือกสำหรับกรณีความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นจึงมีข้อพิจารณาต่อไปอีกว่าการกำหนดฐานความผิดและการกำหนดโทษสำหรับฐานความผิดดังกล่าวนี้มีความเหมาะสมและสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้หรือไม่ อย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ผู้พิพากษาพนักงานอัยการ ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน และน่าสนใจ ดังนี้

บทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีกำหนดโทษไว้ในหลายมาตรา โดยบทกำหนดโทษตามมาตรา 4 นั้น มีอัตราโทษที่เหมาะสมแล้ว ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป และควรจะมีการกำหนดโทษอาญาเพื่อให้เป็นมาตรการบังคับให้เข้าสู่คดี และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด ส่วนบทกำหนดโทษในมาตราอื่น ๆ เช่น มาตรา 9 ควรแก้ไขปรับปรุงในส่วนองค์ประกอบความผิดที่กำหนดให้ต้องมีการแจ้งตามมาตรา 5 หรือมีการร้องทุกข์ตามมาตรา 6 ก่อนจึงจะมีความผิดในการเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งปัจจุบันมักจะมีการบันทึกภาพวิดีโอเหตุความรุนแรงของบุคคลในครอบครัวและเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ ก่อนที่จะมีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือร้องทุกข์ ซึ่ง

เมื่อภาพวิดีโอได้ลงในสื่อออนไลน์แล้ว ก็ไม่สามารถป้องกันการเผยแพร่ต่อไปได้อีก ทำให้ผู้ถูกระทำและผู้กระทำความรุนแรงได้รับความเสียหายแล้ว ส่วนมาตรา 10 และ 11 เป็นเรื่องของการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยเฉพาะมาตรา 11 เป็นเรื่องคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาล ซึ่งไม่สอดคล้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 176 ซึ่งกำหนดให้กรณีมีการฝ่าฝืนให้จับมาขังไว้ไม่เกินหนึ่งเดือนหรือพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตรา 43 ซึ่งกำหนดให้กรณีมีการฝ่าฝืนให้จับมาขังไว้ไม่เกินครั้งละ 30 วัน ซึ่งโดยหลักแล้วควรบัญญัติให้สอดคล้องกัน

นอกจากนี้แล้วถ้าหากมีการแก้ไขกฎหมายในส่วนบทกำหนดโทษในโอกาสต่อไปควรบัญญัติเพิ่มเติมในส่วนของกรณีที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้กระทำความรุนแรงซ้ำขึ้นอีกและถูกดำเนินคดีซ้ำอีก ควรกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวให้หนักขึ้นด้วย

ปัญหาในการบังคับใช้ ในกรณีความยากในการใช้เนื่องจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่สังคมไทยมีทัศนคติว่าเป็นเรื่องส่วนตัวเป็นเรื่องภายในครอบครัว บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่ง และหากผู้ใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นผู้ที่มีอำนาจในการดูแลคนในครอบครัวด้วยแล้ว คนในครอบครัวก็จะยอมทนที่จะถูกระทำ ประกอบกับในส่วนของตัวบทกฎหมายซึ่งยังมีในหลายประเด็นที่ไม่ชัดเจน ยังไม่ละเอียดเพียงพอในสาระสำคัญทำให้เกิดปัญหาขึ้นในเวลาที่มีการนำเอากฎหมายไปใช้จนต้องมีการตีความกฎหมาย เช่นในกรณีของบุคคลในครอบครัว ความรุนแรงในครอบครัว การยอมความ เป็นต้น

การที่กฎหมายกำหนดให้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดที่สามารถยอมความได้ ทำให้มีปัญหาในการปฏิบัติ ปัญหาทัศนคติของผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ทำให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่ออกมาร้องทุกข์หรือแจ้งความดำเนินคดี ผู้ปฏิบัติไม่นำกฎหมายมาใช้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างที่ควรจะเป็น รวมถึงปัญหาในด้านองค์ความรู้ที่สำคัญในเรื่องดังกล่าวของพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมมาแล้วไม่ใช่บุคลากรของหน่วยงานที่มีหน้าที่เฉพาะ แต่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลายฝ่าย เมื่อเกิดเหตุการณ์ใช้ความรุนแรงก็ไม่สามารถให้ความใส่ใจในการปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ หรือแม้แต่พนักงานสอบสวนเอง หากมีพนักงานเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลปัญหาการใช้ความรุนแรงที่มีองค์ความรู้ ก็จะช่วยลดภาระหน้าที่ของพนักงานสอบสวนได้อีกทางหนึ่ง

2.1.1.2 ปัญหาหลักการบันทึกข้อตกลง

การทำบันทึกข้อตกลงถือเป็นเงื่อนไขของพระราชบัญญัตินี้ในกรณีที่มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้อง โดยพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้สามารถ

ทำได้ เนื่องจากความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัว และความผิดฐานทำร้ายร่างกาย มาตรา 295 ที่เป็นการผิดอันยอมความได้ แต่ในกรณีที่จะมีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือ การถอนฟ้อง ต้องมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อน ซึ่งข้อตกลงเบื้องต้นนั้นก็คือเงื่อนไขที่จะต้องปฏิบัติ แต่เงื่อนไขนั้นกฎหมายกำหนดไว้ไม่หลากหลาย ในบางครั้งการกำหนดเงื่อนไขจึงเกิดความไม่เหมาะสมไม่ลงตัวกับบริบทของชุมชนหรือสังคม ประกอบกับปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการกระทำของคนในครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและมีลักษณะพิเศษ ฉะนั้นการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาก็จำเป็นต้องกำหนดรูปแบบ วิธีการเป็นพิเศษสำหรับเรื่องนี้เอาไว้โดยเฉพาะ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

ส่วนการทำบันทึกข้อตกลงที่ศาลเป็นผู้ทำบันทึกข้อตกลงนั้น ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติดูแลผู้กระทำความผิดหรือให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือ บรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวหรือทำทัณฑ์บนไว้ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ในทางปฏิบัติศาลไม่รู้ว่า จะสั่งให้หน่วยงานใดรับไปปฏิบัติได้ตรงตามกฎหมายเนื่องจากหน่วยงานรองรับยังไม่มีความพร้อม และพระราชบัญญัตินี้ก็ไม่ได้ระบุเอาไว้ชัดเจน ทางออกของศาลในการปฏิบัติในส่วนนี้ศาลใช้วิธีการคุ้มครองประพฤติดูแลเนื่องจากมีหน่วยงานคุ้มครองประพฤดิรองรับในการปฏิบัติ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันและน่าสนใจดังนี้

ในส่วนของการทำบันทึกข้อตกลงตามมาตรา 12 วรรคสอง ซึ่งจะมีได้เฉพาะกรณีที่มีการแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแล้ว และประสงค์จะถอนคำร้องทุกข์ หรือยอมความ ซึ่งโดยหลักการอาจมีกรณีที่ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำอยากทำบันทึกข้อตกลงก่อนกระบวนการแจ้งความร้องทุกข์ดำเนินคดี แต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติเรื่องนี้เอาไว้

กฎหมายกำหนดไว้ให้พนักงานสอบสวนและศาลเท่านั้น ที่ทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ซึ่งในทางปฏิบัติ หากสำนวนการสอบสวนอยู่ในชั้นของพนักงานอัยการแล้ว ผู้ถูกกระทำและผู้กระทำประสงค์จะทำบันทึกข้อตกลง ก็ไม่สามารถทำในชั้นพนักงานอัยการได้ จึงต้องส่งสำนวนคืนไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการต่อไป

ในการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ พนักงานสอบสวนมักจัดให้ทำบันทึกข้อตกลงโดยมิได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ทำให้ขาดการทำงานเชื่อมต่อที่เป็นระบบในการคุ้มครองทางสังคม และทำให้ไม่สามารถนำบันทึกข้อตกลงมาแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างแท้จริง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 พนักงานสอบสวน ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

ในการบันทึกข้อตกลงควรจะต้องให้ชุมชนเลือกคณะกรรมการของชุมชนเข้ามาดำเนินการ ชุมชนจะเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดี สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลให้มีหน้าที่คอยเป็นที่ปรึกษา เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนหรือระยะเวลาที่กำหนด และให้อยู่ในขั้นตอนสุดท้ายที่จะรองรับในผลการปฏิบัติของชุมชนหรือสังคม เช่นให้ชุมชน วัด โรงเรียน ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาในชุมชน

2..1.1.3 ปัญหาหลักการบรรเทาทุกข์

การที่พระราชบัญญัตินี้ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ และศาลมีอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวให้กับผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยที่วิธีการชั่วคราวเป็นวิธีการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่กรณีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องของคดีอาญานั้น ในกรณีที่มีการนำเอาวิธีการดังกล่าวมาใช้ก็เพื่อเป็นการคุ้มครอง ช่วยเหลือ เยียวยาผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวให้เกิดความรวดเร็วและเพื่อป้องกันการถูกระทำความรุนแรงซ้ำขึ้นอีก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

ส่วนกรณีตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามหลักการกฎหมายนั้น จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีและต้องผ่านการอบรมในเรื่องดังกล่าวด้วย จึงจะมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการออกคำสั่งเพื่อบรรเทาทุกข์หรือกำหนดมาตรการแก่ผู้กระทำความรุนแรงเป็นการชั่วคราวได้ ดังนั้นในทางปฏิบัติสำหรับกรณีนี้ไม่มีการบังคับใช้กฎหมาย ประกอบกับในกรณีดังกล่าวการที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่จะได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีนั้น จะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเพื่อสร้างองค์ความรู้ แต่หลักสูตรการอบรมในปัจจุบันก็ยังไม่ได้จัดทำและยังไม่มีจัดการอบรมขึ้นแต่อย่างใด ดังนั้นในปัจจุบันตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในพื้นที่ต่างๆจึงยังไม่สามารถทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ได้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 พนักงานอัยการ ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

การบังคับใช้กฎหมายในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย ตามมาตรา 295 ให้เป็นความผิดที่ยอมความได้ ทำให้มีปัญหาการปฏิบัติ และทัศนคติของผู้ถูกระทำความรุนแรง ทำให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงไม่ออกมาร้องทุกข์หรือแจ้งความดำเนินคดี และพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่นำกฎหมายมาใช้บังคับตามอำนาจหน้าที่อย่างที่เหมาะสม เนื่องจากเงื่อนไขในการใช้อำนาจในเรื่องการคุ้มครองสวัสดิภาพหรือการบรรเทาทุกข์ส่วนใหญ่ของพระราชบัญญัตินี้จะถูกผูกอยู่กับการร้องทุกข์ของผู้ถูกระทำความรุนแรง(ผู้เสียหาย) (ยกเว้นกรณีอำนาจการช่วยเหลือเบื้องต้น เช่น อำนาจในการเข้าไปในเคหสถาน

หรือการจัดให้มีการตรวจรักษา) จึงทำให้เป็นไปได้ยากที่จะมีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพหรือการบรรเทาทุกข์โดยใช้ช่องทางตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพราะหนึ่งคือผู้ถูกระทำความรุนแรง (ผู้เสียหาย) ไม่ทราบว่าต้องร้องทุกข์ และสองคือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเองก็ไม่ดำเนินการจัดให้มีการร้องทุกข์

การบรรเทาทุกข์ในปัจจุบันต้องอาศัยกระบวนการทางศาล ซึ่งกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงมิได้กำหนดกระบวนการในการขอศาลกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์แก่ผู้ถูกระทำให้ชัดเจน ว่าบุคคลใดเป็นผู้ยื่นคำร้อง และการยื่นคำร้องมีกระบวนการเช่นใด โดยมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ในหมวด 15 กำหนดถึงผู้ยื่นคำร้องไว้ และวิธีพิจารณาคดีไว้ผู้ปฏิบัติจึงนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้เป็นหลักในการยื่นคำร้อง ซึ่งกำหนดหลักให้ผู้เสียหายเป็นผู้ยื่นคำร้อง เว้นแต่ไม่อยู่ในวิสัย สภาพที่จะยื่นคำร้องเองได้ ทำให้มีข้อจำกัดในการยื่นคำร้อง เนื่องจากผู้เสียหายอาจไม่มีความรู้ในการยื่นคำร้องและไม่กล้าที่จะยื่นคำร้องด้วยตนเอง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 พนักงานสอบสวน ได้ให้ข้อมูลที่นำเสนอใจดังนี้

สำหรับในกรณีนี้นั้น ควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยไม่ต้องมีเงื่อนไขในเรื่องของการร้องทุกข์หรือการแจ้ง เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการช่วยเหลือ เยียวยาผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยเร็ว

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันและนำเสนอใจดังนี้

การที่พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดความหมายของพนักงานสอบสวน ว่าหมายถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ในทางปฏิบัติแล้วยังไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ใดที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี เนื่องจากว่าถ้าหากพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นพนักงานสอบสวนแล้วจะไม่สามารถดำเนินการคดีในความผิดฐานอื่นที่มีใช้ความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้

กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่ในทางปฏิบัติจริงๆ แล้ว ปัจจุบันยังไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นผู้กำกับสถานีตำรวจ นายอำเภอ หรือพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ได้รับอนุญาตจาก

รัฐมนตรี เนื่องจากยังไม่มีกำหนดหลักสูตรอบรมให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ จึงทำให้มาตรา
นี้มีได้มีการดำเนินการ

ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ
ครอบครัวพ.ศ. 2553 บังคับใช้ ซึ่งกำหนดไว้ในหมวดของการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความ
รุนแรงในครอบครัว ตามมาตรา 172 ถึงมาตรา 178 โดยมีการบัญญัติให้มีการยื่นคำร้องขอคุ้มครอง
สวัสดิภาพในศาลเยาวชนและครอบครัวได้ ทำให้การบังคับใช้มาตรา 11 ซึ่งกำหนดอำนาจศาลในการ
ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ขึ้นระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี
ไม่ค่อยได้มีการบังคับใช้ ประกอบกับมาตรา 11 มิได้กำหนดบุคคลผู้มีอำนาจยื่น วิธีพิจารณาคดี ส่วน
กรณีที่อยู่ในอำนาจของศาลจังหวัดหรือศาลแขวง ก็มักไม่มีความเชี่ยวชาญในการออกคำสั่งดังกล่าว
และก็จะให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงไปยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัว
ตามมาตรา 172 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนฯ แทน

2.1.2 วิเคราะห์ปัญหาหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมาย หรือข้อจำกัดของ กฎหมาย

การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงใน
ครอบครัว พ.ศ.2550 มีปัญหาในหลักกฎหมาย และช่องว่างของกฎหมายหรือข้อจำกัดของกฎหมาย
หรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะในกรณีของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำความรุนแรงใน
ครอบครัว เด็กและเยาวชน, ผู้พบเห็น หรือผู้ทราบ, พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่

2.1.2.1 ปัญหาผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำความรุนแรง
ในครอบครัว เด็ก และเยาวชน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับกับกรณีที่มีการกระทำความรุนแรงกับบุคคลในครอบครัวไม่ว่าจะ
เป็นสามี ภรรยา บุตร สมาชิกของครอบครัว และบุคคลอื่นที่ต้องพึ่งพาอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน
ในเรื่องนี้ทางกฎหมายดีแล้ว แต่การนำไปปฏิบัติมีปัญหา ส่วนหนึ่งปัญหามาจากกรณีที่ตัวของ
พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้บัญญัติถึงวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนเอาไว้ และในกฎหมายที่เป็นระเบียบที่ออกมา
รองรับก็เป็นระเบียบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งโดยหลักก็ใช้บังคับ
กับหน่วยงานที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงเป็นหลัก หน่วยงานอื่นก็ไม่ได้รับรู้และไม่ได้นำไปใช้เพื่อ
เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งในปัจจุบันการปฏิบัติจึงเป็นไปในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างปฏิบัติขาดการ
ร่วมมือและประสานงานกันในการปฏิบัติ

กรณีเด็กเป็นผู้ถูกระงับการทำธุรกรรมโดยผู้ปกครอง การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ในมาตรา 41และมาตรา 42 ที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กกรณีที่ถูกผู้ปกครองหรือญาติเป็นผู้กระทำทำธุรกรรมต่อเด็ก ซึ่งมาตรการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กนี้ อาจกล่าวได้ว่ามีโอกาสนำมาบังคับใช้ได้มากกว่ามาตรการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับการทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แต่ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับการทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้บัญญัติให้นำพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ในมาตรา 41และมาตรา 42 มาบังคับใช้ แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติผู้ปฏิบัติก็ได้มีการนำมาใช้ในกรณีที่ได้ถูกระงับการทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับการทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้บัญญัติเอาไว้ก็ตามจึงไม่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ แต่ถ้าหากผู้ปฏิบัติไม่นำเอามาใช้แม้จะเป็นกรณีที่ได้ถูกระงับการทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งก็จะส่งผลทำให้เด็กไม่ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายขึ้นได้

กรณีที่ภริยาฆ่าสามี ที่เป็นพฤติกรรมการโต้กลับจากภริยา โดยอ้างการป้องกันตัวเนื่องจากตนเองถูกสามีทำร้ายและถูกระงับทำซ้ำ ๆ จนทนไม่ไหว ซึ่งกรณีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับการทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้บัญญัติในเรื่องนี้เอาไว้จึงทำให้เกิดเป็นปัญหาขึ้นในทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ ถึงแม้ว่าข้อเท็จจริงจะเป็นเรื่องของการกระทำความรุนแรงในครอบครัวก็ตาม เพราะกฎหมายนี้ไม่ได้บัญญัติในเรื่องนี้เอาไว้ ซึ่งกรณีดังกล่าวถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดของกฎหมายฉบับนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันและน่าสนใจดังนี้

ตำรวจในฐานะพนักงานสอบสวนยังไม่เข้าใจในเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งปรับปรุงความสัมพันธ์ในครอบครัวให้ดีขึ้น พนักงานสอบสวนจึงเน้นในการไกล่เกลี่ยด้วยตัวเอง โดยไม่วางข้อกำหนดใดๆ เพื่อให้คู่กรณีกลับบ้าน โดยไม่ได้ดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระงับการทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้ พนักงานสอบสวนบางคนก็ดำเนินคดีเฉพาะความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295, 297 โดยพนักงานสอบสวนบางส่วนมิได้ดำเนินคดีฐานความรุนแรงในครอบครัวไปด้วย และบางรายก็บันทึกไว้ในคำให้การว่า ผู้เสียหายไม่ประสงค์แจ้งความร้องทุกข์ในความผิดฐานความรุนแรงในครอบครัว

กฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระงับการทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กำหนดให้ฐานความรุนแรงในครอบครัว เป็นความผิดที่ยอมความได้แล้ว ในบางครั้ง ผู้เสียหายอาจไม่ยอมแจ้งความดำเนินคดี เพราะกลัวสามีตีตก และตัวเองอยู่ในภาวะที่ต้องพึ่งพิงอาศัยสามี หรือ หากเป็นคดีที่มีความผิดอื่นที่มีโทษหนักกว่าร่วมด้วย พนักงานสอบสวนก็จะไม่สนใจดำเนินคดีในความผิดฐานนี้ เนื่องจากความผิด

ฐานนี้ต้องมีการแจ้งความร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน แต่ระยะเวลาที่พนักงานสอบสวนดำเนินการมักจะเป็นเรื่องที่เกิน 3 เดือนแล้ว และการสอบปากคำจะต้องมีบุคคลตามกฎหมายเข้าร่วมซึ่งเป็นการเพิ่มภาระในการสอบปากคำให้แก่พนักงานสอบสวน

มาตรา 4 วรรคท้ายกำหนดให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้ และกำหนดด้วยว่า การกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 เป็นความผิดยอมความได้ ดังนั้น การจะดำเนินคดีในความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัวและมาตรา 295 เฉพาะฐานทำร้ายร่างกายย่อมต้องอาศัยการแจ้งความร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดี ซึ่งในบางกรณีผู้ถูกกระทำความรุนแรงไม่ต้องการแจ้งความร้องทุกข์เพื่อจะดำเนินคดีกับผู้กระทำเนื่องจากอยู่ในภาวะต้องพึ่งพิงและไม่อยากให้ผู้กระทำต้องถูกควบคุมตัว

หากเป็นการกระทำความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ร่วมกับความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายร่างกายแต่ไม่ถึงกับเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 แล้ว กฎหมายมิได้กำหนดให้ความผิดฐานดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ จึงยังคงต้องดำเนินคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391

ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 มาตรา 296 มาตรา 297 และมาตรา 298 พนักงานสอบสวนดำเนินคดีไปโดยมิได้ดำเนินคดีในความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัวไปด้วย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 3 ผู้พิพากษา ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

เมื่อมีการฟ้องคดีความรุนแรงในครอบครัวต่อศาล ลักษณะคำฟ้อง คำขอต่าง ๆ ของพนักงานอัยการจะมีลักษณะอย่างเดียวกันกับคดีอาญาทั่วไปทั้ง ๆ ที่คดีความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อน และอ่อนไหวมากกว่าคดีอาญาทั่วไป การพิพากษาของศาลก็จะออกมาในลักษณะเดียวกันกับคดีอาญาทั่วไปคือการกำหนดโทษ และอาจมีการกำหนดเงื่อนไขควบคุมจำเลย แต่ที่เฉพาะที่ศาลรอการลงโทษจำคุกเท่านั้น ซึ่งเงื่อนไขส่วนใหญ่มักจะเป็นการให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมความประพฤติ จะมีบ้างที่กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรือห้ามดื่มสุรา แต่ก็มักจะประสบปัญหากรณีจำเลยผิดเงื่อนไขแล้วข้อมูลนี้ไม่ถึงพนักงานคุมความประพฤติ จึงทำให้เงื่อนไขที่กำหนดไปนั้นไม่มีผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร ทั้งในหลาย ๆ จังหวัดจะมีปัญหาศาลไม่ได้รับรายงานการผิดเงื่อนไขการคุมประพฤติจนกว่าระยะเวลาการคุมประพฤติก่อนเลยไปแล้ว จึงทำให้เงื่อนไขที่กำหนดไปนั้นไม่บังเกิดผล

เมื่อมีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น มีบางกรณีที่ถูกกระทำความรุนแรงไม่ประสงค์จะแจ้งความดำเนินคดีผู้กระทำความรุนแรง ด้วยเหตุเกรงกลัวว่าสามีจะติดคุก จึงยอมทนต่อความรุนแรง ทำให้เห็นได้ว่า มีคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่รู้ถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

กรณีเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำความรุนแรง จากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง อาจประสบปัญหาของการให้ข้อเท็จจริงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือการให้ปากคำแก่พนักงานสอบสวน เนื่องจากมีความเกรงกลัวบิดามารดา ผู้ปกครอง และไม่ประสงค์ให้บิดามารดา ผู้ปกครองต้องถูกลงโทษ หรือติดคุก

นอกจากนี้ กรณีเด็กหรือเยาวชน ถูกกระทำความรุนแรง มักจะเป็นความผิดตามกฎหมายคุ้มครองเด็กด้วย ซึ่งเป็นความผิดที่ไม่สามารถยอมความได้ และไม่สามารถเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นวิธีการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูได้ จึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามกฎหมายความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาผู้กระทำความรุนแรง ผู้ถูกกระทำความรุนแรง และเด็กและเยาวชน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 3 พนักงานอัยการ ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

ปัญหาที่สำคัญที่สุดที่พบจากการปฏิบัติงานมาคือการไม่ทำคดีให้เป็นคดีความรุนแรงในครอบครัว แต่จะดำเนินคดีเฉพาะข้อหาที่มีโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น แม้ว่าจะมีการสอบสวนมาว่าเป็นบุคคลในครอบครัวแต่ก็จะไม่ปรากฏถึงการอธิบายหรือสอบถามผู้เสียหายว่ามีความประสงค์จะร้องทุกข์ในข้อหาความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่ เหตุดังกล่าวเป็นเหตุที่ทำให้ไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

การสอบปากคำผู้เสียหายในความผิดฐานความรุนแรงในครอบครัวจะต้องมีจิตแพทย์, นักจิตวิทยา, นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวร้องขอร่วมอยู่ด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนสอบปากคำผู้เสียหายแล้ว แต่ไม่ได้ดำเนินคดีในความผิดฐานนี้ แล้วพนักงานอัยการขอให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีในความผิดฐานความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งส่งผลให้พนักงานสอบสวนต้องไปสอบปากคำผู้เสียหายใหม่ให้มีบุคคลตามกฎหมายเข้าร่วม ก็ส่งผลให้ผู้หญิงต้องเบิกความในเรื่องนี้หลายครั้ง

ปัญหาที่สำคัญที่สุดของกฎหมายฉบับนี้ที่แท้จริงคือการไม่บังคับใช้กฎหมาย จากการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพนักงานอัยการพบว่าบ่อยครั้งมากที่จะมีคดีเกี่ยวกับความรุนแรงระหว่างบุคคลในครอบครัวส่งมายังพนักงานอัยการซึ่งต่างไปจากข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้ที่แย่งลงไปอีกคือแม้จะมีคดีส่งมาที่พนักงานอัยการแต่จะไม่มีการจัดให้ผู้เสียหายร้อง

ทุกข์หรือมีการบันทึกแจ้งสิทธิเพื่อสอบถามว่าผู้เสียหายประสงค์ให้มีการดำเนินคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่ โดยมักทำคดีที่มีโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตามปกติ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 3 พนักงานสอบสวน ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

กรณีศึกษา ผู้ใช้ความรุนแรงใช้ความรุนแรงโดยตั้งใจ กรณีลูกเลี้ยงโดยฝ่ายหญิงมีลูกติดมาด้วย ฝ่ายชายเป็นผู้ใช้ความรุนแรงโดยใช้กำลังบังคับกระทำกับลูกเลี้ยง ฝ่ายหญิงมักจะไม่ไปแจ้งหรือร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน ด้วยเหตุผลของการที่จะต้องพึ่งพาอาศัยและการอยู่ร่วมกัน ทำให้พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องรอใบรับรองแพทย์เพื่อใช้เป็นหลักฐานของผู้ร้องทุกข์ เมื่อจำเป็นต้องรอให้มีใบรับรองแพทย์ก่อนจึงทำให้เกิดความล่าช้าขึ้นในการดำเนินคดี

และอีกกรณีหนึ่งที่เป็นปัญหาในสังคมได้แก่กรณีเด็กผู้หญิงสองคนซึ่งเป็นพี่น้องกัน ถูกล่อลวงละเมิดทางเพศโดยชายชู้ของผู้ที่เป็นแม่ ซึ่งพ่อของเด็กผู้หญิงก็ได้ยินยอมให้ชายชู้เข้ามาอยู่ร่วมกันในบ้าน และแม่ได้กักขังหน่วงเหนี่ยวเด็กทั้งสองเอาไว้ หลังจากแจ้งความร้องทุกข์จึงได้นำเด็กไปอยู่บ้านพักเด็กเพื่อเข้ารับบริการฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกาย แต่ถ้าหากผู้หญิงเป็นผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต้องส่งต่อไปที่ไหน และหน่วยงานไหนจะเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบต่อไป ปัจจุบันทางปฏิบัติจะตกอยู่กับพนักงานสอบสวน ดังนั้นหากมีองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรงก็จะเป็นเรื่องที่ดี เพราะปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาละเอียดอ่อน เป็นปัญหาที่ต้องพิจารณาในหลายมิติ ซึ่งการใช้ตัวบทกฎหมายเพื่อช่วยในการให้ความใส่ใจต่อการป้องกันการใช้ความรุนแรงในครอบครัวก็เป็นการแก้ไขปัญหาอีกแนวทางหนึ่ง แต่ตัวบทกฎหมายก็ต้องเป็นตัวบทกฎหมายที่มีความเหมาะสมและสามารถตอบสนองกับบริบทของสังคมนั้นๆด้วย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 4 พนักงานเจ้าหน้าที่ ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

เมื่อตำรวจได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นแล้ว ทางปฏิบัติตำรวจก็จะทำการสอบสวนโดยไม่ได้แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทราบเรื่องที่เกิดขึ้นจึงเป็นปัญหาที่พนักงานเจ้าหน้าที่มักไม่ทราบถึงเหตุการณ์ และไม่ได้เข้าช่วยเหลือหรือคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงได้ทันกับเหตุการณ์

2.1.2.2 ปัญหาผู้พบเห็น หรือผู้ทราบการกระทำ

ผู้พบเห็นหรือทราบการกระทำ แม้กฎหมายจะกำหนดให้เป็นหน้าที่ที่ต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 5 แต่เนื่องจากมิได้มีมาตรการบังคับ หรือมาตรการสนับสนุนให้ผู้พบเห็นหรือทราบ ต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ อย่างแท้จริง ทำให้มีบางกรณีผู้พบเห็นหรือทราบไม่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยยังคงยึดถือตามความเชื่อเดิมว่าเรื่องในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวคนภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 พนักงานอัยการ ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในหลักปฏิบัติ และการดำเนินคดี ในเรื่องเกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็น หรือผู้ทราบการกระทำในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่แจ้งเรื่องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติกรณีการให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าช่วยเหลือเยียวยาผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวเมื่อมีเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นว่า จะต้องมีการแจ้งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับทราบ ซึ่งในบางกรณีผู้ถูกระทำความรุนแรงไม่สามารถแจ้งเองได้ จึงต้องอาศัยการแจ้งจากบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็นหรือผู้ทราบการกระทำตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดให้มีการแจ้งเรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบนั้น ก็เพื่อที่จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือคุ้มครองเยียวยา ผู้ถูกระทำความรุนแรงได้โดยเร็ว และถ้าเป็นการแจ้งเรื่องหรือการร้องทุกข์โดยตัวผู้ถูกระทำความรุนแรงโดยทั่วไปสามารถดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัตินี้อยู่แล้วซึ่งก็เป็นไปตามที่พระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติเอาไว้ แต่สำหรับกรณีการแจ้งเรื่องโดยบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็น หรือผู้ที่ทราบการกระทำนั้น ในทางปฏิบัติแล้วบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็น หรือผู้ที่ทราบการกระทำ จะรู้ได้อย่างไรว่าการกระทำใดเป็นการกระทำความรุนแรงและความรุนแรงในลักษณะไหน หรือความรุนแรงอย่างไรที่จะถือได้ว่าเป็นความรุนแรงถึงขนาดที่จะต้องแจ้งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ และถ้าบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็นหรือผู้ที่ทราบไม่แจ้งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบมีผลกระทบต่อบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็นหรือผู้ทราบการกระทำ หรือไม่ อย่างไร และมีผลกระทบต่อพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ อย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 พนักงานสอบสวน ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

สำหรับในประเด็นนี้การบังคับใช้กฎหมาย ในทางปฏิบัตินั้น กฎหมายต้องการคุ้มครองเยียวยา ผู้ถูกระทำความรุนแรงโดยเร็ว โดยการอาศัยความร่วมมือจากสังคมไม่ว่าจะเป็นบ้านใกล้เรือนเคียง ผู้ที่ผ่านไปมาหรือบุคคลอื่น ๆ ในฐานะพลเมืองดี เพื่อให้ครอบครัวอยู่ร่วมกันได้และสังคมเกิดความสงบสุข แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดถึงรายละเอียด ขั้นตอนหรือรูปแบบในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงเอาไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้พบเห็นหรือผู้ทราบการกระทำซึ่งเป็นบุคคลภายนอกได้ใช้ในการพิจารณาในเรื่องของความรุนแรงว่าเรื่องที่พบหรือทราบเป็นเรื่องของความรุนแรงและเป็นความรุนแรงถึงขนาดที่จะต้องแจ้งเรื่องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือไม่ แต่ในบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้กลับไปกำหนดให้ผู้พบเห็นหรือผู้ทราบการกระทำมีหน้าที่ต้องแจ้งเรื่องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่และคุ้มครองในกรณีที่มีการแจ้งเอาไว้แล้วด้วย

ในเรื่องเกี่ยวกับการแจ้งเรื่องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นเรื่องที่ถือเป็นต้นทางในการเข้าสู่กระบวนการในการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ มี 2 กรณี ได้แก่การแจ้งโดยบุคคลที่เป็น

ผู้ถูกระงับ และการแจ้งโดยบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็นหรือทราบการกระทำ ซึ่งการแจ้งในกรณีของผู้ที่ถูกกระทำไม่มีประเด็นปัญหาเนื่องจากพระราชบัญญัตินี้มีการบัญญัติไว้ แต่ประเด็นการแจ้งโดยบุคคลภายนอกที่พบเห็นการกระทำพบประเด็นปัญหาในหลักปฏิบัติในกรณีของความเข้าใจของบุคคลภายนอกเกี่ยวกับสาระสำคัญในเรื่องของความรุนแรงที่เกิดขึ้น ว่าการกระทำในลักษณะอย่างไร การกระทำขนาดไหน จึงจะถือได้ว่าเป็นการกระทำความรุนแรงที่จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ในเรื่องนี้ในพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้มีการบัญญัติรองรับไว้ ดังนั้นถ้าพระราชบัญญัตินี้จะกำหนดให้บุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็นมีหน้าที่ตามกฎหมายในการแจ้งเรื่องที่พบเห็นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัตินี้โดยกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติเอาไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับบุคคลภายนอกและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

2.1.2.3 ปัญหาฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้มีอำนาจในการสั่งกำหนดการใช้มาตรการในการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างดำเนินคดีได้ ซึ่งได้แก่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่ง และหัวหน้าสถานีตำรวจ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 ผู้พิพากษา และพนักงานอัยการ ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันและน่าสนใจดังนี้

ตามที่กฎหมายได้กำหนดให้มีการบรรเทาทุกข์ ตั้งแต่การออกคำสั่งโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่เป็นการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว ซึ่งกฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ จะต้องได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการมอบหมายจากพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ ได้ผ่านการอบรมอันเป็นคุณสมบัติที่จะได้รับการมอบหมายจากรัฐมนตรี ทำให้มาตรการนี้ขาดการปฏิบัติ ทำให้ไม่มีกระบวนการในการคุ้มครองชั่วคราวก่อนถึงชั้นศาล

กฎหมายกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้ตามกฎหมายความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัวนั้น การเริ่มต้นคดีต้องมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษก่อน เนื่องจากการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ก่อให้เกิดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย เช่น ทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย แต่ในทางความเป็นจริงผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวมักจะเป็นเด็ก สตรี หรือผู้ที่อ่อนแอกว่า และอยู่ในภาวะต้องพึ่งพิงผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว

ควรเพิ่มช่องทางที่ผู้ถูกระงับความรุนแรงในครอบครัวให้ร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลออกคำสั่ง

คุ้มครองสวัสดิภาพเมื่อถูกระทำความรุนแรง และการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวสามารถเข้าถึงมาตรการคุ้มครองต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ได้

การออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวกับความเชี่ยวชาญในคดีครอบครัวของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์สำหรับผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวเป็นเวลา 48 ชั่วโมงก่อนฟ้องคดี โดยมุ่งที่จะให้ความช่วยเหลือคุ้มครองแก่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวให้พ้นกับเหตุการณ์ และให้มีความเหมาะสม แต่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ยังมีปัญหาในเรื่องของความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เพราะปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อน

การตีความกฎหมาย โดยเฉพาะความหมายของคำว่า ความรุนแรงในครอบครัว และบุคคลในครอบครัว มีความหมายกว้าง ไม่ชัดเจน ทำให้มีการตีความไปได้หลายนัย ควรกำหนดความหมายให้ชัดเจน หลีกเลี่ยงการตีความให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

เขตอำนาจศาลที่พิจารณาคดีมีหลายศาล และใช้กระบวนการพิจารณาคดีที่แตกต่างกัน สร้างความสับสนให้ผู้ปฏิบัติ ควรกำหนดให้ศาลเยาวชน และครอบครัวเพียงศาลเดียวที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา เพราะเป็นศาลพิเศษในคดีเกี่ยวกับเด็ก และครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่าศาลอื่น

กระบวนการดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวบัญญัติไว้ไม่ชัดเจน จำเป็นต้องอาศัยการตีความจากกฎหมายหลาย ๆ ฉบับ จึงเป็นปัญหาและทำให้เกิดความสับสนขึ้นกับผู้ปฏิบัติทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน ในชั้นพนักงานอัยการ และในชั้นศาล ดังนั้นควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการในการดำเนินคดีให้มีความชัดเจน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 3 พนักงานสอบสวน ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

ระบบการพิจารณาคดีของศาลตามกฎหมายในคดีความรุนแรงในครอบครัวนั้นศาลควรนำเอาระบบไต่สวนมาใช้ในการพิจารณาคดี เพราะถ้าศาลนำเอาระบบของการไต่สวนมาใช้ในการพิจารณาคดีจะช่วยให้ศาลสามารถแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีเข้ามาในคดีได้ตามที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อคดี ทั้งยังเป็นการแก้ไขปัญหาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆด้วย เช่น ในคดีที่ภริยาฆ่าสามี ซึ่งสาเหตุที่แท้จริงมาจากเรื่องของ

ปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่จากการทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ปรากฏว่าไม่ได้มีการแจ้งเรื่องนี้เข้าไปเพื่อให้ศาลได้ทราบ ทั้งในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน จึงทำให้การต่อสู้คดีของภริยาเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะว่าในขณะที่ตัวภริยาเองถูกระทำความรุนแรงนั้นก็ไม่ได้มีการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เอาไว้ เนื่องจากยังไม่ต้องการดำเนินคดี ยังต้องการที่จะอยู่ร่วมกัน จึงต้องทนต่อการถูกระทำความรุนแรงซ้ำ ๆ จนนำไปสู่ปัญหาคือการฆ่าสามี

เกิดขึ้น แต่ในชั้นพิจารณาคดีของศาล เหตุการณ์ต่าง ๆ (เรื่องความรุนแรงในครอบครัว) รวมทั้งพยานหลักฐาน ไม่มีการนำเสนอขึ้นมายังศาล ทำให้ศาลไม่ได้รับรู้ในเรื่องดังกล่าว เพราะในสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือในการทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ได้มีการกล่าวถึงหรือไม่ได้ทำให้ปรากฏขึ้น ดังนั้นถ้าใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาคดีในศาลก็จะช่วยทำให้ศาลมีอำนาจที่จะแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้ามาในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลได้อย่างเต็มที่ เพื่อที่ศาลจะได้พิจารณาพิพากษาคดีอยู่บนฐานของความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดีทั้งก่อนเกิดเหตุขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ จะได้เกิดความเป็นธรรมขึ้นกับทุกฝ่าย

2.1.3 วิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมายและกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

ปัญหาที่พบในกระบวนการของการดำเนินคดีและกระบวนการในการคุ้มครอง เช่นการตีความกฎหมายแตกต่างกันเพราะอยู่ต่างองค์กรกัน อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ปัญหาการปฏิบัติขาดการประสานงาน ต้องการให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคดีทั้งหมด เขียนโทษทางอาญาเพื่อให้รัฐเข้าถึงคนในครอบครัว อายุความคดีความรุนแรงในครอบครัวยาวกว่าความอาญาทั่วไป การอบรมเจ้าหน้าที่ที่สามารถสอบปากคำได้ ปัญหาการตีความนิยาม เขตอำนาจศาล กระบวนการยุติธรรม ความซ้ำซ้อนของความผิดทางอาญา

แนวคิดของกฎหมายในเรื่องของความเป็นครอบครัวนั้น หลักการของกฎหมายดี เป็นการให้โอกาส หลังกระบวนการหย่ามีคำแนะนำว่าควรทำอย่างไร และในส่วนของพนักงานสอบสวนในกรณีส่งเอกสารเพื่อเรียกผู้ให้ความรุนแรงมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยให้ผู้ให้ความรุนแรงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางศาลเยาวชนและครอบครัวในระหว่างดำเนินคดี พนักงานสอบสวนไม่ควรถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องในทันที

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เมื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยสำเร็จ ก็ควรให้รางวัลสำหรับในกรณีความผิดไม่เกินมาตรา 295 โดยให้คดีเป็นอันยุติ แต่หากความผิดเกินมาตรา 295 ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาความอาญา นำผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยไปพิจารณาประกอบการตัดสินคดีด้วย โปรแกรมปรับเปลี่ยน บำบัดพฤติกรรมของต่างประเทศซึ่งมีความจำเพาะต่อผู้กระทำความรุนแรงในแต่ละรูปแบบ ไม่ทิ้งหลักการเก่า ใครพบ ใครเห็น ใครทราบ ให้แจ้งเพียงแยกกระบวนการยุติธรรมออก และการกระทำในเชิงให้ความรู้ ก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ

ศาลออกกระเปียบประเภทคดีเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตระหนักถึงความสำคัญ การไม่แจ้งข้อกล่าวหาของสามีภรรยาเนื่องจากกลัวโทษจำคุก แก๊ซหรือสร้างแนวปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ จำเลยต้องช่อมคดีหลายศาล กฎหมายไม่บอกแนวปฏิบัติ โกล่เกลี่ยกรณีการใช้ความรุนแรง ต้องทำอะไรหรือมีขั้นตอนอย่างไร การปรับวิธีการดูแลคนในครอบครัว การติดต่อประสานแพทย์ การวางเงื่อนไข เพื่อติดตามพฤติกรรม ศาลเยาวชนได้สวนนอกคำสั่งคุ้มครอง นักจิตวิทยาช่วยในการดูแลเคลส กติกาคือ การรับฟังปัญหา การมองเห็นข้อดีของอีกฝ่ายในการเจรจา การไปหลายศาลเกินไปมีความยุ่งยาก พนักงานสอบสวน ควรออกกระเปียบเพื่อแยกสารระบบเพื่อเป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้ครอบครัวกลับมาอยู่ร่วมกันได้ เราเลือกได้ ถ้าสิ่งไหนขัดข้องเราก็ใช้สิ่งอื่น พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเลือกใช้เพื่อดำเนินการได้ เช่น ความรุนแรงในเด็ก ไม่ต้องร้องทุกข์ พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินคดีได้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 ผู้พิพากษา ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

ปัญหาการคุ้มครองตามกฎหมายนี้ ปัจจุบันมีกฎหมายคือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และมีการจัดโครงสร้างของรัฐเอาไว้คือกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่ไม่มีกลไกในการขับเคลื่อนการปฏิบัติที่มีความพร้อม จึงทำให้การคุ้มครองเกิดเป็นปัญหาขึ้น ดังนั้นจึงควรจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวขึ้น โดยในเบื้องต้นให้มีหน้าที่รับเรื่อง และให้การช่วยเหลือดำเนินการ และต่อมาเมื่อศาลได้ออกคำสั่งไปแล้วควรมีการติดตามผล และมีการรายงานผลกลับมายังศาลเพื่อให้ศาลได้ทราบ และศาลจะได้นำผลจากการรายงานมาประกอบในการใช้ดุลพินิจของศาล เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในกรณีของการให้ความคุ้มครอง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 2 พนักงานอัยการ ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

กฎหมายกำหนดให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเพื่อหาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพ เฉพาะกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งเรื่องมาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ แต่แท้ที่จริงแล้วเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งเหตุการณ์การกระทำ ความรุนแรงแล้ว นอกจากการสอบถามข้อเท็จจริง และการส่งผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงไปตรวจรักษา และการจัดให้ผู้ถูกกระทำแจ้งความร้องทุกข์ตามมาตรา 6 แล้ว ควรกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงในด้านอื่นๆ และประเมินเพื่อหาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพไปในคราวเดียวกัน โดยไม่จำเป็นต้องรอให้พนักงานสอบสวนแจ้งเรื่องมา เนื่องจาก การดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวกำหนดระยะเวลาไว้เพียง 48 ชั่วโมง และผิดฟ้องได้อีกไม่เกิน 3 คราว คราวละไม่เกิน 6 วัน ซึ่งถือเป็นระยะเวลาอันสั้น จึงทำให้ไม่สามารถจัดทำรายงานการสืบเสาะได้ทันระยะเวลาในการฟ้องคดีและขอศาลใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพไปพร้อมกับคดีด้วย

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดยอมความได้ ทำให้การดำเนินคดีจะต้องเริ่มจากการร้องทุกข์หรือความประสงค์ของผู้เสียหายก่อน กรณีจึงไม่สามารถดำเนินการใช้มาตรการต่าง ๆ ตามกฎหมายฉบับนี้ได้

สำหรับจุดแข็งของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นการที่มีกฎหมายหลายฉบับที่สามารถนำมาปรับใช้ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นมาโดยตรง คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 หรือกฎหมายอื่น ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่กำหนดมาตรการเฉพาะสำหรับเด็กที่ซึ่งนำมาปรับใช้กรณีเด็กถูกกระทำด้วยความรุนแรงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 43 ที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรณีที่ถูกกระทำหรือญาติเป็นผู้กระทำทารุณกรรมต่อเด็ก โดยเฉพาะ ซึ่งมาตรการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นี้ อาจกล่าวได้ว่ามีโอกาสถูกนำมาบังคับใช้ได้มากกว่ามาตรการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ที่ต้องอาศัยการร้องทุกข์ของผู้เสียหายเป็นฐานของอำนาจ นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่เปิดช่องให้มีการยื่นคำร้องต่อศาลในการขอให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นการทั่วไปได้อีกทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม การมีกฎหมายที่ใช้ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหลายฉบับนี้เองก็เป็นเหมือนดาบสองคม กล่าวคือกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่กล่าวไปข้างต้นมีลักษณะที่เรียกกันโดยทั่วไปว่ากฎหมายพิเศษ ไม่ได้มีการเรียนการสอนโดยทั่วไปจึงทำให้การรับรู้ถึงการมีอยู่ของกฎหมายที่กล่าวมานั้นอยู่ในระดับที่น้อย และการที่มีมาตรการในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในกฎหมายหลายฉบับก็อาจทำให้เกิดความสับสนกับผู้ปฏิบัติงานที่ไม่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือไม่ได้ศึกษากฎหมายมาเป็นการเฉพาะอีกด้วย นอกจากนี้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ที่เป็นกฎหมายหลักในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวก็ยังมีระเบียบปฏิบัติให้เงื่อนไขการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องอยู่บนฐานของการร้องทุกข์ของผู้เสียหาย เหตุที่กล่าวมาเหล่านี้ทำให้การคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อาจดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 3 ผู้พิพากษา ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

ที่ผ่านมาในการทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ไม่ปรากฏว่ามีการขอให้ศาลกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในชั้นพิจารณาหรือชั้น

หลังพิพาทฯ จึงไม่เคยมีคำสั่งในการให้การคุ้มครองผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว อีกทั้งหากมีการขอให้มีการใช้มาตรการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในชั้นพิจารณาหรือชั้นหลังพิพาทฯ ก็ไม่รู้ว่าจะมีมาตรการอะไรบ้าง และมาตรการใดจะเหมาะสมกับแต่ละคดีและแต่ละบุคคล จึงน่าจะมีการกำหนดรูปแบบมาตรการต่าง ๆ ให้เป็นกรอบหรือตัวอย่างเท่าที่จะทำได้ และมีข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องเพียงพอในแต่ละคดี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 3 พนักงานสอบสวน ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

กรณีของการที่จะให้ผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวอยู่ต่อไปกับผู้ที่ใช้ ความรุนแรงในครอบครัว ต้องให้ผู้ที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัวไปปรับพฤติกรรมก่อน ซึ่งชาวบ้านต้องการเพียงการคุ้มครองและการปรับพฤติกรรม เช่นกรณีเด็กไม่คุยกับแม่ กรณีเด็กมีอาการรุนแรงก็ให้เจ้าหน้าที่จากบ้านพักเด็กมาช่วยพูดคุย ซึ่งสาเหตุดังกล่าวมาจากการที่พ่อเคยใช้ความรุนแรงกับแม่ของเด็กตั้งแต่เด็กยังอยู่ในท้องของแม่ และหลังจากตกลงกันว่าช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพ่อ เด็กก็เริ่มมีการพูดคุย แต่ปัญหาหลักของการปฏิบัติในเรื่องนี้คือไม่มีเจ้าหน้าที่ที่เพียงพอ และการทำงานในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเป็นการทำงานที่ยุ่งยาก มีความละเอียดอ่อน และต้องใช้เวลาในการทำงาน ดังนั้นการปรับฐานความคิดของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องรวมถึงปรับวิธีการทำงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ส่วนการดำเนินคดีในศาลนั้นควรใช้วิธีการไต่สวนคดี ซึ่งจะช่วยให้เรื่องของการแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งศาลจะเป็นผู้พิจารณาเอง แต่จะเกิดประโยชน์ได้เต็มที่ก็ต่อเมื่อศาลเห็นถึงความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และระบบไต่สวนของศาลจะเกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหสำหรับเรื่องนี้ได้ เช่นเดียวกับกรณีคดีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มที่ 4 พนักงานเจ้าหน้าที่ ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจ ดังนี้

สำหรับกรมกิจการสตรีในส่วนของศูนย์ปฏิบัติการนั้น จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานมีจำนวนไม่เพียงพอกับภาระงานที่รับผิดชอบหรือจำนวนคดีที่เกิดขึ้น ส่วนปัญหาที่พบนั้น เช่นปัญหาผู้หญิงที่เป็นภรรยา มักจะไม่มาพบพนักงานสอบสวนเมื่อถูกทรมานทำร้ายจากสามีที่เสพยาเสพติด ปัญหาทางกฎหมายที่กำหนดให้สามารถขอยอมความกันได้เพื่อรักษาสถานะครอบครัว ปัญหาการใช้ฐานะทางสังคมเพื่อข่มขู่ไม่ให้มีการร้องทุกข์ดำเนินคดี ปัญหาการเยียวยาทางร่างกายและจิตใจในส่วนของบ้านพักเด็กและครอบครัวที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือเสียหาย แต่ทางปฏิบัติมีปัญหา กล่าวคือผู้ที่เข้ามาพบเพื่อขอความช่วยเหลือไม่บอกความจริงที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองทั้งหมดให้เจ้าหน้าที่ได้รับทราบทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถช่วยเหลือเยียวยาและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้

ในส่วนเจตนารมณ์ของกฎหมายในกรณีเพื่อดำรงความเป็นครอบครัวนั้น ปัญหาคือเมื่อเป็นแล้วครอบครัวสามารถกลับมาเป็นเหมือนเดิมได้ต่อไปหรือไม่ เช่นในกรณีที่แม่ผูกคอตายโซ่ทางอินเทอร์เน็ตเพื่อสั่งสอน ต่อมาได้มีนักวิชาการต้องการเนื้อเรื่องดังกล่าวไปเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในทางวิชาการ แต่เมื่อนักวิชาการได้หยิบยกไปเข้าเวทีของการเสวนา ได้มีผู้สื่อข่าวนำเอาเรื่องไปตีความเชื่อมโยงถึงผู้ถูกระงับหรือผู้ใช้ความรุนแรงในครอบครัว ว่าการสั่งสอน ไม่ใช่การระบายอารมณ์ที่เป็นการทำร้ายคนในครอบครัว ดังนั้นการกระทำดังกล่าวจึงมีความผิดตามกฎหมาย

3. สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญและผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญและกำหนดประเด็นปัญหาจากข้อมูลสำคัญ ทำให้ทราบผลการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อเป็นแนวทางในการสรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผลการศึกษาวิจัย
1. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550	1. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มีหลายประการ กล่าวคือปัญหาหลักการกำหนดโทษ ปัญหาหลักการบันทึกข้อตกลง ปัญหาหลักการบรรเทาทุกข์ ปัญหาการสืบเสาะข้อเท็จจริง ปัญหาความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะฟ้องจากต่อศาล ปัญหาของเจ้าพนักงานที่เข้าไปในเคหสถานที่มีการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ปัญหาการนำมาตรา 295 มากำหนดให้เป็นคดีอันยอมความตามกฎหมายนี้ และปัญหาพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนไปโดยไม่ได้นำเอาข้อเท็จจริงในกรณีที่ว่าภรรยาเคยถูกระงับความรุนแรงจากการกระทำของสามีมาก่อนแล้วปกป้องตัวเองแล้วก่อเหตุดังกล่าวขึ้น เช่น ข่าสามี เมื่อข้อเท็จจริงไม่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถบรรยายฟ้องเพื่อเป็นเหตุให้บรรเทาโทษได้ และศาลก็ไม่สามารถนำมลาตโทษให้กับผู้กระทำความผิดได้
2. วิเคราะห์ปัญหาหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมาย หรือข้อจำกัดของกฎหมาย	2. วิเคราะห์ปัญหาหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมาย หรือข้อจำกัดของกฎหมาย มีปัญหาหลายประการ กล่าวคือปัญหาผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระงับความรุนแรงในครอบครัว เด็กและเยาวชน ปัญหาผู้พบเห็นหรือผู้ทราบการกระทำ

<p>3. วิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมาย และกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย</p>	<p>ปัญหาฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปัญหาการฟ้องคดีฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อศาลในกรณีลักษณะคำฟ้องและคำขอต่างๆของพนักงานอัยการทางปฏิบัติจะมีลักษณะเดียวกันกับในคดีอาญาทั่วไป ปัญหาการถอนคำร้องทุกข์เฉพาะในบางคดีเช่นถอนเฉพาะคดีฐานความรุนแรงในครอบครัวคดีอื่นที่เหลืออยู่จะใช้วิธีการตามกฎหมายต่อไปได้หรือไม่ และปัญหากฎหมายไม่ได้บัญญัติกรณีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่เป็นการกระทำของบุคคลในครอบครัวไว้ เช่นกรณีภรรยาฆ่าสามี ฉะนั้นเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นผู้กระทำจึงไม่ได้รับประโยชน์ตามกฎหมายนี้</p> <p>3. วิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมายและกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย มีปัญหาหลายประการกล่าวคือ ปัญหาเงื่อนไขในการใช้อำนาจในการคุ้มครองสวัสดิภาพส่วนใหญ่ของพระราชบัญญัตินี้จะถูกผูกมัดอยู่กับเรื่องของการร้องทุกข์ของผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาพนักงานสอบสวนไม่ทำคดีให้เป็นคดีความรุนแรงในครอบครัวโดยจะดำเนินคดีเฉพาะข้อหาที่มีโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเพียงอย่างเดียวและในบางกรณีมีการบันทึกในสำนวนไว้ด้วยว่าผู้เสียหายไม่ประสงค์ที่จะดำเนินคดีในคดีความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาที่พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัวแล้วพนักงานสอบสวนเริ่มทำสำนวนการสอบสวนไปโดยไม่ได้แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายทราบ ปัญหาพนักงานสอบสวนเน้นการไต่ถามในทางคดีด้วยตัวเองโดยไม่วางข้อกำหนดใดๆตามกฎหมาย ปัญหาผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่แจ้งความร้องทุกข์ ปัญหาผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่รู้ถึงสิทธิในการที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหายทั้งจากรัฐและผู้กระทำความผิด ปัญหาระยะเวลาในการฟ้องคดีที่สั้นเกินไป ปัญหาจากการที่กำหนดให้คดีไปได้หลายศาลทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่สับสนในการปฏิบัติ ปัญหาการสั่งใช้มาตรการตามกฎหมายแต่ไม่มีหน่วยงานรองรับการปฏิบัติตามกฎหมายที่ชัดเจนและที่ศาลสั่งไปแล้วในปัจจุบันหน่วยงานที่ได้รับคำสั่งก็ไม่มี</p>
--	---

	<p>รายงานผลกลับมาอีกศาล ปัญหาการร้องทุกข์ในความผิดฐานกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวและความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ต่อมา มีการถอนคำร้องทุกข์เฉพาะกรณีความรุนแรงใน ครอบครัวแล้วกรณีตามมาตรา 295 ที่ไม่ได้ถอนคำร้องทุกข์จะใช้ วิธีการของคดีความรุนแรงในครอบครัวต่อไปได้หรือไม่ และปัญหา เรื่องการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการคุ้มครองสำหรับหน่วยงานที่ มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมาย</p>
--	--

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อบังคับใช้ในเรื่องการกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลในครอบครัวเป็นกรณีพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้มาตรการบังคับการกระทำระหว่างบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีความเคร่งครัด ไม่ยืดหยุ่น และไม่สามารถใช้ได้ผลกับกรณีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นพระราชบัญญัตินี้จึงสร้างมาตรการเพื่อป้องกันและคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลในครอบครัว ควบคู่ไปกับการแก้ไขฟื้นฟูบำบัดรักษา ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของการใช้ความรุนแรง เพื่อรักษาความเป็นครอบครัวเอาไว้ แต่เนื่องจากหลักการของกฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้ยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย และในการบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่นี้หลักกฎหมายในหลายๆ เรื่องที่ได้บัญญัติขึ้นขาดความชัดเจน ไม่สามารถบังคับใช้ได้จริง ไม่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย เมื่อได้มีการนำเอากฎหมายนี้ มาบังคับใช้จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการที่จะปฏิบัติตามกฎหมายไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้ทำการศึกษาวิจัยถึงปัญหาในการ บังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้ โดยใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูล และ นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบกับวิธีการสัมภาษณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการ บังคับใช้กฎหมาย วิเคราะห์ปัญหาหลักกฎหมาย ช่องว่างของกฎหมาย หรือข้อจำกัดของกฎหมาย วิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมาย และกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งจากการศึกษาวิจัยสามารถนำผลการศึกษามาทำการสรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ ได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จากการวิเคราะห์ปัญหาและข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์พบว่า

1.1 ผลการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีหลายประการ กล่าวคือ ปัญหาหลักการกำหนดโทษ ปัญหาหลักการบันทึกข้อตกลง ปัญหาหลักการบรรเทาทุกข์ ปัญหาการสืบเสาะข้อเท็จจริง ปัญหาความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะฟ้องจากต่อศาล ปัญหาของเจ้าพนักงานที่เข้าไปในเคหะสถานที่มีการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ปัญหาการนำมาตรา 295 มากำหนดให้เป็นคดีอันยอมความ

ตามกฎหมายนี้ และปัญหาพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนไปโดยไม่ได้นำเอาข้อเท็จจริงในกรณีที่ว่า ภรรยาเคยถูกระงับความรุนแรงจากสามีมาก่อนแล้วปกป้องตัวเองและก่อเหตุดังกล่าวขึ้น เช่น ข่า สามี เมื่อข้อเท็จจริงไม่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถบรรยายฟ้อง เพื่อเป็นเหตุให้บรรเทาโทษได้ และศาลก็ไม่สามารถนำมาลดโทษให้กับผู้กระทำความผิดได้

1.2 ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมาย หรือข้อจำกัดของกฎหมาย มีหลายประการ กล่าวคือ ปัญหาผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว เด็กและเยาวชน ปัญหาผู้พบเห็นหรือผู้ทราบการกระทำ ปัญหาฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปัญหาการฟ้องคดีฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อศาลในกรณีลักษณะคำฟ้องและคำขอต่างๆของพนักงานอัยการทางปฏิบัติจะมีลักษณะเดียวกันกับในคดีอาญาทั่วไป ปัญหาการถอนคำร้องทุกข์เฉพาะในบางคดีเช่นถอนเฉพาะคดีฐานความรุนแรงในครอบครัวคดีอื่นที่เหลืออยู่ จะใช้วิธีการตามกฎหมายต่อไปได้หรือไม่ และปัญหากฎหมายไม่ได้บัญญัติกรณีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่เป็นการกระทำของบุคคลในครอบครัวไว้ เช่น กรณีภรรยาฆ่าสามี ฉะนั้นเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นผู้กระทำจึงไม่ได้รับประโยชน์ตามกฎหมายนี้

1.3 ผลการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมายและกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย มีปัญหาหลายประการ กล่าวคือ ปัญหาเงื่อนไขในการใช้อำนาจในการคุ้มครองสวัสดิภาพส่วนใหญ่ของพระราชบัญญัตินี้จะถูกผูกมัดอยู่กับเรื่องของการร้องทุกข์ของผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาพนักงานสอบสวนไม่ทำคดีให้เป็นคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยจะดำเนินคดีเฉพาะข้อหาที่มีโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเพียงอย่างเดียวและในบางกรณีมีการบันทึกในสำนวนไว้ด้วยว่าผู้เสียหายไม่ประสงค์ที่จะดำเนินคดีในคดีความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาที่พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัวแล้วพนักงานสอบสวนเริ่มทำสำนวนการสอบสวนไปโดยไม่ได้แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายทราบ ปัญหาพนักงานสอบสวนเน้นการไกล่เกลี่ยในทางคดีด้วยตัวเองโดยไม่วางข้อกำหนดใดๆตามกฎหมาย ปัญหาผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่แจ้งความร้องทุกข์ ปัญหาผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่รู้ถึงสิทธิในการที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหายทั้งจากรัฐและผู้กระทำความผิด ปัญหาระยะเวลาในการฟ้องคดีที่สั้นเกินไป ปัญหาจากการที่กำหนดให้คดีไปได้หลายศาลทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่สับสนในการปฏิบัติ ปัญหาการสั่งใช้มาตรการตามกฎหมายแต่ไม่มีหน่วยงานรองรับการปฏิบัติตามกฎหมายที่ชัดเจนและที่ศาลสั่งไปแล้วในปัจจุบันหน่วยงานที่ได้รับคำสั่งก็ไม่มีรายงานผลกลับมาถึงศาล ปัญหาการร้องทุกข์ในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวและความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ต่อมามีการถอนคำร้องทุกข์เฉพาะกรณีความรุนแรงในครอบครัวแล้วกรณีตามมาตรา 295 ที่ไม่ได้ถอนคำร้องทุกข์จะใช้วิธีการของคดีความ

รุนแรงในครอบครัวต่อไปได้หรือไม่ และปัญหาเรื่องการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการคุ้มครอง สำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมาย

จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษิตตามประเด็นปัญหาโดยเริ่มจากปัญหา การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดประเด็นปัญหาเป็น 3 ประการ โดยผู้วิจัยอภิปรายผล การศึกษิตดังนี้

2. อภิปรายผล

2.1 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ.2550

จากการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความ รุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เนื่องจากตัวบทกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ยังไม่มี ความชัดเจน ในบางประเด็น ดังนั้นในเวลาที่มีการนำเอากฎหมายไปปรับใช้จึงจำเป็นต้องอาศัยการตีความของ กฎหมาย ซึ่งทำให้กฎหมายอาจถูกตีความไปได้หลายความหมาย ประกอบกับปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น เนื่องจากการบัญญัติกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมถึงปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวในทุกกรณี จนทำให้เกิดเป็นปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1.1 ปัญหาหลักการกำหนดโทษ

การกำหนดโทษในกฎหมายจะพิจารณาถึงลักษณะของความผิด และพฤติการณ์ เป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสำหรับฐานความผิด ส่วนในเรื่องของการลงโทษนั้น มีปรัชญา ของการลงโทษที่สำคัญดังนี้ 1. การยับยั้งการเกิดวางแผนเจازงและแบบทั่วไปเพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิด สามารถลงมือกระทำผิดได้อีกในอนาคต 2. การทำให้หมดความสามารถเพราะเชื่อว่าอาชญากร หรือผู้กระทำความผิดนั้นไม่สามารถที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ 3. การแก้แค้นเป็นแนวคิด ที่ว่าเมื่ออาชญากรหรือผู้กระทำความผิดประกอบอาชญากรรมหรือกระทำความผิดแล้ว ก็สมควรที่ จะต้องได้รับการลงโทษ 4. การฟื้นฟูเป็นการแก้ไขผู้กระทำความผิด หลักการนี้จะมุ่งเน้นไปที่การ ลงโทษโดยการเยียวยาแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด รูปแบบของการลงโทษแบบฟื้นฟูนั้นอาจ เรียกอีกอย่างว่าเป็นรูปแบบทางการแพทย์ซึ่งมองพฤติกรรมอาชญากรเหมือนกับโรคชนิดหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มี พฤติกรรมดังกล่าวจะต้องเข้ารับการเยียวยาแก้ไข โดยใช้มาตรการทางด้านจิตวิทยา ด้านการแพทย์ ด้านการบำบัด ด้านการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการเคารพในตัวเอง และ 5. ความ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นมาตรการที่มุ่งเน้นให้อาชญากรและผู้กระทำความผิดเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมให้สามารถกลับคืนสู่สังคม และช่วยเหลือเหยื่อให้กลับคืนสู่สถานภาพเดิม (ศรีสมบัติ โชค ประจักษ์ชัด และคณะ, 2557) ดังนั้นเพื่อให้การกำหนดโทษและการลงโทษมีความเหมาะสมกับฐาน

ความผิดและการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ปรัชญาการลงโทษในเรื่องความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งถือเป็นมาตรการที่มุ่งเน้นให้ผู้กระทำความผิดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ และช่วยเหลือเหยื่อให้กลับคืนสู่สถานภาพเดิม จึงถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

ในพระราชบัญญัตินี้ได้มีการกำหนดฐานความผิดและโทษเอาไว้ และได้กำหนดมาตรการพิเศษขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับกรณีความรุนแรงในครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยหลีกเลี่ยงการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของการลงโทษในเรื่องความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งถือเป็นมาตรการที่มุ่งเน้นให้อาชญากรและผู้กระทำความผิดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ และช่วยเหลือเหยื่อให้กลับคืนสู่สถานภาพเดิม สำหรับความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้น ผู้กระทำความรุนแรงและผู้ถูกกระทำความรุนแรงเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน มีการบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ งดเว้นกระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท เช่น ในกรณีสามีทำร้ายภรรยา พ่อแม่ทำร้ายลูก เป็นต้น และการกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ สุขภาพของบุคคลในครอบครัว กล่าวคือหากได้มีการกระทำเพื่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ก็ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว

ผู้กระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และบทบัญญัติในมาตรา 4 วรรคสอง ได้บัญญัติให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบเลือนความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น โดยได้มีการกำหนดข้อยกเว้นไว้เป็นพิเศษว่า หากการกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้นเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่รวมถึงความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญาในฐานอื่น

อายุความในการดำเนินคดี ถ้าไม่ได้มีการแจ้งเรื่องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5 หรือมิได้มีการร้องทุกข์ตามมาตรา 6 ภายใน 3 เดือนนับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียในการที่จะร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษิตตามประเด็นปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในกรณีปัญหาหลักการกำหนดโทษ ดังนี้

หลักการกำหนดโทษในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้วนั้น ก็เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวสำหรับเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัตินี้ ได้มีการกำหนดมาตรการพิเศษขึ้นมาเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้กระบวนการยุติธรรมและโทษในทางอาญากับผู้กระทำความรุนแรงซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของการลงโทษในเรื่องความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งถือเป็นมาตรการที่มุ่งเน้นให้ผู้กระทำความผิดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ และช่วยเหลือเหยื่อให้กลับคืนสู่สถานภาพเดิมแต่ถึงอย่างไรก็ตามในพระราชบัญญัตินี้ก็ยังมีกำหนดในเรื่องของฐานความผิดในทางอาญาในเรื่องการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเอาไว้ โดยกำหนดให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้นจึงมีข้อพิจารณาต่อไปว่าการกำหนดฐานความผิดและการกำหนดโทษสำหรับฐานความผิดดังกล่าวนี้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายนี้หรือไม่ อย่างไร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเรื่องการกำหนดโทษในฐานความผิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้นส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว และยังมีความจำเป็นอยู่เพราะมีความผิดในบางเรื่องที่เป็นการกระทำความผิดผิดกฎหมายหลายบท เช่นการกระทำที่เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 และเป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 4 ด้วยนั้น ศาลที่มีอำนาจตามกฎหมายจึงได้แก่ศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากต้องอาศัยฐานความผิดและบทกำหนดโทษของการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นหลักสำหรับการดำเนินมาตรการต่างๆตามกฎหมาย เพราะความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 มีอัตราโทษต่ำกว่าความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 4 ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นแตกต่างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยเห็นว่าพระราชบัญญัตินี้บัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายทางเลือก ซึ่งถ้าผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวเลือกที่จะฟ้องเป็นคดีอาญาที่เป็นแนวทางหลักก็สามารถที่จะใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อลงโทษหรือเอาผิดกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้อยู่แล้ว และอัตราโทษตามกฎหมายส่วนมากก็จะสูงกว่าอัตราโทษตามกฎหมายนี้ สำหรับพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดฐานความผิดและโทษเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเอาไว้ให้จำคุกเพียงไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งถือเป็นอัตราโทษที่ต่ำและเป็นบทลงโทษสถานเบาแต่อย่างไรก็ตาม จากการที่พระราชบัญญัตินี้ได้มีการกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการกระทำความ

รุนแรงในครอบครัวและการกำหนดโทษสำหรับฐานความผิดนี้เอาไว้ จึงถือได้ว่าเป็นบทกฎหมายที่บัญญัติขึ้นไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์และหลักคิดที่แท้จริงของกฎหมาย เนื่องจากว่ากฎหมายซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนี้มุ่งที่จะประสานรอยร้าว และสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นกับครอบครัว และยังมองว่าผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือเพื่อให้หลุดพ้นจากการครอบงำในทางมิชอบ ซึ่งก็เท่ากับเป็นการช่วยเหลือครอบครัว ศาตราจารย์พิเศษ จรรย์ ภักดีธนากุล (อ้างถึงใน ทศนลักษณ์ วงศ์สุริยศักดิ์, 2553:166-167) โดยต้องการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้รับการแก้ไข ฟื้นฟู บำบัดรักษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือควบคุมความประพฤติ พระราชบัญญัตินี้จึงได้สร้างมาตรการพิเศษขึ้นมารองรับการปฏิบัติแทนมาตรการในเรื่องของการลงโทษ

ส่วนในเรื่องของฐานความผิดเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้น พระราชบัญญัตินี้มีแนวคิดหลักที่ว่าจะต้องไม่นำเอากฎหมายมาเป็นโทษกับครอบครัว และช่วยรักษาสภาพของครอบครัวให้ดีขึ้นด้วย ศาตราจารย์พิเศษ จรรย์ ภักดีธนากุล (อ้างถึงใน ทศนลักษณ์ วงศ์สุริยศักดิ์, 2553:166-167) ฉะนั้นจึงไม่ควรมีการกำหนดฐานความผิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวขึ้นเพราะการกำหนดฐานความผิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวถือได้ว่าเป็นการนำเอากฎหมายมาเป็นโทษกับครอบครัว เนื่องจากว่าเมื่อกฎหมายได้กำหนดฐานความผิดเอาไว้กฎหมายก็ต้องกำหนดโทษสำหรับฐานความผิดนั้นขึ้นเสมอ และการกำหนดฐานความผิดนี้ขึ้นมาจะทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของคำนิยามของกฎหมายที่ไม่มีความชัดเจน เพราะการกำหนดขอบเขตของนิยามความรุนแรงในครอบครัวนั้นไม่สามารถที่จะไปกำหนดให้ครอบคลุมปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวได้ทั้งหมด เนื่องจากความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่มีรายละเอียด มีลักษณะเฉพาะ และยังขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชนหรือสังคมต่างๆด้วย ดังนั้นเมื่อคำนิยามที่กำหนดขึ้นตามกฎหมายไม่ชัดเจนจึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายตามมา เพราะจะต้องมีการตีความกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความรุนแรงในครอบครัว และบุคคลในครอบครัว ว่าจะต้องมีขอบเขตแค่ไหน เพียงใด จึงจะเป็นเรื่องของความรุนแรงในครอบครัวที่สามารถเข้าสู่กระบวนการตามกฎหมายได้ ทั้งกระบวนการในเรื่องของการดำเนินคดีในฐานความผิดนี้ และกระบวนการในเรื่องของวิธีการปฏิบัติในการให้ความคุ้มครอง เพื่อให้เกิดความสมดุลและเป็นธรรมขึ้นตามกฎหมาย

จากปัญหาขอบเขตของฐานความผิดที่ไม่ชัดเจนนี้ การบังคับใช้กฎหมายจึงจำเป็นต้องอาศัยการตีความกฎหมายที่เป็นองค์ประกอบของความผิด ซึ่งในเรื่องหลักการตีความของกฎหมายก็ยังมีปัญหาอีกว่าในเมื่อพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติฐานความผิดและบทกำหนดโทษสำหรับฐานความผิดขึ้นในกฎหมายด้วย ย่อมแสดงว่าพระราชบัญญัตินี้มีลักษณะของกฎหมายอาญา จึงถือเป็นกฎหมายอาญาอย่างหนึ่งด้วย สำหรับหลักการตีความกฎหมายของกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษนั้น มีหลักว่าจะต้องตีความกฎหมายโดยเคร่งครัด จะตีความกฎหมายโดยขยายความ

ให้เป็นโทษกับผู้กระทำความผิด หรือเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษหนักขึ้นนั้นไม่ได้ เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญานั้นต้องการที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย

กรณีเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวแต่ระยะเวลาได้ผ่านมาเป็นเวลาเกินกว่า 3 เดือน ซึ่งถือเป็นระยะเวลาของการร้องทุกข์ในคดีความผิดอันยอมความได้ แต่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องการที่จะดำเนินคดีเฉพาะแต่ฐานความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 เท่านั้นจะสามารถดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวได้หรือไม่ เนื่องจากในกรณีนี้ตามมาตรา 4 วรรค 2 ได้กำหนดให้ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 เป็นความผิดอันยอมความได้จึงเกิดปัญหาขึ้น ซึ่งโดยหลักการของมาตรา 295 นั้นถ้าไม่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว ความผิดดังกล่าวก็ไม่ใช่ความผิดอันยอมความได้โดยตัวของกฎหมายอยู่แล้ว ดังนั้นระยะเวลาของการร้องทุกข์ในกรณีนี้ก็จะไม่เป็นปัญหา ซึ่งแนวทางแก้ไขควรให้ฐานความผิดตามมาตรา 295 เป็นไปตามหลักการเดิมของกฎหมายสำหรับเรื่องนั้น แต่ถ้าหากเป็นกรณีของ 295 ประกอบกับความรุนแรงในครอบครัวก็ให้กำหนดรูปแบบสำหรับการดำเนินการขึ้นมาเป็นพิเศษโดยให้มีการดำเนินการไปควบคู่กันกับการดำเนินการของฐานความผิดตามมาตรา 295 โดยให้แสดงให้เห็นว่าเรื่องความผิดตามมาตรา 295 มีที่มาจากกรณีความรุนแรงในครอบครัวทั้งในชั้นสอบสวนและอัยการก็จะต้องนำเรื่องของความรุนแรงมากล่าวเอาไว้ด้วย จนกระทั่งถึงขั้นตอนในชั้นของศาลเพื่อให้ศาลสามารถที่จะนำเรื่องของความรุนแรงในครอบครัวมาประกอบการในการใช้ดุลพินิจเพื่อพิจารณาในความผิดตามมาตรา 295 ได้ด้วย ซึ่งในการดำเนินการในชั้นของศาลก็ควรจะต้องกำหนดรูปแบบวิธีการสำหรับเรื่องนี้ไว้เป็นพิเศษด้วย เพื่อให้มีความเหมาะสมและถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบและให้เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องนี้โดยเฉพาะอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม และให้มีความพร้อมรองรับการปฏิบัติในทุกๆด้าน เช่น สถานที่ บุคลากร และงบประมาณ เป็นต้น รวมทั้งกฎหมายที่เป็นเครื่องมือรองรับการปฏิบัติให้ชัดเจน แทนการกำหนดฐานความผิดและโทษตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 4 วรรคหนึ่งและวรรคสอง) ที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน โดยกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งให้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการทั้งการช่วยเหลือคุ้มครองในเบื้องต้น เพื่อให้สามารถดำเนินการได้โดยเร็วและทันต่อเหตุการณ์ เช่นการเข้าไปในเคสสถานหรือที่เกิดเหตุเพื่อช่วยเหลือและดำเนินการต่าง ๆ จากนั้นถ้าหากจำเป็นจะต้องมีการร้องทุกข์ก็ให้ช่วยเหลือจัดให้มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน โดยมีอำนาจหน้าที่ในทุกขั้นตอนของการดำเนินการในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว จนกระทั่งถึงชั้นศาลโดยให้มีหน้าที่ดำเนินการต่างๆตามคำสั่งของศาลหรือควบคุมและรายงานผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลสั่งกลับไปยังศาลเพื่อให้ศาลทราบ ซึ่งกล่าวโดยสรุปหน่วยงานจะต้องมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นไปจน

สิ้นสุดกระบวนการทั้งกระบวนการตามกฎหมาย และกระบวนการในด้านจิตสังคม ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นให้ครอบคลุมในทุกๆมิติของปัญหา ในส่วนของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกล่าวคือ ตำรวจ อัยการ และศาล ก็ให้ทำหน้าที่ในส่วนตรงกลาง ซึ่งเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในกรอบที่กฎหมายได้ให้อำนาจเอาไว้ เช่น การสอบสวน การฟ้องคดี การออกคำสั่งบรรเทาทุกข์ชั่วคราวเพื่อเป็นการคุ้มครองหรือบรรเทาทุกข์ให้กับผู้ถูกระทำ ความรุนแรง การออกคำสั่งแก้ไข ฟื้นฟู บำบัดรักษาผู้กระทำความรุนแรง เพื่อเป็นการช่วยรักษาสภาพของครอบครัวให้ดีขึ้น และให้ครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกันได้

สำหรับการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้น นอกจากหน่วยงานต่างๆที่กล่าวมาข้างต้นดำเนินการร่วมกันแล้วนั้น การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยกำหนดให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว (ยงยุทธ แสนประสิทธิ์, 2553) ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบต้องไปสร้างรูปแบบวิธีการขั้นตอนขึ้นมาแล้วจัดอบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจเพื่อให้บุคคลในชุมชนต่าง ๆ สามารถเข้ามาทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวครอบครัวที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการแก้ไขปัญหที่ต้นตอของปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดหลัก และเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ในปัจจุบันมีกฎหมายในเรื่องนี้โดยเฉพาะแล้วซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 และมีการจัดโครงสร้างหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายเอาไว้แบบหลวม ๆ ซึ่งได้แก่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่ยังคงขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อรองรับการปฏิบัติและสามารถทำหน้าที่ตามกฎหมายได้อย่างสมบูรณ์ โดยให้หน่วยงานดังกล่าวนี้มีความพร้อมทั้งในเรื่องของสถานที่ บุคลากร งบประมาณ และมีกฎหมายบัญญัติรองรับอย่างชัดเจน สำหรับการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยเฉพาะนั้น ก็ควรให้อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยให้จัดตั้งขึ้นในทุกจังหวัด รวมถึงกรุงเทพมหานคร และกำหนดกรอบอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนตามกฎหมายและกำหนดรูปแบบวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ขึ้นมารองรับ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ผศ.ดร. มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคณะ.(2556) กล่าวคือ ถ้าเป็นการกระทำเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบนี้สามารถเข้าไปดำเนินการได้ในทันที เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหได้ทันกับสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ประกอบกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวนั้นจะมีลักษณะของการกระทำ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเริ่มจากเบาไปหาหนักและจะมีการกระทำซ้ำ ๆ และเป็นการกระทำของบุคคลในครอบครัว ดังนั้นการแก้ไขปัญหจึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการด้วยความรวดเร็วเพื่อไม่ให้มีการกระทำ ความรุนแรงที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและยังเป็นการรักษาความเป็นครอบครัวเอาไว้อีกทางหนึ่งด้วย แต่ถ้าในกรณีที่เห็นว่าจำเป็นต้องมีการร้องทุกข์ดำเนินคดีซึ่งเป็น

การดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นที่ตรงตามข้อเท็จจริงของการกระทำก็ให้ดำเนินการควบคุมไปด้วย หรือขนานกันไปด้วย เพียงแต่ในเวลาต่อไปแจ้งความร้องทุกข์ต้องแสดงให้เห็นว่าความผิดในฐานอื่นที่เกิดขึ้นนั้น ที่มาของการกระทำเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว สำหรับพนักงานสอบสวนนั้นในขณะทำการสอบสวนก็ต้องสอบสวนให้ปรากฏด้วยว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว เช่นมีการทำร้ายร่างกายกันมานานแล้ว เคยได้มีการแจ้งความร้องทุกข์เอาไว้แล้ว และยังมีทำที่ที่จะกระทำความรุนแรงซ้ำอีก ในส่วนของพนักงานอัยการในการทำคำฟ้องนั้นก็ให้กล่าวถึงในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวด้วย และในชั้นของศาลที่เป็นศาลทั่วไปได้แก่ศาลอาญา ศาลจังหวัด และศาลแขวงนั้น ก็จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการในการดำเนินกระบวนการต่างๆในศาลในกรณีที่มีเรื่องของความรุนแรงในครอบครัวเข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีหลักที่อยู่ในอำนาจในการพิจารณาคดี ซึ่งวิธีการนอกจากการที่ศาลจะได้นำเอาเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นและปรากฏอยู่ในสำนวนคำฟ้องนั้นมาเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาและพิพากษาคดี หรือมีคำสั่งในทางคดีแล้ว ศาลควรสร้างรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนในการปฏิบัติสำหรับกรณีของคดีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวรวมอยู่ด้วยโดยต้องไม่มุ่งที่จะทำให้คดีต่าง ๆ นั้นเสร็จไปจากศาลเพียงอย่างเดียว

ในทางปฏิบัติแล้วนั้นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ และศาล ก็ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการของการทำงานทั้งรูปแบบ วิธีการ และรวมถึงวิธีคิดของบุคลากรในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมายในเรื่องนี้ได้อย่างแท้จริง

ส่วนกรณีปัญหาในเรื่องของศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นศาลหลัก แต่ถ้าในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดกฎหมายหลายบท และความผิดฐานอื่นที่ไม่ใช่ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นบทหนัก ให้ศาลที่มีอำนาจในความผิดตามบทหนักเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อไม่มีฐานความผิดในกรณีความรุนแรงในครอบครัวแล้วนั้น หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบสำหรับเรื่องนี้สามารถดำเนินการได้ตามกรอบอำนาจหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ส่วนศาลที่มีอำนาจหน้าที่ในกรณีเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้นก็ให้เป็นอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งก็เป็นไปตามกรอบของกฎหมายที่บัญญัติเรื่องนี้เอาไว้อยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นการกระทำตามข้อเท็จจริงที่เป็นความผิดในทางอาญา ก็ให้ศาลที่มีอำนาจตามกฎหมายดำเนินการ เช่น ศาลอาญา ศาลจังหวัด และศาลแขวง ซึ่งในส่วนนี้ต้องปรับแก้กฎหมายโดยตัดถ้อยคำที่ว่ากระทำความผิดกฎหมายหลายบทออก เพราะฐานความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้

พิจารณาเห็นว่าควรตัดออกไปแล้ว จึงไม่มีเรื่องที่จะต้องไปพิจารณาในกรณีที่ว่าเป็นการกระทำความผิดแต่การกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายหลายบทอีกต่อไป และในการปฏิบัติของศาล เช่น ศาลอาญา ศาลจังหวัด และศาลแขวง ก็จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินต่างๆในกรณีที่มีเรื่องของความรุนแรงในครอบครัวเข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีหลักที่อยู่ในอำนาจของศาลนั้น ซึ่งเป็นวิธีการที่นอกเหนือจากการที่ศาลจะได้นำเอาเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นและปรากฏอยู่ในสำนวนคำฟ้องนั้นมาเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาและพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งในทางคดีเพียงเท่านั้น โดยศาลควรสร้างรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนในการปฏิบัติสำหรับกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวรวมอยู่กับคดีหลักด้วย เช่น การออกระเบียบปฏิบัติของศาลขึ้นมารองรับ เป็นต้น

2.1.2 ปัญหาหลักการบันทึกข้อตกลง

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 การบันทึกข้อตกลงจะเกิดขึ้นได้จะต้องเป็นเรื่องของการดำเนินคดี กล่าวคือจะต้องมีการแจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแล้ว ซึ่งต่อมาในชั้นของพนักงานสอบสวน หรือในชั้นพิจารณาคดีของศาล ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความประสงค์ที่จะยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ หรือถอนฟ้อง พระราชบัญญัตินี้ กำหนดให้พนักงานสอบสวน หรือศาลมีหน้าที่จัดการให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้อง

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ได้กำหนดความหมายของพนักงานสอบสวนที่มีลักษณะพิเศษ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เว้นแต่ในท้องที่ใดไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 3) ดังนั้นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทุกท้องที่จึงมีอำนาจสอบสวนความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 4 และมาตรา 8)

พนักงานสอบสวนมีบทบาทเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ตามความหมายพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในระหว่างการดำเนินคดี หากผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความประสงค์ที่จะยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ ในพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 12 วรรคสอง กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่จัดการให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความหรือการถอนคำร้องทุกข์ กำหนดเงื่อนไขตามมาตรา 12 วรรคแรก โดยให้มีเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามควรแก่กรณีคือวิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา ควบคุม

ความประพฤติ ชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนตามวิธีการและระยะเวลาที่กำหนด โดยกฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ใช้ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวอีก หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติได้ตามเงื่อนไขข้อตกลงดังกล่าวจึงให้มีการยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ได้ แต่หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป (สาโรช นักเบตร์ ,2554 :21-22)

การจัดการให้มีการทำบันทึกข้อตกลงก่อนการยอมความหรือการถอนคำร้องทุกข์ จำเป็นต้องมีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยพนักงานสอบสวนอาจจะเป็นผู้ประนีประนอมเองหรือตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้ประนีประนอมตามมาตรา 16 ก็ได้ โดยผู้ทำการไกล่เกลี่ยประนีประนอมควรมีหลักการเปรียบเทียบให้คู่กรณีได้ยอมกันตามมาตรา 15 โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญและคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว การสงวนและคุ้มครองสถานภาพการสมรส หากไม่อาจรักษาสถานภาพการสมรสไว้ได้ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุดโดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรผู้เยาว์เป็นสำคัญและมีมาตรการช่วยเหลือให้มีการปรับปรุงความสัมพันธ์ในครอบครัวอันเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุของความรุนแรงในครอบครัว

การบังคับใช้มาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงตามมาตรา 12 กรณีที่มีการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ หรือถอนฟ้องตามมาตรา 12 วรรคสอง เมื่อพนักงานสอบสวนหรือศาลได้จัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง เพื่อกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติตามวิธีการและระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา 12 วรรคสองแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ประสานงานติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงเบื้องต้นดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนหรือศาลทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

กรณีศาลสั่งใช้มาตรการแทนการลงโทษตามมาตรา 12 วรรคหนึ่ง เมื่อศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่ศาลได้กำหนดให้ใช้มาตรการแทนการลงโทษเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของจำเลยตามมาตรา 12 วรรคหนึ่ง หลังจากนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ประสานงานติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการแทนการลงโทษให้ศาลทราบ

ตามพระราชบัญญัตินี้การทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวและความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้นั้น

การทำบันทึกข้อตกลงเป็นการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความรุนแรงเข้ารับการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองความปลอดภัย ชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวหรือทำทัณฑ์บนเอาไว้ การทำบันทึกข้อตกลงนี้อาจมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ถูกระทำความรุนแรงหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้ เสมือนการไกล่เกลี่ยประนีประนอมให้มีการยอมความกันโดยมีเงื่อนไข ซึ่งทางคดีถือว่าคดียังไม่ยุติต้องดูที่ผลของการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดให้ปฏิบัติตามก่อน และพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้วแต่กรณีอาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควรเพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันหรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันได้ (มาตรา 16) หากผู้กระทำความรุนแรงได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขครบถ้วนแล้วจึงให้มีการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว และความผิดฐานทำร้ายร่างกาย มาตรา 295 ที่ยอมความได้ หากผู้กระทำความรุนแรงฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป สำหรับมาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรง ถือว่าเป็นเรื่องของการให้โอกาสสำหรับผู้กระทำความรุนแรงในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไข ในพฤติกรรมการกระทำความรุนแรงและยังเป็นการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่ต้นเหตุของปัญหาอีกทางหนึ่งด้วย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษาดำเนินปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในหลักการกฎหมายและข้อจำกัดของกฎหมาย ในกรณีปัญหาหลักการบันทึกข้อตกลง ดังนี้

กรณีที่ผู้เสียหายมีการร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีทั้งความผิดในข้อหาความรุนแรงในครอบครัวและข้อหาทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 แต่ต่อมาผู้เสียหายได้ถอนคำร้องทุกข์เฉพาะในข้อหาความรุนแรงในครอบครัวจึงทำให้เกิดเป็นปัญหาขึ้น กล่าวคือ ในกรณีความผิดข้อหาทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ที่ยังไม่ได้ถอนคำร้องทุกข์จะใช้วิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมายต่อไปได้อยู่หรือไม่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเนื่องจากกฎหมายนี้ในมาตรา 4 วรรคสอง ที่ไปกำหนดให้เฉพาะความผิดข้อหาทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ประมวลกฎหมายอาญาที่หลักการของกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ให้เป็นความผิดอันสามารถยอมความได้ด้วย ซึ่งแตกต่างไปจากหลักการของกฎหมายเดิมจนทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น

ปัญหามาตรา 4 วรรค 2 กำหนดฐานทำร้ายร่างกายเอาไว้ให้เป็นความผิดอันยอมความได้เฉพาะมาตรา 295 เท่านั้นแต่ไม่รวมถึงกรณีอื่น ๆ ของฐานทำร้ายร่างกายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว จึงทำให้การนำกฎหมายไปบังคับใช้เกิดเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ ในเรื่องนี้การ

นำไปปฏิบัติในปัจจุบันผู้ใช้อาศัยการตีความกฎหมายจนทำให้เกิดเป็นปัญหาต่าง ๆ ตามมา เพราะในกรณีการตีความกฎหมายนั้น ผู้ใช้จะตีความกฎหมายถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้มากน้อยเพียงใดหรือสามารถแก้ไขปัญหาในกรณีนี้ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรอบรู้ของผู้ใช้กฎหมายหรือผู้ตีความกฎหมาย จึงเห็นว่าการแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวควรกำหนดรูปแบบเป็นการเฉพาะสำหรับในกรณีนี้ขึ้นมาใช้พิเศษต่างหาก ส่วนความผิดในข้อหาอื่นที่เกี่ยวข้องก็ให้ดำเนินการไปตามขอบเขตของกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ แต่ในขณะที่ดำเนินการต้องประสานความร่วมมือระหว่างกันโดยคดีอื่น ๆ ต้องเชื่อมโยงในเรื่องของความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในคดีด้วย เพื่อให้สามารถนำเอาผลของการปฏิบัติในกรณีของความรุนแรงในครอบครัวที่กำหนดขึ้นเป็นกรณีพิเศษนั้นมาใช้ในผลของคดีในความผิดฐานอื่นได้ด้วย เช่น ถ้ามีการกำหนดแผนการปฏิบัติของความรุนแรงในครอบครัวขึ้นเป็นพิเศษแล้วต่อมาได้มีการปฏิบัติเป็นไปตามแผนจนครบถ้วนแล้วก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบส่งผลการปฏิบัติดังกล่าวมาให้ศาลที่รับผิดชอบความผิดฐานอื่นเพื่อให้ศาลนำมาใช้ประกอบดุลพินิจในการชี้ขาดตัดสินคดี กล่าวคือถ้าทำดีก็สมควรให้ได้รับรางวัลหรือประโยชน์จากการที่ได้ทำดีด้วย แต่ถ้าทำไม่ดีหรือไม่ครบตามขั้นตอนที่กำหนดก็ให้ดำเนินคดีหรือดำเนินการตามกฎหมายในเรื่องดังกล่าว ๆ นั้นต่อไป

การทำบันทึกข้อตกลงถือเป็นเงื่อนไขของพระราชบัญญัตินี้ในกรณีที่มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้อง โดยพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้สามารถทำได้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า เนื่องจากความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัว และความผิดฐานทำร้ายร่างกาย มาตรา 295 ที่เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ในกรณีที่จะมีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง ต้องมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อน ในส่วนนี้จะเห็นได้ว่าเป็นวิธีการที่จะต้องมีการดำเนินคดีตามกฎหมายเสียก่อน นั่นหมายถึงว่าจะต้องมีการมาร้องทุกข์หรือแจ้งเรื่องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วเท่านั้น โดยข้อตกลงเบื้องต้นนั้นก็คือเงื่อนไขที่จะต้องปฏิบัติ แต่ในปัจจุบันในศาลเยาวชนและครอบครัวไม่ได้นำเอาเรื่องนี้มาใช้เนื่องจากว่าการเริ่มต้นกระบวนการไม่ใช่เรื่องของการดำเนินคดีตามกฎหมายนี้ แต่เป็นเรื่องของการขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งหลักการจัดทำบันทึกข้อตกลงตามกฎหมายอาจเกิดขึ้นในชั้นของตำรวจ หรือชั้นของศาลยกเว้นศาลเยาวชนและครอบครัว แต่ในทางการปฏิบัติเมื่อมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงไปแล้วขาดกระบวนการในการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามบันทึกข้อตกลงหรือตามคำสั่งของศาล ดังนั้นการจัดทำบันทึกข้อตกลงในปัจจุบันจึงเป็นเพียงแบบพิธีเท่านั้น กล่าวคือ ถึงแม้ว่ามีการจัดทำบันทึกข้อตกลงกันแล้ว แต่ในกระบวนการต่อไปที่จะต้องทำซึ่งได้แก่การตรวจสอบการปฏิบัติ การรายงานผลการปฏิบัติ ซึ่งในปัจจุบันกระบวนการในส่วนนี้ยังขาดประสิทธิภาพซึ่งถือว่าเป็นปัญหาในทางปฏิบัติอันเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบกับในเรื่องนี้

โดยเฉพาะกรณีของเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายเพื่อให้นำไปปฏิบัตินั้นก็ยังไม่มีความหลากหลายซึ่งในบางครั้งจึงเกิดความไม่เหมาะสมไม่ลงตัวกับบริบทของชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ ซึ่งกฎหมายก็ไม่ได้ให้ชุมชนหรือสังคมเข้ามามีส่วนร่วมหรือรับรู้ในเรื่องของเงื่อนไขที่กำหนดขึ้นแต่อย่างใด ผู้วิจัยเห็นว่าในเรื่องของครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน และเป็นเรื่องที่มีความหลากหลาย ดังนั้นการที่จะกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ขึ้นเพื่อให้นำไปใช้สำหรับแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว จึงควรเป็นเงื่อนไขที่เกิดขึ้นจากการที่ได้ให้ชุมชนหรือสังคมเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการดำเนินการร่วมด้วย เพราะในเรื่องปัญหาของความรุนแรงในครอบครัวก็คือปัญหาของชุมชนหรือปัญหาของสังคมนั้น ๆ ด้วย ประกอบกับชุมชนหรือสังคมนั้นมีความเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่อยู่ในชุมชนหรือในสังคมได้ดีกว่าภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐ เพราะฉะนั้นแล้วเงื่อนไขต่างๆจึงควรเกิดขึ้นจากความร่วมมือกันกับคนในชุมชน

ส่วนเรื่องปัญหาของรูปแบบ ขั้นตอน แนวทาง และระยะเวลาสำหรับการดำเนินการต่าง ๆ นั้น ภาครัฐมีหน้าที่ที่จะต้องเข้ามาเป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือ แต่สำหรับรายละเอียดต่าง ๆ รวมถึงวิธีการในการปฏิบัตินั้นให้ยึดถือตามแนวทางการร่วมมือกันของคนในชุมชนหรือสังคมนั้นๆเป็นหลัก ซึ่งกระบวนการในลักษณะนี้เรียกได้ว่าเป็นการแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยชุมชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการในการแก้ไขปัญหาจากต้นตอของปัญหา สำหรับแนวทางหรือวิธีการดังกล่าวนี้ภาครัฐจะต้องมีความพร้อมทั้งในเรื่องของบุคลากรที่จะต้องเข้าไปทำหน้าที่ช่วยเหลือจัดการรวมทั้งเครื่องมืออุปกรณ์ ความใส่ใจ และการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยภาครัฐควรต้องมีแผนในการพัฒนาชุมชนที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านที่เป็นปัญหาในชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว เพราะปัญหาความรุนแรงในครอบครัวคือที่มาของปัญหาทุกปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นแผนพัฒนาชุมชนที่เป็นแผนปฏิบัติการจึงจำเป็นต้องเป็นแผนที่เกิดขึ้นจากชุมชนโดยให้ชุมชนร่วมมือกันจัดทำแผนปฏิบัติการของชุมชนขึ้น การแก้ไขปัญหาจะได้ตรงตามความต้องการของคนในแต่ละชุมชนอย่างแท้จริง และภาครัฐควรจะต้องมีหน้าที่ในการจัดหาหรือสร้างเครื่องมือและกลไกที่จะเข้ามาช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้กับชุมชน เช่น ให้การศึกษาอบรม การส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกรักชุมชน และภาครัฐควรต้องเร่งสร้างชุมชนต้นแบบหรือชุมชนตัวอย่างให้เกิดขึ้นโดยเร็ว เพื่อให้ชุมชนหรือสังคมอื่น ๆ ได้ถือเอาไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขต่อไป

ในอดีตที่ผ่านมาการแก้ไขปัญหาชุมชนหรือสังคมโดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว หน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้เข้ามาดำเนินการในการแก้ไขปัญหา ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุไม่ได้แก้ไขที่สาเหตุของปัญหาหรือต้นตอของปัญหาเพราะหน่วยงานของรัฐไม่สามารถเข้าถึงรากเหง้าที่แท้จริงของปัญหาได้ ประกอบกับปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของคนในครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน

และมีลักษณะเฉพาะ ฉะนั้นการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหานี้ ผู้วิจัยเห็นว่ารัฐควรมีการกำหนดรูปแบบวิธีการขึ้นมาใช้สำหรับเรื่องนี้โดยเฉพาะตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่วนพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลมีหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำในการปฏิบัติ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้และเป็นไปตามขั้นตอน หรือระยะเวลาที่กำหนด และให้อยู่ในขั้นตอนสุดท้ายเพื่อที่จะรองรับในผลการปฏิบัติของชุมชน แต่การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนี้จะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในเรื่องนี้ รวมถึงวิธีการในการปฏิบัติ ประกอบกับจะต้องเร่งสร้างชุมชนต้นแบบให้เกิดขึ้นในสังคมให้ได้โดยเร็ว

2.1.3 ปัญหาหลักการบรรเทาทุกข์

ในกรณีที่มีการร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนมีบทบาทในการขอให้มีการออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายตามมาตรา 10 หรือต่อศาลตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เมื่อทำการสอบสวนพบข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะถูกกระทำซ้ำ (ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

ส่วนกรณีการร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแทนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่ไม่อยู่ในสภาพ หรือวิสัยที่จะร้องขอต่อศาลเองได้ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 172 เป็นบทบาทของพนักงานสอบสวน ในกรณีที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว และปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกกล่าวหาจะมีพฤติการณ์น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว โดยร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น ให้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็กรณีที่มีการร้องทุกข์ดำเนินคดีฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้วหรือไม่ หรือกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ดำเนินคดีหรือแม้แต่กรณีที่คดีฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวขาดอายุความแล้วตามมาตรา 7

หลักการบรรเทาทุกข์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงที่อาจถูกกระทำซ้ำในระหว่างการสอบสวน ดังนั้นเมื่อมีการร้องทุกข์ในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวและพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนแล้วพบว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีความเสี่ยงที่จะถูกกระทำด้วยความรุนแรงซ้ำ หรือมีเหตุอันสมควรอื่น ให้พนักงานสอบสวนรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวได้เท่าที่

จำเป็นและสมควร เช่นการกำหนดวิธีการดูแลบุตร การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับ การตรวจรักษาจากแพทย์ ชดใช้เงินช่วยเหลือเบื้องต้น ห้ามเข้าไปที่พักของครอบครัวหรือเข้าไปใกล้ตัว บุคคลในครอบครัว (ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

จากการที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ออกระเบียบ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เป็นผู้มีอำนาจสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดีตาม มาตรา 10 ได้แก่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด นายอำเภอ และหัวหน้าสถานีตำรวจ

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีมอบหมายได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการ คุ้มครองทุกข์ชั่วคราวแล้ว ให้เสนอมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่ออก คำสั่ง หากศาลเห็นชอบด้วยให้มาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวนั้นมีผลต่อไป หากศาลไม่เห็นชอบ ทั้งหมดหรือบางส่วนหรือข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนไปให้ศาลทำการไต่สวนและมีคำสั่งแก้ไข เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง เพิกถอนคำสั่งมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวนั้นได้ มาตรา 11 กำหนดให้ศาลมี อำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองทุกข์ชั่วคราวตามมาตรา 10 ได้ทั้งในชั้นสอบสวนของ ตำรวจและในชั้นพิจารณาคดีของศาล

เมื่อมีการร้องทุกข์ในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ใน ระหว่างการสอบสวนหรือในระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏข้อเท็จจริงต่อศาลโดยศาลจะรู้เอง หรือโดยมีคำร้องขอว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยังมีความเสี่ยงที่จะถูกระทำความ รุนแรงซ้ำหรือมีเหตุอันสมควรอื่น ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว ตาม มาตรา 10 ได้ เมื่อศาลได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองทุกข์ชั่วคราว ตามมาตรา 10 แล้ว แต่ถ้ามี เหตุการณ์หรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงศาลมีอำนาจแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนด มาตรการคุ้มครองทุกข์ชั่วคราวก็ได้ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีมอบหมายตาม มาตรา 10 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 3,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หาก ฝ่าฝืนคำสั่งของศาลตามมาตรา 11 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองทุกข์ชั่วคราวของพนักงาน เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ หรือศาลตามมาตรา 10 และมาตรา 11 สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือขอให้ ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายใน 30 วันนับแต่ทราบคำสั่ง คำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลในกรณีนี้ให้เป็นที่ สุด

การบังคับใช้มาตรการคุ้มครองชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดีตามมาตรา 10 หรือ มาตรา 11 เมื่อมีการร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแล้ว ในระหว่างการดำเนินคดีไม่ว่าในชั้นสอบสวนหรือ ในชั้นพิจารณาคดี หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะถูกกระทำซ้ำ พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือศาลมีอำนาจสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราว

ระหว่างดำเนินคดี เช่น สั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจจากแพทย์ ชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้น ห้ามเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลในครอบครัว โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือศาลสั่ง กำหนดมาตรการหรือวิธีบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างดำเนินคดี และติดตามรายงานผลการดำเนินการตามคำสั่งชั่วคราว

ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษิตตามประเด็นปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในหลักการกฎหมายและข้อจำกัดของกฎหมาย ในกรณีปัญหาหลักการบรรเทาทุกข์ ดังนี้

การที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่และศาลมีอำนาจในการออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองชั่วคราวให้กับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในกรณีที่มีการนำเอาวิธีการดังกล่าวมาใช้ก็เพื่อเป็นการคุ้มครอง ช่วยเหลือ เยียวยาผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงให้เกิดความรวดเร็ว จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกรณีที่พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการกำหนดวิธีการคุ้มครองชั่วคราว แต่ในทางปฏิบัติพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ได้มีการนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมเนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจ อย่างไรก็ตามวิธีการบรรเทาทุกข์โดยพนักงานเจ้าหน้าที่จะเกิดขึ้นได้ จะต้องมีการร้องทุกข์หรือมีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนเพราะเป็นเงื่อนไขตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งถ้าไม่ได้มีการร้องทุกข์หรือไม่มีการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบ มาตรการในการบรรเทาทุกข์ตามพระราชบัญญัตินี้โดยพนักงานเจ้าหน้าที่และศาลก็ไม่สามารถดำเนินการได้ กรณีนี้ถือว่ามีไม่ปฏิบัติตามเจตนารมณ์แท้จริงของพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีของการมุ่งที่จะคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงและบำบัดแก้ไขผู้กระทำความรุนแรงเพื่อให้ครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกันได้ และในเรื่องนี้ถือว่าเป็นปัญหาในหลักกฎหมาย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สำหรับกรณีปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้ส่งผลทำให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องอื่นๆตามมาไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการออกคำสั่งเพื่อบรรเทาทุกข์หรือกำหนดมาตรการแก่ผู้กระทำความรุนแรงเป็นการชั่วคราว จะต้องเป็นฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ที่ผ่านการอบรมในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และจะต้องได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ดังนั้นเรื่องนี้ในทางปฏิบัติจึงยังไม่มีการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากว่าฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในปัจจุบันยังไม่มี การอบรม และจนกระทั่งปัจจุบันนี้หลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ก็ยังไม่มีการจัดทำขึ้นรองรับสำหรับกรณีนี้ อีกทั้งทำให้ในปัจจุบันจึงยังไม่มีใครได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีตามกฎหมาย ดังนั้นฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในพื้นที่ต่าง ๆ จึงยังไม่มีใครที่สามารถทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาในหลักการกฎหมายที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขโดยสร้างระบบขึ้นมารองรับหรือตัดถ้อยคำที่เป็นปัญหาออก

เพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้และเกิดผลขึ้นตามวัตถุประสงค์ หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป

ส่วนกรณีที่พระราชบัญญัตินี้มีการกำหนดเงื่อนไขในเรื่องของการร้องทุกข์เอาไว้ นั้น กล่าวคือทำให้มาตรการในการคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว จะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนภายในอายุความ ซึ่งในกรณีนี้ถือว่าการบัญญัติกฎหมายไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากลในเรื่องของสิทธิมนุษยชน (ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ, 2549) และในกรณีของการกระทำความรุนแรงในครอบครัวยังถือว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งตามแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีพึงได้ เช่นในเรื่องของสิทธิในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ความเสมอภาค ทรัพย์สินรวมถึงสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ดังนั้นแล้วผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว เมื่อได้รับความเสียหายในฐานะที่เป็นผู้ถูกระทำละเมิด สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากรัฐ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์นั้น ซึ่งรัฐมีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกระทำความรุนแรงโดยเร็วและเป็นธรรม ในทางกลับกันผู้ถูกระทำก็สามารถเข้าถึงการคุ้มครองจากรัฐได้ด้วยความสะดวก รวดเร็วและทันกับเหตุการณ์ ฉะนั้นแล้วการที่พระราชบัญญัตินี้ได้มีการกำหนดเอาไว้ว่าต้องมีการร้องทุกข์ดำเนินคดีก่อนจึงจะสามารถดำเนินมาตรการต่าง ๆ ในการคุ้มครองให้กับผู้ถูกระทำความรุนแรงได้ ซึ่งในกรณีนี้ถือว่าเป็นปัญหาของการไปจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลตามหลักสิทธิมนุษยชน จึงจำเป็นต้องตัดข้อความในพระราชบัญญัติส่วนนี้ออกเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่แท้จริง และให้เป็นไปตามหลักการพื้นฐานสิทธิมนุษยชนในการที่จะได้รับความช่วยเหลือหรือการคุ้มครองจากรัฐอย่างรวดเร็วและเป็นธรรมต่อไป

2.1.4 ปัญหาการให้อำนาจเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคสสถานโดยไม่มีหมายค้น

เรื่องการให้เข้าไปในบ้านหรือที่เกิดเหตุโดยไม่ต้องมีหมายค้นให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ กฎหมายต้องมองให้ครอบคลุมในทุกมิติของปัญหา ได้แก่ ในการปฏิบัติตามกฎหมาย แก้ปัญหาหนึ่งต้องไม่สร้างอีกปัญหาหนึ่งขึ้นมา แต่ในกฎหมายนี้ การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคสสถาน โดยไม่มีหมายค้น ไม่มีการกำหนดขอบเขตอย่างชัดเจน มุ่งเน้นเพียงเพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาในเรื่องการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น ในการดำเนินการตามกฎหมายในเรื่องนี้กระทบกับหลักสิทธิมนุษยชนในเรื่องของสิทธิในทรัพย์สิน เสรีภาพในเคสสถาน สิทธิในครอบครัว และหลักการของกฎหมาย ทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากล/กติการะหว่างประเทศ อนุสัญญา และกฎหมายภายในของไทย เช่น รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และแนวคิดในการคุ้มครองครอบครัวตามกฎหมายนี้ ได้กำหนดมาตรการบังคับ กับบุคคล

โดยไม่คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน เป็นเรื่องที่กฎหมายไม่ควรบัญญัติ เนื่องจากเป็นการรบกวนสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ที่พึงมีพึงได้และแสดงถึงคุณค่าหรือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ถ้ากฎหมายจะกำหนดแนวทางหรือมาตรการใดๆขึ้น มาตรการนั้นต้องไม่กระทบหรือละเมิดหลักสิทธิมนุษยชนหรือการกำหนดขั้นตอนต่างๆขึ้น ก็จะต้องไม่เป็นขั้นตอนที่สร้างภาระจนเกินสมควรด้วย จึงจะถือว่ากฎหมายนั้นมีมาตรฐานและได้รับการยอมรับตามหลักสากล เช่น การจะไปกำหนดเป็นกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสโดยการไปกำหนดให้ผู้ที่จดทะเบียนสมรสต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของเจ้าหน้าที่จึงจะรับจดทะเบียนสมรส ให้ซึ่งเรื่องนี้มองว่าไม่สามารถที่จะกระทำได้เพราะไปกระทบซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลในความเป็นส่วนตัวและครอบครัวเพราะการสมรสเป็นเรื่องของความสมัครใจของคู่สมรส เรื่องของการจดทะเบียนสมรสเป็นเรื่องของความสมัครใจ เป็นสิทธิเสรีภาพของบุคคล ดังนั้นการไปกำหนดเงื่อนไขต่างๆขึ้นถือว่าเป็นขัดขวางในการใช้สิทธิหรือการเข้าถึงสิทธิของบุคคล ถ้าจะดำเนินการในกรณีดังกล่าวควรเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนยินดีและให้ความร่วมมือที่จะปฏิบัติหรือควรส่งเสริมให้มีการปฏิบัติ แต่ถ้ามองในด้านของการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวแล้วนั้น ถือเป็น การแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ดังนั้นหากต้องการแก้ไขควรดำเนินการในเรื่องของการปลูกฝังและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนโดยเริ่มตั้งแต่เด็กเพื่อปลูกฝังความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมด้วยความเอื้ออาทรเห็นใจซึ่งกันและกัน

2.2 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในหลักปฏิบัติ และการดำเนินคดี

การดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มีการนำมาตรการคุ้มครองทางสังคมสงเคราะห์ จิตวิทยา และทางการแพทย์มาใช้เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งดำเนินการควบคู่ไปกับการใช้มาตรการทางอาญา ดังนั้นจึงมีหน่วยงานและบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องร่วมกันหลายหน่วยงาน โดยมีพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆในการขับเคลื่อนมาตรการในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตั้งแต่มีการได้รับแจ้งหรือทราบการกระทำไปจนกระทั่งการดำเนินคดีและคดีถึงที่สุด จากการศึกษาที่มีหน้าที่ปฏิบัติได้ปฏิบัติตามหลักการของกฎหมายและการดำเนินคดีตามกฎหมายดังกล่าวแล้วพบปัญหาอันเนื่องมาจากการนำเอากฎหมายไปบังคับใช้ในกรณีดังต่อไปนี้

2.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรง ผู้ถูกกระทำความรุนแรง และเด็กและเยาวชน

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 7 กำหนดให้สิทธิผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวได้ ในกรณีที่คดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวขาดอายุความ เพราะเหตุผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมิได้แจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 5 หรือมิได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตาม มาตรา 6 ภายใน 3 เดือน นับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัย และมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้

สำหรับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 หมวด 15 ว่าด้วยการพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้มีการกำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงมีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้ในทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็กรณีคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ขาดอายุความไปแล้ว หรือในกรณีที่คดียังอยู่ในอายุความไม่ว่าจะได้มีการร้องทุกข์ดำเนินคดีหรือไม่ หรือในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงไม่ประสงค์ที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงก็ยังมีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพได้ โดยร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนา หรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้

ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอต่อศาลได้เอง ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ องค์กรซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือองค์กรซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ครอบครัว หรือบุคคลอื่นใด เพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายจะกระทำการแทนก็ได้

เมื่อศาลได้รับคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวแล้ว ให้ศาลทำการไต่สวนโดยไม่ชักช้า ซึ่งในระหว่างการไต่สวนของศาลนี้ถ้าศาลเห็นว่าผู้ร้องหรือผู้ถูกกระทำความรุนแรงไม่ควรเผชิญหน้ากับผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความรุนแรง ศาลอาจให้ผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความรุนแรงออกจากห้องพิจารณาหรืออาจใช้วิธีการอื่นเพื่อเป็นการลดการเผชิญหน้าก็ได้

สำหรับมาตรการดังกล่าวนี้ ศาลอาญารธนบุรีได้นำไปใช้โดยได้ออกเป็นระเบียบปฏิบัติของศาล และได้ดำเนินการ เช่น การแยกสำนวนคดี ซึ่งมีการกำหนดให้สีของปกสำนวนคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเป็นสีที่แยกออกมาเป็นการเฉพาะ และยังสามารถจัดทำห้องพิจารณาคดีเอาไว้เป็นกรณีพิเศษ เพื่อลดการเผชิญหน้าสำหรับคู่กรณี โดยได้กั้นห้องพิจารณาเป็นสัดส่วน พร้อม

ติดตั้งระบบและโทรศัพท์เอาไว้ เพื่อให้สามารถเห็นหน้ากันได้ ในขณะที่ศาลพิจารณาคดี ซึ่งถ้าหากปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาซึ่งผู้กระทำความรุนแรงมีพฤติการณ์ที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายทั้งแก่ร่างกายจิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ก็ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้ เช่น ห้ามผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เสพสุรา หรือสิ่งของมีเมา ห้ามเข้าใกล้ที่อยู่อาศัย หรือที่ทำงานของผู้ร้อง หรือกระทำการใดอันอาจทำให้เกิดความรุนแรงขึ้นในครอบครัวเป็นระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 6 เดือน และศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับคำปรึกษาแนะนำจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำ หรือสถานพยาบาล หรือหน่วยงานตามที่ศาลกำหนด

ในกรณีที่ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ศาลจะสั่งให้นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานอื่นติดตามกำกับให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความรุนแรงปฏิบัติตามคำสั่ง และรายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่เห็นสมควร และจะสั่งให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาศาล เพื่อสอบถามความเป็นไปหรือการปฏิบัติตามคำสั่งศาลก็ได้

คำสั่งศาลที่ให้คุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นที่สุด แต่ถ้าพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ศาลก็มีอำนาจสั่งแก้ไขคำสั่งที่ได้สั่งไปแล้วได้

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว และจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือบำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับคำปรึกษาแนะนำ หรือเข้ารับการอบรม หรือบำบัดรักษา หรือฟื้นฟู จากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาล หรือหน่วยงานหรือองค์กรซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือครอบครัว ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด ในกรณีศาลมีคำสั่ง ให้ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำ สถานพยาบาล หน่วยงาน หรือองค์กรซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือครอบครัว ในการปฏิบัติก็ให้ได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง เมื่อศาลได้ออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว ให้ศาลแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในท้องที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความรุนแรงมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจเพื่อทราบ

ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความรุนแรงจงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความรุนแรงมาซึ่งจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งแต่ไม่เกิน 1 เดือน ถ้าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความรุนแรงได้รับการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความรุนแรงปฏิบัติในระหว่างการปล่อยชั่วคราวก็ได้

เมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพครบถ้วนแล้ว คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นอันสิ้นสุด ก่อนครบระยะเวลาตามเงื่อนไขหรือคำสั่ง ผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยุติการคุ้มครองสวัสดิภาพได้ ในระหว่างมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ศาลจะกำหนดให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่อีกฝ่ายตามที่เห็นสมควรได้ ในกรณีไม่มีการจดทะเบียนสมรส ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะให้แก่ผู้เสียหาย หรือสมาชิกในครอบครัวได้

ในกรณีที่มีการปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กำหนดให้เด็ก หรือผู้ปกครองของเด็กนั้นร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้เช่นเดียวกับผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

หากเด็กหรือผู้ปกครองเด็กไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอต่อศาลได้เอง ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ องค์กรซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือองค์กรซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ครอบครัว หรือบุคคลอื่นใด เพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายจะกระทำการแทนก็ได้

อนึ่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 หมวด 15 ดังที่ได้กล่าวมานั้น ให้สิทธิแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และเด็กที่ถูกปฏิบัติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้ปกครองเด็กเอาไว้ นั่น ไม่เพียงแต่เฉพาะในกรณีคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ขาดอายุความแต่ยังรวมถึงในกรณีที่คดียังอยู่ในอายุความด้วย ทั้งนี้ไม่ว่าจะได้มีการร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีหรือไม่ก็ตาม หรือแม้แต่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือเด็กหรือผู้ปกครองเด็กไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือเด็กหรือผู้ปกครองเด็กก็มีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนได้ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2553 : 79-83)

ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษาดำเนินปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในหลักการปฏิบัติ และการดำเนินคดีตามกฎหมาย ในกรณีปัญหาเกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว และเด็กและเยาวชน ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว และเด็กและเยาวชน เห็นว่า เมื่อมีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น มีบางกรณีที่ถูกผู้ถูกระทำความรุนแรงไม่ประสงค์จะ ร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากกลัวว่าเมื่อร้องทุกข์ดำเนินคดีแล้วจะทำให้ผู้ ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวซึ่งเป็นสามีหรือเป็นบุคคลในครอบครัวของตนจะต้องถูกดำเนินคดี

ตามกฎหมาย หรืออาจถูกลงโทษตามกฎหมายถึงขั้นจำคุก ซึ่งส่งผลทำให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องรับภาระต่างๆที่เกิดขึ้นกับครอบครัว เช่นภาระที่จะต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรเพียงลำพัง หรือภาระค่าใช้จ่ายต่างๆภายในครอบครัว ดังนั้นผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวจึงยอมทนต่อการถูกระทำ โดยไม่ดำเนินการใดๆตามกฎหมาย ซึ่งทำให้เห็นได้ว่า ยังมีคนอยู่อีกจำนวนมากที่ไม่รู้ถึงเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้อย่างแท้จริงเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาในเรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว จึงทำให้ไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายนี้ หรือตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้วย

ในส่วนของเด็กและเยาวชน ที่ถูกระทำความรุนแรงจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองนั้นการดำเนินการต่างๆหลังจากที่เด็กถูกระทำความรุนแรง ในสถานะของความเป็นเด็กในเรื่องการตัดสินใจ หรือการกระทำใด ๆ เพื่อปกป้องคุ้มครองตนเองซึ่งยังมีขีดจำกัด หรือในบางครั้งก็ยังมีความเกรงกลัวต่อบิดามารดา หรือผู้ปกครองจนทำให้ไม่กล้าที่จะบอกถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นหรือไม่อยากให้อบิดามารดา หรือผู้ปกครองต้องถูกลงโทษ หรือถูกจำคุก รวมถึงเด็กยังมีปัญหาในเรื่องการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือการให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวน เนื่องจากเด็กยังมีความเกรงกลัวต่อบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ซึ่งในกรณีนี้ที่ยังพบว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและยังคงมีอยู่ในปัจจุบันได้นั้นเนื่องจากว่ามีการกระทำความรุนแรงต่อเด็กซ้ำ ๆ หรือมีผู้พบเห็นแล้วแจ้งเรื่องไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้แล้ว ในกรณีของเด็ก หรือเยาวชนถูกระทำความรุนแรง ก็มักจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กด้วย ซึ่งความผิดตามกฎหมายดังกล่าวนี้เป็นความผิดที่ไม่สามารถยอมความได้ และไม่สามารถเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นวิธีการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูได้ ฉะนั้นจึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนี้ ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเรื่องนี้

ในกรณีที่เด็กเป็นผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 พึงประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เพื่อพิจารณาดำเนินการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทำทารุณกรรมตามกฎหมายร่วมกัน และในอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหา กล่าวคือทำให้ชุมชนหรือสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมาย โดยการจัดให้บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กซึ่งได้แก่ ชุมชน บ้าน วัดและโรงเรียน เข้ารับการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่มีผลกระทบต่อเด็ก เพื่อให้บุคคลเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการที่จะคอยช่วยเหลือเด็กหรือแก้ไขปัญหาให้กับเด็กได้ เช่น จัดการอบรมให้ความรู้กับครู อาจารย์ เพื่อน เป็นต้น

สำหรับกรณีเด็กเป็นผู้กระทำโดยผู้ปกครองหรือบิดามารดาในพระราชบัญญัตินี้ ไม่ได้บัญญัติถึงเรื่องของการให้นำเอาพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กโดยเฉพาะในมาตรา 41, 42 มาใช้ สำหรับกรณีนี้ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติก็ยังสามารถนำเอาพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กมาใช้ในกรณีที่เด็กถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวเพื่อเป็นการคุ้มครองเด็ก

แต่ถ้าเมื่อใดที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่นำเอาพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กมาใช้ในกรณีนี้เด็กถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ความเสียหายก็จะเกิดขึ้นกับเด็กได้ ทำให้เด็กไม่ได้รับความคุ้มครอง

ดังนั้น ในกรณีนี้พระราชบัญญัตินี้ควรบัญญัติกำหนดให้นำพระราชบัญญัติคุ้มครองคุ้มครองเด็ก มาตรา 41, 42 มาใช้ในกรณีที่เด็กถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว

ส่วนปัญหาเกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรง และผู้ถูกระทำความรุนแรง เมื่อมีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น มีบางกรณีที่ผู้ถูกระทำความรุนแรงไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ดำเนินคดีผู้กระทำความรุนแรง ด้วยเหตุที่เกรงกลัวว่าผู้กระทำความรุนแรงซึ่งเป็นสามีหรือเป็นบุคคลในครอบครัวจะต้องถูกดำเนินคดี หรืออาจได้รับโทษถึงขั้นจำคุก จึงยอมทนต่อการถูกระทำความรุนแรง ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าสังคมในปัจจุบันยังมีคนจำนวนมากที่ยังไม่รู้ไม่เข้าใจถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ที่ต้องการทำให้ครอบครัวสามารถกลับมาอยู่ร่วมกันต่อไปได้

สำหรับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวในกรณีที่จะนำเข้าสู่กระบวนการต่าง ๆ ตามกฎหมายนั้น จะต้องมีการร้องทุกข์ หรือมีการแจ้งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทราบ ซึ่งหมายถึงจะต้องมีการดำเนินคดีตามกฎหมายเสียก่อนแล้วผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวจึงจะเข้าสู่กระบวนการในการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่ถือเป็นการให้โอกาสกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและรักษาความเป็นครอบครัวให้สามารถอยู่ร่วมกันได้

ในคดีความรุนแรงในครอบครัวเจตนารมณ์ของกฎหมายมุ่งคุ้มครองความเป็นครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวอยู่ร่วมกันได้ ดังนั้นกฎหมายจึงกำหนดวิธีการต่างๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว และคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกล่าวคือทั้งผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะไม่ได้รับการปฏิบัติตามกฎหมายแต่อย่างใดถ้าไม่มีการร้องทุกข์ หรือแจ้งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทราบ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการร้องทุกข์ หรือมีการแจ้งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทราบก่อน จึงจะดำเนินการต่าง ๆ กับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้นั้น ในส่วนนี้ควรมีการแก้ไขโดยตัดออก เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมาย

แต่อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนในลักษณะนี้จะไม่มีการปฏิบัติเกิดขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากว่าในการเริ่มต้นในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวในศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น ส่วนใหญ่จะเริ่มต้นจากการยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพเข้ามายังศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้ ซึ่งเป็นกรณีของการยื่นคำร้องขอฝ่ายเดียวต่อศาล ไม่ใช่เรื่องของการดำเนินคดีตามกฎหมายในศาล ในกรณีนี้จึงไม่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่ศาลก็จะส่งสำเนาคำร้องไปให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวด้วย ถ้าต่อมาผู้กระทำความรุนแรงได้ทราบเรื่องและเต็มใจที่จะเข้าร่วมในขั้นตอนการส่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาลก็สามารถเข้าร่วมได้ แต่ถ้าเหตุการณ์การกระทำความรุนแรงมีการกระทำอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงขึ้น เมื่อศาลได้รับคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว ศาลจะทำการไต่สวนฉุกเฉินและมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยทันทีก็ได้

ในการปฏิบัติของศาลเยาวชนและครอบครัวในกรณีนี้เป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในหมวดที่ 15 ที่ได้ให้สิทธิแก่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ไม่เพียงแต่เฉพาะในกรณีคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ขาดอายุความ แต่ยังรวมถึงในกรณีที่คดียังอยู่ในอายุความด้วย ทั้งนี้ไม่ว่าจะได้มีการร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีหรือไม่ก็ตาม หรือแม้แต่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวก็มีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้ ผู้วิจัยเห็นว่าในกรณีนี้ยังมีปัญหาในเรื่องของการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าร่วมในขั้นตอนการพิจารณาหรือมีคำสั่งของศาล เพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้รับทราบและปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขของศาล ซึ่งมีความจำเป็นและสำคัญสำหรับการที่จะทำให้ครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกันต่อไปได้ และยังเป็นการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในกรณีนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวจึงควรบัญญัติในกรณีนี้เอาไว้ และกำหนดให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าร่วมในขั้นตอนการพิจารณาหรือมีคำสั่งของศาลด้วย

2.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับผู้พบเห็น หรือผู้ทราบการกระทำ

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ในหลักปฏิบัติ และการดำเนินคดี ในเรื่องเกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็น หรือผู้ทราบการกระทำ แล้วมีหน้าที่ต้องแจ้งเรื่องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

เมื่อมีเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น ผู้ถูกระทำความรุนแรงจะได้รับการช่วยเหลือเยียวยาได้นั้น จะต้องมีการแจ้งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับทราบ ซึ่งในบางกรณี

ผู้ถูกระทำความรุนแรงไม่สามารถแจ้งเองได้ จึงต้องอาศัยการแจ้งจากบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็น หรือผู้ทราบการกระทำ ซึ่งตามเจตนารมณ์ของกฎหมายกำหนดให้มีการแจ้งเรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบนั้น ก็เพื่อที่จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือคุ้มครอง เยียวยา ผู้ถูกระทำความรุนแรงได้โดยเร็ว การแจ้งโดยตัวผู้ถูกระทำโดยทั่วไปสามารถดำเนินการแจ้งเรื่องได้อยู่แล้วในฐานะของผู้เสียหายหรือผู้ถูกระทำ แต่ในกรณีการแจ้งเรื่องโดยบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็น หรือผู้ทราบการกระทำนั้น มีปัญหาว่าแล้วบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็น หรือผู้ทราบการกระทำ จะรู้ได้อย่างไรว่าการกระทำใดเป็นการกระทำความรุนแรงและความรุนแรงในลักษณะไหน หรือความรุนแรงอย่างไรที่จะถือได้ว่าเป็นความรุนแรงถึงขนาดที่จะต้องแจ้งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ และถ้าบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็นหรือผู้ทราบไม่แจ้งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบมีผลกระทบต่อบุคคลภายนอกที่เป็นผู้พบเห็นหรือผู้ทราบการกระทำ หรือไม่อย่างไร และมีผลกระทบต่อพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ อย่างไร

ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษิตตามประเด็นปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในหลักการปฏิบัติ และการดำเนินคดีตามกฎหมาย ในกรณีปัญหาเกี่ยวกับผู้พบเห็น หรือผู้ทราบการกระทำ ดังนี้

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดในเรื่องของการแจ้งเหตุเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเอาไว้ กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น กฎหมายได้กำหนดให้ผู้มีหน้าที่แจ้งเหตุได้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ที่พบเห็นหรือผู้ที่ทราบเหตุ โดยแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

วิธีการแจ้งเหตุอาจกระทำด้วยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ ทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด โดยแจ้งไปที่บ้านพักเด็กและครอบครัวทุกจังหวัดหรือศูนย์ฯ ขาดหมายเลขโทรศัพท์ 1300 ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สถานีตำรวจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เห็นว่า ในกรณีผู้พบเห็นหรือทราบการกระทำ มีหน้าที่ต้องแจ้งเหตุความรุนแรงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย แม้กฎหมายนี้จะกำหนดให้เป็นหน้าที่ที่จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 5 แต่เนื่องจากกฎหมายมิได้มีมาตรการบังคับหรือมาตรการสนับสนุนให้ผู้พบเห็นหรือทราบการกระทำ ต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างแท้จริง ทำให้มีบางกรณีผู้พบเห็น หรือผู้ที่ทราบไม่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยยังคงยึดถือตามความเชื่อเดิมที่ว่าเรื่องในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวคนภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในประเด็นนี้การบังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัตินั้น พระราชบัญญัตินี้ต้องการคุ้มครอง เยียวยา ผู้ถูกระทำความรุนแรงโดยเร็ว โดยการอาศัยความร่วมมือจากคนในสังคมไม่ว่าจะ

เป็นบ้านใกล้เรือนเคียง ผู้ที่ผ่านไปมาหรือบุคคลอื่น ๆ ในฐานะของพลเมืองดี เพื่อให้ครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกันได้และสังคมเกิดความสงบสุข แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดในรายละเอียด รูปแบบหรือขั้นตอนในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงเอาไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติให้กับผู้ที่พบเห็นหรือผู้ที่ทราบการกระทำที่เป็นบุคคลภายนอกสำหรับการพิจารณาว่าในเรื่องของความรุนแรงที่พบหรือทราบนั้นเป็นเรื่องของความรุนแรงและเป็นการกระทำความรุนแรงถึงขนาดที่จะต้องแจ้งเรื่องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว หรือยังไม่ถึงขนาดที่จะต้องแจ้ง ทั้งยังเพื่อให้คนในสังคมมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และปฏิบัติโดยปราศจากความคลางแคลงใจ

มาตรฐานดังกล่าวนี้ถือเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ต้องการความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาครอบครัวและยังต้องการสร้างความเชื่อเดิม ๆ ที่ว่าปัญหาครอบครัวเป็นเรื่องภายในครอบครัวคนภายนอกไม่รู้เรื่องอย่าเข้าไปยุ่ง ดังนั้นพระราชบัญญัตินี้จึงควรออกแบบให้มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ เช่นถ้าพบเห็นการกระทำที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ มีอาวุธ มีร่องรอยการถูกทำร้าย เป็นต้น

การพบเห็นในลักษณะอย่างไรแล้วให้แจ้งโดยมีเจตนาารมณ์ที่มุ่งให้ความคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ มุ่งคุ้มครองในความเป็นครอบครัวและสิทธิส่วนตัวการเป็นครอบครัว เพราะฉะนั้นเห็นได้ว่าพระราชบัญญัตินี้มีความมุ่งมั่นที่จะให้ความคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวและให้การดูแลแก้ไขฟื้นฟูรักษาแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว อีกทั้งยังมองว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องของสังคมหรือส่วนรวมที่ทุกคนจะต้องช่วยกันดูแลแก้ไข

พระราชบัญญัตินี้ถือว่าเป็นกฎหมายพิเศษที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นการวางกรอบและแนวทางในการดำเนินคดีเกี่ยวกับกรณีของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมีความแตกต่างกับกรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างไรก็ตามการกำหนดวิธีการต่างๆ ก็ต้องอยู่ในขอบเขตของการเคารพในเรื่องของสิทธิมนุษยชน แต่มีในบางกรณีในกฎหมายนี้ได้มีการกำหนดวิธีการขึ้นเป็นการเฉพาะที่ก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องต่างๆ ตามมา เช่น การกำหนดแนวทางในการแจ้งเรื่อง ซึ่งกฎหมายนี้ไปกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ที่พบเห็นโดยมองว่าเป็นเรื่องของพลเมืองดีที่จะต้องช่วยเหลือกันแต่การกำหนดหน้าที่ดังกล่าวไปละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิส่วนบุคคลและยังเป็นการบังคับให้กระทำซึ่งถือเป็นการข่มขืนใจ อีกทั้งความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นตามมาทั้งในเรื่องของการที่จะได้รับอันตรายต่อชีวิตร่างกายและเสียเวลาส่วนตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันในเรื่องของการประกอบอาชีพหรือขาดรายได้จากสาเหตุที่เป็นผู้เกี่ยวข้องในคดีดังกล่าว ฐานะพยานบุคคล

การกำหนดให้บุคคลทั่วไปที่พบเห็นการกระทำความรุนแรง ต้องแจ้งเรื่องที่พบให้เจ้าหน้าที่ทราบ โดยในกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้เป็นหน้าที่ที่บุคคลจะต้องปฏิบัติ แต่ในกฎหมายเองกลับไม่มีวิธีการในการที่จะดำเนินการที่เป็นเรื่องที่อำนวยความสะดวกหรือวิธีการเพื่อปกป้องคุ้มครองให้กับผู้แจ้งหรือวิธีการในการสร้างแรงจูงใจในรูปแบบต่างๆขึ้นในกฎหมาย หรือถ้าจะให้เป็นการตีกฎหมายควรเริ่มต้นโดยสร้างให้สังคมมีวิธีการที่จะดำเนินการร่วมกัน เช่น การปลูกฝังในเรื่องของความเสียสละหรือการปลูกฝังในเรื่องของการเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เพื่อเป็นวิธีการในการดำเนินชีวิตหรือเพื่อเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ในการดำเนินการดังกล่าวนี้ จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็ก โดยการปลูกฝังให้ความรู้ความเข้าใจ ให้ถูกต้องอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

ส่วนปัญหาในเรื่องของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับแจ้ง ควรจัดตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ในเรื่องนี้ขึ้นเป็นการเฉพาะ หรือให้เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ เช่น ศูนย์รับเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว หมายเลขโทรศัพท์ 1166 ส่วนหน่วยงานอื่น เช่น บ้านพักเด็กและครอบครัว หรือศูนย์ขาบติ หมายเลขโทรศัพท์ 1300 ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และสถานีตำรวจนั้น ให้มีหน้าที่เสริมเพื่ออำนวยความสะดวกเท่านั้น โดยเมื่อได้รับเรื่องแล้วให้ส่งเรื่องต่อไปยังหน่วยงานหลักเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และการปฏิบัติจะได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งยังช่วยให้สามารถทำการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำความรุนแรงได้รวดเร็วทันเหตุการณ์ และนำตัวผู้กระทำความรุนแรงเข้ารับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้ครอบครัวสามารถกลับมาอยู่ร่วมกันได้ในโอกาสต่อไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

2.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ออกระเบียบกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้มีอำนาจในการสั่งกำหนดการใช้มาตรการในการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างดำเนินคดีได้ ซึ่งได้แก่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด นายอำเภอ และหัวหน้าสถานีตำรวจ

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีมอบหมายได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวแล้ว ให้เสนอมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่ออกคำสั่ง หากศาลเห็นชอบด้วยให้มาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวนั้นมีผลต่อไป หากศาลไม่เห็นชอบทั้งหมดหรือบางส่วนหรือข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนไปให้ศาลทำการไต่สวนและมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง เพิกถอนคำสั่งมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวนั้นได้

ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษาดำเนินปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในหลักการปฏิบัติ และการดำเนินคดีตามกฎหมาย ในกรณีปัญหาเกี่ยวกับฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่ากรณีฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีและต้องผ่านการอบรมในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว จึงจะมีอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งเพื่อบรรเทาทุกข์หรือกำหนดมาตรการแก่ผู้กระทำความรุนแรงเป็นการชั่วคราวตามพระราชบัญญัตินี้ได้ ซึ่งกรณีนี้ในทางปฏิบัติกฎหมายไม่มีการบังคับใช้ เนื่องจากฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ยังไม่ผ่านการอบรมตามเงื่อนไขของกฎหมาย และจนถึงปัจจุบันในกรณีนี้ยังไม่ได้มีการจัดทำหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรมและก็ยังไม่มีการจัดการฝึกอบรมขึ้นแต่อย่างใด ดังนั้นฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในพื้นที่ต่าง ๆ จึงยังไม่สามารถทำหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดเอาไว้ได้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

พระราชบัญญัตินี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือคุ้มครองแก่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวให้ทันต่อเหตุการณ์ จึงได้ให้อำนาจกับพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้อำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวนั้น โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้อำนาจเฉพาะพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เนื่องจากคำสั่งที่กฎหมายให้อำนาจนั้นล้วนแต่เป็นเรื่องที่กระทบสิทธิมนุษยชนของบุคคล

แต่ปัญหาที่พบในเรื่องนี้ได้แก่ปัญหาฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ไม่มีอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้เนื่องจากฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ยังไม่ผ่านการฝึกอบรมตามเงื่อนไขของกฎหมาย และจนถึงปัจจุบันหลักสูตรในการฝึกอบรมสำหรับฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ก็ยังไม่ได้มีการจัดทำขึ้นมาเพื่อรองรับการปฏิบัติ ดังนั้นฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จึงยังไม่มีใครได้รับการฝึกอบรม การที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดเงื่อนไขเอาไว้ว่าฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีและต้องผ่านการอบรมในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว จึงจะมีอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งเพื่อบรรเทาทุกข์หรือกำหนดมาตรการแก่ผู้กระทำความรุนแรงเป็นการชั่วคราวตามพระราชบัญญัตินี้ได้นั้น ซึ่งในปัจจุบันฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในพื้นที่ต่างๆจึงยังไม่สามารถทำหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัตินี้ได้

แต่ในอีกมุมมองหนึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การที่กฎหมายให้อำนาจกับเฉพาะตำรวจชั้นใหญ่นั้น อาจจะเนื่องด้วยเหตุผลที่ว่าอำนาจต่างๆที่มอบให้เป็นการปฏิบัติที่มีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล แต่ปัญหาทางปฏิบัติในกรณีดังกล่าวที่เกิดขึ้นตามมาที่สำคัญได้แก่ตำรวจ

ชั้นผู้ใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงในกรณีนี้ ในการปฏิบัติจึงกลายเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ที่จะต้องปฏิบัติแทนตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งกฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจในกรณีนี้ไว้ ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในกรณีนี้ กฎหมายควรบัญญัติให้อำนาจกับพนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือพนักงานสอบสวนในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว เพราะแท้ที่จริงแล้ว ในเรื่องนี้ทางปฏิบัติเกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนอยู่แล้ว ดังนั้นเพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้จริงและเป็นไปตามเจตนารมณ์จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขในกรณีดังกล่าวโดยให้อำนาจกับพนักงานสอบสวนในกรณีดังกล่าวนี้ด้วย โดยเมื่อพนักงานสอบสวนออกคำสั่งไปแล้ว ให้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ และให้ผู้บังคับบัญชา รายงานไปยังศาล การทำงานจะได้ตรงตามข้อเท็จจริง และเป็นประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างแท้จริง

2.3 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในกรณีการดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ให้ความคุ้มครองในเบื้องต้น ดังนี้

2.3.1 การรับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว ตามมาตรา 5

2.3.2 แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทราบว่ากฎหมายกำหนดให้ความคุ้มครองไว้ ดังนี้

2.3.2.1 ให้การคุ้มครองเบื้องต้น ตามมาตรา 6

2.3.2.2 ให้การคุ้มครองชั่วคราวระหว่างดำเนินคดีตาม มาตรา 10 และมาตรา 11 ให้การคุ้มครองในกรณียุติคดีด้วยการยอมความตาม มาตรา 12 วรรคสอง

2.3.2 ให้การคุ้มครองกรณีศาลสั่งใช้มาตรการแทนการลงโทษปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวตาม มาตรา 12 วรรคหนึ่ง

2.3.3 ให้การคุ้มครองเบื้องต้นตามมาตรา 6 โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ

2.3.3.1 การเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามข้อเท็จจริง

2.3.3.2 การจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาพยาบาล

2.3.3.3 การจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

2.3.3.4 การจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์ดำเนินคดีตามความประสงค์ หรือร้องทุกข์แทนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หากผู้นั้นมีความประสงค์แต่ไม่อยู่ในวิสัยหรือไม่มีโอกาสร้องทุกข์ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษิตตามประเด็นปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในกรณีปัญหาการดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เห็นว่า กฎหมายกำหนดให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเพื่อหาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพ เฉพาะกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งเรื่องมาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ แต่แท้ที่จริงแล้ว เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งเหตุการณ์กระทำ ความรุนแรงแล้ว นอกจากการสอบถามข้อเท็จจริง และการส่งผู้ถูกระทำไปตรวจรักษา และการจัดให้ผู้ถูกระทำแจ้งความร้องทุกข์ตามมาตรา 6 แล้ว ควรกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงในด้านอื่นๆ และประเมินเพื่อหาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพไปในคราวเดียวกัน โดยไม่จำเป็นต้องรอให้พนักงานสอบสวนแจ้งเรื่องมาให้ เนื่องจากการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว กำหนดระยะเวลาไว้เพียง 48 ชั่วโมง และผิดฟ้องได้อีกไม่เกิน 3 คราว ได้คราวละไม่เกิน 6 วัน ซึ่งถือเป็นระยะเวลาที่สั้น จึงทำให้ไม่สามารถจัดทำรายงานการสืบเสาะได้ทันตามระยะเวลาการฟ้องคดีและขอศาลใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพไปพร้อมกับคดีด้วยเลย อีกทั้งหากมีการขอให้มีการใช้มาตรการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในชั้นพิจารณาหรือหลังจากมีคำพิพากษา ก็ไม่รู้ว่าจะมีมาตรการอะไรบ้าง และมาตรการใดจะเหมาะสมกับแต่ละคดีและแต่ละบุคคล จึงน่าจะมีการกำหนดรูปแบบมาตรต่างๆขึ้นมาเพื่อให้เป็นกรอบหรือแนวทางเท่าที่จะสามารถกระทำได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดยอมความได้ ทำให้การดำเนินคดีจึงต้องเริ่มจากการร้องทุกข์หรือความประสงค์ของผู้เสียหายก่อน กรณีจึงไม่สามารถดำเนินการใช้มาตรการต่างๆ ตามกฎหมายฉบับนี้ได้ ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งถือว่าในเรื่องนี้เป็นปัญหาทำให้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นได้ยาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ ทั้งยังขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนของบุคคลในเรื่องของสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง ช่วยเหลือจากรัฐด้วย

ส่วนปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัตินั้น ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย แต่ที่ผ่านมานับตั้งแต่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ การปฏิบัติหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ยังมีปัญหาในหลายๆประการ ที่เป็นปัญหาสำคัญได้แก่ ปัญหาความพร้อมของหน่วยงานในการปฏิบัติ ปัญหาการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงาน จนทำให้เกิดเป็นปัญหาในการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายขึ้น ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหานี้ ผู้วิจัยเห็นว่า กระทรวง

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ต้องเป็นต้นทางในการรับเรื่องในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว แล้วประสานงานกับหน่วยงานศาลสำหรับการปฏิบัติ และพิจารณาเรื่องของความรุนแรงที่เกิดขึ้นว่ามีความหนักเบาแค่ไหนเพียงใด แล้วก็ให้ดำเนินการไปโดยจะต้องดำเนินการ ทั้งกระบวนการตามกฎหมายและกระบวนการจิตสังคม ต่อมาถึงขั้นตอนในชั้นของศาล กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ก็จะต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่ติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งของศาล และรายงานผลการปฏิบัติกลับมายังศาลเพื่อให้ศาลทราบ

ในกรณีมาตรา 9 เจตนารมณ์ของกฎหมายมุ่งที่จะคุ้มครองความเป็นครอบครัว ดังนั้นถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวซึ่งถือเป็นเรื่องส่วนตัวการที่จะลงพิมพ์หรือเผยแพร่ต่อสาธารณะจึงห้ามมิให้กระทำ แต่การคุ้มครองดังกล่าวจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อได้มีการแจ้งเรื่องตามมาตรา 5 หรือ ร้องทุกข์ตามมาตรา 6 ก่อน ในกรณีดังกล่าวนี้เมื่อกฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัวโดยมุ่งที่จะทำให้ครอบครัวสามารถกลับมาอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข จึงควรยกเลิกเงื่อนไขดังกล่าวโดยให้มีผลคุ้มครองในทันที

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พบเห็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา 5 แล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหะสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้งรวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้ ซึ่งในมาตรานี้ได้ให้อำนาจกับพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างอิสระ ในกรณีของการเข้าไปในเคหะสถานหรือที่เกิดเหตุได้โดยมิต้องขออนุญาตจากศาลนอกจากนั้นยังให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องทุกข์แทนในกรณีผู้เสียหายไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ การให้อำนาจกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติดังกล่าวพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องคำนึงถึงหลักการของสิทธิมนุษยชนด้วยเนื่องจากการเข้าไปในเคหะสถานถือเป็นการรบกวนสิทธิของเจ้าของซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และละเมิดสิทธิในครอบครัว เมื่อเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อให้พ้นกับเหตุการณ์หรือให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว แต่ถึงอย่างไรก็ตามก็ยังต้องปฏิบัติโดยเคารพหลักการของสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเพราะไม่เช่นนั้นถ้าหากการปฏิบัติเกิดข้อผิดพลาดขึ้นก็จะนำมาซึ่งความเสียหายต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเองและครอบครัวที่เป็นสาเหตุของปัญหาด้วย ในกรณีนี้ควรกำหนดรูปแบบของความรุนแรงในครอบครัวให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของสังคมที่แท้จริงและกำหนดกรอบในการปฏิบัติสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการในกรณีนี้โดยเฉพาะ การปฏิบัติจะเกิดขึ้นเป็น

รูปธรรมและมีผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องอีกทั้งยังเป็นการช่วยให้กฎหมายนี้สามารถนำมาปรับใช้ได้จริง

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีปัญหาหลายประการ กล่าวคือปัญหาการไม่ทำคดีให้เป็นคดีความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาพนักงานสอบสวนเน้นการไกล่เกลี่ยด้วยตัวเองโดยไม่วางข้อกำหนดใดๆตามกฎหมาย ปัญหาผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่แจ้งความร้องทุกข์ ปัญหาจากการที่กำหนดให้คดีไปได้หลายศาลทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่สับสนในการปฏิบัติ ปัญหาการสั่งใช้มาตรการตามกฎหมายแต่ไม่มีหน่วยงานรองรับการปฏิบัติตามกฎหมายที่ชัดเจนและที่ศาลสั่งไปแล้วในปัจจุบันหน่วยงานที่ได้รับคำสั่งก็ไม่มีรายงานผลกลับมาอีกศาล

จากปัญหาการดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แนวทางการแก้ไขปัญหาคควรยกเลิกมาตรา 4 ทั้งวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ของพระราชบัญญัตินี้ ที่กำหนดในเรื่องฐานความผิดและโทษ และกำหนดให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ จนส่งผลทำให้เกิดเงื่อนไขในเรื่องการร้องทุกข์ตามกฎหมายขึ้น โดยผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต้องร้องทุกข์ก่อน การคุ้มครองตามกฎหมายจึงจะเกิดขึ้นได้

ดังนั้นเงื่อนไขตามกฎหมายในกรณีที่จะต้องมีการร้องทุกข์ จึงถือได้ว่าเป็นการขัดขวางการที่จะได้รับสิทธิในการคุ้มครองสำหรับผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ที่แท้จริงของพระราชบัญญัตินี้ด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

มาตรการทางกฎหมายภายในของรัฐถือเป็นหน้าที่ที่รัฐภาคีจะต้องดำเนินการภายในรัฐและร่วมมือกันกับนานาประเทศตามแนวทางขององค์การสหประชาชาติ การปฏิบัติภายในรัฐให้เป็นไปตามหลักการ เพื่อแก้ไขปัญหากเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวร่วมกัน ซึ่งประเทศไทยก็ได้ให้การยอมรับและถือปฏิบัติ โดยได้มีการกำหนดเป็นกฎหมายขึ้น ได้แก่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยหลักคิดและเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว ถือเป็นเรื่องที่ดีเมื่อพิจารณาในเนื้อหาของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 โดยรวมแล้ว จะพบว่านอกจากกฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติการบังคับใช้มาตรการทางอาญาแล้ว ยังมีบทบัญญัติการใช้มาตรการทางสังคมสงเคราะห์ จิตวิทยา และการแพทย์ ช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยมีรูปแบบวิธีการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การให้โอกาสผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวกลับตัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้ง ให้มีการปรับปรุงสัมพันธภาพภายในครอบครัวด้วย ดังนั้น

กฎหมายฉบับนี้ได้มุ่งเน้นที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด คຸ່ມครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยิ่งกว่าการที่จะมุ่งเน้นในเรื่องการลงโทษตามมาตรการทางอาญา โดยจะเห็นได้จากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ที่ระบุไว้ ท้ายพระราชบัญญัติ และในมาตรา 15 ที่บัญญัติให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมกันโดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การสงวนและคຸ່ມครองสถานภาพของการสมรส หากไม่อาจรรักษสถานภาพของการสมรสได้ก็ให้หย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด และที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 12 ที่ให้อำนาจศาลกำหนดใช้มาตรการแทนการลงโทษเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้ และเมื่อมีการยอมความกันคู่กรณีจะต้องทำความตกลงกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความผิดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ได้ตามเงื่อนไขก่อนคดีจึงจะยุติซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่ต้นเหตุ ซึ่งหลักการในมาตรา 12 และมาตรา 15 ถือเป็นหลักในการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ที่มีหน้าที่ควรจะยึดถือเป็นหลักการในการปฏิบัติหน้าที่การคຸ່ມครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อรักษสถานภาพของครอบครัว อีกทั้งเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังจำเป็นต้องเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงของปัญหา เพื่อให้มีความรอบรู้ในการจัดการปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และรวดเร็ว

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.1.1 การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย

3.1.1.1 จากความไม่ชัดเจนในเรื่องขอบเขตของฐานความผิดเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ส่งผลทำให้การนำเอากฎหมายไปบังคับใช้ต้องอาศัยการตีความกฎหมาย เมื่อมีการตีความจึงทำให้กฎหมายกลายเป็นปัญหาขึ้นและนอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อการใช้บังคับ จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายนี้โดยการยกเลิกมาตรา 4 ทั้งวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ที่ได้มีการกำหนดในเรื่องของฐานความผิดในกรณีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวขึ้นพร้อมด้วยบทกำหนดโทษสำหรับฐานความผิดที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเอาไว้แล้ว แล้วจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบดำเนินการสำหรับเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ และในส่วนของฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวก็ให้ดำเนินการไปตามกฎหมายที่กำหนดเอาไว้สำหรับความผิดในเรื่องนั้นๆ

3.1.1.2 ในกรณี มาตรา 10 เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยตัดถ้อยคำที่ว่า "...พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่า... และได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี" เป็นว่าให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือพนักงานสอบสวนในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์เป็นการชั่วคราว

เพราะแท้ที่จริงแล้วในเรื่องนี้ทางปฏิบัติเกี่ยวข้องโดยตรงกับพนักงานสอบสวนอยู่แล้ว ดังนั้นเพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้จริงและเป็นไปตามเจตนารมณ์จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขในกรณีดังกล่าวโดยให้อำนาจกับพนักงานสอบสวนในกรณีดังกล่าวนี้ด้วย

3.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย

3.1.2.1 ในการแก้ไขปัญหาพระราชบัญญัตินี้ต้องกำหนดให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องสร้างรูปแบบวิธีการขั้นตอนขึ้นมาแล้วจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อให้บุคคลในชุมชนต่างๆสามารถเข้ามาทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวครอบครัวได้ ซึ่งถือว่าการแก้ไขปัญหาที่ต้นตอของปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิด เจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ดังนั้นจึงควรจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้โดยเฉพาะและสังกัดอยู่กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยตั้งขึ้นในทุกจังหวัดและกำหนดกรอบอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนตามกฎหมายและกำหนดรูปแบบวิธีการต่างๆขึ้นมาโดยอาศัยความร่วมมือกับชุมชนหรือสังคมแทนการที่จะไปกำหนดฐานความผิดและบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัตินี้ กล่าวคือ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวให้หน่วยงานเข้าไปดำเนินการได้ทันที โดยดำเนินการในเรื่องนี้ตั้งแต่เริ่มต้นของกระบวนการไปจนกระทั่งขั้นตอนสุดท้าย แต่ถ้าหากเห็นว่าในบางกรณีจำเป็นต้องมีการร้องทุกข์ดำเนินคดีก็ให้พาไปซึ่งเป็นการดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นที่ตรงตามข้อเท็จจริงของการกระทำควบคู่กันไป หรือคู่ขนานกันไป ซึ่งก็สามารถดำเนินการได้ตามกฎหมายอื่นอยู่แล้ว เพียงแต่ในเวลาทีไปแจ้งความร้องทุกข์ต้องแสดงให้เห็นปรากฏด้วยว่าที่มาของการกระทำเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนก็ต้องสอบสวนให้ปรากฏด้วยว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว พนักงานอัยการในคำฟ้องที่ยื่นฟ้องคดีก็ต้องกล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวด้วย และในชั้นศาล เพื่อให้ศาลได้นำเอาเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวมาเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งในทางคดี ซึ่งในทางปฏิบัติหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งตำรวจ อัยการ และศาล ก็จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน เพื่อดำเนินการสำหรับเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ และในบทบัญญัติของกฎหมายจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในส่วนนี้เพื่อให้เนื้อหาของกฎหมายสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้อย่างแท้จริงต่อไป

3.1.2.2 เรื่องเขตอำนาจของศาลในเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นไปตามกฎหมายที่บัญญัติเอาไว้ แต่ถ้าเป็นการกระทำตามข้อเท็จจริงที่เป็นความผิดในทางอาญาก็ให้ศาลที่มีอำนาจตามกฎหมายดำเนินการ เช่น ศาลอาญา ศาลจังหวัด และศาลแขวง ซึ่งในส่วนนี้ต้องปรับแก้กฎหมายโดยตัดถ้อยคำที่ว่ากระทำความผิดเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทออก เพราะ

ฐานความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้อภิปรายเห็นว่าควรตัดออกไปแล้ว จึงไม่มีเรื่องที่จะต้องไปพิจารณาในกรณีที่ว่าเป็นการกระทำกรรมเดียวแต่การกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายหลายบทอีกต่อไป และในการปฏิบัติของศาล เช่น ศาลอาญา ศาลจังหวัด และศาลแขวง ก็จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินต่าง ๆ ในกรณีที่มีเรื่องของความรุนแรงในครอบครัวเข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีหลักที่อยู่ในอำนาจของศาลนั้น ซึ่งเป็นวิธีการที่นอกเหนือจากการที่ศาลจะได้นำเอาเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นและปรากฏอยู่ในสำนวนคำฟ้องนั้นมาเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาและพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งในทางคดีเพียงเท่านั้น โดยศาลควรสร้างรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนในการปฏิบัติสำหรับกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวรวมอยู่กับคดีหลักด้วย เช่น การออกกระเปียบปฏิบัติของศาลมารองรับการปฏิบัติ ในเรื่องการปรับรูปแบบของสำนวน การจัดทำห้องพิจารณาคดีขึ้นเป็นพิเศษ การตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำขึ้นในศาล และบุคลากรของศาลก็ควรต้องปรับเปลี่ยนในเรื่องของวิธีคิด วิธีของการทำงาน เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นการเฉพาะด้วย เพื่อให้การปฏิบัติของศาลสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

3.2.1 การจะแก้ปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นแล้วให้มีประสิทธิภาพนั้น ลำพังเพียงการเพิ่มจิตสำนึกเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือการเพิ่มการรับรู้ถึงการมีอยู่ของกฎหมายที่จะต้องนำมาบังคับใช้นั้นยังไม่เพียงพอ เหตุเพราะกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้นั้นยังสร้างเงื่อนไขที่ไม่เหมาะสมในการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เนื่องมาจากการที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอาญาที่ยอมความได้ การดำเนินคดีจึงมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อย รวมไปถึงการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อช่วยเหลือก็อยู่บนพื้นฐานในเรื่องของการร้องทุกข์ของผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง ซึ่งก็จะโยกกลับไปปัญหาในเรื่องของการไม่รู้กฎหมายหรือสิทธิตามกฎหมาย

3.2.2 ในเรื่องของมาตรการในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ก็ยังกำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต้องเป็นบุคคลหลักในการยื่นคำร้อง โดยบุคคลอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการเป็นเสมือนข้อยกเว้นที่จะมีอำนาจกระทำการแทนในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะทำการได้ เท่านั้น เว้นแต่กรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นเด็ก ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 43 ได้ให้อำนาจไว้เป็นกรณีพิเศษ ด้วยเหตุดังกล่าวการแก้ไข

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยควรแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมและจัดให้มีหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบการปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งดำเนินการให้ความคุ้มครองผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ส่วนการดำเนินคดีกับผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวนั้นก็ดำเนินคดีไปตามปกติแต่ให้มีการจัดทำแผนเพื่อบำบัด พื้นฟูหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยมีหน่วยงานเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติ ตามแผน ซึ่งหากมีการปฏิบัติเป็นไปตามแผนจนกระทั่งสำเร็จก็ให้พ้นจากความผิด แต่หากไม่สำเร็จ ก็ให้มีการดำเนินคดีต่อไปซึ่งหน่วยงานจะต้องเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องการรายงานผลการ ปฏิบัติไปยังศาลด้วย

3.2.3 ควรส่งเสริมให้พนักงานสอบสวนได้มีความรู้ความเข้าใจถึงเจตนารมณ์ ขั้นตอน และกระบวนการของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อให้มีการปฏิบัติที่สอดคล้องหรือสอดคล้องกับกฎหมาย และเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2.4 หน่วยงานของตำรวจควรออกระเบียบปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเพื่อรองรับการปฏิบัติหรือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับตำรวจผู้ที่มี หน้าที่ การปฏิบัติจะได้เกิดประสิทธิภาพ และยังเป็น การแก้ไขปัญหาคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องนี้ด้วย

3.2.5 กระบวนการในชั้นศาลในคดีเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะในกระบวนการก่อนที่จะมีคำพิพากษาของศาล ควรจะมีการประชุมในกลุ่มของสหวิชาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแผนในการปรับปรุงแก้ไข บำบัด พื้นฟูผู้กระทำ และแผนในการ ให้ความคุ้มครองผู้ถูกระทำ โดยมุ่งให้ผู้กระทำและผู้ถูกระทำสามารถอยู่ร่วมกันได้และรักษา ความเป็นครอบครัวเอาไว้ แล้วเสนอความเห็นนั้นไปยังศาลเพื่อให้ศาลใช้ประกอบในการใช้ดุลพินิจ ในการพิพากษาพิพากษาหรือมีคำสั่ง

3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 วิเคราะห์ปัญหา หลัก กฎหมายและช่องว่างของกฎหมายหรือข้อจำกัดของกฎหมาย และวิเคราะห์กระบวนการในการ ดำเนินคดีตามกฎหมายและกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมายเพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาและ แนวทางในการนำไปแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืนอันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม และประโยชน์ ในการพัฒนากฎหมาย จากการศึกษาวิจัยเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มีปัญหากระทบสิทธิต่าง ๆ ของบุคคล

ในครอบครัว โดยเฉพาะสิทธิขั้นพื้นฐานในฐานะของความเป็นมนุษย์ดังเช่นสิทธิในครอบครัวที่จะต้องได้รับความคุ้มครอง แต่พบปัญหาทั้งในหลักกฎหมายและในทางปฏิบัติที่มีการละเมิดสิทธิของครอบครัวในกรณีให้ผู้พบเห็นหรือผู้ที่ทราบการกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่ต้องแจ้งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ ซึ่งอาจทำให้ครอบครัวได้รับความเสียหาย ซึ่งแท้ที่จริงแล้วในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลนั้นการจะเข้าไปก้าวก้าวได้นั้นไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการแจ้งจะต้องอาศัยขอบเขตตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และสามารถกระทำได้เท่าที่จำเป็น และมีกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน ซึ่งในเรื่องนี้กฎหมายนี้ไม่ได้กำหนดขอบเขตเอาไว้เลยว่าการกระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องมีการกระทำแค่ไหน เพียงใดหรือแม้กระทั่งการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่กฎหมายกำหนดนิยามเอาไว้ยังมีปัญหาในเรื่องขอบเขตของคำจัดความที่ไม่ชัดเจน ฉะนั้นในการทวิจัยครั้งต่อไป จึงควรศึกษาถึงปัญหาสิทธิมนุษยชนในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลโดยเฉพาะสิทธิในครอบครัวในกรณีให้ผู้พบเห็นหรือผู้ที่ทราบการกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่ต้องแจ้งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบนั้นเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนหรือไม่

บรรณานุกรม

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการรายงานตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประจำปี 2559. กรุงเทพมหานคร : กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2553). คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงานในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- นัยนา เกิดวิชัย และคณะ.(2558).รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาวิจัยปัญหาการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมของบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสี : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- ไพโรจน์ พลเพชร.,ณัฐกร ศรีแก้ว.,(2549).โครงการศึกษาสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกรอบรัฐธรรมนูญในบริบทของสังคมไทยและมาตรฐานสากลระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร : กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.
- ฝ่ายศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี. (2546). ผลกระทบของสุราในฐานะปัจจัยร่วมการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว. รายงานการวิจัยทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. มูลนิธิเพื่อนหญิง.
- มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคณะ., (2556). รายงานการศึกษานโยบายคุ้มครองโครงการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศเพื่อปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, (2547). รายงานวิจัย ร่างพระราชบัญญัติการขจัดความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. : ศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทยเปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกา. อังกฤษ. แคนาดา. ออสเตรเลีย. สิงคโปร์และมาเลเซีย.สำนักงานวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.
- มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคณะ. (2552).หลักสูตรฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. เสนอต่อสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล.(2546).อุทัยวรรณ แจ่มสุธี. อำนาจ เนตยสุภา. รายงานวิจัยการ
ประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงใน
ครอบครัว. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สนับสนุนการพิมพ์เผยแพร่โดย มูลนิธิเพื่อน
หญิง. สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว.

สมชาย กษิติประดิษฐ์. (2547) สิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักกิจการยุติธรรม. (2551). การกำหนดชั้นโทษ
และการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา.

สาโรช นักเบตร์. (2554) บทบาทสหวิชาชีพและแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.
สำนักงานกิจการสตรีและครอบครัว.

สำนักงานกิจการและโครงการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานอัยการ
สูงสุด. (2555). แนวทางการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วย
ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการและ
โครงการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานอัยการสูงสุด.

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2552).คู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่
พนักงานสอบสวน และผู้ประนีประนอมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วย
ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550.กรุงเทพมหานคร :สำนักงานกิจการสตรีและ
สถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ. (2557). เอกสารทางวิชาการรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหาร
ชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล. กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพกรม
คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.

องค์การเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ. (2559).
กฎหมายว่าด้วยความรุนแรงเกี่ยวกับครอบครัวและการดำเนินงานตามกฎหมาย
บทวิเคราะห์สำหรับประเทศในภูมิภาคอาเซียนตามมาตรฐานสากลและการปฏิบัติที่ดี:
กรุงเทพมหานคร :องค์การเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของ
ผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ สำนักงานภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก.

บทความ

จิตฤดี วีระเวสส์,(2543)“ความรุนแรงในครอบครัว,เล่ม 56, ตอน 3,223-232 (Domestic
Violence)”.

- จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย. (2551). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การเยียวยาความรุนแรงในครอบครัวกรุงเทพมหานคร ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, วิทยาการ พิสิฐพิทย์2548 “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีความรุนแรงในครอบครัว.” บทบัณฑิตย์ เล่ม 61 ตอน 3 ปี.
- ยงยุทธ แสนประสิทธิ์ (2553). “ความรุนแรงในครอบครัวกับการป้องกันปัญหาในระดับชุมชนวารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์ (มกราคม-มิถุนายน 2553).
- วิชา มหาคุณ.(2544). “ความรุนแรงต่อเด็กและสตรี : จากการรับรู้และการปฏิบัติสู่การพัฒนา นโยบาย.” วารสารนิติศาสตร์ปีที่ 31 ฉบับที่ 2.
- สกล นิสารัตน์.(2545). “กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม : แนวความคิดทางด้านปรัชญาและความยุติธรรมทางสังคม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวรรณ จารุทัศน์. (2544). “มาตรการกฎหมายเพื่อคุ้มครองและป้องกันหญิงที่ถูกสามีทำร้าย : ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวรรณ จารุทัศน์. (2544). มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองและป้องกันหญิงที่ถูกสามีทำร้าย และศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิทยานิพนธ์

- กุหลาบแก้ว ภูเฝ้าพันธุ์. (2552). “ผลกระทบจากการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- นिरชา ฐานพงศ์. (2553). “ปัญหาเรื่องกระบวนการคุ้มครองเด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว: วิเคราะห์พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- พิชญภา เจริญแท้. (2555). “ความหมายและมาตรการทางกฎหมายต่อการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

- มาโนชญ์ สวนดอกไม้.(2553). “ปัญหาการระงับข้อพิพาทคดีความรุนแรงในครอบครัวในชั้นพนักงานสอบสวน”,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
- วิษณุ พงศ์พันธุ์อนุสร. (2556). “วิกฤติการณ์แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล,
- วัฒนา วิทยกุล. (2556). “ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550”,
- วุฒิชัย เปี้ยแดง. (2553). “บทบาทของชุมชนในการศึกษาและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนนำร่องของกรุงเทพมหานคร 4 ชุมชน.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- อุมาพันธ์ ตั้งคจิวงกูร.(2554). “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การเยียวยาความรุนแรงในครอบครัวศึกษาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550” มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์,

เอกสารอื่น ๆ

- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับมูลนิธิผู้หญิง. “ความรุนแรงในชีวิตคู่ของผู้หญิงในสังคมไทยปัญหาและผลกระทบ”. เอกสารอัดสำเนา.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับมูลนิธิผู้หญิงและองค์การอนามัยโลก. ผลการวิจัยเรื่อง “ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่”. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. “การใช้ความรุนแรงในครอบครัว : กฎหมายช่วยได้”. เอกสารวิชาการ.
- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายพัฒนากฎหมาย. “การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550” เอกสารอัดสำเนา.

Website

<http://tdc.thailis.or.th/>

<https://www.thairath.co.th/content/63186>

ภาคผนวก

ผนวก ก.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

เป็นปีที่ ๖๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๑ ก หน้า ๑ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๐

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“**ความรุนแรงในครอบครัว**” หมายความว่า การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

“**บุคคลในครอบครัว**” หมายความว่า คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยา โดยมีได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

“**ศาล**” หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

“เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์” หมายความว่า ค่าทดแทนความเสียหายเบื้องต้นสำหรับเงินหรือทรัพย์สินใด ๆ ที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสูญเสียไป โดยผลของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และให้หมายความรวมถึงรายได้ที่สูญเสียไป ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการหาที่อยู่ใหม่ และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็น

“นักจิตวิทยา” หมายความว่า นักจิตวิทยาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“นักสังคมสงเคราะห์” หมายความว่า นักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“พนักงานสอบสวน” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ให้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในท้องที่ใดไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ให้ความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น หากการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ด้วย ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรา ๕ ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

มาตรา ๖ การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ อาจกระทำโดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา ๕ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๗ ถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ หรือมิได้มีการร้องทุกข์ ตามมาตรา ๖ ภายในสามเดือนนับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๘ เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในอายุความตามมาตรา ๗ แล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็วและส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่หากมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจยื่นฟ้องได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ขอผิดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามคราวโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่การกระทำความผิดตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่น ให้ดำเนินคดีความผิดตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง ต่อศาลรวมไปกับความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น เว้นแต่ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีอัตราโทษสูงกว่าให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการสอบปากคำผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอร่วมอยู่ด้วยในขณะสอบปากคำเพื่อให้คำปรึกษา

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำไปก่อนโดยไม่ต้องมีบุคคลดังกล่าวร่วมอยู่ด้วย แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวน

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานสอบสวน ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนด

มาตรา ๙ เมื่อมีการแจ้งตามมาตรา ๕ หรือมีการร้องทุกข์ตามมาตรา ๖ แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดลงพิมพ์โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพ เรื่องราว หรือข้อมูลใด ๆ อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในคดีตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐ ในการดำเนินการตามมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีการร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าไปใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หากศาลเห็นชอบกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าว ให้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์มีผลต่อไป

ในกรณีที่ศาลไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลทำการไต่สวนและมีคำสั่งโดยพลัน หากข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เพียงพอแก่การวินิจฉัยออกคำสั่ง ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือออกคำสั่งใด ๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลตามมาตรา นี้ สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายในสามสิบวันนับแต่ทราบคำสั่ง ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นที่สุด

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๑ ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา ๑๐ หรือออกคำสั่งใด ๆ ได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่เหตุการณ์หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใด ๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดตามมาตรา ๔ ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติกผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้

ในกรณีที่มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา ๔ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี จัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องนั้น และกำหนดให้นำวิธีการตามวรรคหนึ่งเป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวโดยอนุโลม โดยอาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้ หากได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วนแล้วจึงให้มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา ๔ ได้ หากผู้ต้องหาหรือ

จำเลยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้น
ดำเนินการต่อไป

หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดี
ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา หรือรัฐมนตรี
ประกาศกำหนด แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๓ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดให้มีระบบงาน
เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบังคับให้เป็นไปตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ โดย
กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ วิธีพิจารณา การยื่น และการรับฟังพยานหลักฐาน หากพระราชบัญญัตินี้
มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณา
คดีเยาวชนและครอบครัวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ไม่ว่าการพิจารณาคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไป
แล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่
ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้ ประกอบด้วย

(๑) การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว

(๒) การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชาย
และหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินฉันสามีภรรยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ ก็ให้การ
หย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็น
สำคัญ

(๓) การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ครอบครัวนั้น
ต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่สมาชิกที่เป็นผู้เยาว์

(๔) มาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภรรยาและบุคคลในครอบครัวให้ปรองดอง
กันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตร

มาตรา ๑๖ เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว
พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล แล้วแต่กรณี อาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคล
ซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควร
เพื่อให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน หรืออาจมอบหมายให้นัก
สังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความ
กันก็ได้

เมื่อผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่งได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้ว ให้รายงานผลการไกล่เกลี่ยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้วแต่กรณีด้วย ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ บุคคลดังกล่าวจะจัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้น หรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญายอมความกันต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลก็ได้

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นว่าสัญญายอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญายอมความนั้น

มาตรา ๑๗ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดทำรายงานประจำปีแสดงจำนวนคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว จำนวนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ และจำนวนการละเมิดคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ของพนักงานเจ้าหน้าที่และศาล และจำนวนการยอมความ และรายงานต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อทราบปีละครั้ง

มาตรา ๑๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัญหาการแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่าการใช้กระบวนการทางอาญา เพราะสามารถกำหนดรูปแบบวิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ประกอบกับเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ผนวก ข.
แบบสัมภาษณ์
แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาวิจัย

เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 วิเคราะห์ปัญหาหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมายรวมถึงผลกระทบหรือข้อจำกัดของกฎหมาย และวิเคราะห์กระบวนการในการดำเนินคดีตามกฎหมายและกระบวนการในการคุ้มครองตามกฎหมาย

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

1. เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมาย ผลกระทบหรือข้อจำกัดของกฎหมาย และปัญหากระบวนการในการดำเนินคดีและการคุ้มครองตามกฎหมาย

2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ-สกุล).....

ตำแหน่ง

สถานที่ทำงาน

การศึกษา

ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่

ประสบการณ์การทำงาน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาหลักกฎหมายและช่องว่างของกฎหมาย

ผลกระทบหรือข้อจำกัดของกฎหมาย และปัญหากระบวนการในการดำเนินคดีและการคุ้มครองตามกฎหมาย ในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีปัญหาในหลักการกฎหมาย และข้อจำกัดของกฎหมาย หรือไม่ อย่างไร (หลักการกำหนดโทษ, หลักการบันทึกข้อตกลง, หลักการบรรเทาทุกข์)

ประเด็นที่ 2 การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มีปัญหาในหลักปฏิบัติ และการดำเนินคดี หรือไม่ อย่างไร (ผู้กระทำความรุนแรง / ผู้ถูกระทำความรุนแรง / เด็กและเยาวชน, ผู้พบเห็น หรือผู้ทราบ, พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่)

ประเด็นที่ 3 การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีปัญหาในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือไม่อย่างไร

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ผนวก ค.
ผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

1. รศ.พ.ต.อ.ดร.กัญเกียรติ เจริญบุญ
ตำแหน่ง อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษ ฝ่ายการ
สอบสวน 1 สำนักงานการสอบสวน สำนักงานอัยการสูงสุด
2. ศ.พล.ต.ต.ดร.จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช
ตำแหน่ง อาจารย์ (สบ 6) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อย
ตำรวจ
3. ผศ.ดร.ปิยะพร ตันฉวีกุล
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ประวัติผู้วิจัย

ยศ ชื่อ ชื่อสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก เอนก อะนั้นทวรรณ
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
	ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
	ปริญญาเอกปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมะกัส
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ (สบ 4) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
สถานที่ทำงาน	คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ